

Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Κρήτης

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**« Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ»**

ΜΑΡΚΙΑΔΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ Α.Μ.:3929

ΒΕΚΡΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ Α.Μ.:3598

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΡΙΓΓΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	2-7
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ:ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ THOMAS COOK.....	2
1.2 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ 20 ^ο ΑΙΩΝΑ.....	3
1.3 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	5
1.4 ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	8-15
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΓΕΝΙΚΑ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΑ.....	8
2.2 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ.....	9
2.3 ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	11
2.4 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ.....	13
2.5 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	16-44
3.1 Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	16
3.2 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	17
3.2.1 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΟΤ.....	18
3.3 ΣΤΟΧΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	20
3.3.1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	21
3.3.2 ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ – ΠΡΟΒΟΛΗ.....	23
3.3.3 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ / ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ- ΕΝΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ.....	26
3.3.4 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ-ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ.....	39
3.3.5 ΕΠΟΧΙΚΟΤΗΤΑ.....	40
3.3.6 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	41
3.3.7 ΥΠΟΔΟΜΕΣ.....	42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ.....	45-50
--------------------------------------	--------------

4.1 ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	45
--	-----------

4.2 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ.....	46
------------------------------	-----------

4.3 ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	49
---	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ / ΚΕΙΜΕΝΑ/ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	51-55
---	--------------

5.1 ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2007-2013 ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	51
---	-----------

5.2 ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ [Αναπτυξιακός νόμος 3299/2004 (ΦΕΚ 261/Α/23-12-2004) όπως τροποποιήθηκε με τον Ν.3522/2006 (ΦΕΚ 276/Α/22.12.2006)	
--	--

«ΚΙΝΗΤΡΑ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ».....	54
--	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΕΡΕΥΝΑ.....	56-65
--------------------------------	--------------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	56
----------------------	-----------

6.1 ΔΕΔΟΜΕΝΑ.....	56
--------------------------	-----------

6.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ-ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ.....	57
---	-----------

6.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	64
------------------------------	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	66-70
---	--------------

7.1 ΣΥΝΟΨΗ.....	66
------------------------	-----------

7.2 ΣΤΟΧΟΙ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	67
----------------------------------	-----------

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	70
----------------------	-----------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	71-74
--------------------------	--------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

-ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

-ΣΥΝΘΕΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2007-13 ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

-ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004 (ΦΕΚ 261/Α/23-12-2004) / «ΚΙΝΗΤΡΑ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις δεκαετίες που πέρασαν και με όλες τις σημαντικές τεχνολογικές, πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις που αποτυπώθηκαν στην ιστορία και μετάλλαξαν εν πολλής το παγκόσμιο γίνεσθαι, η **ανάγκη** των ανθρώπων για ξεκούραση, χαλάρωση και διασκέδαση έγινε εντονότερη από ποτέ και μάλιστα κατοχυρώθηκε κατά κάποιο τρόπο νομικά από τις κυβερνήσεις των περισσότερων αναπτυσσόμενων και αναπτυσσόμενων χωρών. Η ανάγκη αυτή για διαφυγή από την καθημερινότητα αποτυπώθηκε στο τουριστικό ρεύμα που μετατράπηκε σε αυξανόμενη **τουριστική δραστηριότητα** εντός και εκτός συνόρων του τόπου διαμονής των ανθρώπων και η οποία με τη σειρά της οδήγησε στην αντίληψη της οργανωμένης οικονομικής εκμετάλλευσης αυτής της δυναμικής δημιουργώντας έτσι μια βιομηχανία που γιγαντώθηκε και αποτέλεσε μοχλό οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας για όσα κράτη επιχείρησαν να εισαχθούν με οργανωμένο τρόπο σε αυτή.

Στις μέρες μας, αυτές τις παγκοσμιοποίησης, των διευρυμένων τεχνολογικών εξελίξεων αλλά και των συνεχώς μεταβαλλόμενων οικονομικών δεδομένων, ο τουρισμός έχοντας περάσει από πολλά στάδια αλλά ευρισκόμενος ακόμα στο κέντρο της οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας καλείται, ιδωμένος μέσα από μια συνολική σκοπιά, να αντεπεξέλθει στις προκλήσεις των καιρών και να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των τουριστών. Ιδωμένος μέσα από μια εξατομικευμένη σκοπιά, αυτή της τουριστικής προσφοράς μιας χώρας, ο τουρισμός καλείται να αντεπεξέλθει τις προκλήσεις της παγκοσμιοποιημένης αγοράς και να καταστεί όσο το δυνατό περισσότερο **ανταγωνιστικός**. Σε μια τέτοια προσπάθεια, καλούνται οι φορείς της τουριστικής προσφοράς να πάρουν καίριες θέσεις και να χαράξουν μια ξεκάθαρη **τουριστική πολιτική**.

Στην παρούσα εργασία, αφού κάνουμε μία σύντομη αναδρομή στην πορεία και την εξέλιξη του τουριστικού φαινομένου, θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε τι είναι η τουριστική πολιτική και από ποιους χαράσσεται έτσι ώστε να καταλήξουμε στο θέμα της πορείας του ελληνικού τουρισμού, στην ύπαρξη και την χάραξη τουριστικής πολιτικής, πως αυτή εφαρμόζεται και πως θα οδηγήσει στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος με απώτερο σκοπό την κοινωνική / οικονομική ανάπτυξη και ευημερία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ THOMAS COOK

Αν και ο τουρισμός με τις διαστάσεις που έχει σήμερα είναι ένα σχετικά πρόσφατο φαινόμενο, οι ιστορικές του ρίζες ανάγονται σχεδόν στις αρχές του πολιτισμού (Burkart & Medlik 1981, Page 2006).

Η πρώτη συστηματική οργάνωση ταξιδιών στην αρχαιότητα παρατηρείται κυρίως στην περιοχή της Μεσοποταμίας, της Αιγύπτου και της Ελλάδας, ενώ οι Φοίνικες και οι Σουμέριοι διοργάνωναν ταξίδια για εμπορικούς λόγους, με τους πρώτους να θεωρούνται οι πρώτοι πραγματικοί έμποροι-ταξιδιώτες αφού με τα πλοία τους φτάνουν σ' όλες τις χώρες του τότε γνωστού κόσμου (Βενετσανοπούλου 2006).

Στην κλασική εποχή η ιδέα του **ελεύθερου χρόνου** είναι αυτή που μας δίνει τα στοιχεία μιας δραστηριότητας παραπλήσιας με την τουριστική. Στην αρχαία Ελλάδα, οι ελεύθεροι Έλληνες είχαν το προνόμιο του ελεύθερου χρόνου και της θετικής αξιοποίησής του μέσω της γυμναστικής, της μουσικής, της φιλοσοφίας κ.τ.λ. Η ίδρυση των Ολυμπιακών Αγώνων το 776 π.Χ. δίνει μια πρώιμη τουριστική εικόνα με τις μετακινήσεις προς τον τόπο των αγώνων και τη διαμονή σε κατασκηνώσεις. Κατά την κυριαρχία της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, η οποία στηρίχθηκε στην επεκτατική της πολιτική, υπήρξε επίσης έντονη η ιδέα του ελεύθερου χρόνου και της αξιοποίησής του μέσω των διάφορων εκδηλώσεων και αθλητικών θεαμάτων ενώ διαδεδομένη μεταξύ των πλουσίων ήταν η τάση να μετακινούνται στην επαρχία για λόγους αναψυχής. Παράλληλα, με τις συνεχείς κατακτήσεις άνοιξαν νέοι δρόμοι και τα ταξίδια αυξήθηκαν για λόγους εμπορικούς. Η Ρώμη υπήρξε ένας σημαντικός πρώιμος τουριστικός προορισμός με χαρακτηριστικά που ταιριάζουν στους σύγχρονους προορισμούς αφού ως πρωτεύουσα της Αυτοκρατορίας προσέλκυε ένα σεβαστό αριθμό επισκεπτών για τις ανάγκες των οποίων δημιουργήθηκαν πανδοχεία, μπαρ κ.τ.λ. Έτσι, πολλά χαρακτηριστικά του μοντέρνου τουρισμού καθιερώθηκαν στους Ρωμαϊκούς χρόνους και αυτό κατέστην δυνατό κυρίως εξαιτίας της **πολιτικής σταθερότητας** και της **δημιουργίας υποδομών και εγκαταστάσεων** (Page 2006).

Κατά τον Μεσαίωνα ο τουρισμός συνδεόταν κυρίως με τις μετακινήσεις λόγω πανηγύρεων και εμπορικών σκοπών, ενώ κατά τη διάρκεια της Μεταρρύθμισης διάφορες θεωρίες ήρθαν να αμφισβητήσουν τη σημασία του ελεύθερου χρόνου για να προάγουν την αξία της εργασίας με αποτέλεσμα την καθίζηση της (όποιας) τουριστικής δραστηριότητας.

Ο Μεγάλος Γύρος (Grand Tour) του 16^{ου} αιώνα είναι άλλο ένα σημαντικό τμήμα της ιστορικής εξέλιξης του τουρισμού. Αυτός ήταν η περιήγηση ταξιδιωτών σε σημαντικούς προορισμούς και τοποθεσίες τους οποίους επισκέπτονταν με σκοπό την αποκόμιση πολιτιστικών και εκπαιδευτικών εμπειριών αλλά απευθυνόταν στις εύπορες, αριστοκρατικές και προνομιούχες τάξεις. Τον 18^ο αιώνα έφτασε στο αποκορύφωμά του ως μια ιδιαίτερα αναπτυγμένη μορφή τουρισμού, ωστόσο ο τουρισμός ήταν ακόμα προνόμιο για λίγους.

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα ένας συνδυασμός παραγόντων έφερε στην επιφάνεια τη θάλασσα και το μπάνιο στις ακτές και κάπως έτσι η χρήση του ελεύθερου χρόνου απέκτησε μια νέα και περισσότερο προσβάσιμη πτυχή την οποία βοήθησε και η ανάπτυξη των πρώιμων μεταφορών (ατμόπλοια, σιδηρόδρομος).

Λίγο μετά θα εμφανιστεί ο πρώιμος οργανωμένος τουρισμός με τον Thomas Cook να διοργανώνει τις πρώτες οργανωμένες διακοπές το 1841 και να ιδρύει το πρώτο τουριστικό πρακτορείο, ενώ αργότερα ακολούθησαν πολλές ακόμη τέτοιες διοργανώσεις διακοπών στις οποίες περιλαμβάνονταν η μεταφορά, το κατάλυμα και η ξενάγηση, μιλάμε δηλαδή για τα πρώτα **τουριστικά πακέτα**.

1.2 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟΝ 20^ο ΑΙΩΝΑ

Η είσοδος του 20^{ου} αιώνα επέφερε σημαντικές τεχνολογικές και κοινωνικές εξελίξεις. Η εφεύρεση του αυτοκινήτου ήταν μια σημαντική πρόοδος στις μεταφορές και οι κατασκευές σημαντικών οδικών δικτύων και γενικότερων υποδομών και ανοδομών είχαν ήδη ολοκληρωθεί, όπως και σημαντικές κοινωνικές κατακτήσεις (σαν την θεσμική καθιέρωση των πληρωμένων διακοπών για τους εργαζόμενους) είχαν επιτευχθεί. Εξελίξεις που υπό φυσιολογικές συνθήκες θα επέφεραν άμεσα και γρήγορα αποτελέσματα στην ανάπτυξη του τουρισμού, ωστόσο η πολιτική και οικονομική αστάθεια που ακολούθησε μετά από τους δύο Παγκόσμιους Πολέμους δεν επέτρεψε κάτι τέτοιο.

Στην μεταπολεμική περίοδο οι τεχνολογικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές ήταν τεράστιες και ο τουρισμός μετατράπηκε σταδιακά στον σπουδαιότερο οικονομικό κλάδο. Η πολιτική σταθερότητα, οι αυξημένες ανάγκες του πληθυσμού για διασκέδαση και αναψυχή, η αύξηση των εισοδημάτων, ο περισσότερος ελεύθερος χρόνος, η ανάπτυξη των μεταφορών και ιδιαίτερα των αερομεταφορών και η εξέλιξη των ΜΜΕ σε συνδυασμό με την αλματώδη ανάπτυξη και οργάνωση των τουριστικών επιχειρήσεων είναι οι πιο σημαντικοί παράγοντες που συντέλεσαν σ' αυτό.

Μέσα από όλες αυτές τις συνθήκες ο τουρισμός εξέλαβε μια **μαζική** μορφή. Σταμάτησε να απευθύνεται στους λίγους και μετεξελίχθηκε σε μία κοινωνική ανάγκη, κάτι που αφορά τους πάντες. Δεν θα ήταν δε άστοχο να λέγαμε ότι ο βαθμός συμμετοχής των πολιτών μιας χώρας στην τουριστική δραστηριότητα υποδεικνύει έναν βαθμό κοινωνικής δικαιοσύνης για την χώρας αυτή, γι' αυτό και τα περισσότερα κράτη εντάσσουν προγράμματα κοινωνικού τουρισμού ως μέρος των τουριστικών τους παροχών.

Κάπως έτσι επικράτησε ο όρος «μαζικός τουρισμός» ο οποίος πάντως δεν αφορά μονάχα την πλευρά της ζήτησης (τους τουρίστες) αλλά και την πλευρά της προσφοράς (την οργάνωση του τόπου υποδοχής, με ότι αυτός περιλαμβάνει). Περιλαμβάνει δηλαδή την οποιασδήποτε μορφής τουριστική δραστηριότητα που πραγματοποιείται κατά τρόπο μαζικό, τόσο από άποψη ποσότητας (ένας μεγάλος αριθμός τουριστών που επισκέπτεται ένα μέρος) όσο και από άποψη οργάνωσης (τουριστικά πακέτα κ.τ.λ) και αν και έχει ταυτιστεί με την κλασική μορφή του παραθεριστικού τουρισμού, δεν σημαίνει απαραίτητα ότι οι δύο αυτές έννοιες είναι ομόσημες.

Ο τουρισμός όμως είναι ένας τομέας που μεταλλάσσεται και εξελίσσεται συνεχώς ακολουθώντας τις πάσης φύσεως αλλαγές στην οικονομία, την τεχνολογία και την κοινωνία. Έτσι, με την πάροδο των χρόνων, επήλθε ο σχετικός κορεσμός για την ζήτηση των κλασικών, τυποποιημένων διακοπών μαζικής μορφής και προέκυψε ζήτηση για διακοπές που προσφέρουν νέες συγκινήσεις και καλύπτουν τις καινούργιες, διαφοροποιημένες ανάγκες των τουριστών. Τις ανάγκες αυτές προσπαθούν να ικανοποιήσουν οι **εναλλακτικές μορφές τουρισμού**, οι οποίες έφεραν στον προσκήνιο πέρα από όλα τα άλλα την ευαισθητοποίηση για το περιβάλλον και την ανάγκη να συνδυαστεί η τουριστική ανάπτυξη με την προστασία αυτού.

1.3 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τα ωφελήματα και τα μειονεκτήματα της τουριστικής ανάπτυξης είναι ένα θέμα που έχει καταγραφεί χιλιάδες φορές στην διεθνή και εγχώρια βιβλιογραφία και είναι ενδεικτικό της σημασίας του τουρισμού για την παγκόσμια ανάπτυξη και ευημερία το γεγονός ότι με το θέμα έχουν ασχοληθεί κάθε λογής επαγγελματίες και επιστήμονες που σχετίζονται με την οικονομία, την κοινωνία, την πολιτική, τον πολιτισμό και το περιβάλλον. Ενδεικτικό είναι επίσης το ότι πολλές φορές λόγω του μεγέθους της τουριστικής ανάπτυξης αυτή τείνει να θεωρείται αυτομάτως θετική και τα μειονεκτήματα παραλείπονται ή υποβιβάζονται, χωρίς φυσικά κάτι τέτοιο να είναι απαραίτητα σωστό.

Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του τουρισμού διακρίνονται κυρίως σε **οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά**. Συνοπτικά:

➤ **ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

Πλεονεκτήματα: Αύξηση της απασχόλησης, εισροή συναλλάγματος, σύνδεση με όλους τους κλάδους, αύξηση των εσόδων του κράτους, τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, τουριστικός πολλαπλασιαστής, υποδομές, επενδύσεις κ.τ.λ

Μειονεκτήματα: Εποχικότητα απασχόλησης, κερδοσκοπία, αύξηση του κόστους ζωής σε τουριστικές περιοχές, παραοικονομία κ.τ.λ

➤ **ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

Πλεονεκτήματα: Επαφή με ξένους και διεύρυνση των κοινωνικών σχέσεων, συγκράτηση των ντόπιων πληθυσμών και πληθυσμιακή αποκέντρωση, ποιοτική και επαγγελματική αναβάθμιση τουριστικών περιοχών, δημιουργία υποδομών κ.τ.λ

Μειονεκτήματα: Ξενοφοβία στα πρώτα στάδια της τουριστικής ανάπτυξης ή μιμητισμός στα επόμενα στάδια, πλεόνασμα τουριστών σε κάποιες περιοχές σε σχέση με τους ντόπιους κ.τ.λ

➤ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Πλεονεκτήματα: Προσπάθεια διατήρησης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, ηθών και εθίμων και διάδοσής τους μέσω των τουριστών, αναζωπύρωση καλλιτεχνικών παραδόσεων με αφορμή τον τουρισμό, γνωριμία με νέες πολιτιστικές αξίες κ.τ.λ

Μειονεκτήματα: Εμπορευματοποίηση πολιτισμικών προτύπων με αποτέλεσμα την σταδιακή τους αλλοίωση, παραγωγή φτηνών καλλιτεχνικών εμπορευμάτων, μίμηση επιβλαβών συνηθειών κ.τ.λ

➤ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Πλεονεκτήματα: Προστασία του περιβάλλοντος και θέσπιση νέων αυστηρών κανονισμών με αφορμή την επικείμενη τουριστική ανάπτυξη, τόνωση της περιβαλλοντικής συνείδησης κ.τ.λ

Μειονεκτήματα: Επιβάρυνση του περιβάλλοντος λόγω μη σχεδιασμένης και αλόγιστης τουριστικής ανάπτυξης.

Φυσικά, όλα τα παραπάνω είναι αλληλένδετα και δύσκολα μπορούν να ξεχωριστούν και παρά τα μειονεκτήματα που μπορεί να παρουσιάζει ο τουρισμός, στην πράξη έχει αποδειχθεί ότι τα πλεονεκτήματα σαφώς υπερτερούν και ότι η τουριστική ανάπτυξη είναι μια θεμιτή διαδικασία για κάθε κράτος και για κάθε κοινωνία. Και, βέβαια, οι όποιες επιπλοκές μπορεί να είναι αποτέλεσμα κακού σχεδιασμού και ελλιπών γνώσεων που μπορούν να εξαλειφθούν ή να μειωθούν με τους κατάλληλους χειρισμούς από τους αρμόδιους φορείς.

1.4 ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (WTO) το μέγεθος της τουριστικής δραστηριότητας ξεκάθαρα αποδεικνύει ότι ο τουρισμός υπήρξε ένα από τα κύρια οικονομικά και κοινωνικά φαινόμενα του περασμένου αιώνα. Το παρόν του τουριστικού τομέα αποδεικνύεται ακόμα πιο ισχυρό και το μέλλον του αναμένεται εξίσου, αν όχι περισσότερο σημαντικό.

Το 2003, το 6% των διεθνών εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών αποδίδονται στον τουρισμό ενώ αποκλειστικά για υπηρεσίες το μερίδιο ανέρχεται στο 30%.

Το 2007, οι διεθνείς αφίξεις σημείωσαν νέο αριθμό ρεκόρ, 898εκ., κάτι που σημαίνει 6% αύξηση σε σχέση με το 2006 και μεταφράζεται σε 52 εκ. περισσότερες αφίξεις.

Το 2005 ο αριθμός των παγκόσμιων αφίξεων ήταν 806.5 εκ, δηλαδή υπήρξαν 91.5 περισσότερες αφίξεις μέσα σε δύο χρόνια.

Οι αριθμοί αυτοί αποδεικνύουν την δυναμική του τουριστικού τομέα και αναμένεται ότι οι αφίξεις θα ακολουθήσουν περαιτέρω ανοδική πορεία υπό καθεστώς οικονομικής και πολιτικής σταθερότητας, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι αν και οι παραδοσιακοί τουριστικοί προορισμοί (Αμερική, Ευρώπη) υποδέχονται σταθερά το μεγαλύτερο μέρος της τουριστικής κίνησης, οι υπόλοιποι προορισμοί διεκδικούν και αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερα μερίδια από αυτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΓΕΝΙΚΑ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΑ

Όπως είδαμε ο τουρισμός είναι ένας πολύ σημαντικός κλάδος της οικονομικής δραστηριότητας, έχει συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη των περισσότερων χωρών και συνεχίζει να συμβάλει στην επίλυση των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων αναπτυσσόμενων και αναπτυγμένων κρατών μέσω της καταπολέμησης της ανεργίας, της εισροής συναλλάγματος κ.τ.λ.

Στις περισσότερες των περιπτώσεων η ανάπτυξη του τουρισμού στα πρώτα του στάδια υπήρξε πρόχειρη, ανοργάνωτη και μονοδιάστατη, οδηγούμενη από τη δύναμη της ζήτησης, της δυναμικής του τουριστικού φαινομένου και αποτυπώθηκε στις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες ανθρώπων που αντιλήφθηκαν την τάση αυτή, που δεν είχαν όμως πάντα τις δυνατότητες ή και τις γνώσεις να τη διαχειριστούν επαρκώς από μόνοι τους, πολλοί δε την εξέλαβαν απλά ως εύκολο κέρδος αγνοώντας τις γενικότερες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές προεκτάσεις του τουρισμού. Η κακή αυτή εκμετάλλευση των δυνατοτήτων του τουρισμού, όπως και οι εμφανείς προοπτικές της περαιτέρω τουριστικής ανάπτυξης έκαναν πια επιτακτική την ανάγκη μιας περισσότερο ενεργής παρέμβασης εκ μέρους των ηγεσιών των κρατών με τη χάραξη πολιτικών που θα προστατεύουν, θα ενισχύουν και θα προωθούν την ανάπτυξη του τουρισμού. Πλέον, η παγκόσμια σημασία του τομέα ως μηχανισμού οικονομικής ανάπτυξης σημαίνει ότι είναι μια επενδυτική ευκαιρία που λίγες κυβερνήσεις έχουν την ευχέρεια να αγνοήσουν (Wanhill, Global Tourism, 2005). Έτσι, οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο επεμβαίνουν για να βοηθήσουν τον ιδιωτικό τομέα και να ρυθμίσουν την τουριστική ανάπτυξη αφού η πρακτική της οικονομικής διαχείρισης υπαγορεύει ότι η αγορά πρέπει να λειτουργήσει κάτω από ορισμένες παραμέτρους ώστε να επιτύχει. Κάπως έτσι λοιπόν, με την παρέμβαση του κράτους στις λειτουργίες του τουρισμού έχουμε αυτό που ονομάζουμε «τουριστική πολιτική».

Πολλοί είναι οι ορισμοί που μπορεί να συναντήσει κανείς για την τουριστική πολιτική. Σε μια πιο οικονομική και ευρεία ανάλυση της έννοιας θα λέγαμε ότι «σύμφωνα με τις σύγχρονες αντιλήψεις, η τουριστική πολιτική αποτελεί ενιαίο σύστημα αρχών, κανόνων και μεθόδων εσκεμμένης επέμβασης η αποχής από επέμβαση του κράτους η των εντεταλμένων οργανισμών που βρίσκονται σε εξάρτηση η ημιεξάρτηση από αυτό στην τουριστική οικονομία, με σκοπό τη ρύθμιση των συνθηκών τουριστικής παραγωγής και της κατανομής η της χρησιμοποίησης των ανεπαρκών τουριστικών πόρων και στο σχηματισμό του τουριστικού κεφαλαίου» και καταλήγοντας ότι «η πολιτική εξουσία πρέπει απαραίτητα να εκλέγει τα μέτρα της τουριστικής πολιτικής εκείνα που θα συμβάλλουν αποφασιστικότερα στη μεγιστοποίηση της συνάρτησης της ατομικής και συλλογικής ευημερίας των τουριστών, κάτω από τους υφιστάμενους και προβλεπόμενους περιορισμούς. Αυτή είναι η έννοια της άριστης τουριστικής πολιτικής»¹.

Αυτή η ανάλυση μας δίνει και μια γενική οπτική για τους σκοπούς και τους στόχους της τουριστικής πολιτικής που στη συνέχεια θα δούμε κάπως πιο αναλυτικά.

2.2 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΙ

Η χάραξη της τουριστικής πολιτικής είναι μια υπόθεση ιδιαίτερα περίπλοκη, όπως δηλαδή ο τουρισμός και οι λειτουργίες της τουριστικής αγοράς. Απαιτεί όραμα, σαφείς στόχους και λεπτομερή σχεδιασμό και οι άνθρωποι που εμπλέκονται σε αυτή εξυπακούεται ότι πρέπει να έχουν τις κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες. Άλλωστε, η τουριστική πολιτική θεωρεί ως βάση της τον ανθρώπινο παράγοντα, αυτόν που εμπλέκεται σε κάθε φάση της παραγωγής αλλά και της κατανάλωσης του τουριστικού προϊόντος και απορρίπτει την μονοδιάστατη αντιμετώπιση του τουρισμού που τον θέλει ως μια απρόσωπη κερδοσκοπική διαδικασία.

Όλοι οι μελετητές του φαινομένου του τουρισμού συμφωνούν ότι βασικό μέλημα της τουριστικής πολιτικής πρέπει να είναι η ουσιαστική σύνδεση της τουριστικής δραστηριότητας με όλους τους κλάδους της οικονομίας. Κάτι, που αν και η ίδια η πολυσχιδής φύση του τουρισμού επιβάλλει, συχνά αμελείται ίσως λόγω υπερβάλλοντος ζήλου και υπερεκτίμησης των δυνατοτήτων του τουρισμού εντός μιας χωρικής ενότητας. Γιατί ο τουρισμός όσο σημαντικός κι αν είναι πρέπει να συνυπάρχει και να συνδέεται με όλους τους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας (Λογοθέτης 1967) και η τουριστική πολιτική πρέπει να φροντίζει ώστε αυτό να γίνεται σωστά και αποδοτικά έτσι ώστε να αναδεικνύεται και η σημασία του τουρισμού με θετικά αποτελέσματα στην οικονομία και την κοινωνία. Πρέπει λοιπόν η τουριστική πολιτική να κινείται προς μια κατεύθυνση «ενότητας» και είναι απαραίτητο να μπορέσει να μεταδώσει στους παράγοντες της προσφοράς ένα πνεύμα συνεργασίας, να τους δώσει να καταλάβουν τη σημασία του ρόλου τους και να τους παρέχει ακόμα τα κίνητρα για μια αποτελεσματικότερη προσπάθεια.

Με δεδομένα λοιπόν όλα τα παραπάνω, η τουριστική πολιτική (= οι φορείς της γενικά) καλείται να προσανατολιστεί και να οριοθετήσει τους σκοπούς και τους στόχους της. Και εδώ τίθεται το ερώτημα αν οι στόχοι αυτοί είναι πάντα αντικειμενικοί και αν εμπίπτουν σε κανόνες και περιορισμούς. Η απάντηση είναι προφανώς ότι κάποιοι στόχοι είναι γενικοί και συνεπώς αντικειμενικοί, όταν έρθει όμως η ώρα να πραγματοποιηθούν πάντα το υφιστάμενο κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό πλαίσιο καθορίζει τους κανόνες του παιχνιδιού και φυσικά κάθε χώρα έχει τις δικές τις ιδιαιτερότητες (γεωγραφικές, πολιτιστικές κ.τ.λ) οπότε προσφέρει και ένα, έστω και ελάχιστα, διαφορετικό προϊόν, κάτι που σημαίνει ότι και οι στόχοι προσαρμόζονται ή τουλάχιστον οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη αυτές τις ιδιαιτερότητες για να είναι ρεαλιστικοί. Ένα στοιχείο ακόμα που όπως είναι λογικό επηρεάζει τον καθορισμό των στόχων είναι και η πολιτική ιδεολογία της εξουσίας και των φορέων γενικά της τουριστικής πολιτικής, η οποία δυστυχώς πολλές φορές στέκεται εμπόδιο στην λογική οριοθέτηση των πραγμάτων και εμπλέκει τον τουρισμό σε προσωπικά συμφέροντα και μικροκομματικές σκοπιμότητες.

Εξετάζοντας τις γενικές και αντικειμενικές (οικονομικές) αξίες της τουριστικής πολιτικής μπορούμε να παραθέσουμε τους κυριότερους σκοπούς / στόχους της ως εξής 2 :

- Πλήρης απασχόληση στην τουριστική οικονομία
- Σταθερότητα τιμών των τουριστικών προϊόντων και των συντελεστών παραγωγής τους
- Αύξηση παραγωγής τουριστικών προϊόντων
- Αποτελεσματική κατανομή τουριστικών πόρων
- Δίκαιη διανομή τουριστικού εισοδήματος και πλούτου
- Εξασφάλιση επάρκειας τουριστικών προϊόντων
- Βελτίωση σύνθεσης κατανάλωσης ή χρήσης τουριστικών προϊόντων
- Βελτίωση τουριστικού ισοζυγίου πληρωμών
- Ικανοποίηση συλλογικών τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών

Η επίτευξη των στόχων της τουριστικής πολιτικής δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί αν αυτοί δεν στηρίζονται στις επιθυμίες και τις ανάγκες των τουριστών, οι οποίες θα πρέπει να αντανακλώνται σε ένα ποιοτικό και ευέλικτο τουριστικό προϊόν. Ο τελικός σκοπός της τουριστικής πολιτικής θα πρέπει να είναι η παραγωγή τουριστικών προϊόντων τέτοιων που να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των επισκεπτών τόσο σε ποιοτικό όσο και σε ποσοτικό επίπεδο, κάτι που θα έχει άμεσες ωφέλειες μέσω της επιδιωκόμενης κατά κεφαλήν αύξησης της κατανάλωσης αυτών των προϊόντων (N.Ηγουμενάκης1997) η οποία προφανώς θα επιδεικνύει μια ικανοποιητική τουριστική προσφορά.

2.3 ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Είδαμε σε προηγούμενο σημείο ότι η τουριστική πολιτική ορίζεται με την παρέμβαση της κρατικής εξουσίας στις λειτουργίες της τουριστικής αγοράς. Η πολιτική εξουσία είναι αυτή που καθορίζει τις κατευθυντήριες γραμμές για τον τουρισμό μιας χώρας, διαβιβάζει εξουσίες, ασκεί έλεγχο κ.τ.λ, δεν είναι όμως αυτή που διαμορφώνει την εικόνα για το τουριστικό προϊόν αυτής. Η συνολική εικόνα του τουρισμού μιας χώρας διαμορφώνεται από τον κάθε ένα επί μέρους τουριστικό παράγοντα, από τον κάθε ένα που συμβάλει στην ολοκλήρωση του τουριστικού προϊόντος και υπό αυτήν την έννοια μπορούμε να ισχυριστούμε ότι οι πάντες ασκούν τουριστική πολιτική έστω και κατά τρόπο διεκπεραιωτικό (μα ουσιαστικό).

Παραλείποντας αυτήν την παράμετρο, η οποία ούτως ή άλλως θα ήταν αδύνατο, ίσως και ανούσιο να αναλυθεί, παραθέτουμε ως κύριους φορείς της τουριστικής πολιτικής τους εξής ³ :

- Το Κοινοβούλιο
- Η Κυβέρνηση
- Η Κεντρική Διοίκηση
- Η Τοπική Αυτοδιοίκηση
- Τα Δικαστήρια
- Τα Πολιτικά Κόμματα
- Οι οργανωμένες ομάδες συμφερόντων
- Οι ειδικοί σύμβουλοι
- Οι υπερεθνικοί οργανισμοί

Στις περισσότερες χώρες διακρίνονται τρία βασικά επίπεδα τουριστικής οργάνωσης - το εθνικό, το περιφερειακό και το τοπικό (Burkart και Medlik 1981). Σε εθνικό επίπεδο ο τουρισμός είναι κατά πρώτο λόγο ευθύνη της Κυβέρνησης, η οποία θα πρέπει να διατυπώσει μία τουριστική πολιτική που θα μεταφραστεί σε ένα πρόγραμμα. Οι εθνικοί οργανισμοί τουρισμού αν και μέχρι ενός σημείου θεωρούνται αυτόνομοι, είναι ουσιαστικά υπό την Κυβέρνηση και ακολουθούν την πολιτική της (Mill 1990) και σύμφωνα πάλι με τους άνωθι συγγραφείς «υπάρχει μια ουσιαστική παραλλαγή στο πεδίο και τη σφαίρα επιρροής του Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού, η οποία προκύπτει από τον βαθμό της αντιπροσωπείας της Κυβέρνησης στον Οργανισμό, από την σειρά των λειτουργιών που αναλαμβάνει ο Οργανισμός και από τον βαθμό της παραλλαγής του ίδιου του Οργανισμού σε άλλα σώματα. Οι δύο κύριες λειτουργίες ενός Τουριστικού Οργανισμού είναι η ανάπτυξη και η προώθηση του τουριστικού προϊόντος, οι οποίες μπορεί να είναι απαλλαγμένες από ένα ή περισσότερα σώματα»⁴.

Η κατάρτιση προγράμματος τουριστικής πολιτικής είναι αρμοδιότητα της κυβέρνησης, συνεπώς αυτή είναι ο κύριος φορέας της τουριστικής πολιτικής. Αυτό βέβαια δεν είναι απόλυτο από την άποψη ότι η εφαρμογή του προγράμματος αυτού δεν πραγματοποιείται πάντοτε ως έχει αλλά στην πράξη μεταβάλλεται λίγο η πολύ κάτω από την πίεση εξωκυβερνητικών παραγόντων.

Οι άλλοι φορείς παίζουν ένα συμπληρωματικό αλλά ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση της τουριστικής πολιτικής. Το Κοινοβούλιο είναι ο «τόπος» όπου παρουσιάζεται και τίθεται υπό συζήτηση η προγραμματική πολιτική της κυβέρνησης για τον τουρισμό. Μ' αυτόν τον τρόπο δίνεται η ευκαιρία στους αρμόδιους να τοποθετηθούν αναλυτικά, να δώσουν το στίγμα του σχεδιασμού τους και να υποστηρίξουν τις θέσεις τους και από την άλλη να ακούσουν τις ενστάσεις και τις παρατηρήσεις του υπόλοιπου κοινοβουλίου και να επανεξετάσουν τα κρίσιμα σημεία ή και να τα τροποποιήσουν εφόσον αυτό κριθεί απαραίτητο προτού προχωρήσει η διαδικασία της ψηφοφορίας. Οι υπόλοιποι φορείς έχουν αρμοδιότητες εξειδικευμένες που είτε τους διαβιβάζονται κατευθείαν από την κυβέρνηση και τους αρμόδιους για θέματα τουρισμού εκπροσώπους της είτε ενεργούν αυτόνομα, πάντα όμως εντός των πλαισίων της διαμορφωμένης τουριστικής πολιτικής και φυσικά οι ενέργειες του καθένα από αυτούς έχουν τη δική τους ξεχωριστή σημασία στην τελική τουριστική εικόνα της κάθε χώρας. Από αυτούς τους φορείς πάντως έχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον να παρουσιάσουμε ξεχωριστά αυτόν της τοπικής αυτοδιοίκησης.

2.4 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Είναι γενικά αποδεκτό από τους ανθρώπους που καταπιάνονται με τον τουρισμό, ότι ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στη χάραξη και την εφαρμογή μιας σύγχρονης τουριστικής πολιτικής που δίνει έμφαση στην περιφερειακή ανάπτυξη πρέπει να είναι άμεσος και ουσιαστικός. Ο τουρισμός αποτελεί κατ' εξοχήν περιφερειακή δραστηριότητα (Παυλόπουλος, Κουζέλης 1998) και αυτό γιατί η περιφέρεια, ο τόπος υποδοχής της τουριστικής δραστηριότητας, απορροφάει άμεσα τις ωφέλειες της κατανάλωσης του τουριστικού προϊόντος που παράγεται εκεί, χωρίς να υπάρχει δυνατότητα μεταφοράς του σε άλλη αγορά (Σωτηριάδης 1994). Η οικονομική σημασία του τουρισμού για την ανάπτυξη μιας χώρας μπορεί να συλληφθεί και να αποδοθεί στην ολότητά της μόνο με μια συλλογική προσπάθεια που δεν γίνεται να αποδώσει τους καρπούς που δύναται δίχως τη συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης και την επιτυχία μιας ουσιαστικής αποκέντρωσης. Ωστόσο η τουριστική ανάπτυξη σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο πρέπει να είναι πάντοτε ελεγχόμενη ιδιαίτερα προτού αυτή επιχειρηθεί σε περιοχές σχετικά υποανάπτυκτες αφού οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές δομές, ιδιαίτερα των γηγενών κοινοτήτων, είναι συχνά εξαιρετικά τρωτές στις μαζικές αλλαγές (Hohl & Tisdell 1995).

Η διεθνής εμπειρία μέχρι σήμερα έχει δείξει ότι σε πολλές χώρες ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης περιορίζεται στην εφαρμογή του προγράμματος της πολιτικής, στο μέτρο βέβαια που της αναλογεί και με τα μέσα που διαθέτει. Όπως είπαμε όμως, αυτό δεν είναι αρκετό. Η αποκέντρωση που πολλές φορές από τη φύση του το τουριστικό προϊόν καθορίζει θα πρέπει να αποτελεί και στην πράξη στόχο της τουριστικής πολιτικής. Δηλαδή η τουριστική πολιτική θα πρέπει να εκπονείται και να συντονίζεται από την περιφέρεια, να υπάρχουν φορείς και υπηρεσίες και η τοπική αυτοδιοίκηση να παίζει σημαντικό ρόλο στην χάραξη της τουριστικής πολιτικής, να καταρτίζει προγράμματα, να θέτει στόχους κ.τ.λ (Ηγουμενάκης 1997). Το ότι η τοπική αυτοδιοίκηση πάντως αναλαμβάνει ένα σημαντικό ρόλο στην όλη διαδικασία της τουριστικής ανάπτυξης δεν σημαίνει ότι ο ρόλος της πολιτικής εξουσίας υποβιβάζεται. Γιατί ναί μεν σε πολλά ζητήματα ο ρόλος της είναι συντονιστικός, σε άλλα όμως η πολιτική εξουσία πρέπει να αναλαμβάνει ολοκληρωτικά την ευθύνη για το συντονισμό και την κατεύθυνση των ενεργειών όλων των φορέων της τουριστικής πολιτικής.

Σύμφωνα με τον Σ. Βαρβαρέσο, «η διοικητική και οργανωτική διάρθρωση του τουρισμού σε εθνικό, περιφερειακό, νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο αποτελεί, τουλάχιστον για τις ανεπτυγμένες οικονομικά και τουριστικά χώρες, την κύρια συνισταμένη της τουριστικής αναπτυξιακής διαδικασίας, εφόσον ο τόπος υποδοχής των τουριστών (δημόσιος τομέας και ιδιωτικός τομέας και πληθυσμός υποδοχής) ανάγεται στον κατεξοχήν παράγοντα ανάπτυξης, οργάνωσης και ορθολογικής διαχείρισης του τουριστικού προϊόντος»⁵. Γίνεται και εδώ λοιπόν σαφές το πόσο σημαντικό είναι να διαβιβάζεται η διαχείριση του τουριστικού προϊόντος στους αρμόδιους φορείς του τόπου υποδοχής των τουριστών. Με ποιους τρόπους όμως; Ο

ίδιος συγγραφέας αναφέρει ότι η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει στην τουριστική ανάπτυξη μιας χωρικής ενότητας αν ενσωματώσει στις πολιτικές της:

- Την οργάνωση του τόπου υποδοχής

- Την τουριστική πληροφόρηση

- Την προβολή /προώθηση και εμπορικοποίηση των τουριστικών προϊόντων

- Την αναψυχή

Στον ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης θα αναφερθούμε ξανά στο κομμάτι της ελληνικής τουριστικής πολιτικής.

2.5 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η σχέση της τουριστικής ανάπτυξης με το περιβάλλον είναι άμεση και ζωτικής σημασίας. Από τη φύση του το τουριστικό προϊόν είναι συνδεδεμένο με το φυσικό περιβάλλον αφού η κατανάλωσή του συντελείται σε κάποιο τόπο τα χαρακτηριστικά του οποίου προφανώς υπήρξαν καθοριστικής σημασίας για την αγορά του. Και το ενδιαφέρον του τουριστικού τομέα για την βιώσιμη ανάπτυξη είναι λογικό, από την άποψη ότι πρόκειται για μια βιομηχανία που «πουλάει» το περιβάλλον, φυσικό και δομημένο (Murphy και Price, *Global Tourism*, 2005), αλλά απ' την άλλη, αν και ο τουρισμός θεωρείται περισσότερο φιλικός προς το περιβάλλον σε σχέση με άλλους τομείς, το μέγεθός του είναι τέτοιο που έχει δημιουργήσει αρνητικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο και είναι ανάγκη να υπάρξει μια περισσότερο βιώσιμη κατεύθυνση στο μέλλον.

Παρά τις θεωρίες λοιπόν που θέλουν την τουριστική ανάπτυξη να συμβαδίζει απαραίτητα με την προστασία του περιβάλλοντος, η αλήθεια είναι ότι ο τουρισμός ως μαζικό φαινόμενο που είναι, συνέβαλε και συμβάλει στην επιβάρυνσή του, κυρίως μέσω των μεταφορών και της κατανάλωσης ενέργειας στα τουριστικά καταλύματα και θέρετρα γενικότερα. Στη συνδιάσκεψη που διοργανώθηκε πρόσφατα στο Davos της Ελβετίας με τίτλο «Κλιματικές αλλαγές και η ανταπόκριση του τουρισμού στις παγκόσμιες προκλήσεις»

συζητήθηκαν οι επιπτώσεις που έχουν οι κλιματικές αλλαγές στην τουριστική ανάπτυξη, η συνεισφορά του τουρισμού στην επιδείνωση του περιβάλλοντος και τα μέτρα που πρέπει να παρθούν για την καταπολέμηση του φαινομένου και αποφασίστηκε ότι ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να υπάρξει για:

- τον περιορισμό της επιβάρυνσης του Φαινομένου του Θερμοκηπίου από τον τουριστικό τομέα
- την προσαρμογή των τουριστικών προορισμών και επιχειρήσεων στις συνθήκες κλιματικών αλλαγών
- την καλύτερη δυνατή χρησιμοποίηση υπαρχόντων και νέων τεχνολογιών για την βελτίωση της ενεργειακής επάρκειας.

(πηγή:world-tourism.org)

Στην εποχή μας, που οι κλιματικές αλλαγές και τα ακραία καιρικά φαινόμενα έχουν κάνει έντονα αισθητή την παρουσία τους, η υπόθεση της προστασίας του περιβάλλοντος προβάλλει πια όχι ως επιλογή αλλά ως αναγκαιότητα. Όλοι οι εμπλεκόμενοι στον τουρισμό πρέπει να κατανοήσουν ότι η συνειδητοποίησή τους και η ενεργή τους συμμετοχή στην προσπάθεια για την προστασία του περιβάλλοντος είναι ζωτικής σημασίας, πέρα από την μακροπρόθεσμη και ανθρώπινη οπτική γωνία της μεταβίβασης ενός καλύτερου κόσμου στις επόμενες γενεές και για την άμεση επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Οι κλιματικές αλλαγές βρίσκονται ήδη εδώ και οι χώρες και οι προορισμοί που εξαρτώνται σχεδόν ολοκληρωτικά από τον τουρισμό απειλούνται άμεσα αφού μια κλιματική αλλαγή αλλοιώνει την εικόνα του προσφερόμενου προϊόντος και επηρεάζει τις αποφάσεις των καταναλωτών με τα επακόλουθα αρνητικά αποτελέσματα στον τουρισμό και σε όλους τους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας που συνδέονται με αυτόν.

Η τουριστική πολιτική οφείλει να θέτει ως προτεραιότητα την προστασία του περιβάλλοντος και πάνω σε αυτή να στηρίζει τους στόχους της και να θεσπίζει αυστηρούς κανόνες και διατάξεις και μέσα από αυστηρούς ελέγχους να διασφαλίζει ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι στον τουρισμό δραστηριοποιούνται μέσα στα προκαθορισμένα πλαίσια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

3.1 Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Είναι γνωστό σε όλους ότι η τουριστική εικόνα της Ελλάδας είναι ταυτισμένη με τον μαζικό τουρισμό, τον τουρισμό της παραλίας, του ήλιου και της θάλασσας. Και είναι λογικό: οι αμέτρητες και ανεξερεύνητες ελληνικές παραλίες σε συνδυασμό με το ιδανικό κλίμα και την ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας είναι αυτά που ώθησαν τους ταλαιπωρημένους και διψασμένους για νέες εικόνες και παραστάσεις κατοίκους της Ευρώπης (κατά κύριο λόγο), μετά το πέρας του Β Παγκοσμίου Πολέμου, να γνωρίσουν την χώρα μας. Η φιλοξενία των κατοίκων και η ανέγγιχτη φύση συνέβαλλαν σε αυτό. Όμως οι καιροί άλλαξαν, η Ελλάδα αναπτύχθηκε, ο τουρισμός έγινε μαζικός και η τουριστική βιομηχανία γιγαντώθηκε και μετατράπηκε σε ένα απ' τους σημαντικότερους κλάδους της παγκοσμιοποιημένης πια οικονομίας. Οι ίδιοι οι άνθρωποι φυσικά άλλαξαν μέσα σε ένα περιβάλλον συνεχών αλλαγών-συνεπώς και οι τουριστικές τους προτιμήσεις και απαιτήσεις- αλλά ο τουρισμός μας φαίνεται να είναι ακόμα στο ίδιο σημείο, να στηρίζεται ολοκληρωτικά στο ίδιο μοντέλο του ήλιου και της θάλασσας. Η απουσία μίας

οργανωμένης τουριστικής πολιτικής βοήθησε σε αυτό. Λόγω της ελλιπούς προβολής στο εξωτερικό, της έλλειψης σχεδιασμού ενός σύνθετου τουριστικού προϊόντος, της ανυπαρξίας ελέγχου, της ανεξέλεγκτης και ανορθόδοξης δόμησης των τουριστικών επιχειρήσεων και πολλών άλλων αιτιών, η Ελλάδα παρέμεινε στις συνειδήσεις των τουριστών ίδια και απaráλλαχτη. Ίσως για αυτό να διατήρησε ένα σχετικά καλό

μερίδιο στην τουριστική αγορά και ίσως για αυτό ο τουρισμός να εξακολουθεί να είναι ο πιο ισχυρός τομέας της ελληνικής οικονομίας, αλλά ίσως πάλι αυτός να είναι και ο λόγος που ο τουρισμός δεν μπόρεσε να εξελιχθεί και να γίνει ακόμα ισχυρότερος, όπως φαίνεται ότι μπορούσε. Τα τελευταία χρόνια, υπό την απειλή του ολοένα και εντονότερου ανταγωνισμού, αυτό φαίνεται ότι έχει γίνει αντιληπτό από τους αρμόδιους φορείς και γίνεται μια προσπάθεια επαναπροσδιορισμού του τουριστικού προϊόντος. Όμως σε αυτό το σημείο μπαίνουν διάφορα ερωτήματα, όπως: είναι δυνατόν ο ελληνικός τουρισμός να απαλλαγεί από την εικόνα του; Είναι θεμιτό και λογικό αυτό; Έχει τις δυνατότητες να αντεπεξέλθει σε κάτι διαφορετικό;

Είναι πολλοί αυτοί που ισχυρίζονται, και θα συμφωνήσουμε, ότι ο ελληνικός τουρισμός δεν μπορεί και δεν πρέπει να απαλλαχθεί από την εικόνα του ήλιου και της θάλασσας. Από μία άποψη «ο κύριος όγκος του αλλοδαπού είναι και θα παραμείνει σκλάβος του ήλιου, της θάλασσας και της νησιώτικης ποικιλίας και ομορφιάς. Ακόμα και αυτός ο πολιτισμός μόνον ως συμπλήρωμα πρέπει να αντιμετωπίζεται, υπό την οριακή έννοια ότι ο τουρίστας θα προτιμήσει *ceteris paribus* την Ελλάδα, επειδή θα έχει την ευκαιρία να δει αρχαιότητες και άλλα ιστορικά μνημεία, χωρίς να θυσιάσει την απόλαυση ήλιος-θάλασσα», ⁶

Αν και διαφωνούμε ως προς την κατά κάποιο τρόπο υποτίμηση του πολιτιστικού στοιχείου, η πραγματικότητα είναι ότι η Ελλάδα δεν μπορεί να παραβλέψει τις γεωγραφικές και κλιματολογικές ιδιαιτερότητες που την μετέτρεψαν σε ένα ισχυρό τουριστικό προορισμό. Η νέα τουριστική εικόνα της Ελλάδας πρέπει να βασίζεται στον εμπλουτισμό και την ποικιλία του τουριστικού της προϊόντος, πέρα από το προφανές της βελτίωσης των υπάρχοντων υποδομών και δημιουργίας νέων, και στην εξάλειψη των αρνητικών στοιχείων του μαζικού τουρισμού μέσω της ποιοτικής βελτίωσης και όχι στην οριστική απαλλαγή από την εικόνα του ήλιου και της θάλασσας.

3.2 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η Ελλάδα διαθέτει όλα εκείνα τα στοιχεία που μπορούν να κάνουν ένα τουριστικό προορισμό δημοφιλή: φυσικούς πόρους, γεωγραφικές και γεωλογικές ιδιομορφίες, ιδανικές κλιματολογικές συνθήκες, μεγάλη ιστορική και πολιτισμική κληρονομιά κ.τ.λ. Υπήρξε και παραμένει ένας προορισμός που προσελκύει ένα σημαντικό μερίδιο της τουριστικής αγοράς, παρόλα αυτά είναι γενικά αποδεκτό πως το μερίδιο αυτό θα μπορούσε να είναι μεγαλύτερο και η τουριστική προσφορά ουσιαστικότερη.

Η τουριστική κίνηση στη χώρα μας πέρασε από διακυμάνσεις. Από το στάδιο της ανάπτυξης που η αυξημένη τουριστική ζήτηση ουσιαστικά δημιούργησε στις δεκαετίες του '60 και '70, στη μειωμένη σχετικά ζήτηση των δύο επόμενων δεκαετιών και στις μεταπτώσεις των τελευταίων ετών, είναι προφανές ότι το ελληνικό τουριστικό προϊόν ουσιαστικά ποτέ δεν έφτασε στο στάδιο της ωρίμανσης και του επαναπροσδιορισμού του. Ο τουρισμός δεν αντιμετωπίστηκε ποτέ με την πρέπουσα σοβαρότητα, δεν μπήκε κάτω από το μικροσκόπιο και δεν έγινε αντικείμενο ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού. Ουσιαστικά η τουριστική ανάπτυξη στην Ελλάδα, απ' τις απαρχές της οργανωμένης και μαζικής τουριστικής κίνησης, στηρίχτηκε σε ένα ιδιότυπο, τυχαίο θα λέγαμε, μοντέλο «λόγω παντελούς έλλειψης μακροχρόνιου τουριστικού σχεδιασμού με κύριο χαρακτηριστικό το μαζικό, οργανωμένο, παραθεριστικό και εξωστρεφές

πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας του τουρισμού» ⁷. Γίνεται λοιπόν άμεσα αντιληπτό ότι ο τουρισμός στη χώρα μας οργανώθηκε και αναπτύχθηκε στ' αλήθεια εν τη απουσία μιας ολοκληρωμένης τουριστικής

πολιτικής αλλά στις μέρες μας όμως που ο ανταγωνισμός είναι πιο ισχυρός από ποτέ και που το τουριστικό προϊόν και η επιτυχία του εξαρτάται από ένα τεράστιο αριθμό παραγόντων, η «αυτόματη» λειτουργία της τουριστικής αγοράς δεν είναι δυνατόν να συντηρήσει την τουριστική ανάπτυξη μιας χώρας. Η ύπαρξη μιας ισχυρής και συγκροτημένης τουριστικής πολιτικής αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για αυτό και η παρουσία της θα μας απασχολήσει στα επόμενα.

3.2.1 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΟΤ

Το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης συστάθηκε το 2004 (με αυτόν τον τίτλο) και αποστολή του είναι ο προγραμματισμός και η χάραξη τουριστικής πολιτικής καθώς και η τουριστική ανάπτυξη της χώρας. Αποτελείται από διάφορα τμήματα και υπηρεσίες (βλ. [Π.Δ. 149/2005 \(ΦΕΚ 211/Α/22.08.05\)](#)).

Ειδικότερα, η δομή του ΥΤΑΝ έχει ως εξής:

- Υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης
- Γενικός Γραμματέας Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης
- Ειδικός Γραμματέας Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης
- Εθνικό Συμβούλιο Τουρισμού

Ουσιαστικά στην Ελλάδα οι σχετικές με τον τουρισμό αρμοδιότητες εκχωρούνται κατευθείαν από το ΥΤΑΝ στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (ΕΟΤ) που, όπως μας ενημερώνει η ιστοσελίδα του οργανισμού «ιδρύθηκε το 1950 και έκτοτε αποτελεί τον βασικό κρατικό φορέα του τουριστικού τομέα».

Ο ΕΟΤ είναι δηλαδή αυτός που εφαρμόζει την τουριστική πολιτική του ΥΤΑΝ, στην χάραξη της οποίας πάντως συμμετέχει-ούτως ή άλλως η ενεργή και άμεση ανάμιξη του στα τουριστικά θέματα της χώρας δεν θα μπορούσε να είναι μια απλή διεκπεραίωση, ουσιαστικά είναι «τουριστική πολιτική».

Οι λειτουργίες του ΕΟΤ έχουν ως εξής ⁸ :

- ✓ Κανονιστικές / νομοθετικές αρμοδιότητες
- ✓ Τουριστικός σχεδιασμός
- ✓ Ανάπτυξη τουριστικής υποδομής και ανωδομής

- ✓ Διαχείριση τουριστικών εγκαταστάσεων
- ✓ Επιχορηγήσεις
- ✓ Προβολή / Πληροφόρηση
- ✓ Κατάρτιση / Εκπαίδευση
- ✓ Έρευνες, εκπόνηση μελετών, στατιστικές
- ✓ Συνεργασία με τις τοπικές αρχές, τους επαγγελματίες του τουριστικού τομέα και συντονισμός των δράσεών τους
- ✓ Κοινωνικός τουρισμός
- ✓ Διεθνείς σχέσεις, συνεργασίες
- ✓ Διοργάνωση πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων

Εύκολα γίνεται αντιληπτή λοιπόν και μόνο με τα παραπάνω η σημασία του ΕΟΤ για τον ελληνικό τουρισμό. Στον οργανισμό μπορούν να χρεωθούν πολλά θετικά αλλά και πολλά αρνητικά για την πορεία του ελληνικού τουρισμού όλες αυτές τις δεκαετίες. Θεωρούμε ότι το μεγαλύτερο λάθος του ΕΟΤ είναι ότι δεν μπόρεσε, μάλλον δεν προσπάθησε καν, να ανεξαρτητοποιηθεί με ουσιαστικό τρόπο ώστε να μπορεί να αφοσιωθεί πλήρως στα θέματα που ταλανίζουν τον τουρισμό. Αντιθέτως, έμεινε όμηρος της εκάστοτε κυβέρνησης, ακολουθώντας τις πολιτικές γραμμές της και τις δικές της θεωρήσεις περί τουρισμού που πολλές φορές εξυπηρετούσαν μικροκομματικά συμφέροντα και καμία σχέση δεν είχαν με τα αληθινά και αντικειμενικά προβλήματα του τουρισμού. Σχετικά με αυτά ο Μ.Σωτηριάδης γράφει: «Η περιπλάνηση του ΕΟΤ μεταξύ των διάφορων κυβερνητικών φορέων και συνεπώς η παρακολούθηση των διάφορων τουριστικών εξελίξεων μέσα από διαφορετικές, υποκειμενικές σκοπιές που βασίζονταν στις εκάστοτε ιδεολογίες της κυβέρνησης ήταν ένας από τους βασικούς λόγους αδυναμίας χάραξης σωστής τουριστικής πολιτικής με συνέπεια συνέχεια και προσαρμοστικότητα στις διεθνείς εξελίξεις και συνθήκες». Και συνεχίζει: « Η χώρα χρειάζεται έναν οργανισμό / κρατικό φορέα που θα δουλεύει αδιάσπαστα, αυτόνομα, μακριά από μικροκομματικές τακτικές, που θα είναι μέσα στις εξελίξεις και θα μπορεί να προωθήσει τον ελληνικό τουρισμό κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο.»⁹. Πράγματι, πως είναι δυνατόν να αντεπεξέλθει στις συνεχείς εξελίξεις του τουριστικού τομέα ένας οργανισμός που αλλάζει κάθε τόσο τακτικές και πρόσωπα σε κρίσιμες θέσεις κατά τρόπο όχι ανανεωτικό αλλά διαρθρωτικό; Πιστεύουμε πως είναι ανάγκη να υπάρξει ένα ουσιαστικό πλαίσιο ανεξαρτητοποίησης του ΕΟΤ με σκοπό την προστασία του ελληνικού τουρισμού.

3.3 ΣΤΟΧΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Οι στόχοι μιας εθνικής τουριστικής πολιτικής είναι λίγο-πολύ κοινοί για όλες τις χώρες και ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά της τουριστικής προσφοράς της κάθε χώρας συγκεκριμενοποιούνται. Οι υπεύθυνοι για την χάραξη της τουριστικής πολιτικής οφείλουν να προσεγγίζουν την υφιστάμενη κατάσταση, να εντοπίζουν τα προβλήματα και να τα αναλύουν, να τονίζουν τα πλεονεκτήματα, να σχεδιάζουν και να προγραμματίζουν για το μέλλον. Οι στόχοι της ελληνικής τουριστικής πολιτικής πρέπει να οριστούν μέσα από στοιχεία όπως η επάρκεια και η ποιότητα των τουριστικών υποδομών, οι διαθέσιμοι τουριστικοί πόροι, ο αριθμός και οι δυνατότητες των ανθρώπων που ασχολούνται με τον τουρισμό, η κατάσταση της τουριστικής εκπαίδευσης, η υπάρχουσα εμπειρία από τα προηγούμενα χρόνια και η επεξεργασία μελλοντικών προβλέψεων (όταν μιλάμε για μακροπρόθεσμους στόχους), στοιχεία που ο καλύτερος δυνατός συνδυασμός τους πρέπει να καταλήγει στην λέξη-κλειδί στην υπόθεση «ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα», σε αυτό δηλαδή που ονομάζουμε «ποιότητα» τουριστικού προϊόντος.

Τα προβλήματα της τουριστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα είναι γνωστά και συνεπώς οι στόχοι δεν μπορούν να είναι γενικοί και αόριστοι αλλά συγκεκριμένοι. Οι αντικειμενικοί στόχοι της τουριστικής πολιτικής είναι ^{10,11} :

- η αναβάθμιση και ποιοτική βελτίωση των παρεχομένων υπηρεσιών σε όλο το τουριστικό κύκλωμα (δημόσιος – ιδιωτικός τομέας)
- η περιφερειακή ανάπτυξη με ορθολογική αξιοποίηση των τουριστικών και φυσικών πόρων με παράλληλη αποκέντρωση αρμοδιοτήτων και πόρων
- η άμβλυνση της εποχικότητας και επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου με προώθηση άλλων μορφών τουρισμού, πέραν του παραθεριστικού
- η βελτίωση και η επέκταση όλων των τουριστικών δραστηριοτήτων
- η αναβάθμιση της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης των απασχολούμενων με τον τουρισμό
- η προστασία και η ανάδειξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και η διαφύλαξη του οικολογικού περιβάλλοντος
- η διαρκής, εντατική και επίκαιρη προβολή του ελληνικού τουριστικού προϊόντος με σύγχρονες μεθόδους marketing

Μέσα από τα παραπάνω μπορούμε να εντοπίσουμε αρκετές έννοιες και λέξεις καθοριστικές για τον ελληνικό τουρισμό και τις οποίες θα αναλύσουμε στην συνέχεια.

3.3.1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το τουριστικό προϊόν δεν μοιάζει με όλα τα υπόλοιπα καταναλωτικά προϊόντα, έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τόσο ως προς την παραγωγή και την διάθεση όσο και ως προς την κατανάλωση. Στην παραγωγή του τουριστικού προϊόντος ο ανθρώπινος παράγων είναι αναντικατάστατος και καθορίζει την τελική μορφή και την ποιότητά του. Οι ικανότητες και οι γνώσεις των ανθρώπων που απασχολούνται στον τουρισμό, από τον πρώτο μέχρι τον τελευταίο αλλά ιδιαίτερα αυτών που έχουν άμεση επαφή με τον τουρίστα και το επίπεδο της τουριστικής τους συνειδητοποίησης παίζουν καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση μιας ποιοτικής και ανταγωνιστικής τουριστικής εικόνας. Η τουριστική πολιτική πρέπει να θέτει ως βασικό στόχο και να δίνει προτεραιότητα στην αναβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης στη χώρα μας.

Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται διάφορες σχολές, ιδιωτικές και δημόσιες που έχουν ως στόχο να μεταβιβάσουν στους σπουδαστές τους γενικές και ειδικές γνώσεις σχετικά με τον τουρισμό και την λειτουργία της τουριστικής αγοράς. Οι πιο «επίσημες» από αυτές, που λειτουργούν στα πλαίσια των Τ.Ε.Ι (Τεχνολογικά Επαγγελματικά Ιδρύματα) και Ο.Τ.Ε.Κ (Οργανισμός Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης) είναι οι εξής:

- Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης ΑΣΤΕ:
 - Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Ρόδου (Α.Σ.Τ.Ε.Ρ.)
 - Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Αγ. Νικολάου, Κρήτης (Α.Σ.Τ.Ε.Α.Ν.)
- Σχολή Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι Πειραιά-Σπέντες
- Σχολή Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι Θεσσαλονίκης
- Σχολή Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι Αθήνας
- Σχολή Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι Ιόνιων Νήσων-Αργοστόλι
- Σχολή Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι Πάτρας
- Σχολή Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι Λαμίας-Άμφισα
- Σχολή Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι Λάρισας
- Σχολή Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι Ηπείρου-Ηγουμενίτσα
- Σχολή Τουριστικών Επιχειρήσεων, Τ.Ε.Ι Κρήτης-Ηράκλειο

Σχετικά με την τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα ο Λουκής. Α. Αθανασίου (2004) αναφέρει ότι « τα τελευταία χρόνια το σύστημα τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης αναπτύχθηκε ταχέως. Οι θέσεις και ο αριθμός των σπουδαστών αυξήθηκαν με ρυθμούς πολύ γρηγορότερους σε σύγκριση με το ρυθμό αύξησης της τουριστικής απασχόλησης.», όμως «...η δομή του συστήματος παρουσιάζει ακόμη σοβαρά κενά και επικαλύψεις, οι μηχανισμοί για ικανοποιητική διασύνδεση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ακόμη ελλείπουν, η πρακτική εξάσκηση και η εργαστηριακή πλευρά της εκπαίδευσης παρουσιάζουν σοβαρές αδυναμίες, ο σχεδιασμός των προγραμμάτων σπουδών στηρίζεται σε παραδοσιακές διαδικασίες χωρίς να λαμβάνονται επαρκώς υπόψη οι μεταβολές που συντελούνται ή εκκολάπτονται στον τουριστικό τομέα διεθνώς και τα θέματα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών δεν έχουν τύχη ακόμα της προσοχής που χρειάζεται».

Είναι όντως γνωστό ότι η τουριστική εκπαίδευση στη χώρα μας είναι υποβαθμισμένη και η σημασία που έχει ο τουρισμός για την ελληνική οικονομία και την γενικότερη ανάπτυξη του τόπου δεν δικαιολογεί μια τέτοια κατάσταση. Τα μέσα (χώροι, βιβλία, τεχνολογικός εξοπλισμός κ.τ.λ) που διαθέτουν οι σχολές Τουριστικών Επιχειρήσεων είναι περιορισμένα, η κατάσταση με την επάρκεια ή και τις ικανότητες του εκπαιδευτικού προσωπικού τραγική και τα πτυχία των αποφοίτων στην αγορά εργασίας, υποβαθμισμένα. Το σημαντικότερο όμως από όλα, που έχουμε αποκομίσει και από την εμπειρία μας ως σπουδαστές του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων του Τ.Ε.Ι Ηρακλείου είναι ότι οι παρεχόμενες γνώσεις είναι γενικές, λειψές και ανίκανες να υποστηρίξουν μία καριέρα στον χώρο του τουρισμού που να ανταποκρίνεται στα διεθνή ποιοτικά και ανταγωνιστικά δεδομένα δίχως τουλάχιστον να υπάρξει κάποια μετεκπαίδευση. Αυτό αποδεικνύεται και από τον αριθμό των πτυχιούχων που συνεχίζουν στο χώρο του τουρισμού. Ουσιαστικά δηλαδή στην ελληνική πραγματικότητα, ένα πτυχίο ισοδυναμεί απλά με μια ευκαιρία να πλασαριστεί ο απόφοιτος σε οποιοδήποτε χώρο στην αγορά εργασίας και όχι αναγκαστικά στον τομέα του τουρισμού. Αυτό έχει ως συνέπεια η τουριστική απασχόληση στη χώρα μας να κατακλύζεται από εργαζόμενους που δεν γνωρίζουν τι εστί τουρισμός, δεν έχουν αναπτύξει τουριστική συνείδηση και αυτό επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στη παραγωγή του τουριστικού προϊόντος, συνεπώς παρακωλύει την ανταγωνιστικότητα και την εθνική ανάπτυξη. Καριέρα στον χώρο του τουρισμού φαίνεται ότι ακολουθούν, τουλάχιστον σε διοικητικές θέσεις, όσοι έχουν τη δυνατότητα για μεταπτυχιακές σπουδές ιδίως σε ιδρύματα του εξωτερικού, κάτι που δεν τιμάει το σύστημα της τουριστικής εκπαίδευσης της χώρας μας και δεν συνάδει με τις θεωρίες περί κοινωνικής ανάπτυξης και δικαιοσύνης που συνοδεύουν τον τουρισμό. Δεν είναι δε τυχαίο ότι πολλές διοικητικές θέσεις σε μεγάλες ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις καλύπτονται από αλλοδαπούς. Είναι λοιπόν απαραίτητο η τουριστική πολιτική να κινηθεί προς μία κατεύθυνση ουσιαστικής αναβάθμισης της τουριστικής εκπαίδευσης, κάτι που θα συνεισφέρει τα μέγιστα στην παροχή καλύτερων υπηρεσιών με απώτερο στόχο την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

3.3.2. ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ – ΠΡΟΒΟΛΗ

Για να καταστεί ένα προϊόν ανταγωνιστικό το πρώτο και κύριο μέλημα των διαχειριστών του θα πρέπει να είναι η ποιότητα, με όλα τα επί μέρους στοιχεία που αυτή περιλαμβάνει- η ολική ποιότητα. Είναι γνωστό όμως, σήμερα περισσότερο από ποτέ, ότι αυτό δεν είναι αρκετό. Χρειάζεται να υπάρξουν μέθοδοι ώστε το υλικό / προϊόν που προσφέρεται να γίνει γνωστό στο καταναλωτικό κοινό και τρόποι ώστε να υποσκελίζεται ο ανταγωνισμός στο μέτρο του δυνατού. Στην εποχή των επικοινωνιών, της πληροφόρησης (ή της παραπληροφόρησης) και της παντοκρατορίας των ΜΜΕ η διαφήμιση και η προβολή παίζουν καταλυτικότερο ρόλο ως προς την επιτυχία ενός προϊόντος. Η άποψη ότι πολλές φορές το μήνυμα υποσκελίζει την ουσία ίσως δεν είναι απόλυτα αληθής, ιδιαίτερα στον τομέα του τουρισμού, αλλά ενδεικτική της σημασίας του. Όλες οι αρχές άσκησης τουριστικής πολιτικής δαπανούν σημαντικό κομμάτι του προϋπολογισμού τους στον τομέα της προβολής και της διαφήμισης του προϊόντος τους και ο υποψήφιος τουρίστας μπαίνοντας στη διαδικασία επιλογής του τόπου των διακοπών του δέχεται άπειρα μηνύματα που θα τον επηρεάσουν στην τελική του απόφαση. Η προβολή και η διαφήμιση της χώρας πρέπει να είναι συνεχής, ευφάνταστη, δημιουργική, να ξετάζει και να ενστερνίζεται τις υπάρχουσες τάσεις, η επιλογή των τρόπων και των μέσων προβολής και διαφήμισης μελετημένη και ουσιαστική, ενώ θα πρέπει να προβλέπονται τρόποι αναθεώρησης και αποτίμησης της όλης διαδικασίας.

Εξέχοντα ρόλο στην διαφημιστική προώθηση του ελληνικού τουρισμού θα πρέπει να έχει το internet, ένα μέσο το οποίο είναι πλέον διαθέσιμο σε όλον τον πολιτισμένο κόσμο και μάλιστα στις περισσότερες αναπτυγμένες χώρες, που είναι και οι κύριες χώρες προέλευσης τουριστών, θα λέγαμε ότι είναι ένα είδος πρώτης ανάγκης. Σε όλο το φάσμα της εμπορικής δραστηριότητας οι πωλήσεις μέσω του διαδικτύου αυξάνουν καθημερινά, έτσι και στον τουρισμό οι απευθείας πωλήσεις έχουν αυξηθεί και αυτή η τάση αναμένεται να είναι ακόμα πιο δυναμική στα επόμενα χρόνια.

Η μέχρι τώρα παρουσία του ελληνικού τουρισμού ως ολότητα στο internet είναι περιορισμένη και αναποτελεσματική και αυτό απ' ό,τι φαίνεται έχει γίνει κατανοητό, με τον Υπουργό Τουριστικής Ανάπτυξης να δηλώνει πρόσφατα σχετικά με την νέα διαφημιστική καμπάνια της χώρας ότι «μέσα από την προβολή μιας καινούργιας, σύγχρονης εικόνας μας στο Internet, και γενικότερα σε όλα τα μέσα της ψηφιακής τεχνολογίας, θα εξασφαλίσουμε την πρόσβαση σε ένα νέο πεδίο επισκεπτών, το οποίο δεν λειτουργεί με κριτήριο τα παραδοσιακά, μονοδιάστατα κλισέ, αλλά τις ανάγκες που σκιαγραφεί η εποχή μας» (πηγή traveldailynews.gr 14/12/2007). Στην επίσημη παρουσίαση της νέας διαφημιστικής εκστρατείας της Ελλάδας στο εξωτερικό αναφέρθηκε επίσης σε μια ενδιαφέρουσα προσπάθεια προώθησης του ελληνικού τουρισμού μέσω του internet, το www.visitgreece.gr, μια ψηφιακή πλατφόρμα στην οποία κάθε τουριστική επιχείρηση, δήμος ή νομαρχία της χώρας μπορεί να προβάλει τις υπηρεσίες και τα προϊόντα της γιατί όπως ανέφερε «στην παγκόσμια ψηφιακή εποχή, όπου και αν υπάρχει η εικόνα της Ελλάδας, σε όποια

χώρα και σε όποιο μέσο και αν εμφανιστεί, στο τέλος ο επισκέπτης θα καταλήξει στο διαδίκτυο για να αναζητήσει τον τόπο των διακοπών του» (πηγή traveldailynews.gr 12/12/2007).

Εμείς επισκεφθήκαμε την συγκεκριμένη ιστοσελίδα και διαπιστώσαμε ότι πρόκειται για την ίδια ακριβώς με αυτήν του ΕΟΤ. Πέραν τούτου, το όλο στήσιμο του site δεν είναι ιδιαίτερα ελκυστικό από άποψη εικόνας και χρωμάτων και όταν θελήσαμε να αναζητήσουμε συγκεκριμένες πληροφορίες βρήκαμε την κατάσταση κάπως χαοτική και «γραφειοκρατική». (Θα μπορούσαν π.χ ανά τακτά χρονικά διαστήματα να εμφανίζονται στην οθόνη έγχρωμα πλαίσια που θα αφορούν κάποια επιλεγμένη δραστηριότητα ή τοποθεσία και που θα τραβούν αυτομάτως την προσοχή του επισκέπτη-αντί αυτός να χρειάζεται να ψάχνει μέσα σε έναν κυκεώνα δυσδιάκριτων πληροφοριών). Και βεβαίως σε τέτοιες περιπτώσεις μεγάλη σημασία έχει η χρηστικότητα, η αμεσότητα και η καλλιτεχνική αρτιότητα της παρουσίασης - χωρίς αυτά τα στοιχεία τις περισσότερες φορές η ύπαρξη της διαφήμισης είναι δώρο άδωρον. Επίσης, πρέπει να επισημάνουμε ότι η δημιουργία τέτοιου είδους διαδικτυακών τόπων πρέπει να συνοδεύεται από παράλληλη προσπάθεια να καθιστούν προσβάσιμοι, να δημιουργηθεί η επιθυμία στον επισκέπτη να τους επισκεφθεί μέσω άλλης διαδικτυακής ή άλλου τύπου προβολής / διαφήμισης.

-GREECE: THE TRUE EXPERIENCE

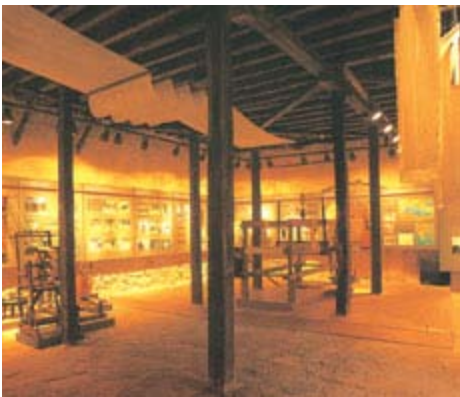

Αυτό είναι το νέο κεντρικό διαφημιστικό μήνυμα που επιλέχθηκε για την τουριστική καμπάνια της χώρας και «επιλέχθηκε ανταποκρινόμενο στους στρατηγικούς στόχους που τέθηκαν, ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα που μπορεί να προσφέρει πολυποικίλες εμπειρίες και που μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των πιο δημιουργικών και των πιο απαιτητικών παγκόσμιων επισκεπτών - ταξιδευτών.» ενώ το budget για τη διαφήμιση θα κυμανθεί στα περσινά επίπεδα, δηλαδή στα 47 εκατομμύρια ευρώ. Ο σχεδιασμός των καταχωρήσεων για τον Τύπο (και των τηλεοπτικών spot) είναι βασισμένος πάνω στο concept των εννιά στρατηγικών σημείων (βλ. παρακάτω) με την κάθε αφίσα να απεικονίζει χαρακτηριστικά στοιχεία της ελληνικής τουριστικής προσφοράς για τον κάθε τομέα.

-ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Το λογότυπο του μηνύματος, με τη λέξη “true” να απεικονίζεται σε ελαφρότερο χρωματισμό, αφήνει να εννοηθεί ότι οι διακοπές στην Ελλάδα θα είναι μια αξέχαστη εμπειρία (**Η** εμπειρία-The Experience).

-ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η λέξη πάντως που δίνει τον τόνο και τον χαρακτήρα του σλόγκαν έχει να κάνει με την έννοια του αληθινού, του αυθεντικού. Η έννοια αυτή έχει απασχολήσει αρκετά τους επιστήμονες του τουρισμού και η επιδίωξη της κατάκτησης του αυθεντικού, του πρωτότυπου, του μοναδικού, έχει μεγαλώσει στις συνειδήσεις των καταναλωτών γενικότερα και των τουριστών ειδικότερα και αποτελεί πλέον καίριο σημείο ως προς την αναζήτηση και την επιλογή του τόπου των

διακοπών. Η λέξη «εμπειρία» συνδέεται με την λέξη «αυθεντικότητα»: όπως οι Yeaman, Brass και McMahon-Beattie αναφέρουν «...πρόκειται για μια διαδικασία προς την αυτό-ολοκλήρωση μέσω της έρευνας ενός βαθύτερου νοήματος και μίας αντίληψης της αξίας πέρα από τα υλικά αποκτήματα, η εκπλήρωση μίας πορείας από τα αγαθά και τις υπηρεσίες στις εμπειρίες...Οι καταναλωτές αποφασίζουν αν θα αγοράσουν η όχι ανάλογα με το πόσο αληθινά αντιλαμβάνονται ότι είναι τα αγαθά / υπηρεσίες που τους προσφέρονται. Έτσι, η απόδοση της αυθεντικότητας προκύπτει ως ένα κριτήριο επιλογής για τον τουρίστα του αύριο».12 Είναι προφανές ότι για την σωστή προώθηση ενός τουριστικού προορισμού και το ευνοϊκό πλασάρισμά του στον διεθνή χάρτη απαιτείται να υπάρχει ένας συγκεκριμένος χαρακτήρας, ένα σήμα κατατεθέν που θα δίνει έμφαση στην αυθεντικότητά του (Μουτάφη 2002).

Η Ελλάδα διαθέτει όλα εκείνα τα στοιχεία (πολιτισμός, παραδόσεις, τέχνες κ.τ.λ) που μπορούν να της επιτρέψουν να προωθήσει την αυθεντικότητα του προϊόντος και των εμπειριών που ο επισκέπτης μπορεί να αποκομίσει. Πάντα με ελεγχόμενη ανάπτυξη, προσοχή και σεβασμό προς τις ιδιαιτερότητες που παράγουν αυτή την αυθεντικότητα έτσι ώστε τα αποτελέσματα να μην είναι αντιστρόφως ανάλογα.

3.3.3 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ / ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ- ΕΝΝΕΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Όπως είπαμε και σε άλλο σημείο, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα του ελληνικού τουρισμού είναι η σχεδόν ολοκληρωτική του ταύτιση με τον μαζικό τουρισμό. Από την μία η δομή της τουριστικής προσφοράς και οι γεωγραφικές ιδιαιτερότητες της χώρας μας ευνοούν την ανάπτυξη αυτού του είδους τουρισμού και είναι προφανές ότι αυτός θα συνεχίσει να πρωταγωνιστεί, έστω και αν πρέπει να επαναπροσδιοριστεί κυρίως σε όρους ποιότητας και οικονομικών συναλλαγών, από την άλλη όμως ο εμπλουτισμός της τουριστικής μας προσφοράς είναι απαραίτητος αν θέλουμε να γίνουμε περισσότερο ανταγωνιστικοί και να ενισχύσουμε τη θέση μας στον παγκόσμιο τουριστικό χάρτη. Στην προσπάθεια αυτή, η ανάπτυξη ή η ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού είναι απαραίτητη. Οι στόχοι ανάπτυξής τους είναι ¹³⁻¹⁴ :

- Ο εμπλουτισμός και η διαφοροποίηση της τουριστικής μας προσφοράς
- η παροχή δυνατοτήτων για ποιοτικά αναβαθμισμένες διακοπές, οι οποίες θα συνδυάζουν την αναψυχή με τη θετική επαφή με τη φύση και τη στενότερη και ουσιαστικότερη γνωριμία με τους ανθρώπους
- η συμβολή στη διάσωση της εθνικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς
- η δυνατότητα αναδιάρθρωσης της αποδιάρθρωμένης πρωτογενούς δραστηριότητας
- η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- η ανάπτυξη άλλων παράλληλων οικονομικών δραστηριοτήτων

Η Ελλάδα διαθέτει όλα τα στοιχεία που ευνοούν την ανάπτυξη ειδικών / εναλλακτικών μορφών τουρισμού (πλούσια χλωρίδα και πανίδα, πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, ιστορία και παράδοση, γεωγραφικές και γεωλογικές ιδιαιτερότητες κ.τ.λ) ωστόσο οι περισσότερες από αυτές τις μορφές τουρισμού βρίσκονται σε εμβρυακό στάδιο ανάπτυξης. Αυτό που λείπει είναι οι υποδομές, η πολιτική θέληση και ένας

ολοκληρωμένος σχεδιασμός. Παρόλα αυτά οι αρμόδιοι για την χάραξη της τουριστικής πολιτικής φαίνεται να έχουν κατανοήσει τη σημασία της ανάπτυξης των μορφών αυτού του τουρισμού.

Πρόσφατα ο Υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης κ. Άρης Σπηλιωτόπουλος από το Λονδίνο όπου παραβρέθηκε για την τουριστική έκθεση World Travel Market παρουσίασε για πρώτη φορά την **νέα εικόνα**, όπως είπε, της Ελλάδας, η οποία ουσιαστικά στηρίζεται στην ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού. (πηγή www.gnto.gr 12/11/2007).

Η καινούργια αυτή εικόνα θα προωθεί μια νέα αισθητική παραμερίζοντας το μονοσήμαντο μοντέλο «ήλιος-θάλασσα» και θα υπηρετεί τον τριπλό στόχο της **κατάκτησης του μεγαλύτερου δυνατού μεριδίου της αγοράς, της εδραίωσης της Ελλάδας μεταξύ των κορυφαίων προορισμών και της ανάδειξής της σε παγκόσμια δύναμη του τουριστικού χάρτη**

Σύμφωνα πάντα με τον Υπουργό, η Ελλάδα θα στοχεύσει στη λεγόμενη «δημιουργική τάξη» (creative class) των επισκεπτών, σε αυτούς δηλαδή τους επισκέπτες που αποζητούν καινούργιες και αυθεντικές εμπειρίες, και θα επενδύσει στις νέες τεχνολογίες και το internet.

Οι στόχοι της χώρας ως τουριστικού προορισμού θα επιτευχθούν μέσω της ενσωμάτωσης 9 τομέων που είναι:

- 1.Θαλάσσιος τουρισμός-Nautical
- 2.Πολιτιστικός τουρισμός-Culture
- 3.Τουρισμός υπαίθρου-Country side
- 4.Περιηγητικός τουρισμός-Touring
- 5.Τουρισμός Υγείας και Ευεξίας-Health and Wellness
- 6.Συνεδριακός τουρισμός-MICE (meetings, incentives, conferences, events)
- 7.Τουρισμός πολυτελείας-Luxury
- 8.Τουρισμός Σαββατοκύριακου (Αθήνα-Θεσσαλονίκη)-City break
- 9.Παραθεριστικός τουρισμός-Seaside

Η νέα εικόνα της Ελλάδας καταλαβαίνουμε πως πρέπει να δομηθεί μέσα από την κατανόηση των αναγκών των επισκεπτών, οι οποίες έχουν μεταβληθεί και σε ένα τομέα όπως ο τουρισμός συνεχίζουν και θα συνεχίζουν να μεταβάλλονται. Και ο σύγχρονος τουρίστας, ιδιαίτερα αυτός των υψηλών εισοδηματικών επιπέδων στον οποίο οφείλουμε να στοχεύσουμε, αναζητά νέες εμπειρίες και έχει υψηλές απαιτήσεις.

Αυτές τις απαιτήσεις έρχονται να καλύψουν οι 9 ειδικές μορφές τουρισμού «στους οποίους πρόκειται να επενδύσει η Ελλάδα στα χρόνια που έρχονται» και τις οποίες θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε ξεχωριστά.

1. ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Θαλάσσιος ονομάζεται ο τουρισμός που συνδέεται με δραστηριότητες και sport στη θάλασσα, κυρίως με σκάφη. Κάποιες από τις υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στον θαλάσσιο τουρισμό είναι οι εξής:

- Κρουαζιέρες
- Καταδύσεις
- Ιστιοπλοΐα, θαλάσσιο σκι κ.τ.λ
- Μίσθωση αγκυροβολιών κατά μήκος των ακτών για τα σκάφη και τους τουρίστες που ζουν εν πλω
- Μίσθωση σκαφών, scooters και άλλων θαλάσσιων εξοπλισμών για διακοπές και αναψυχή
- Υποδοχή, προστασία και συντήρηση ξένων σκαφών
- Παροχή αποθεμάτων για τους θαλάσσιους τουρίστες και τα σκάφη τους.
- Παροχή πληροφοριών στους τουρίστες (μετεωρολογικές προβλέψεις, θαλάσσιοι χάρτες κ.τ.λ)

Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στην δυναμική των κρουαζιέρων: Σύμφωνα με τα στοιχεία κίνησης της CLIA (Cruise Lines International Association), το **2007** τα μέλη της υπολογίζεται πως μετέφεραν **12,6 εκατομμύρια επιβάτες** παγκοσμίως, καταγράφοντας αύξηση 4,6%, συγκριτικά με τα 12,01 εκατ. επιβατών το 2006, ενώ για το 2008 εκτιμάται χρονιά ρεκόρ με τα μέλη της CLIA να μεταφέρουν **12,8 εκατομμύρια επιβάτες** (πηγή: traveldailynews.gr).

Δεν θα ήταν υπερβολικό να λέγαμε ότι δεν υπάρχει χώρα που να έχει τις ίδιες δυνατότητες ανάπτυξης αυτού του είδους τουρισμού με αυτές που έχει η Ελλάδα. Ο αριθμός των νησιών και των νησίδων και οι ατελείωτες ακτές μας το αποδεικνύουν. Άρα ορθώς η ελληνική κυβέρνηση θέτει ως άμεση προτεραιότητα την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού. Πέρα από αυτό είναι γνωστό ότι οι

δραστηριότητες που σχετίζονται με τον θαλάσσιο τουρισμό είναι ιδιαίτερα κερδοφόρες και ότι ο τουρίστας που αρέσκεται σε αυτό το είδος τουρισμού είναι αυτό που λέμε «ποιοτικός τουρίστας», δηλαδή τουρίστας υψηλών εισοδημάτων και απαιτήσεων και προφανώς ανήκει στο 10% εκείνων των ταξιδιωτών που αναφέρει ο υπουργός και τους οποίους πρέπει να προσεγγίσουμε με την προσπάθεια αναβάθμισης του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

Η αλήθεια όμως είναι ότι παρά τις τεράστιες δυνατότητες, η ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού βρίσκεται σε εμβρυακό στάδιο και ότι έχει μέχρι σήμερα επιτευχθεί σε αυτόν τον τομέα οφείλεται στην όποια επιχειρηματική πρωτοβουλία. Η απουσία της τουριστικής πολιτικής σε θέματα σχεδιασμού για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού και της προβολής της Ελλάδας ως μίας χώρας στην οποία η εφαρμογή των ιδιαιτεροτήτων / δραστηριοτήτων που συνιστούν τον θαλάσσιο τουρισμό μπορεί να

είναι ιδεατή, είναι παράλογη. Μια βόλτα στο διαδίκτυο είναι αρκετή για να δώσει σε κάποιον να καταλάβει τον βαθμό απουσίας της Ελλάδας από τις εξελίξεις στον τομέα του θαλάσσιου τουρισμού: οι όποιες πληροφορίες μπορούν να βρεθούν προέρχονται από επιχειρήσεις που ουσιαστικά διαφημίζουν τα προϊόντα τους και αρκούνται σε γενικής φύσεως πληροφορίες όπως η ομορφιά των ελληνικών νησιών, οι αμέτρητες παραλίες κ.τ.λ. Μελέτες και άρθρα που να υποδεικνύουν ένα επίπεδο εξέλιξης, ανάπτυξης και προώθησης δεν υπάρχουν σε αντίθεση με άλλες ανταγωνιστικές χώρες (Κροατία, Ισπανία) που φαίνεται ότι έχουν αναπτύξει και προωθήσει ιδιαίτερα το θαλάσσιο τουριστικό προϊόν τους.

2. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

« Πολιτιστικός τουρισμός είναι εκείνη η μορφή του τουρισμού της οποίας το αντικείμενο είναι, ανάμεσα σε άλλους σκοπούς, η ανακάλυψη μνημείων και τοποθεσιών. Ασκεί σε αυτά τα τελευταία μια πολύ θετική επίδραση -ικανοποιώντας τις δικές του ανάγκες- στην συντήρηση και την προστασία τους. Αυτή η μορφή τουρισμού δικαιολογεί στην πραγματικότητα τις προσπάθειες διατήρησης και προστασίας που αιτείται η ανθρωπίνη κοινότητα εξαιτίας των κοινωνικοπολιτιστικών και οικονομικών ωφελειών που αποκομίζουν όλοι οι εμπλεκόμενοι πληθυσμοί» (1976, ICOMOS - Διεθνής Επιστημονική

Επιτροπή για τον Πολιτιστικό Τουρισμό, www.icomos.org).

Στον πολιτιστικό τουρισμό, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να συνδυάσει τις διακοπές του με τις επισκέψεις σε μνημεία και τοποθεσίες ή να παραστεί σε εκδηλώσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Για να θεωρούμε ότι υφίσταται πολιτισμικός τουρισμός παίρνουμε ως δεδομένο ότι η εμπλοκή του τουρίστα σε αυτή τη διαδικασία είναι καίριας σημασίας ως προς την επιλογή του τόπου των διακοπών. Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού προϋποθέτει απαραίτητα την παράλληλη προστασία και συντήρηση των πολιτιστικών πόρων, συνεπώς και την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ η σωστή διαχείρισή του μπορεί να έχει πολύ θετικά αποτελέσματα ως προς τη διατήρηση, εμπέδωση και κατανόηση πολιτισμικών και κοινωνικών προτύπων και σε πολλές περιπτώσεις, όπως στην Ελλάδα, στην καταπολέμηση της εποχικότητας.

Ο πολιτισμός και τα παράγωγά του παίζουν καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση μιας ισχυρής τουριστικής εικόνας (Richards & Wilson 2006) και είναι γνωστό ότι ένας από τους κύριους πόλους έλξης τουριστών για την Ελλάδα είναι ο σπουδαίος πολιτισμός της και τα πολλά διάσπαρτα ανά τη χώρα πολιτιστικού και ιστορικού ενδιαφέροντος μνημεία και τοποθεσίες. Ο Ελληνικός πολιτισμός προσφέρει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μοναδικό, χωρίς υποκατάστατο, για τους φίλους του πολιτιστικού τουρισμού. Το «προϊόν» της ελληνικής κουλτούρας είναι διαχρονικό, σε μία όμως σύνθετη αγορά όπως η τουριστική αυτό δεν αρκεί αυτό από μόνο του και είναι βέβαιο ότι η προσφορά της χώρας μας σε αυτόν τον τομέα θα μπορούσε να είναι πιο οργανωμένη και αποτελεσματική ώστε η ζήτηση να είναι υψηλότερη. Είναι απαραίτητο λοιπόν να δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού. Οι αρμόδιοι φορείς πρέπει να τοποθετήσουν αυτό το στοιχείο της εικόνας του ελληνικού τουρισμού στην πρώτη γραμμή, να προσανατολίζονται στις κατάλληλες αγορές, να το προβάλουν διαρκώς με σύγχρονες μεθόδους προβολής και διαφήμισης και να το εντάσσουν επιτυχημένα στα διάφορα τουριστικά πακέτα.

Η ροπή προς το νέο και το διαφορετικό που παρατηρείται στις προτιμήσεις των τουριστών εμπεριέχει οπωσδήποτε και το στοιχείο της γνώσης και της μάθησης ως μέρος ενός γενικότερου επαναπροσδιορισμού που παρατηρείται στον κόσμο και στις ζωές των ανθρώπων και ως εκ τούτου θα ήταν πολύ κοντόφθαλμο να θεωρήσουμε την αγορά του πολιτιστικού τουρισμού δεδομένη και συγκεκριμένη. Το μερίδιο του πολιτιστικού τουρισμού στο μέλλον μπορεί να είναι πολύ υψηλότερο και η Ελλάδα πρέπει να είναι πάντα μέσα στις εξελίξεις για να αποκομίσει τα οφέλη που μπορεί με βάση τις δυνατότητες που διαθέτει.

3. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Θεωρούμε τον «τουρισμό υπαίθρου» μια διευρυμένη αντίληψη περί αγροτουρισμού ή / και οικοτουρισμού και ουσιαστικά εννοείται ως το σύνολο των δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρο στο ύπαιθρο και σχετίζονται με τον τουρισμό. Χαρακτηριστικό του είναι, από πλευράς παραγωγής, ότι αποτελεί συμπληρωματική απασχόληση και δεν υποκαθιστά την αγροτική εργασία αλλά την συμπληρώνει και ότι το βασικό εισόδημα των εργαζομένων στον τομέα προέρχεται από την αγροτική δραστηριότητα, ενώ οι αγροτουριστικές μονάδες πρέπει να είναι μικρές σε μέγεθος (Weaver 2006). Η ανάπτυξη του τουρισμού υπαίθρου πρέπει απαραίτητα να συμβαδίζει με την προστασία του περιβάλλοντος και ως στόχους έχει την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος, την προώθηση των αγροτικών και βιοτεχνικών προϊόντων, τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και της οικολογικής ισορροπίας και την εποικοδομητική επαφή του επισκέπτη με την υπαίθρια ζωή και την κουλτούρα της.

Ο τουρισμός υπαίθρου αφορά ένα συνεχώς αυξανόμενο μερίδιο της τουριστικής αγοράς, ανθρώπους κουρασμένους από τον έντονο και αγχωτικό ρυθμό της ζωής της πόλης που αναζητούν την επαφή με τη φύση και τις συγκινήσεις

που αυτή προσφέρει. Άνθρωποι που αποζητούν το διαφορετικό, το αυθεντικό, την γνωριμία με ανθρώπους που έχουν άλλες συνήθειες και τρόπο ζωής. Πρόκειται συνήθως για άτομα μέσης ηλικίας με υψηλά εισοδήματα, δηλαδή ανθρώπους που όποτε αποκτούν την τουριστική ιδιότητα, είναι αυτό που αποκαλούμε «ποιοτικοί τουρίστες».

Σήμερα, που η οικολογική συνειδητοποίηση έχει αρχίσει να ωριμάζει και να εξαπλώνεται σε κάθε γωνία του πλανήτη, που οι μελέτες των επιστημόνων για το δυσοίωνο μέλλον του πλανήτη λόγω της καταστροφής του περιβάλλοντος διαδέχονται η μία την άλλη, που γνωστοί πολιτικοί (βλ. Al Gore), ακόμα και πολυεθνικές εταιρίες έχουν ξεκινήσει εκστρατείες για την προστασία του περιβάλλοντος, ο τουρισμός υπαίθρου αναμένεται όπως γράψαμε και πριν να έχει ένα αυξανόμενο μερίδιο στις προτιμήσεις των τουριστών. Άρα η ανάπτυξη του υπαίθριου τουρισμού είναι άλλο ένα σημείο που δικαίως πρέπει να τύχει προσοχής από την ελληνική τουριστική πολιτική στον δρόμο προς τον εμπλουτισμό και την διαφοροποίηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος με απώτερο στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς του. Η υπάρχουσα προσφορά είναι φτωχή και το είδος αυτού του τουρισμού είναι ακόμα σε εμβρυακό στάδιο στην Ελλάδα παρά τους φυσικούς πόρους και την πλούσια αγροτική παράδοση. Απαιτούνται ενίσχυση των υποδομών, ενίσχυση των υπάρχοντων και δημιουργία νέων καταλυμάτων και εγκαταστάσεων συμβατών με τις ιδιαιτερότητες ανάπτυξης αυτής της μορφής τουρισμού και κατάλληλη δικτύωση και προβολή του προϊόντος ώστε η Ελλάδα να διεκδικήσει σταδιακά το μερίδιο που της αναλογεί.

4. ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο «περιηγητικός τουρισμός» είναι ένας κάπως ασαφής και γενικός όρος αφού η έννοια της περιήγησης είναι συστατικό μέρος του τουρισμού εν γένει. Πάντως, τουρισμός περιήγησης θεωρείται η τουριστική δραστηριότητα κατά την οποία « ο τουρίστας παρουσιάζει γεωγραφική κινητικότητα και μετακινείται τον περισσότερο χρόνο των διακοπών του από χώρα σε χώρα ή από περιοχή σε περιοχή στην ίδια μοναδική χώρα τουριστικού προορισμού»¹⁵.

Σε έναν ανανεωμένο τύπο περιηγητικού τουρισμού ο επισκέπτης θα πρέπει να έχει την δυνατότητα της «περιήγησης» σε διάφορους προορισμούς και τουριστικά θεάματα πέραν των τυπικών και πέραν της τυπικής δραστηριότητας που η αγορά ενός τουριστικού πακέτου, όπως το ξέρουμε, σε έναν συγκεκριμένο τουριστικό προορισμό παρέχει. Αυτό απαιτεί προσεχτικό σχεδιασμό, νέες ιδέες σε νέες ευφάνταστες συνθέσεις / πακέτα προσφοράς, επαρκείς και λειτουργικές υποδομές και τις κατάλληλες διασυνδέσεις και συνεργασίες με όλα τα μέρη του τουριστικού κυκλώματος (tour operators, ξενοδοχεία, τοπικές αυτοδιοικήσεις κ.τ.λ)

Προφανώς όλο αυτό, η ένταξη ενός τέτοιου τύπου όρου σε ένα σχεδιασμό για την προώθηση μίας νέας τουριστικής εικόνας, κρύβει την πρόθεση αφενός για διαφοροποίηση του προϊόντος και αφετέρου μια μαρκετίστικη προσπάθεια εντυπωσιασμού των τουριστικών παραγόντων και χρειάζεται πια να δούμε αν πρόκειται για μια σοβαρή προσπάθεια διαφοροποίησης, εξειδίκευσης και επαναοριοθέτησης της κλασικής τουριστικής δραστηριότητας ή ένα πρόσκαιρο διαφημιστικό τρικ.

5. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΕΞΙΑΣ

Ο τουρισμός ως μαζικός οικονομικός κλάδος και ως σύγχρονη και αναγκαία πια, τουλάχιστον για τον αναπτυσσόμενο κόσμο, δραστηριότητα οφείλει να ενστερνίζεται τις ανάγκες του πληθυσμού και να τις ενσωματώνει επιτυχώς στην δομή του. Ο κλάδος της Υγείας και Ευεξίας είναι από τους πιο ισχυρούς οικονομικά και η ισχύς του συνεχώς αυξάνει καθώς οι άνθρωποι δείχνουν ολοένα και μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την υγεία τους, τη διατροφή τους, το σώμα τους κ.τ.λ.

Ο όρος «τουρισμός υγείας και ευεξίας» είναι ουσιαστικά μια διευρυμένη περιγραφή για τον τουρισμό υγείας και τον ιαματικό τουρισμό και περιλαμβάνει όλες τις σύγχρονες υπηρεσίες του κλάδου Υγείας και Ευεξίας που μπορούν να παρασχεθούν παράλληλα με την τουριστική δραστηριότητα. Οι J.N Goodrich και G.E Goodrich όρισαν τον τουρισμό υγείας ως «την προσπάθεια μίας τουριστικής εγκατάστασης (π.χ ξενοδοχείο) ή ενός τουριστικού προορισμού να προσελκύσει τουρίστες μέσω της προβολής των σχετιζόμενων με την υγεία υπηρεσιών και ευκολιών που παρέχει σε συνδυασμό με τις τυπικές τουριστικές υπηρεσίες»¹⁶. Δύο δεκαετίες μετά, πολλά άλλαξαν στον κλάδο της υγείας, στον τουρισμό, στο περιβάλλον, στην τεχνολογία και γενικά σε παράγοντες δημογραφικούς, οικονομικούς και life style που οδηγούν τον κλάδο (Ana Garcia Altes 2005) και ο τουρισμός υγείας και ευεξίας αποτελεί πλέον μια πρόκληση για τους τουριστικούς παράγοντες του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Η ανάπτυξη του κλάδου αυτού στην Ελλάδα είναι σχεδόν ανύπαρκτη και στηρίζεται στην λειτουργία εγκαταστάσεων που λειτουργούν σε διάφορες ιαματικές πηγές ανά τη χώρα. Ο Μ.Σωτηριάδης (1994) αναφερόμενος στον ιαματικό τουρισμό εκφράζει την αμφιβολία για το κατά πόσο αυτός είναι σε θέση να συμβάλει στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, δίχως τουλάχιστον να συνδεθεί με τον εσωτερικό και τον κοινωνικό τουρισμό μέσω των ταμείων ασφάλισης. Έστω και έτσι εμείς πιστεύουμε ότι αυτό είναι εφικτό, μακροπρόθεσμα φυσικά, αρκεί ο σχεδιασμός που θα γίνει να είναι λεπτομερέστατος σε κάθε τομέα και η ανάπτυξή του να βασίζεται στην συνεχή έρευνα πάνω στις εξελίξεις του τουρισμού και της υγείας. Και τονίζουμε την ανάγκη της έρευνας και του σχεδιασμού προτού επιχειρηθεί μια υποτιθέμενη δυναμική είσοδος στην αγορά αφού η ανάπτυξή αυτής της μορφής τουρισμού εμφανίζει μεγάλους περιορισμούς εισόδου (που αποθαρρύνουν τους επιχειρηματίες να επενδύσουν στον τομέα, κάτι για το οποίο πρέπει να μεριμνήσει η πολιτεία με τα κατάλληλα κίνητρα) που σχετίζονται κυρίως με το υψηλό κόστος κατασκευής και συντήρησης των εγκαταστάσεων, την επάρκεια και το κόστος εργασίας του εξειδικευμένου προσωπικού, την λειτουργικότητα των υπαρχόντων υποδομών, την φορολογία και την αναγκαστικά υψηλή τιμολόγηση του προϊόντος. Αυτό το τελευταίο σημαίνει και περιορισμένη πελατεία μεν, υψηλών βαλαντίων δε, που πρέπει να απασχολήσει ιδιαίτερα τους αρμόδιους που θα πρέπει να προχωρήσουν σε εμπειριστατωμένες μελέτες -και προβλέψεις για τον όγκο της πελατείας που μπορεί να προσελκυσθεί - για το κατά πόσο μπορούν τα εισοδήματα από την πελατεία να αντισταθμίσουν το

συνολικό κόστος και εν τέλει η ανάπτυξη του τουρισμού υγείας και ευεξίας να είναι μια κερδοφόρα απ' όλες τις απόψεις διαδικασία.

6. ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ- MICE

Ο επαγγελματικός τουρισμός έχει να κάνει με το ότι ο σκοπός του ταξιδιού είναι κατά κύριο λόγο επαγγελματικός. Ο συνεδριακός τουρισμός αποτελεί τμήμα του επαγγελματικού τουρισμού, η δυναμική του όμως τον έχει μετατρέψει ουσιαστικά σε έναν αυτόνομο τουριστικό κλάδο με τις υπόλοιπες διακρίσεις του επαγγελματικού τουρισμού να τον ακολουθούν.

Η διεθνοποίηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας προκάλεσε την γιγάντωση του επαγγελματικού τουρισμού (Κραβαρίτης 1992) και ο τεράστιος ανταγωνισμός της αγοράς και η παγκοσμιοποίηση οδήγησαν σταδιακά τις επιχειρήσεις να θεωρούν τα συνέδρια απαραίτητο κομμάτι του προγραμματισμού τους. Πέρα από τις επιχειρήσεις, συνέδρια διοργανώνουν κάθε είδους οργανισμοί, σύλλογοι και ενώσεις με σκοπό τη συζήτηση γύρω από τα θέματα που τους απασχολούν ή / και την γνωριμία των μελών τους.

Άρα με τα ταξίδια των ανθρώπων αυτών για την πραγματοποίηση των συνεδρίων και την διαμονή τους σε έναν τόπο γεννάται αμέσως τουριστική δραστηριότητα και οι τουριστικοί παράγοντες καλούνται να αντεπεξέλθουν στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις απαιτήσεις αυτής της τουριστικής ζήτησης . Αν και το μερίδιο του συνεδριακού τουρισμού είναι σχετικά μικρό στο σύνολο της τουριστικής δραστηριότητας, όπως συμβαίνει με τις περισσότερες μορφές εναλλακτικού τουρισμού άλλωστε, οι ιδιαιτερότητες

και τα πλεονεκτήματά του καθιστούν απαραίτητη την ανάπτυξή του στα πλαίσια της διαφοροποίησης και της τόνωσης της ανταγωνιστικότητας ενός προορισμού.

Τα πλεονεκτήματα αυτά είναι (Κραβαρίτης 1992) :

- Η συμβολή στην προβολή του τόπου διεξαγωγής του συνεδρίου, σε ανάλογο με αυτό επίπεδο (τοπικό, περιφερειακό, εθνικό, διεθνές, παγκόσμιο)
- Η ανέξοδη διαφήμιση μέσω των συνεδρων, που λόγω της υψηλής κοινωνικοοικονομικής τους θέσης αποτελούν σημαντικό διαφημιστικό «μοχλό»
- Η δημιουργία προϋποθέσεων για επαναλαμβανόμενες διεξαγωγές συνεδρίων αλλά και για νέες επισκέψεις των συνεδρων με άλλη σύνθεση και ιδιότητα

- Η δυνατότητα διασποράς της τουριστικής κίνησης σε ευρύτερα χρονικά και γεωγραφικά πλαίσια
- Η υψηλή τουριστική δαπάνη

Ο τουρισμός κινήτρων αφορά ταξίδια που προσφέρονται από επιχειρήσεις σε κάποιους εργαζόμενους τους ως επιβράβευση για τις υπηρεσίες που παρείχαν. Με αυτόν τον τρόπο οι επιχειρήσεις προσδοκούν να τονώσουν το ηθικό των εργαζομένων και τη διάθεση τους να προσφέρουν ακόμα περισσότερα στην εταιρία με συνέπεια την αύξηση της παραγωγικότητάς τους, και ακόμα να φέρουν κοντά τους εργαζόμενους για να ενδυναμώσουν τις μεταξύ τους σχέσεις. Ο τουρισμός κινήτρων, αν και μικρότερος σε έκταση, διαθέτει όλα τα πλεονεκτήματα του συνεδριακού τουρισμού, αξίζει όμως να τονίσουμε την υψηλή καταναλωτική δαπάνη αυτών των επισκεπτών οι οποίοι νοιώθουν την ανάγκη να ξοδεύουν επιβραβεύοντας κατά κάποιο τρόπο τον ίδιο τους τον εαυτό.

Ο εκθεσιακός τουρισμός αναφέρεται στον τουρισμό που αφορά εκθέσεις τομέων ή κλάδων της οικονομίας. Το ενδιαφέρον ανάπτυξής του είναι μεγάλο αν αναλογιστούμε τη σημασία που έχουν οι εκθέσεις για τον εμπορικό κόσμο, τον αριθμό τους και τον αριθμό των επισκεπτών και εκθετών που προσελκύουν.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η ανάπτυξη του συνεδριακού / επαγγελματικού τουρισμού είναι σημαντική για κάθε χώρα που θέλει να προσφέρει ένα ανταγωνιστικό τουριστικό προϊόν. Όσο αναφορά την ελληνική προσφορά στον τομέα αυτό συνοψίζουμε στα εξής¹⁷:

- ο βαθμός ανάπτυξης του συνεδριακού τουρισμού στην Ελλάδα είναι στην καλύτερη περίπτωση μέτριος, μεταξύ άλλων λόγω των περιορισμένων δυνατοτήτων προσέλκυσης μεγάλων συνεδριακών εκδηλώσεων, λόγω ελλείψεων και αδυναμιών στην σχετική υποδομή
- σε κάθε περίπτωση οι επιδώσεις μας υστερούν κατά πολύ σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, που έχουν κατορθώσει είτε να εξειδικευθούν στο είδος, είτε εν πάση περιπτώσει να προσελκύουν πολύ μεγαλύτερους αριθμούς συνεδριακών εκδηλώσεων

Στην προσπάθεια ανάπτυξης λοιπόν του συνεδριακού τουρισμού που επιχειρείται, η έμφαση πρέπει να δοθεί σε δύο σημεία: α) στην βελτίωση και την δημιουργία νέων υποδομών και εξειδικευμένων εγκαταστάσεων, β) στην κατάλληλη δικτύωση και στην προώθηση της συνεδριακής εικόνας της χώρας.

Η δουλειά που θα πρέπει να γίνει ιδιαίτερα στο κομμάτι της προβολής επιβάλλεται να είναι αδιάκοπη και μεθοδική καθώς η εικόνα που έχει διαμορφωθεί όλα αυτά τα χρόνια για την Ελλάδα ως χώρα διεξαγωγής συνεδρίων στην ιδιαίτερη και συγκεκριμένη αυτή αγορά είναι αρνητική και αυτό δεν είναι εύκολο να ανατραπεί.

7. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

Εδώ έχουμε να κάνουμε με άλλη μία ασαφή έννοια. Προφανώς «τουρισμός πολυτελείας» δεν υφίσταται ως ένα ξεχωριστό τμήμα της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης αλλά πρόκειται για τουριστική

δραστηριότητα της οποίας η προσφορά και η ζήτηση χαρακτηρίζεται από τον προσανατολισμό στο κομμάτι της πολυτελείας, στην ύπαρξη και την παροχή πολυτελών τουριστικών υπηρεσιών.

Τουρισμός πολυτελείας μπορεί να είναι ο θαλάσσιος τουρισμός (π.χ σε ένα κρουαζιερόπλοιο) ή ο παραθεριστικός τουρισμός σε κάποιο ξενοδοχείο πολυτελείας. Η έννοια γίνεται ακόμα πιο ασαφής αν αναλογιστούμε ότι η «πολυτέλεια» στον σύγχρονο καταναλωτικό κόσμο είναι πλέον σχετική και όλες οι επιχειρήσεις προσπαθούν να πλασάρουν τα προϊόντα τους και τις υπηρεσίες τους ως πολυτελείς ή να τα καταστήσουν πράγματι ως τέτοια. Θεωρούμε λοιπόν ως τουρισμό πολυτελείας τον τουρισμό που πραγματοποιείται από τουρίστες πολύ υψηλών εισοδημάτων οι οποίοι ξοδεύουν τα χρήματά τους σε ακριβά προϊόντα και υπηρεσίες. Η προσέλκυση τέτοιου είδους επισκεπτών έχει τα προφανή πλεονεκτήματα της υψηλής καταναλωτικής δαπάνης και της βελτίωση της τουριστικής εικόνας της χώρας, ως προορισμός υψηλών ποιοτικών προδιαγραφών, είναι όμως αμφίβολο το κατά πόσο η κατηγορία αυτή πρέπει να αφορά την τουριστική πολιτική από την άποψη ότι πρόκειται για μια πολύ συγκεκριμένη αγορά που αφορά ένα συγκεκριμένο είδος προορισμών και επιχειρήσεων και τα οφέλη της αφορούν ένα πολύ μικρό μέρος του τουριστικού κυκλώματος το οποίο συνήθως διαχειρίζεται από μόνο του την κίνηση αυτού του τουρισμού. Άρα θεωρούμε ότι η ενασχόληση του δημοσίου τομέα με κάτι τέτοιο πρέπει να εστιάζει μονάχα στα οφέλη που μπορεί να έχει η συνολική εικόνα της χώρας, συνεπώς στην προώθηση και τη διαφήμιση του ποιοτικού της στοιχείου

8. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟΥ-City Break

Αν και δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεχτός ορισμός για το τι αποκαλείται «τουρισμός Σαββατοκύριακου» (City Break) ο πιο ευρέως διαδεδομένος είναι «ένα σύντομο ταξίδι αναψυχής σε μία μεγαλούπολη ή πόλη χωρίς κάποια διανυκτέρευση σε κάποιο άλλο προορισμό κατά την διάρκεια του ταξιδιού»¹⁸. Χαρακτηριστικά του τουρισμού Σαββατοκύριακου είναι ότι συνήθως διαρκούν 1-3 μέρες και έχουν χαρακτήρα συμπληρωματικό ως προς τις διακοπές του επισκέπτη (Dunne, Buckley και Flanagan 2006). Δηλαδή δεν αποτελούν τις κύριες διακοπές του, αυτές που θα διαρκέσουν ενδεχομένως μερικές εβδομάδες και για τις οποίες θα ξοδέψει ένα δεδομένο (σημαντικό) ποσό το χρόνο αλλά κάτι «extra».

Ένας μεγάλος αριθμός παραγόντων οδήγησε τα τελευταία χρόνια στην διεύρυνση της συγκεκριμένης αγοράς και το γεγονός αυτό δεν θα μπορούσε να αφήσει ασυγκίνητη την τουριστική πολιτική μιας χώρας. Τα οφέλη από την ανάπτυξη αυτού του τουρισμού είναι σημαντικά και έχουν να κάνουν με την μείωση της εποχικότητας, την προσέλκυση ποιοτικών τουριστών και την βελτίωση της εικόνας της χώρας ως ενός σύγχρονου τουριστικού προορισμού, ωστόσο είναι συζητήσιμο το κατά πόσο θα μπορούσε να συμβάλει συνολικά στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος. Και αυτό γιατί αφενός μόνο η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη (αν και αυτή είναι η πρόθεση) θα μπορούσαν να είναι ανταγωνιστικοί προορισμοί απέναντι στις μεγάλες ευρωπαϊκές πόλεις από άποψη υποδομών και θεαμάτων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, και αφετέρου γιατί η επιτυχημένη ανάπτυξη του «city break» τουρισμού θα προϋπέθετε την στήριξη του στον εσωτερικό τουρισμό, κάτι που είναι αμφίβολο αν οι παρούσες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες μπορούν να επιτρέψουν. Άρα η παρέμβαση του κράτους θεωρούμε ότι θα πρέπει να είναι λελογισμένη και προσεχτική και σε πρώτο στάδιο τη διαχείριση του σχεδίου για την ανάπτυξη του τουρισμού αυτού να αναλάβουν οι άμεσα ενδιαφερόμενοι φορείς και επιχειρηματίες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

9. ΠΑΡΑΘΕΡΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ουσιαστικά δεν πρόκειται για «εναλλακτική» μορφή τουρισμού αλλά αυτό που κατέληξε να αποκαλείται «μαζικός τουρισμός» (αν και ο όρος αυτός καθαυτός δεν αφορά μόνο τον παραθεριστικό τουρισμό). Είναι η περισσότερο διαδεδομένη μορφή τουρισμού στην Ελλάδα πάνω στην ανάπτυξη της οποίας έχει στηριχθεί το ελληνικό τουριστικό οικοδόμημα. Μια νέα στρατηγική για τον ελληνικό τουρισμό προϋποθέτει την επανεξέταση όλων των επί μέρους στοιχείων της και την επαναδιατύπωσή τους. Έτσι, πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια ώστε να απαλλαγεί ο παραθεριστικός τουρισμός από όλα τα αρνητικά στοιχεία του (χαμηλής ποιότητας τουρίστες, χαμηλή ποιότητα παρεχομένων υπηρεσιών, υπερβολική συγκέντρωση σε συγκεκριμένες περιοχές κ.λ.π) και να εμπλουτισθεί με νέα στοιχεία ώστε να καταστεί περισσότερο ποιοτικός και να πρωτοστατήσει στην προσπάθεια ανανέωσης και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού μας προϊόντος.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι μία στρατηγική για τον τουρισμό δεν θα πρέπει να είναι μονοδιάστατη και στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν θα πρέπει να αναλωθούν ανεξέλεγκτα πόροι για την ανάπτυξη αυτών των μορφών τουρισμού θεωρώντας δεδομένο το σωστό και το αμετάβλητο των αποφάσεών μας δίχως να γίνονται σταδιακοί έλεγχοι για την πορεία τους, ενώ δεν θα πρέπει να αμεληθεί η δυναμική άλλων μορφών

τουρισμού, όπως ο αθλητικός, ο θρησκευτικός κτλ.

Αξίζει τέλος να σημειωθεί ως προς το εννοιολογικό περιεχόμενο των όρων «εναλλακτικές» και «ειδικές» μορφές τουρισμού ότι αν και αυτές ουσιαστικά ταυτίζονται έχει γίνει προσπάθεια θεωρητικού διαχωρισμού τους.

Έτσι, « με τον όρο εναλλακτικές μορφές τουρισμού αναφερόμαστε στον τουρισμό που

σχετίζεται με εναλλακτικές μορφές, αφενός σε οργανωτικό επίπεδο και αφετέρου όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των τουριστικών δραστηριοτήτων που ζητούν οι επισκέπτες...οι ειδικές μορφές τουρισμού χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός κυρίαρχου κινήτρου στη ζήτηση (π.χ συνέδρια) και από την ανάπτυξη μιας αντίστοιχης ειδικής υποδομής στις τουριστικές περιοχές, που αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση των τουριστών της κάθε ειδικής μορφής»¹⁹.

3.3.4 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ-ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Στην Ελλάδα, η περιφερειακή ανάπτυξη ευνοείται και καθοδηγείται από την ίδια την κατανομή των φυσικών και πολιτισμικών της τουριστικών πόρων ακόμα και αν το πολιτικό σύστημα της χώρας αποτυγχάνει να την προωθήσει. Ο Σ. Βαρβαρέσος αναφέρει σχετικά με την περιφερειακή ανάπτυξη της Ελλάδας ότι ²⁰ :

- ο τουριστικός τομέας δε συσχετίστηκε με μακροχρόνιους κοινωνικο-οικονομικούς στόχους μιας σφαιρικής αναπτυξιακής πολιτικής
- η κατανομή των τουριστικών ροών παρουσιάζει μεγάλη ασυμμετρία ως προς τις χωρικές ενότητες υποδοχής τουριστών, οι οποίες βρίσκονται συγκεντρωμένες σ' ένα μικρό αριθμό από νομούς της χώρας (επτά νομοί αντιπροσωπεύουν το 70%)
- οι χωροχρονικές συγκεντρώσεις των τουριστικών ροών δημιουργούν αρνητικές επιπτώσεις στις περιφερειακές και τοπικές οικονομίες και κοινωνίες
- η «αυθόρμητη», μη σχεδιασμένη τουριστική ανάπτυξη επιφέρει αυξημένο κοινωνικό κόστος στον τόπο υποδοχής των τουριστών
- η συγκέντρωση των τουριστικών εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων στην παράκτια ζώνη άφησε αναξιοποίητους τους τουριστικούς πόρους της αγροτικής ζώνης και των ορεινών όγκων
- η ετερογένεια της τουριστικής προσφοράς δεν λαμβάνεται υπόψη στα περιφερειακά και τοπικά προγράμματα ανάπτυξης
- η έλλειψη χωροθέτησης των τουριστικών ζωνών και η ανυπαρξία συχνά αναπτυξιακών κριτηρίων οδηγούν ακόμα και σήμερα σε ενίσχυση του «κυρίαρχου μοντέλου» του μαζικού οργανωμένου παραθεριστικού τουρισμού.
- Η ανάπτυξη του τουρισμού σε υπανάπτυκτες περιοχές χωρίς παράλληλη ανάπτυξη άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων οδηγεί σε βαθμιαία οικονομική και κοινωνική αποσύνθεση της περιφερειακής δομής και δημιουργεί οικονομικές εκροές και εξαρτήσεις

Σε μια άλλη αναφορά στην βιβλιογραφία βλέπουμε ότι « η Ελλάδα έχει υιοθετήσει ένα μοντέλο όπου συνδυάζεται η κεντρική διοίκηση του τουρισμού (ΥΠΤΑ, ΕΟΤ) και η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων (Νομαρχίες). Το μοντέλο αυτό επιδιώκει να συγκεράσει τον κεντρικό ρόλο του κράτους (με κύρια αρμοδιότητα τον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό της τουριστικής πολιτικής) και τον διαρκώς και δυναμικότερο ρόλο των ΟΤΑ (με αρμοδιότητες σχετικές με την οργάνωση, τη διαχείριση, την προβολή αλλά και τον σχεδιασμό της τυπικής και περιφερειακής ανάπτυξης του τουρισμού)». ²¹ Υπάρχει δηλαδή μια τάση αναθεώρησης του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης στον τουρισμό που προκύπτει από την κατανόηση της σημασίας της περιφερειακής ανάπτυξης και του γεγονότος ότι υπάρχουν τομείς που αδιαμφισβήτητα οι τοπικοί φορείς είναι σε θέση να διαχειριστούνε καλύτερα.

Σε περιφερειακό επίπεδο, η διοικητική οργάνωση του τουρισμού ασκείται από τις περιφερειακές υπηρεσίες του ΕΟΤ (ΠΥΤ), οι οποίες συστήθηκαν για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες του τουρισμού της περιφέρειας και ασκούν τις αρμοδιότητες που τους έχει μεταβιβάσει η κεντρική εξουσία του οργανισμού στα πλαίσια της αποκέντρωσης, όπως η εφαρμογή προγραμμάτων, οι δημόσιες σχέσεις, ο έλεγχος των τουριστικών εγκαταστάσεων, η έγκριση σχεδίων ξενοδοχειακών μονάδων μέχρι ορισμένης δυναμικότητας, διότι τις ουσιαστικές αρμοδιότητες διατηρεί η κεντρική υπηρεσία.

Η περιφερειακή τουριστική ανάπτυξη είναι ένας στόχος που απαραίτητα πρέπει να επιτευχθεί αν θέλουμε να παρουσιάσουμε ως χώρα ένα τουριστικό προϊόν πραγματικά ανταγωνιστικό. Και αυτό γιατί η αντιμετώπιση του ανταγωνισμού απαιτεί πέρα από την ποιοτική βελτίωση και αφθονία επιλογών που θα ανταποκρίνονται στα κάθε λογής στοιχεία της τουριστικής ζήτησης. Επιπρόσθετα, δεν μπορούμε να μιλάμε για θετικές οικονομικές και κοινωνικές ωφέλειες από τον τουρισμό όταν η κατανομή του είναι συγκεκριμένη και εξυπηρετεί τις ανάγκες των λίγων.

3.3.5 ΕΠΟΧΙΚΟΤΗΤΑ

Η λύση στο πρόβλημα της εποχικότητας είναι ένα θέμα που χρόνια τώρα απασχολεί τους φορείς, τους επαγγελματίες και τους μελετητές του ελληνικού τουρισμού χωρίς ωστόσο να έχουν προκύψει θεαματικά αποτελέσματα. Σε τι, όμως, συνίσταται η εποχικότητα και ποιες οι επιπτώσεις της; « Η εποχικότητα αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος μίας χώρας. Η εποχικότητα οδηγεί σε αναποτελεσματική αξιοποίηση του ανθρώπινου και υλικού κεφαλαίου και συνεπώς επηρεάζει το κόστος των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών. Εμποδίζει την αξιοποίηση του παραγωγικού δυναμικού ολόκληρο το χρόνο, ενώ υπάρχουν κατηγορίες του κόστους οι οποίες απλώνονται χρονικά σε ολόκληρο το έτος. Το γεγονός αυτό περιορίζει τα έσοδα της επιχείρησης πράγμα που μπορεί να οδηγήσει σε μειωμένα κέρδη ή ακόμη και σε ζημιές. Αυτό στερεί τις επιχειρήσεις αποδόσεις οι οποίες θα αποτελούσαν κίνητρο για νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες με στόχο κυρίως την

αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών...Η εποχικότητα επηρεάζει αρνητικά και την ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών μέσω της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος και της υπερβολικής χρήσης της υφιστάμενης υποδομής. Η εντατική χρησιμοποίηση του φυσικού πλούτου για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα του έτους οδηγεί σε υποβάθμισή του. Η συσσώρευση του τουρισμού σε κάποια χρονική περίοδο καθιστά ανεπαρκή την υπάρχουσα υποδομή με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Η υποβάθμιση αυτή παίρνει την μορφή συγκέντρωσης πολλών ατόμων σε περιορισμένους χώρους (αεροδρόμια, λιμάνια κ.τ.λ), καθυστερήσεις πτήσεων κ.τ.λ.».²²

Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι η αντιμετώπιση της εποχικότητας πρέπει να αποτελεί βασικό στόχο για την τουριστική πολιτική. Η αντιμετώπιση του προβλήματος να μην μπορεί να συμβαδίζει και να ενισχύεται από άλλους στόχους όπως η ανάπτυξη της περιφέρειας, του εσωτερικού τουρισμού και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, ο χειρισμός της όμως χρίζει ξεχωριστής προσέγγισης. Χρειάζεται να υπάρξει ένα ολοκληρωμένο και μακροχρόνιο σχέδιο μέσα στο οποίο το κάθε στοιχείο και ο κάθε στόχος του ελληνικού τουρισμού θα προσαρμόζεται πάνω στις ιδιαιτερότητες του φαινομένου της εποχικότητας και το οποίο θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από τη φαντασία και τη διαλλακτικότητα, θα ακροάζεται και θα μελετάει τις εκάστοτε συνθήκες της τουριστικής αγοράς.

3.3.6 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η ανάπτυξη αυτών των μορφών τουρισμού θεωρούμε ότι έχει αμεληθεί και θα πρέπει να απασχολήσει από εδώ και στο εξής ιδιαίτερα τους τουριστικούς φορείς της χώρας. Η σημασία τους είναι μεγάλη και έγκειται στην άμβλυση χρόνιων φαινομένων, όπως η εποχικότητα και ο τουριστικός συγκεντρωτισμός, και τελικά στην βελτίωση της συνολικής εικόνας του προσφερόμενου προϊόντος.

Εσωτερικός είναι ο τουρισμός που πραγματοποιείται από τον μόνιμο πληθυσμό μιας χώρας εκτός του τόπου διαμονής του αλλά εντός των γεωγραφικών πλαισίων της. Ο κοινωνικός τουρισμός αφορά την προσπάθεια να καταστεί η τουριστική δραστηριότητα προσιτή σε όλο το κοινωνικό σύνολο, ιδιαίτερα σε ομάδες του πληθυσμού που για λόγους οικονομικούς ή λόγους υγείας ή και για άλλους λόγους δεν έχουν την δυνατότητα να κάνουν διακοπές. Οι δύο αυτές μορφές τουρισμού κατά ένα τρόπο θεωρητικό συνδέονται αφού ο ρόλος του εσωτερικού τουρισμού «είναι μάλλον κοινωνικός γιατί με την ανακατανομή των εισοδημάτων αμβλύνει τις ανισότητες μεταξύ των πόλεων και της υπαίθρου και επιπλέον συμβάλει στην συγκράτηση του πληθυσμού των περιφερειών».²³

Αυτό που πρέπει να υπογραμμίσουμε και είναι πολύ σημαντικό, αφού συνδέεται άμεσα με τον εσωτερικό και τον κοινωνικό τουρισμό, είναι ότι ο Έλληνας πολίτης πρέπει να αποκτήσει τουριστική συνείδηση. Αν λέμε ότι ο τουρισμός αποτελεί εθνικό «στοίχημα» και ότι η αναβάθμιση της ποιότητας και της εικόνας του αποτελεί πρωταρχικό στόχο, πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε ο τουρισμός να αποκτήσει στ' αλήθεια κοινωνική διάσταση. Ένας λαός δίχως τουριστικές εικόνες και εμπειρίες δεν θα μπορέσει ποτέ να αναβαθμίσει την εικόνα του. Η ανάπτυξη του εσωτερικού και του κοινωνικού τουρισμού, η εμπειρία του Έλληνα ως τουρίστα, θα δώσει στον καθένα τις εικόνες που χρειάζεται ώστε να κατανοήσει ότι ο τουρισμός είναι υπόθεση όλων. Δεν γίνεται να εξυπηρετείς τον τουρίστα δίχως να έχεις υπάρξει εσύ ο ίδιος τουρίστας, κοινό φαινόμενο ακόμα και ανάμεσα στις τάξεις των άμεσα εμπλεκόμενων - εργαζόμενων στην παραγωγή και την διάθεση του τουριστικού προϊόντος στην χώρα μας. Διότι έτσι γεννάται σταδιακά ένα σύνδρομο κατωτερότητας, δουλοπρέπειας ακόμα και περιφρόνησης απέναντι στον τουρίστα και την τουριστική δραστηριότητα ενώ χρειάζεται το ακριβώς αντίθετο- κατανόηση απέναντι στην σημασία και την αναγκαιότητα της τουριστικής δραστηριότητας. Ο τουρισμός στην Ελλάδα πρέπει να γίνει είδος πρώτης ανάγκης, γιατί τώρα είναι μάλλον είδος πολυτελείας. Γι' αυτό η ανάπτυξη και η αλληλοσυσχέτιση του εσωτερικού και του κοινωνικού τουρισμού πρέπει να προωθηθεί άμεσα και με όσο το δυνατόν ταχύτερα βήματα. Η τουριστική πολιτική πρέπει να δώσει τη δυνατότητα και τα κίνητρα στους πολίτες να γίνουν τουρίστες ή και ακόμα και σε αυτούς που ήδη είναι να προτιμήσουν την Ελλάδα για τις διακοπές τους. Αυτά βεβαίως δεν γίνονται από την μία μέρα στην άλλη και πρέπει να υπάρξουν γενναίες αποφάσεις και παρεμβάσεις, τόσο από την πολιτική ηγεσία όσο και από τους πολίτες, σε πολλούς τομείς που αφορούν την οικονομική και κοινωνική δομή της χώρας. Κάποια στιγμή πρέπει τα κοινωνικά οφέλη που οι τουριστικοί ειδήμονες και φορείς διακηρύττουν σε κάθε ευκαιρία να ξεφύγουν από τη σφαίρα της θεωρίας και να αποκτήσουν στην πράξη μια ευρύτερη κοινωνική υπόσταση.

3.3.7 ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Αφήνουμε τελευταίες τις υποδομές ανάμεσα στους στόχους που πρέπει να θέσει η πολιτική εξουσία για την ανάπτυξη της οικονομίας και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος για τον λόγο ότι η ύπαρξη κατάλληλων υποδομών είναι ένα στοιχείο που πρέπει να προϋπάρχει της τουριστικής δραστηριότητας και συγκαταλέγεται στην κατηγορία εκείνη των παραγόντων δίχως τους οποίους δεν μπορεί να υπάρξει τουριστική ανάπτυξη (πολιτική σταθερότητα, περιβάλλον κ.τλ). Ωστόσο, αν και οι υποδομές πρέπει να θεωρούνται δεδομένες, είναι κοινώς αποδεκτό ότι πρόκειται για ένα σημείο στο οποίο υστερεί η χώρα μας και λογικό είναι να επηρεάζει αρνητικά την εικόνα του ελληνικού τουρισμού.

Οι υποδομές περιλαμβάνουν όλες τις μορφές κατασκευών στο και υπό το έδαφος που απαιτούνται σε κάθε κατοικημένη περιοχή ώστε να αυτή να έχει τη δυνατότητα εντατικής επικοινωνίας με τον υπόλοιπο κόσμο και τη δυνατότητα εντατικής δραστηριότητας μεταξύ των κατοίκων αυτής (δρόμοι, αεροδρόμια, λιμάνια,

ύδρευση, αποχέτευση κ.τ.λ). Οι ανωδομές αποτελούνται από τερματικά κυκλοφορίας επιβατών, ξενοδοχεία, εστιατόρια, χώρους αναψυχής και διασκέδασης κ.τ.λ. (Burkart & Medlik 1981, Mill 1985).

Η τουριστική δραστηριότητα εξαιτίας των ιδιαιτεροτήτων της προϋποθέτει ειδικές και εξελιγμένες υποδομές, η δημιουργία των οποίων άπτεται σχεδόν αποκλειστικά της ευθύνης του κράτους και συνεπώς της τουριστικής πολιτικής σε ότι αφορά τον τουρισμό. Οι υπάρχουσες υποδομές στην πλειοψηφία τους έχουν σχεδιαστεί ώστε να εξυπηρετούν τις τοπικές κοινότητες τις οποίες αφορούν και κάθε απόπειρα για τουριστική ανάπτυξη σε

μια περιοχή θα έπρεπε να περιλαμβάνει τον επανασχεδιασμό τους και την ενίσχυσή τους, πόσο μάλλον όταν αυτές δεν είναι ικανές να εξυπηρετήσουν τους ίδιους τους κατοίκους της!

Στην Ελλάδα για παράδειγμα, η κατάσταση με τους δρόμους και τα οδικά δίκτυα είναι τραγική ενώ με τα αεροδρόμια απαράδεκτη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το αεροδρόμιο του Ηρακλείου, μιας από τις πλέον τουριστικές πόλεις της χώρας, του οποίου η χωρητικότητα, οι έξοδοι αναχωρήσεως και οι διάδρομοι προσγειώσεως είναι πολύ λίγοι για να ανταποκριθούν στον αριθμό των επισκεπτών. Σε περιόδους αιχμής οι επιβάτες κάθονται στο πάτωμα ελλείψει αρκετών καθισμάτων περιμένοντας την ώρα που θα αναχωρήσουν, όταν βρεθεί έξοδος να γίνει αυτό (!), και τα αεροπλάνα περιφέρονται μέχρι να βρεθεί ένας διάδρομος προσγειώσεως με αποτελέσματα όλων αυτών τις καθυστερήσεις σε αφίξεις και αναχωρήσεις και την ταλαιπωρία των επιβατών.

Τα αεροδρόμια είναι οι χώροι από τους οποίους ο τουρίστας αποκομίζει την πρώτη και την τελευταία εμπειρία από τις διακοπές του και συνεπώς παίζουν καθοριστικό ρόλο στην εικόνα που θα έχει όταν επιστρέψει στην πατρίδα του. Πέρα από αυτό τα αεροδρόμια θεωρούνται πλέον ολοκληρωμένοι οργανισμοί παροχής υπηρεσιών και προϊόντων που ευχαριστούν τον επιβάτη καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής του, «καλά αναπτυγμένα συστήματα στα οποία συμβαίνουν ευρείας κλίμακας αλληλεπιδράσεις με τους τουρίστες»²⁴ και δυστυχώς ίσως το μόνο ελληνικό αεροδρόμιο που ανταποκρίνεται στα σύγχρονα διεθνή standards είναι το Ελευθέριος Βενιζέλος της Αθήνας.

Πως να μιλάμε λοιπόν για μια νέα και ανταγωνιστική τουριστικά Ελλάδα όταν η κατάσταση σε τόσο βασικά θέματα παραμένει ως έχει; Είναι αναγκαίο η τουριστική πολιτική και η ελληνική Πολιτεία εν γένει, εφόσον το θέμα των υποδομών αφορά το κοινωνικό σύνολο και όλους τους κλάδους της οικονομίας, να δώσει λύση σε αυτό το τόσο σημαντικό ζήτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

4.1 ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Η δυνατότητα και η ικανότητα ενός προορισμού να ανταπεξέρχεται στον ανταγωνισμό είναι καίριας σημασίας για την τουριστική του ανάπτυξη και θα πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια ώστε ο προορισμός να αποκτήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην παροχή προϊόντων και υπηρεσιών προς τους επισκέπτες (Dwyer, Forsyth & Rao 2000). Ένας προορισμός είναι ανταγωνιστικός όταν μπορεί να προσελκύσει και να ικανοποιήσει τους δυνητικούς τουρίστες (Enright και Newton 2004) και η ανταγωνιστικότητά του καθορίζεται τόσο από συγκεκριμένους τουριστικούς παράγοντες όσο και από μια πολύ πιο ευρεία γκάμα παραγόντων που επηρεάζουν την τουριστική προσφορά.

Η έννοια του ανταγωνισμού στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και της ελεύθερης αγοράς είναι πιο ισχυρή από ποτέ και κάθε επιχείρηση, και γενικότερα κάθε οικονομία, καλείται να ανταπεξέλθει εξαρχής στις προκλήσεις του. Στον τουριστικό τομέα ο ανταγωνισμός είναι τεράστιος μιας και όλες οι χώρες έχουν συνειδητοποιήσει τη σημασία που έχει ο τουρισμός για την ανάπτυξη και την ευημερία τους, και γι'αυτό ενισχύουν την τουριστική τους εικόνα και προσφορά ολοένα και περισσότερο. Πέρα από τις αναπτυγμένες και παραδοσιακά ισχυρές τουριστικές δυνάμεις, με την εξέλιξη των μεταφορών και την διεύρυνση των οικονομικών «συνόρων», στο παιχνίδι του ανταγωνισμού εδώ και χρόνια έχουν μπει μικρότερες και αναπτυσσόμενες οικονομίες διεκδικώντας δυναμικά ένα μερίδιο από την παγκόσμια τουριστική «πίτα» - μερίδιο που συνεχώς αυξάνεται.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (WTO), οι κύριοι τουριστικοί προορισμοί, αυτοί της Ευρώπης και της Αμερικής (Νότια, Κεντρική, Βόρεια), κατείχαν το 95% της παγκόσμιας τουριστικής κίνησης το 1950, το 82% το 1990 και το 76% το 2000, ενώ η ετήσια ανάπτυξη όσο αναφορά τις αφίξεις είχε ως εξής: 13% για την Ασία και τον Ειρηνικό, 10% για την Μέση Ανατολή, 5% για την Αμερική και 6% για την Ευρώπη. Τα μεγέθη και οι αριθμοί αυτοί καταδεικνύουν την γεωγραφική εξάπλωση του τουριστικού φαινομένου και τον αυξανόμενο ανταγωνισμό.

4.2 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Σε ένα τελείως θεωρητικό επίπεδο, ανταγωνιστές στον τουριστικό τομέα μπορούν να θεωρηθούν όλοι όσοι καταπιάνονται με τον τουρισμό και προσφέρουν ένα προϊόν. Από επίπεδο επιχειρήσεων εντός των συνόρων μιας περιοχής και μίας χώρας, σε επίπεδο προορισμών εντός μίας χώρας, προορισμοί από διαφορετικές χώρες και φυσικά σε επίπεδο κρατών. Η ακριβής ανάλυση του ανταγωνισμού είναι δηλαδή μία σχεδόν αδύνατη διαδικασία υπό μια τέτοια συνολική σκοπιά. Στον τουρισμό όμως, εφόσον αυτός θεωρείται ένας τομέας μείζονος σημασίας για την ανάπτυξη των περισσότερων χωρών και εφόσον οι κυβερνήσεις ανά τον κόσμο υιοθετούν πολιτικές για την προστασία του και την ενίσχυσή του, θεωρούμε ότι ο ανταγωνισμός αναφέρεται πρώτιστα σε εθνικό επίπεδο και μετά όλα τα άλλα. Υπό αυτή την έννοια, ανταγωνίστριες είναι όλες οι χώρες που παρουσιάζουν μια οργανωμένη τουριστική προσφορά. Αν θέλουμε όμως να είμαστε πιο ακριβείς και συγκεκριμένοι θα πρέπει να εντοπίσουμε τις ανταγωνίστριες χώρες μέσα από δύο στοιχεία: Την γεωγραφική τους θέση και το τουριστικό προϊόν που παρέχουν (με όλα τα επιμέρους στοιχεία που αυτό περιέχει). Δηλαδή άμεσα ανταγωνιστικές χώρες είναι αυτές που βρίσκονται στην ευρύτερη γεωγραφική κλίμακα που τοποθετείται και η Ελλάδα και παρέχουν ένα προϊόν παρόμοιο με αυτό της Ελλάδας. Η ανάλυση φυσικά θα μπορούσε να γίνει για το κάθε στοιχείο ξεχωριστά αλλά και για τον συνδυασμό των δύο στοιχείων. Όπως όμως είπαμε η ανάλυση και η αντιμετώπιση του ανταγωνισμού σε ανώτερο επίπεδο είναι σχεδόν αδύνατη επειδή οι κάθε είδους πόροι (οικονομικοί, ερευνητικοί, τεχνολογικοί) για κάτι τέτοιο είναι περιορισμένοι.

Συνεπώς, από όλα τα παραπάνω μπορούμε να καταλάβουμε ότι η ανάλυση του ανταγωνισμού περιορίζεται σε έναν συγκεκριμένο χώρο και με έναν συγκεκριμένο τρόπο. Είναι προφανές λοιπόν ότι οι κύριοι ανταγωνιστές της Ελλάδας βρίσκονται στο γεωγραφικό χώρο της Μεσογείου.

Ας δούμε, λοιπόν τους πιο σημαντικούς όπως τους καταγράφει ο Β.Α. Πατσουράτης στο βιβλίο του «Η ανταγωνιστικότητα του Ελληνικού Τουριστικού Τομέα»²⁵ σημειώνοντας ότι αν και πολλά από τα καταγραφέντα στοιχεία έχουν αλλάξει, η παρουσίαση είναι ενδεικτική :

ΓΑΛΛΙΑ: Είναι ο προορισμός της Μεσογείου με τους περισσότερους επισκέπτες. Προσφέρει μεγάλη ποικιλία πολύ πλούσιας κληρονομιάς, κουλτούρας και διακοπών. Έχει επεκταθεί σε πολλά τμήματα της τουριστικής αγοράς όπως είναι ο χειμερινός τουρισμός, ο τουρισμός υγείας, δημιουργία εκθέσεων, συνεδρίων και τουρισμό κινήτρων. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σημαντική αύξηση του ολιγοήμερου τουρισμού (*short breaks*).

ΙΤΑΛΙΑ: Η Ιταλία είναι η τρίτη Ευρωπαϊκή χώρα, μετά την Γαλλία και την Ισπανία, από πλευράς υποδοχής τουριστών και πρώτη από πλευράς εσόδων. Οι τουρίστες επισκέπτονται την Ιταλία τόσο για την ιστορική της κληρονομιά και την κουλτούρα της, όσο και για τον ήλιο και την θάλασσα, αν και αυτή η αγορά ζητείται περισσότερο από τον χειμερινό τουρισμό, και ακολουθούν τα σπορ.

ΙΣΠΑΝΙΑ: Η Ισπανία ακολούθησε στρατηγική η οποία είχε ως στόχο το παραθεριστικό τμήμα της αγοράς που στηρίζεται στον ήλιο, τη θάλασσα και την αμμουδιά. Παρόλα αυτά όμως έγιναν προσπάθειες για βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρει.

Η μεγάλη αύξηση των αφίξεων στην Ισπανία είχε αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, γεγονός που ανάγκασε τη χώρα να αναλάβει σημαντική εκστρατεία για τη βελτίωση της εικόνας της στο εξωτερικό.

Η Ισπανία δέχεται ένα σημαντικό μέρος τουριστών που απολαμβάνουν διακοπές λίγων ημερών (*short breaks*).

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ: Η Πορτογαλία, εκμεταλλευόμενη την υψηλή ζήτηση για ορισμένα προϊόντα (π.χ γκολφ), σημείωσε γρήγορη τουριστική ανάπτυξη τη δεκαετία του '80 η οποία όμως δεν συνεχίστηκε τη δεκαετία του '90. Μια από τις αιτίες που δεν συνεχίστηκε η αναπτυξιακή πορεία της δεκαετίας του '80 ήταν η τιμολογιακή πορεία που ακολούθησε (υπερτιμολογήσεις).

Η προσπάθεια της Πορτογαλίας συγκεντρώνεται στο να πείσει τους τουρίστες και τουριστικούς πράκτορες ότι το προϊόν που προσφέρει είναι διαφορετικό από αυτό που προσφέρει η γειτονική Ισπανία.

4.3 ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η τοποθέτησή μας έναντι των ανταγωνιστριών χωρών θα πρέπει να γίνει μέσα από την λεπτομερή ανάλυση της τουριστικής τους προσφοράς, τον τρόπο που αυτή δομείται και λειτουργεί, πάντα σε συνάρτηση με τις δυνατότητες και την λειτουργία της δικής μας προσφοράς. Κάπως πιο αναλυτικά, « η μελέτη της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος ενός προορισμού πρέπει να μελετά την διαθεσιμότητα, τις τιμές, την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα στην παραγωγή των παραγωγικών συντελεστών που διαθέτει. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι φυσικοί και πολιτισμικοί παραγωγικοί πόροι, το φυσικό και το ανθρώπινο κεφάλαιο καθώς και η υφιστάμενη υποδομή...η υποδομή και η ανωδομή μιας

χώρας ή ενός τόπου προορισμού επηρεάζει επίσης την ανταγωνιστικότητά του. Οι δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού που εργάζεται στον τομέα του τουρισμού, καθώς και η κινητικότητα αυτού από μια περιοχή σε άλλη, επίσης επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα ενός προορισμού...η ανταγωνιστική θέση ενός τόπου προορισμού εξαρτάται από την διαφοροποίηση, το βαθμό ειδίκευσης και την ποιότητα του τουριστικού προϊόντος που προσφέρει». ²⁶

Παρομοίως, ο Page ²⁷ θέτει μερικά ερωτήματα οικονομικής φύσεως βάσει των οποίων πρέπει να ερευνάνται το ανταγωνιστικό περιβάλλον και είναι τα εξής:

- Τι είδους συνθήκες ανταγωνισμού υπάρχουν στην αγορά για συγκεκριμένους τομείς τουρισμού (π.χ ο τομέας των αερομεταφορών, ο ξενοδοχειακός τομέας ή ο τομέας των θέλγητρων); Ισχύουν συνθήκες μονοπωλίου, ολιγοπωλίου ή άλλες συνθήκες αγοράς
- Πόσες επιχειρήσεις απασχολούνται σ' αυτές τις αγορές και ποιο είναι το μέγεθός τους; Είναι έτοιμες να αντιδράσουν γρήγορα σε καινούργιες ανταγωνιστικές πιέσεις, ή χαρακτηρίζονται από εφησυχασμό και ανικανότητα επαναπροσδιορισμού των λειτουργιών τους, στο πλαίσιο του επιθετικού ανταγωνισμού;
- Οι τουριστικές επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται από δομές συγκεντρωτισμού της αγοράς, όπου ένας περιορισμένος αριθμός επιχειρήσεων επικρατούν σε όλους τους τομείς της παραγωγής (π.χ από την λιανική πώληση έως την προσφορά υπηρεσιών και προϊόντων σε προορισμούς)
- Ποιο είναι το κεφαλαιουχικό κόστος της εισόδου στην τουριστική αγορά; Υπάρχουν υψηλοί φραγμοί εισόδου και εξόδου;
- Ποιοι τύποι προϊόντων υπάρχουν ήδη στην αγορά και υπάρχουν δυνατότητες για καινοτομίες με την ανάπτυξη νέων προϊόντων χωρίς το ρίσκο του «μάρκετινγκ παγίδα» (ambush marketing) από ανταγωνιστές που αντιγράφουν την ιδέα ή /και υποσκάπτουν τον ανταγωνισμό, κάνοντας προσφορές γνωριμίας για να επανακτήσουν μερίδιο στην αγορά;

Η δημιουργία τέτοιου είδους ερωτημάτων και η προσπάθεια να αναλυθούν και να εφαρμοστούν στην πράξη τα όποια συμπεράσματα ληφθούν μέσα από αυτές είναι μια διαδικασία που μπορεί να βοηθήσει την μελέτη και την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού από επίπεδο επιχειρήσεων έως και σε επίπεδο εθνικής τουριστικής πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ / ΚΕΙΜΕΝΑ/ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο πρόκειται να παρουσιάσουμε και να εξετάσουμε τα κύρια σημεία κάποιων σημαντικών προγραμμάτων για την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουρισμού στα επόμενα χρόνια.

5.1 ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2007-2013 ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Το συγκεκριμένο κείμενο έχει συνταχθεί από:

- Το Τμήμα Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Δ/σης Τουριστικών Επενδύσεων του ΥΤΑΝ.
- Την Δ/ση Τουριστικής Πολιτικής και Συντονισμού του ΥΤΑΝ.
- Την Δ/ση Τουριστικών Λιμένων του ΥΤΑΝ.
- Την Δ/ση Μελετών και Επενδύσεων του ΕΟΤ.
- Την Δ/ση Τουριστικών Εγκαταστάσεων του ΕΟΤ.
- Τον Οργανισμό Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΤΕΚ).

Οι παρεμβάσεις της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 δεν αποτελούν ένα αυτόνομο επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠ) αλλά μέρος ενός συνολικού ΕΠ για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας (ΕΠΑΝ II – Πρόγραμμα «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ») και έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να είναι συμβατές με τους υπόλοιπους τομείς κάλυψης του προγράμματος. Το ΕΠΑΝ II χρηματοδοτείται αποκλειστικά από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Ως αναπτυξιακές προτεραιότητες / στόχοι του ΕΠΑΝ II για την προγραμματική περίοδο 2007-13 τίθενται οι εξής:

- ❖ Επιτάχυνση της μετάβασης στην οικονομία της γνώσης
- ❖ Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας, αναβάθμιση του παραγωγικού ιστού της χώρας

- ❖ Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού
- ❖ Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος-Ενδυνάμωση του ανταγωνισμού-Προστασία του καταναλωτή
- ❖ Ολοκλήρωση του ενεργειακού συστήματος της χώρας και ενίσχυση της αειφορίας

Ο βασικός στόχος για την περίοδο 2007-2013 είναι η «αύξηση της ζήτησης και η γενική ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της χώρας και των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα». Ο στόχος αυτός αναλύεται σε επί μέρους στρατηγικούς στόχους που αφορά:

- Την αξιοποίηση των κάθε λογής, συμβατούς με την τουριστική ανάπτυξη, πόρων της χώρας
- Την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού και την «εξυγίανση»
- Την δημιουργία ή αναβάθμιση όλων των απαιτούμενων υποδομών
- Την εκπαίδευση και την αναβάθμιση των ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού
- Την προβολή της χώρας
- Την μείωση της εποχικότητας
- Την διευθέτηση των χωροταξικών προβλημάτων και την ήπια και αειφόρο ανάπτυξη
- Την ενθάρρυνση της καινοτομίας και την χρήση όλων των σύγχρονων τεχνολογικών και επικοινωνιακών μέσων

Στο κείμενο προτείνονται θεσμικές παρεμβάσεις που θα διευκολύνουν και θα προστατεύσουν την επικείμενη τουριστική ανάπτυξη, οι οποίες όμως δεν αποτελούν αντικείμενο κοινοτικής συγχρηματοδότησης, άρα και αντικείμενο του ΕΠΑΝ II. Οι θεσμικές αυτές παρεμβάσεις, που θα γίνουν σε συνεργασία με άλλα υπουργεία, όπου προκύπτει συναρμοδιότητα, έχουν να κάνουν με την διευκόλυνση των ιδιωτικών επενδύσεων, τον εκσυγχρονισμό των ξενοδοχείων, τον χωροταξικό σχεδιασμό, τις προδιαγραφές για διάφορες ειδικές μορφές τουρισμού, την υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας των τουριστικών περιοχών και άλλα πολλά σημαντικά θέματα. Παράλληλα προτείνονται κι άλλες παρεμβάσεις που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κοινοτικής συγχρηματοδότησης κατά αυτή την περίοδο στο πλαίσιο όμως ΕΠ άλλων Υπουργείων και αφορούν κυρίως γενικές υποδομές και μεταφορές.

Ακολουθεί μια σειρά από (πολλές και διάφορες) προτεινόμενες παρεμβάσεις πάνω στους 5 αναπτυξιακούς στόχους / προτεραιότητες που προαναφέραμε.

Κύριες λέξεις / έννοιες – κλειδιά που εντοπίσαμε καθ' όλη την έκταση του κειμένου και αφορούν τις προτεινόμενες παρεμβάσεις είναι οι εξής:

- ✓ Ποιότητα
- ✓ Υποδομές
- ✓ Εκπαίδευση – Ανθρώπινο δυναμικό
- ✓ Ανταγωνιστικότητα
- ✓ Έρευνα -Τεχνολογία- Καινοτομία
- ✓ Ειδικές μορφές τουρισμού
- ✓ Επιχειρηματικότητα
- ✓ Περιβάλλον
- ✓ Προβολή

Κατανοούμε την ύπαρξη πολλών και εξειδικευμένων οικονομικών, πολιτικών και νομοθετικών παραμέτρων που ίσως δεν είμαστε σε θέση να κρίνουμε όπως και το γεγονός ότι το συγκεκριμένο κείμενο δεν είναι οριστικό και τελεσίδικο και ότι οι παρεμβάσεις στα πλαίσια ενός τέτοιου προγράμματος δεν μπορούν να δώσουν λύσεις σε όλα τα προβλήματα του ελληνικού τουρισμού. Ωστόσο, δεν μπορούμε να μην αναφέρουμε ότι διαβάζοντας το κείμενο νοιώσαμε έντονη την αίσθηση της επανάληψης και της ασάφειας και ότι είναι σαν να διαβάσαμε μία σύνοψη της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας περί κοινώς αποδεκτών τρόπων και μέσων τουριστικού σχεδιασμού και ανάπτυξης, έστω και αν είναι προσεκτικά προσαρμοσμένα στις ιδιαιτερότητες του ελληνικού τουρισμού. Δεν είδαμε καμία συγκεκριμένη αναφορά π.χ για την ανάπτυξη μιας περιοχής με συγκεκριμένες προτάσεις και συγκεκριμένα νούμερα, κάτι τέλος πάντων που θα μας έπειθε ότι έχουμε να κάνουμε με ένα μελετημένο σχέδιο παρεμβάσεων που επίκεινται στην πραγματικότητα σε έναν προκαθορισμένο χρόνο. Και, τέλος, έχουμε την εντύπωση ότι όλα αυτά δεν είναι η πρώτη φορά που αναφέρονται ως προτεραιότητες της τουριστικής πολιτικής, χωρίς να έχουν υπάρξει θεαματικά αποτελέσματα.

Σε κάθε περίπτωση, αυτό που πρέπει να επισημάνουμε είναι ότι τα κοινοτικά κονδύλια είναι μια πολύ σημαντική παράμετρος για την ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού και η χρησιμοποίησή τους πρέπει να είναι απόλυτα διαφανής και συμβατή με τις ανάγκες του κάθε τομέα, στην περίπτωση μας του τουρισμού. Οι όποιες αμφιβολίες μας δεν αφορούν τις ικανότητες των τουριστικών στελεχών- είναι πασιφανές ότι στην Ελλάδα υπάρχουν άνθρωποι με μεγάλη εμπειρία και γνώσεις στον τουριστικό τομέα- αλλά στην πολιτική βούληση. Η θέσπιση ενός αυστηρού συστήματος ελέγχου για την διανομή των κοινοτικών κονδυλίων θα ήταν ένα θετικό βήμα.

5.2 ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

[Αναπτυξιακός νόμος 3299/2004 (ΦΕΚ 261/Α/23-12-2004) όπως τροποποιήθηκε με τον Ν.3522/2006 (ΦΕΚ 276/Α/22.12.2006)]

«ΚΙΝΗΤΡΑ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ»

Η συνεισφορά του ιδιωτικού τομέα στην τουριστική ανάπτυξη μιας χώρας είναι εξίσου σημαντική με αυτή του δημοσίου σε πολλούς τομείς και περισσότερο σημαντική σε κάποιους άλλους. Η πολιτική των κινήτρων στοχεύει στην αύξηση των τουριστικών επενδύσεων με όλα τα συνεπακόλουθα θετικά αποτελέσματα για τις τοπικές και εθνικές οικονομίες. Συνοπτικά και παραλείποντας πολλές λεπτομέρειες «τεχνικής» φύσης τα κύρια χαρακτηριστικά του υπό παρουσίαση αναπτυξιακού νόμου έχουν ως εξής:

Υπαγόμενες Τουριστικές Επενδύσεις: Δίδεται έμφαση στην ποιότητα με την ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων 3* και τον εκσυγχρονισμό ή την επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων, camping, παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων κ.τ.λ που δεν πέφτουν κάτω από το επίπεδο των 2* και στην ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμό, έργων ειδικής τουριστικής υποδομής (ειδικές μορφές τουρισμού) ενώ αποκλείονται επιχειρηματικές δραστηριότητες που θεωρείται ότι δεν είναι ιδιαίτερα παραγωγικές ή ποιοτικές.

Είδη παρεχόμενων ενισχύσεων:

1) Επιχορήγηση, που συνίσταται στη δωρεάν παροχή από το Δημόσιο χρηματικού ποσού για την κάλυψη τμήματος της ενισχυόμενης δαπάνης της επένδυσης ή του επιχειρηματικού σχεδίου.

2) Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης, που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.

3) Φορολογική απαλλαγή ύψους μέχρι ενός ποσοστού ή του συνόλου της αξίας της ενισχυόμενης δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου ή και της αξίας της χρηματοδοτικής μίσθωσης καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού του οποίου αποκτάται η χρήση. Η ενίσχυση αυτή συνίσταται στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος μη διανεμόμενων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης της πρώτης δεκαετίας από την πραγματοποίηση της επένδυσης, με το σχηματισμό ισόποσου αφορολόγητου αποθεματικού

4) Επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο για μια διετία, τμήματος του μισθολογικού κόστους των

δημιουργούμενων εντός της πρώτης τριετίας από την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, θέσεων απασχόλησης

➤ Όσο για τις μεγάλες επενδύσεις (ύψους 50 εκ. ευρώ) που αναμένεται να έχουν σημαντικά οφέλη στις κοινωνίες όπου δραστηριοποιούνται και στην εθνική τουριστική εικόνα και ανταγωνιστικότητα, προβλέπονται ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης.

Τα ενισχυόμενα επενδυτικά σχέδια του αναπτυξιακού νόμου θα πρέπει να αφορούν:

- Τη δημιουργία νέας μονάδας
- Την επέκταση υπάρχουσας μονάδας
- Την διαφοροποίηση της παραγωγής μιας μονάδας
- Τη θεμελιώδη αλλαγή στην συνολική παραγωγική διαδικασία υπάρχουσας μονάδας

Εξετάζοντας συνολικά τον αναπτυξιακό νόμο, πέρα από τις γνωστές γραφειοκρατικές διαδικασίες οι οποίες δυστυχώς ακόμα χαρακτηρίζουν όλες τις δημόσιες υπηρεσίες και ταλανίζουν όλους όσους επιχειρούν να έρθουν σε επαφή με αυτές, κρίνεται θετικός τουλάχιστον όσο αναφορά την εστίασή του στην ποιότητα, στην απασχόληση και στην προστασία του περιβάλλοντος μεταξύ άλλων. Το αν, τώρα, ο συνδυασμός των παρεχόμενων ενισχύσεων και η υπαγωγή ή ο αποκλεισμός κάποιων περιοχών σε κάποια μορφή ανάπτυξη και συνεπώς η ενίσχυση ή η μη ενίσχυση από τον αναπτυξιακό νόμο είναι σωστά, θα μπορούσε να είναι αντικείμενο εξειδικευμένης και διεξοδικής μελέτης. Τελικά, ο χρόνος, η ανταπόκριση των επιχειρηματιών στην πολιτική αυτή κινήτρων και τα ίδια τα αποτελέσματα της αναπτυξιακής διαδικασίας είναι αυτά που θα μας οδηγήσουν σε πιο ασφαλή συμπεράσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΕΡΕΥΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια της πτυχιακής μας εργασίας επιχειρήσαμε μια μικρή έρευνα που αφορά τον τουρισμό γενικά και την εικόνα του ελληνικού τουρισμού ως απόρροια της έως σήμερα διαγραφείσας τουριστικής πολιτικής.

Η έρευνα έγινε με την μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας σε ένα δείγμα 40 εργαζομένων στον τουριστικό τομέα στον νομό Ηρακλείου, σε τουριστικά γραφεία, ξενοδοχεία και στον κρατικό αερολιμένα Ν. Καζαντζάκης. Σκοπός της έρευνας είναι να εξετάσει την εικόνα που έχουν οι εργαζόμενοι για τον τουρισμό στην Ελλάδα και εμμέσως να εισπράξει την άποψή τους για την τουριστική πολιτική αλλά και να καταγράψει τις απόψεις και τις προτάσεις τους για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

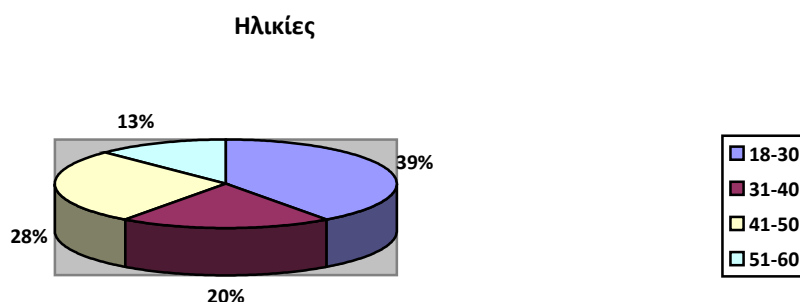
6.1 ΔΕΔΟΜΕΝΑ

ΦΥΛΟ

Το δείγμα όπως είπαμε αποτελείτο από **40 άτομα, 20 άνδρες και 20 γυναίκες**.

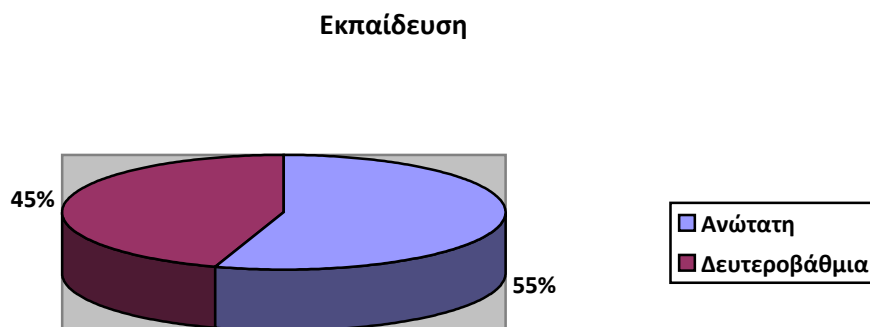
ΗΛΙΚΙΑ - Χωρίσαμε τα ηλικιακά δεδομένα σε 4 κατηγορίες:

- Το 39% του δείγματος ανήκει στην κατηγορία **18-30**
- Το 20% του δείγματος ανήκει στην κατηγορία **31- 40**
- Το 28% του δείγματος ανήκει στην κατηγορία **41-50**
- Το 13 % του δείγματος ανήκει στην κατηγορία **51-60**

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

- Το 55% του δείγματος κατατάσσεται στην **ανώτατη-τριτοβάθμια** εκπαίδευση*
- Το 45% του δείγματος κατατάσσεται στην **δευτεροβάθμια εκπαίδευση**
- Το 15% του συνόλου είναι απόφοιτοι τουριστικών σχολών

6.2 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ-ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Παραθέτουμε τα αποτελέσματα από τις απαντήσεις που λάβαμε με τη σειρά των ερωτήσεων (βλ. παράρτημα)

1. Με βάση τις απαντήσεις που λάβαμε μπορούμε να μοιράσουμε τα αποτελέσματα της πρώτης ερώτησης σε 2 κατηγορίες:

- **Το κλασικό ελληνικό τουριστικό πρότυπο**

Αφορά απαντήσεις που έχουν να κάνουν με λέξεις και εικόνες που ταιριάζουν στην πιο διαδεδομένη εικόνα της τουριστικής Ελλάδας και πιο συγκεκριμένα τις λέξεις **ήλιος, θάλασσα, νησιά, διασκέδαση, μουσεία, φιλοξενία, ιστορία, πολιτισμός**(και ονόματα που σχετίζονται με αυτά-**Κνωσός, Επίδαυρος**) ονόματα τουριστικών περιοχών (**Μάλλια, Χερσόνησος, Μύκονος, Σαντορίνη**), «τουριστικές» γαστρονομικές επιλογές (**τζατζίκι, σουβλάκι, μουςακάς**).

Η συντριπτική πλειοψηφία των απαντήσεων (92%) εντάσσεται σε αυτή την κατηγορία.

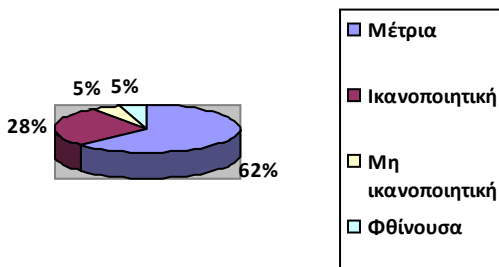
- **Οργάνωση και εναλλακτικός τουρισμός**

Το υπόλοιπο 8 %* του δείγματος αναφέρεται σε λέξεις και εικόνες που σχετίζονται με **κακή οργάνωση** (ακρίβεια, υποδομές, ιδιωτική πρωτοβουλία) και **εναλλακτικό τουρισμό** (σπορ).

Εικόνα ελληνικού τουρισμού

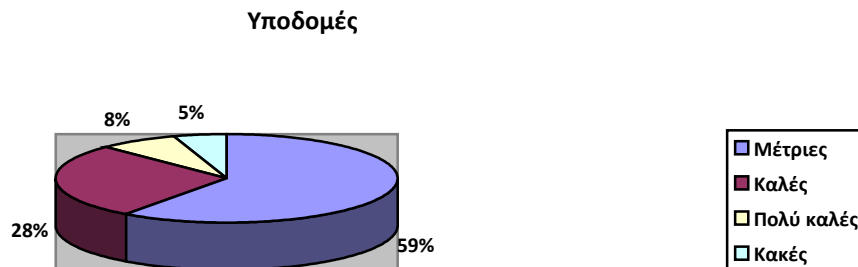
Πορεία ελληνικού τουρισμού

- 2. -Το 62% του δείγματος χαρακτηρίζει ως **μέτρια** την πορεία του ελληνικού τουρισμού
- Το 28% του δείγματος χαρακτηρίζει ως **ικανοποιητική** την πορεία του ελληνικού τουρισμού
- Το 5% του δείγματος χαρακτηρίζει ως **μη ικανοποιητική** την πορεία του ελληνικού τουρισμού
- Το 5% του δείγματος χαρακτηρίζει ως **φθίνουσα** την πορεία του ελληνικού τουρισμού

*Συγκεκριμένα, μιας και πρόκειται για μικτές απαντήσεις, το 17.5% του συνόλου αναφέρεται στην κακή οργάνωση - το 15% αποκλειστικά- και το 2.5% σε εναλλακτικό τουρισμό

3. -Το 59% του δείγματος κρίνει ως **μέτριες** τις τουριστικές υποδομές της χώρας
- Το 28% του δείγματος κρίνει ως **καλές** τις τουριστικές υποδομές της χώρας
- Το 8% του δείγματος κρίνει ως **πολύ καλές** τις τουριστικές υποδομές της χώρας
- Το 5% του δείγματος κρίνει ως **κακές** τις τουριστικές υποδομές της χώρας

4. Όπως και στην πρώτη ερώτηση, με βάση τις απαντήσεις που λάβαμε μοιράσαμε τα αποτελέσματα σε 7 κατηγορίες:

- **ΟΡΓΑΝΩΣΗ**

Σε σύνολο 67 προτάσεων / σημειώσεων, το 24 % αναφέρεται σε θέματα που αφορούν την οργάνωση της τουριστικής προσφοράς και σε θέματα όπως η ακρίβεια, η προστασία του περιβάλλοντος και η περιφερειακή ανάπτυξη

- **ΥΠΟΔΟΜΕΣ**

Το 22% αφορά την επένδυση σε υποδομές

- **ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Το 15% αφορά την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού

- **ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ**

Το 13% αφορά την καλύτερη διαφήμιση

- **ΠΑΙΔΕΙΑ**

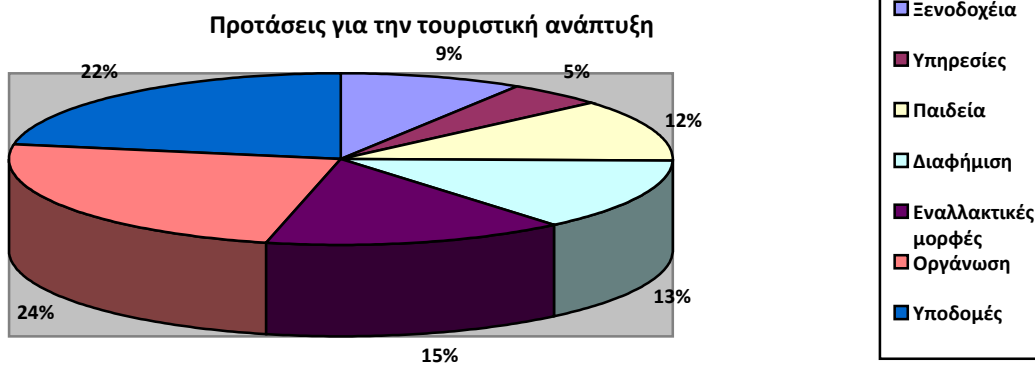
Το 12% αφορά την βελτίωση της παιδείας

- **ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ**

Το 9% αφορά την βελτίωση των ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων

- **ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ**

Το 5 % αφορά την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών

5.-Το 77 % του δείγματος πιστεύει ότι το ελληνικό τουριστικό προϊόν **δεν διαφημίζεται** επαρκώς και αποδοτικά

-Το 23 % του δείγματος πιστεύει ότι το ελληνικό τουριστικό προϊόν **διαφημίζεται** επαρκώς και Αποδοτικά

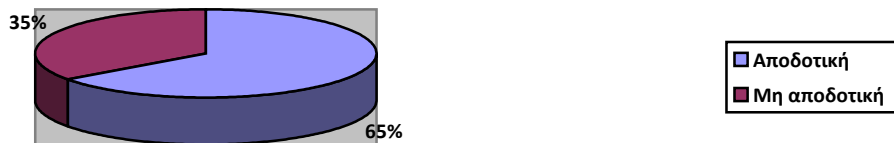
Επάρκεια διαφήμισης

6. -Το 65 % του δείγματος πιστεύει ότι ο τουριστικός τομέας **συνδέεται αποδοτικά** με τους υπόλοιπους τομείς της ελληνικής οικονομίας

-Το 35 % του δείγματος πιστεύει ότι ο τουριστικός τομέας **δεν συνδέεται αποδοτικά** με τους υπόλοιπους τομείς της ελληνικής οικονομίας

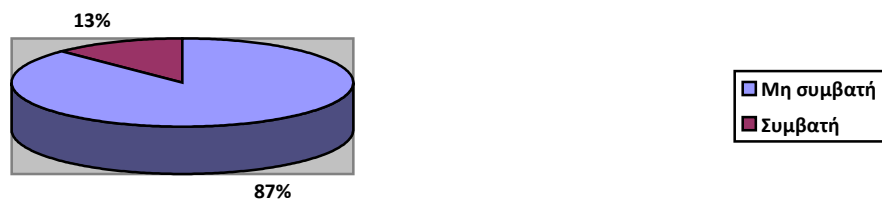
Σύνδεση τουρισμού-οικονομίας

7. -Το 87 % του δείγματος πιστεύει ότι η τουριστική ανάπτυξη στην Ελλάδα **μπορεί** να συμβαδίσει με την προστασία του περιβάλλοντος

-Το 13 % του δείγματος πιστεύει ότι η τουριστική ανάπτυξη στην Ελλάδα **δεν μπορεί** να συμβαδίσει με την προστασία του περιβάλλοντος

Σύνδεση τουρισμού-περιβάλλοντος

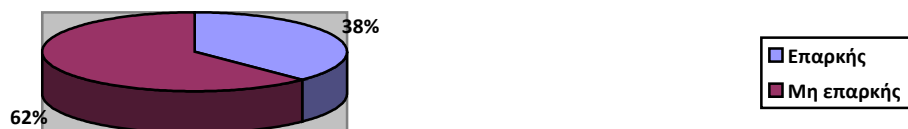
8. -Το 87 % του δείγματος πιστεύει ότι η περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα **μπορεί** να στηριχθεί στον τουρισμό
- Το 13 % του δείγματος πιστεύει ότι η περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα **δεν μπορεί** να στηριχθεί στον τουρισμό

Σύνδεση τουρισμού-περιφερειακής ανάπτυξης

9. -Το 62 % του δείγματος θεωρεί ότι στην Ελλάδα **δεν έχει αναπτυχθεί επαρκώς ο εσωτερικός τουρισμός**
- Το 38 % του δείγματος θεωρεί ότι στην Ελλάδα ο εσωτερικός τουρισμός **έχει αναπτυχθεί επαρκώς**

Ανάπτυξη εσωτερικού τουρισμού

10. Τα στοιχεία της τουριστικής προσφοράς που σύμφωνα με το δείγμα χρήζουν βελτίωσης(σε **σύνολο 106 σημειώσεων**), κατατάσσονται ως εξής:

Υποδομές- 28%

Μεταφορές- 24%

Προσωπικό-Εκπαίδευση- 23%

Καταλύματα- 14%

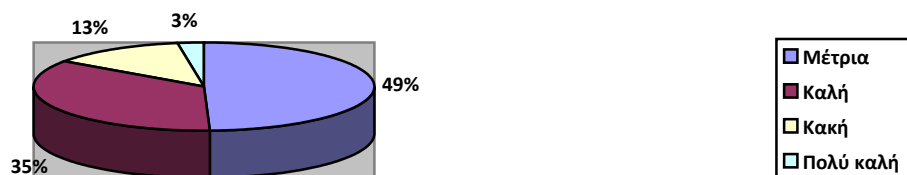
Attractions- 11 %

Σημεία που χρήζουν βελτίωσης

- 11 -Το 49 % του δείγματος έχει **μέτρια** άποψη για τους τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα
- Το 35 % του δείγματος έχει **καλή** άποψη για τους τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα
- Το 13 % του δείγματος έχει **κακή** άποψη για τους τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα
- Το 3 % του δείγματος έχει **πολύ καλή** άποψη για τους τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα

Εικόνα για τους ξένους επισκέπτες

Στα σχετικά σχόλια έχουμε τα εξής: **ανεξέλεγκτη συμπεριφορά, κακή επιρροή για τις τοπικές κοινωνίες, μικρές ηλικίες, τουρίστες χαμηλών εισοδημάτων**, ενώ υπάρχουν και τα σχόλια για ευθύνες στις τοπικές και εθνικές αρχές για ανεκτικές συμπεριφορές απέναντι στους τουρίστες και για νόμους που δεν εφαρμόζονται.

12. Η τελευταία ερώτηση έχει έναν κατά κάποιο τρόπο προαιρετικό χαρακτήρα αφού μοιάζει αρκετά με την ερώτηση 4 και είχε σκοπό να λάβουμε περισσότερα συγκεκριμένες απαντήσεις και προτάσεις, κάτι που δεν έγινε ακριβώς γιατί στα περισσότερα ερωτηματολόγια δεν απαντήθηκε και γιατί λάβαμε απαντήσεις περισσότερο γενικές που ωστόσο ήταν πιο ανεπτυγμένες / καλοδιατυπωμένες και αρκετά διαφορετικές από αυτές τις 4^{ης} ερώτησης.

Σε ελεύθερη απόδοση, τέτοιες προτάσεις, είναι:

- Η χρησιμοποίηση του φυσικού και γεωγραφικού πλούτου ως συγκριτικού πλεονεκτήματος
- Ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού με θελκτικά πακέτα και για τους έλληνες τουρίστες
- Η καθαριότητα στους δρόμους
- Η ανάπτυξη τουριστικής συνείδησης

6.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα δεδομένα και τις απαντήσεις του δείγματος καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα:

- Φαίνεται ότι ο τουριστικός τομέας προσφέρει τις ίδιες ευκαιρίες απασχόλησης και στα δύο φύλα και ότι επίσης απασχολεί άτομα όλων των ηλικιών με την πλειοψηφία των εργαζομένων να ανήκει στην κατηγορία 18-30, μια ηλικιακή κατηγορία που εμπεριέχει πολλές φορές την αστάθεια και την μονιμότητα της απασχόλησης σε έναν τομέα.
- Το μεγαλύτερο μέρος των εργαζομένων στον τουριστικό τομέα φαίνεται ότι έχει περάσει από την τριτοβάθμια εκπαίδευση, οριακά ωστόσο, καθώς ένα μεγάλο μέρος των εργαζομένων είναι απόφοιτοι Λυκείου ενώ ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι μόνο ένα 15% του δείγματος έχει τουριστικές σπουδές (Σ.Τ.Ε.Η, Τ.Ε.Ι), κάτι που ενισχύει την άποψη ότι η προσφορά στην Ελλάδα πάσχει από έλλειψη τουριστικής παιδείας και εξειδικευμένων γνώσεων.
- Η εικόνα του ελληνικού τουρισμού συνεχίζει να είναι η ίδια ακόμα και για τους εργαζόμενους, αυτούς δηλαδή που τον ζουν καθημερινά και είναι ενήμεροι γι' αυτόν. Ο ήλιος, η θάλασσα, τα νησιά και όλες οι γνωστές εικόνες και λέξεις που καθιερώθηκαν εξ' αρχής στην συνείδηση των τουριστών εξακολουθούν να αποτελούν το όλο του ελληνικού τουρισμού - και ίσως να μην γίνεται διαφορετικά. Μέσα στο όλο κλίμα

ανεμελιάς και ευχαρίστησης πάντως που εισπράττει κάποιος όταν αναζητά απαντήσεις για την εικόνα του ελληνικού τουρισμού, - πράγμα λογικό αφού από την φύση του ο τουρισμός είναι μία ευχάριστη διαδικασία που γεννάει ευχάριστες σκέψεις από τη μία, και από την άλλη η ερώτηση είναι ελεύθερης απάντησης, δεν προσανατολίζεται δηλαδή στο να αποσπάσει συγκεκριμένες απαντήσεις και για συγκεκριμένα θέματα, - υπάρχουν και οι απαντήσεις που συνδέουν την εικόνα του ελληνικού τουρισμού με θέματα κακής οργάνωσης, κάτι που αποτυπώνεται και στην άποψη περί μέτριας πορείας του ελληνικού τουρισμού από την πλειοψηφία του δείγματος. Καταλαβαίνουμε δηλαδή ότι οι ερωτηθέντες έχουν την άποψη ότι ο ελληνικός τουρισμός έχει δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης.

➤ Σε καίρια θέματα για την τουριστική ανάπτυξη και την ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, όπως η διαφήμιση, οι υποδομές, και η ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού το δείγμα ουσιαστικά αποφαινεται αρνητικά όσο αναφορά την έως τώρα κατάσταση ενώ αντιλαμβάνεται την δυναμική του τουρισμού ως αναπτυξιακή δύναμη μέσω της θετικής του άποψης για την σύνδεση του τουρισμού με την ελληνική οικονομία, την περιφερειακή ανάπτυξη και την δυνατότητα ανάπτυξης του τουρισμού με την παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος.

➤ Όσον αφορά τις υποδείξεις και τις προτάσεις του δείγματος, επιβεβαιώνεται η ανάγκη να επενδύσουμε σε καλύτερες υποδομές, στην παιδεία, στην καλή οργάνωση των τόπων υποδοχής τουριστών, στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, στην ποιότητα των υπηρεσιών και να στοχεύσουμε σε καλύτερους τουρίστες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 ΣΥΝΟΨΗ

Ο τουρισμός αποτελεί ένα φαινόμενο που απασχόλησε την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και σημάδεψε τις εξελίξεις στον 20^ο αιώνα. Η μεγάλη δυναμική που απόκτησε με το πέρασμα των χρόνων και τα επακόλουθα πλεονεκτήματα αυτής ανάγκασαν τις πολιτικές ηγεσίες να επέμβουν και να θεσπίσουν κανόνες για την προστασία και την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα.

Η τουριστική πολιτική παρεμβαίνει στις λειτουργίες της τουριστικής αγοράς μέσω των φορέων της, συντονίζει και συμμετέχει στην διαδικασία της τουριστικής ανάπτυξης, ενώ ενθαρρύνει και στηρίζει την απαραίτητη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Υποχρεωτικές προϋποθέσεις για την σωστή τουριστική ανάπτυξη αποτελούν η σύνδεση του τουρισμού με όλους τους κλάδους της οικονομίας και η προστασία του περιβάλλοντος.

Η προσπάθεια των αναπτυσσόμενων χωρών να σταθεροποιήσουν και να ενισχύσουν την οικονομία τους επιβάλλει την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα. Η Ελλάδα διαθέτει όλα εκείνα τα φυσικά στοιχεία που ευνοούν αυτή την ανάπτυξη και είναι μια παραδοσιακά τουριστική χώρα με τον τουρισμό να είναι εδώ και πολλά χρόνια ο πρωταγωνιστής στην αναπτυξιακή διαδικασία (Γαυλόπουλος, 2001), ωστόσο είναι κοινώς αποδεκτό ότι η τουριστική της προσφορά έχει παραμείνει στάσιμη και προσκολλημένη στην εικόνα του μαζικού τουρισμού του ήλιου και της θάλασσας.

Έχοντας χαρακτηρίσει την ανάπτυξη του τουρισμού ως εθνικό στόχο, η πολιτική ηγεσία οφείλει να ανασυνταχθεί και να προσπαθήσει να βελτιώσει όλα εκείνα τα στοιχεία που θα συντελέσουν στην παρουσίαση ενός νέου προσώπου που θα ανταποκρίνεται στα διεθνή ανταγωνιστικά δεδομένα. Οι επιδιώξεις της πρέπει να είναι ρεαλιστικές και να πατάνε πάνω στην υπάρχουσα οικονομική και κοινωνική κατάσταση τόσο εντός (προσφορά) όσο και εκτός (ζήτηση, ανταγωνισμός) συνόρων. Συνεπώς οι στόχοι είναι αντικειμενικοί για όσους παρατηρούν τα δρώμενα, μένει να αποδειχθεί ότι είναι τέτοιοι και για όσους πράττουν.

7.2 ΣΤΟΧΟΙ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι στόχοι για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού τομέα έχουν ως εξής:

- Βελτίωση της συνολικής ποιότητας του τουριστικού προϊόντος
- Αναβάθμιση της εκπαίδευσης και του ανθρώπινου δυναμικού
- Μείωση της εποχικότητας κα παράλληλη περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη
- Προβολή και προώθηση του τουριστικού προϊόντος
- Συντονισμός με τις τεχνολογικές εξελίξεις της κάθε εποχής
- Ουσιαστική σύνδεση με όλους τους κλάδους της οικονομίας
- Ενίσχυση των επενδύσεων που συνάδουν στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας
- Προστασία του περιβάλλοντος
- Βελτίωση των υποδομών
- Προώθηση του εσωτερικού και κοινωνικού τουρισμού

Ακολούθως, οι προτάσεις μας είναι:

- Συνολική βελτίωση της εικόνας και της ποιότητας της δημόσιας ζωής της χώρας. Δημιουργία νέων υποδομών και ενίσχυση των υπαρχόντων, ιδιαίτερα σε ότι αφορά αεροδρόμια, λιμάνια, οδικά δίκτυα στις τουριστικές περιοχές. Είναι επίσης απαραίδεκτο να διαπιστώνονται ακόμα προβλήματα σε θέματα ύδρευσης, αποχέτευσης και ηλεκτροδότησης. Πρέπει να υπάρξει ειδική ενημέρωση και πρόγραμμα αντιμετώπισης ειδικών καταστάσεων για τον τουρισμό στις δημόσιες υπηρεσίες και να αποβληθεί η νοοτροπία ότι ο τουρισμός αφορά μόνο τους ξενοδόχους και τα τουριστικά γραφεία. Σε αυτό μέγιστη ευθύνη φέρει η πολιτική ηγεσία, όχι μόνο το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης αλλά και το Υπουργείο Εσωτερικών και οι τοπικοί και περιφερειακοί φορείς. Η προ ολίγων ετών καμπάνια «Η Ελλάδα είναι Εσύ» ήταν κάτι το θετικό αλλά τέτοιες προσπάθειες πρέπει να είναι συνεχείς και όχι στα πλαίσια της δικαιολόγησης της απορρόφησης κοινοτικών κονδυλίων. Η συνειδητοποίηση του κόσμου δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί εντός λίγων μηνών μέσω κάποιων αφισών και τηλεοπτικών spot. Η καθαριότητα είναι επίσης ένα πολύ σημαντικό θέμα που πρέπει να προσεχθεί και να αντιμετωπιστεί.

- Ριζική επανεξέταση και αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος που αφορά τον τουρισμό. Το σύστημα αυτό θα πρέπει να είναι σε θέση να δίνει στους σπουδαστές πέρα από γενικές γνώσεις και πρακτικές ώστε αυτοί να είναι έτοιμοι εξ αρχής και χωρίς πολλά προβλήματα να απορροφηθούν από την αγορά εργασίας η οποία θα πρέπει να συνδέεται άμεσα και πιο αποτελεσματικά με τους απόφοιτους των τουριστικών σχολών. Η αξία του πτυχίου πρέπει να αντικατοπτρίζει μια αντικειμενική εκπαιδευτική ποιότητα. Φυσικά, οι σχολές και τα ιδρύματα πρέπει να εκσυγχρονιστούν και η επιλογή των διδασκόντων να είναι προσεχτική ενώ θα πρέπει να προβλέπονται προγράμματα ενημέρωσης και επανεκπαίδευσης των ίδιων των εκπαιδευτικών. Στον τουρισμό λέξεις όπως εξέλιξη, πρόβλεψη, διαλλακτικότητα, είναι καθοριστικές και θα πρέπει να εντάσσονται ουσιαστικά στα προγράμματα σπουδών από τους εκπαιδευτικούς μέχρι τους μαθητευόμενους. Τέλος, η εκπαίδευση δεν αφορά μόνο τους σπουδαστές των ιδρυμάτων και σχολών αλλά και τους επιχειρηματίες, τους ήδη εργαζόμενους στον τομέα του τουρισμού, και τον κάθε ένα που έρχεται σε επαφή με τον τουρίστα. Η εκπαίδευση π.χ των οδηγών ταξί είναι σημαντική και θα μπορούσαν να διοργανώνονται εντατικά και υποχρεωτικά (μετά από επαφή με τους συλλόγους τους) σεμινάρια μέσω της τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλων φορέων.

- Σχεδιασμός μεθόδων που θα συντείνουν στην - στο μέτρο του δυνατού - απεξάρτηση από τους μηχανισμούς των tour operators, οι οποίοι πολλές φορές υποβιβάζουν την ποιότητα των επιχειρήσεων που εξαρτώνται από αυτούς μέσω των τιμών που τους επιβάλλουν.

- Εκπόνηση μελετών που θα αφορούν τη φέρουσα ικανότητα όλων των τουριστικών περιοχών της χώρας και πιστή εφαρμογή των συμπερασμάτων.

- Συντονισμός κινήσεων στο θέμα των αερομεταφορών. Η πιθανή διάλυση της Ολυμπιακής Αεροπορίας θα προκαλέσει μια κατάσταση κρίσης στον τομέα αυτό αν δεν υπάρξει μια καθ' όλα οργανωμένη διάδοχη κατάσταση καθώς η εταιρία αυτή διαχειρίζεται εδώ και δεκαετίες την εξυπηρέτηση της μεγάλης πλειοψηφίας ξένων αεροσκαφών. Πρέπει να δοθούν οι εγγυήσεις ότι οι εταιρίες που θα αναλάβουν τον τομέα αυτό θα είναι σε θέση να αντεπεξέλθουν σε ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία και γενικά να υπάρξει ένας προσεχτικός σχεδιασμός γι' αυτό το θέμα ειδάλλως θα υπάρξουν άμεσες αρνητικές επιπτώσεις για τον ελληνικό τουρισμό.

- Παροχή ειδικών και περισσότερο θελκτικών κινήτρων για τους επιχειρηματίες που καταπιάνονται με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού (π.χ συμβάσεις με εξοπλιστικές εταιρίες που θα παραχωρούν σημαντικές εκπτώσεις και ευκολίες πληρωμών) και δημιουργία ειδικών υποδομών.

- Ουσιαστική σύνδεση του τουρισμού με όλους τους κλάδους της οικονομίας. Οργάνωση τακτικών συναντήσεων των αρμοδίων από κάθε υπουργείο και προσπάθεια σύστασης συμβουλίων και οργανώσεων που θα απαρτίζονται από εκλεγμένα μέλη των διάφορων κλάδων και εμπορικών συλλόγων με στόχο την άμεση συνεργασία τους προς όφελος της συνολικής οικονομικής ανάπτυξης.

- Ανάπτυξη του κοινωνικού και εσωτερικού τουρισμού με την σύνθεση περισσότερο ρεαλιστικών προϋποθέσεων για τους δικαιούχους και την απαλλαγή, όσο γίνεται, από γραφειοκρατικές διαδικασίες

- Προβολή του ελληνικού τουρισμού σε μια ευρεία γκάμα ακροατηρίων δυνητικών τουριστών. Επεξεργασία των κάθε λογής (οικονομικών, κοινωνικών, ψυχολογικών, διαφημιστικών κ.τ.λ) μηνυμάτων της εποχής με σκοπό την δημιουργία σύγχρονων, έξυπνων και ευέλικτων συστημάτων για την προώθηση του τουρισμού. Δημιουργία νέων γραφείων του ΕΟΤ, όπου κρίνεται απαραίτητο, και δυναμική παρουσία φορέων και επιχειρήσεων στις πιο σημαντικές εκθέσεις.

- Εφαρμογή των δυνατοτήτων του internet για την προώθηση των προορισμών και των επιχειρήσεων

- Αυστηροί έλεγχοι για τις τιμές και επιβολή κυρώσεων στους κερδοσκόπους.

- Συνέτιση με τις περιβαλλοντικές οδηγίες της ΕΕ και δημιουργία ειδικού σώματος εντατικού ελέγχου για τις τουριστικές επιχειρήσεις και επανεξέταση των χωροταξικών σχεδίων και νόμων.

- Θέσπιση μέτρων που μπορούν να συμβάλουν στην θελκτικότητα προορισμών που προσπαθούν να αναπτύξουν ειδικές μορφές τουρισμού, π.χ επιλεκτική και κυκλική καθιέρωση ειδικών ωραρίων τα Σαββατοκύριακα για καταστήματα πόλεων city break.

- Επανεξέταση των παραμέτρων της φορολόγησης του τουριστικού προϊόντος

- Συνεργασία με τεχνολογικά και ιδρύματα και επιχειρήσεις για την έρευνα πάνω στην αποδοτικότητα τεχνολογιών που μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού και την πιθανή καθιέρωση και εφαρμογή τους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία, στα πλαίσια των υποχρεώσεών μας ως τελειόφοιτοι του Τ.Ε.Ι Κρήτης, στόχευσε μέσα από την επισκόπηση της διεθνούς και εγχώριας βιβλιογραφίας και την πρωτογενή έρευνα, με όσα μέσα και στοιχεία ήταν δυνατόν να έχουμε στην διάθεσή μας, να δώσει συνοπτικά το στίγμα του τι εστί **τουριστική πολιτική**, ποια η πορεία της στο πέρασμα των χρόνων και πως δύναται αυτή να χρησιμοποιηθεί ώστε να καταστεί αποτελεσματική και να ωθήσει το ελληνικό τουριστικό προϊόν στο να γίνει περισσότερο **ανταγωνιστικό** και συνεπώς περισσότερο αποδοτικό για την ελληνική κοινωνία σε πραγματικούς όρους . Προσπαθήσαμε να αποσπάσουμε εικόνες, απόψεις, μελέτες και στοιχεία που θα βοηθούσαν κατ' αρχήν εμάς και τελικά τον αναγνώστη να κατανοήσει τι είναι το τουριστικό προϊόν, ποια είναι η πορεία του στην χώρα μας, πως δομείται και διανέμεται, γιατί είναι αναγκαίο για μία κοινωνία που «γεννά» αλλά και δέχεται τουρίστες.

Άποψή μας είναι ότι με τις παρούσες οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνθήκες, αν υπάρχει ένας τομέας που μπορεί να σταθεί ανταγωνιστικά και να πρωταγωνιστήσει σε διεθνές επίπεδο, αυτός είναι ο τουριστικός. Αλλά αυτό που δεν ξέρουμε είναι εάν αυτό το έχουν συνειδητοποιήσει οι αρμόδιοι τουριστικοί φορείς και δη οι πολιτικοί φορείς, αυτοί που είναι εξουσιοδοτημένοι για την χάραξη τουριστικής πολιτικής. Γιατί, πέρα από όλα τα άλλα, έχουμε την εντύπωση ότι δεν έχει αποδοθεί στον τουρισμό η κοινωνική και η επαγγελματική αίγλη που θα ήταν στοιχείο κλειδί για την οικοδόμηση ενός υγιούς τουριστικού προϊόντος. Και επειδή, πριν από οτιδήποτε άλλο, το ίδιο το τουριστικό προϊόν και η ποιότητά του είναι τα στοιχεία που παράγουν το βαθμό ανταγωνιστικότητας, είναι αναγκαία η επανασύσταση του προϊόντος αυτού: να μάθουμε τι τελικά προσφέρουμε, με ποιους τρόπους το προσφέρουμε, από ποιους ανθρώπους, σε τι τιμές το προσφέρουμε, σε τι συνθήκες το προσφέρουμε και σε ποιους απευθυνόμαστε. Όχι γενικά και αόριστα αλλά συγκεκριμένα. Πρέπει επιτέλους το κράτος να αναλάβει συγκεκριμένες ευθύνες, να μοιράσει αρμοδιότητες, να συσπειρώσει τον ιδιωτικό τομέα, να γίνει πραγματικά φορέας τουριστικής πολιτικής και όχι απλά και μόνο σπόνσορας του τουρισμού.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

- 1.Λουκής Α.Αθανασίου: Ο συνεδριακός τουρισμός στην Ελλάδα- Εξελίξεις, προβλήματα, δυνατότητες και πολιτική (Ι.Τ.Ε.Π, 2002)
- 2.Λουκής Α. Αθανασίου: Τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση- Εξελίξεις, προβλήματα, ανάγκες και πολιτική (Ι.Τ.Ε.Π, 2004)
- 3.Στέλιος Βαρβαρέσος: Τουριστική ανάπτυξη και διοικητική αποκέντρωση (Εκδόσεις Προπομπός, 1999)
- 4.Στέλιος Βαρβαρέσος: Τουρισμός- Έννοιες, μεγέθη, δομές- Η ελληνική πραγματικότητα (Εκδόσεις Προπομπός, β΄ έκδοση, 2000)
- 5.Μάρω Γ. Βενετσανοπούλου: Η κρατική συμβολή στον τουρισμό. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού- Ιστορική Εξέλιξη- Θεσμικό πλαίσιο (Εκδόσεις Interbooks, 2006)
- 6.Ν.Γ. Ηγουμενάκης: Τουριστική πολιτική (Εκδόσεις Interbooks, 1997)
- 7.Ν.Γ. Ηγουμενάκης: Προϋποθέσεις για τη χάραξη και εφαρμογή μιας ρεαλιστικής πολιτικής τουριστικής ανάπτυξης (Ι.Τ.Ε, 2000)
- 8.Ν.Γ. Ηγουμενάκης, Κ.Ν. Κραβαρίτης, Π.Ν.Λύτρας: Εισαγωγή στον τουρισμό (Εκδόσεις Interbooks, 1998)
- 9.Χ.Κόκκωσης – Π.Τσάρτας: Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον (Εκδόσεις Κριτική, 2001)
- 10.Κώστας Ν. Κραβαρίτης: Επαγγελματικός τουρισμός- Συνεδρίων, Κινήτρων, Εκθέσεων (Εκδόσεις Interbooks, 1992)
- 11.Μιλτιάδης. Ι. Λογοθέτης: Προβλήματα και κατευθύνσεις τουριστικής πολιτικής (1967)
- 12.Βασιλική Γαλανή Μουταφή: Έρευνες για τον τουρισμό στην Ελλάδα και την Κύπρο- Μια ανθρωπολογική προσέγγιση (Εκδόσεις Προπομπός, 2002)
- 13.Βασίλειος Α. Πατσουράτης: Η ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουριστικού τομέα (Ι.Τ.Ε.Π, 2002)
- 14.Παναγιώτης Γ. Παυλόπουλος, Ανδρέας Κ. Κουζέλης: Περιφερειακή ανάπτυξη της Ελλάδος και τουρισμός (Ι.Τ.Ε.Π, 1998)
- 15.Παναγιώτης Γ. Παυλόπουλος: Θέματα οικονομικής και τουριστικής πολιτικής (Δεύτερη Έκδοση, Ι.Τ.Ε.Π, 2001)
- 16.Μάριος Σωτηριάδης: Τουριστική πολιτική (Τ.Ε.Ι Ηρακλείου, 1994)

Ξένη βιβλιογραφία / αρθρογραφία

1. Ana Garcia- Altes: The development of health tourism services (Annals of tourism research, vol.32, 2005)
2. A.J Burkart, S.Medlik: Tourism-Past, present and future (Butterworth-Heinemann Ltd, second edition, 1981)
3. Gerard Dunne, Dr.Joan Buckley, and Dr.Sheila Flanagan: City break travel motivation-the case of Dublin
4. Larry Dwyer, Peter Forsyth, and Prasada Raw: The price competitiveness of travel and tourism- a comparison of 19 destinations (Tourism management 21, 2000)
5. Michael J. Enright, James Newton: Tourism destination competitiveness: a quantitative approach (Tourism management 25, 2004)
6. Global Tourism (Edited by William F. Theobald, Elsevier inc., 2005)
7. J.N. Goodrich, G.E. Goodrich: Health care tourism- an exploratory study (Tourism management, 9/1987)
8. Andreas E. Hohl, Clem A. Tisdell: Peripheral tourism- development and management (Annals of tourism research, vol.22, 1995)
9. Robert Christie Mill: Tourism- The international business (Prentice-Hall International Editions, 1990)
10. Robert Christie Mill, Alastair M.Morrisson: The tourism system-An introductory text (Prentice-Hall International Editions, 1985)
11. Steven S. Page: Εισαγωγή στον τουρισμό – Το τουριστικό μάντζμεντ στον 21^ο αιώνα (Tourism management – managing for change, 2003. Εκδόσεις Παπαζήση 2006, επιστημονική επιμέλεια- Θωμάς Μαυροδόντης)
12. Greg Richards, Julie Wilson: Developing creativity in tourist experiences- a solution to the serial reproduction of culture? (Tourism Management 27, 2006)
13. J.Trew, N.Cockerell: The European market for UK city breaks (Insights, vol.14, English Tourism Council, 2002)
14. David Weaver: Sustainable tourism (Elsevier ltd, 2006)
15. Ian Yeaman, Danna Brass, Una McMahon-Beattie: Current issue in tourism-the authentic tourist (Tourism Management 28, 2007,pp1128-1138)

Παραπομπές:

1. Ν. Ηγουμενάκης, *Αντικείμενο της Τουριστικής Πολιτικής*, Τουριστική Πολιτική, 1997, Εκδόσεις Interbooks σελ. 85
2. Ν. Ηγουμενάκης, *Ανάλυση της Έννοιας Και Του Περιεχομένου Των Κυριότερων Βασικών Σκοπών Και Στόχων της Τουριστικής Πολιτικής*, Τουριστική Πολιτική, 1997, Εκδόσεις Interbooks, σελ. 134
3. Ν. Ηγουμενάκης, *Φορείς της Τουριστικής Πολιτικής στο Σύγχρονο Κράτος*, Τουριστική Πολιτική 1997, Εκδόσεις Interbooks, σελ. 71-77
4. A. J. Burkart, S. Medlik, *The national level*, Tourism-Past, present and future, 1981, Butterworth-Heinemann Ltd, second edition, σελ. 258
5. Σ. Βαρβαρέσος, *Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση και Οργάνωση του Τουρισμού στις Ευρωπαϊκές Χώρες*, Τουριστική Ανάπτυξη και Διοικητική Αποκέντρωση, 1999, Εκδόσεις Προπομπός, σελ. 159
6. Π. Γ. Παυλόπουλος, *Επισημάνσεις Αφορώσες τον Αλλοδαπό Τουρισμό στην Ελλάδα*, Θέματα Οικονομικής και Τουριστικής Πολιτικής, Δεύτερη Έκδοση, 2001, Ι.Τ.Ε.Π, σελ. 10
7. Σ. Βαρβαρέσος, *Εισαγωγή*, Τουριστική Ανάπτυξη και Διοικητική Αποκέντρωση, 1999, Εκδόσεις Προπομπός, σελ. 17
8. Σ. Βαρβαρέσος, *Οι λειτουργίες του ΕΟΤ*, Τουριστική Ανάπτυξη και Διοικητική Αποκέντρωση, 1999, Εκδόσεις Προπομπός, σελ. 161
9. Μ. Σωτηριάδης, *Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού και Υπουργείο Τουρισμού*, Τουριστική πολιτική, 1994, Τ.Ε.Ι Ηρακλείου, σελ. 41-43
10. Μάρω Γ. Βενετσανοπούλου, *Προτάσεις ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού*, Η κρατική συμβολή στον τουρισμό. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού- Ιστορική Εξέλιξη- Θεσμικό πλαίσιο, 2006, Εκδόσεις Interbooks, σελ. 43
11. Μάριος Σωτηριάδης, *Στόχοι της τουριστικής πολιτικής*, Τουριστική πολιτική, 1994, Τ.Ε.Ι Ηρακλείου, σελ. 20
12. Ian Yeaman, Danna Brass, Una McMahon-Beattie: *Current issue in tourism-the authentic tourist*, 2007, Tourism Management 28, σελ. 1128-1129
13. Μάριος Σωτηριάδης, *Ειδικές μορφές τουρισμού*, Τουριστική πολιτική, 1994, Τ.Ε.Ι Ηρακλείου, σελ. 167
14. Μάρω Γ. Βενετσανοπούλου, *Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού, Ειδικές Μορφές Τουρισμού*, Η κρατική συμβολή στον τουρισμό. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού- Ιστορική Εξέλιξη- Θεσμικό πλαίσιο, 2006, Εκδόσεις Interbooks, σελ. 66
15. Ν. Γ. Ηγουμενάκης, Κ. Ν. Κραβαρίτης, Π. Ν. Λύτρας, *Οι Ευρύτερα Διαδομένες Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*, Εισαγωγή στον Τουρισμό, 1998, Εκδόσεις Interbooks, σελ. 113-114

16. J. N. Goodrich, G. E. Goodrich: Health care tourism- an exploratory study, 1987, *Tourism management* 9, σελ 212-249
17. Λουκής Α.Αθανασίου, *Μερίδιο του Συνεδριακού Τουρισμού στην Συνολική Τουριστική Δραστηριότητα*, Ο Συνεδριακός Τουρισμός στην Ελλάδα- Εξελίξεις, Προβλήματα, Δυνατότητες και Πολιτική, 2002, Ι.Τ.Ε.Π, σελ. 49-50
18. J. Trew, N. Cockerell, *The European Market for UK City Breaks, Insights*, vol.14, English Tourism Council, σελ 137
19. Μάρω Γ. Βενετσανοπούλου, *Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού ,Ειδικές Μορφές Τουρισμού*, Η κρατική συμβολή στον τουρισμό. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού- Ιστορική Εξέλιξη- Θεσμικό πλαίσιο, 2006, Εκδόσεις Interboks, σελ. 63-67
20. Στέλιος Βαρβαρέσος, *Η Περιφερειακή Ανάπτυξη*, Τουριστική Ανάπτυξη και Διοικητική Αποκέντρωση, 1999, Εκδόσεις Interbooks, σελ. 44-45
21. Χ. Κόκκωσης – Π. Τσάρτας , *Τουριστική Πολιτική (Διεθνής, Εθνική , Τοπική)*, Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον, 2001, Εκδόσεις Κριτική, σελ.27
22. Βασίλειος Α. Πατσουράτης, *Εποχικότητα*, Η Ανταγωνιστικότητα του Ελληνικού Τουριστικού Τομέα, 2002, Ι.Τ.Ε.Π, σελ.108-109
23. Μάρω Γ. Βενετσανοπούλου, *Διάκριση του τουρισμού σε είδη*, Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό. Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού- Ιστορική Εξέλιξη- Θεσμικό Πλαίσιο, 2006, Εκδόσεις Interboks, σελ.57
24. Steven S. Page, *Ο ρόλος του αεροδρομίου ως τερματικού τουριστικού σταθμού*, Εισαγωγή στον τουρισμό – Το τουριστικό μάντζμεντ στον 21^ο αιώνα (*Tourism management – managing for change* 2003, Εκδόσεις Παπαζήση 2006, επιστημονική επιμέλεια- Θωμάς Μαυροδόντης), σελ. 159
25. Βασίλειος Α. Πατσουράτης, *Ανταγωνίστριες χώρες και τα χαρακτηριστικά του τουρισμού τους*, Η Ανταγωνιστικότητα του Ελληνικού Τουριστικού Τομέα, 2002, Ι.Τ.Ε.Π, σελ.87-89
26. Βασίλειος Α. Πατσουράτης , *Προσδιοριστικοί παράγοντες της διεθνούς ανταγωνιστικότητας*, Η Ανταγωνιστικότητα του Ελληνικού Τουριστικού τομέα, 2002, Ι.Τ.Ε.Π, σελ. 120-121
27. Steven S. Page, *Επιρροές στα θέματα τουριστικής προσφοράς: το επιχειρησιακό περιβάλλον*, Εισαγωγή στον Τουρισμό – Το Τουριστικό Μάντζμεντ στον 21^ο Αιώνα (*Tourism management – managing for change* 2003, Εκδόσεις Παπαζήση 2006, επιστημονική επιμέλεια- Θωμάς Μαυροδόντης), σελ.92

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις:

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού: www.gnto.gr

Travel Daily News: www.traveldailynews.gr

Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (WTO): www.world-tourism.org

Διεθνής Επιστημονική Επιτροπή για τον Πολιτιστικό Τουρισμό (ICOMOS): www.icomos.org

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Φύλο

Άνδρας Γυναίκα

Ηλικία

Εκπαίδευση.....

1. Ποιες εικόνες και λέξεις σας έρχονται στο μυαλό όταν ακούτε για «ελληνικό τουρισμό»

.....
.....
.....
.....
.....

2. Θα λέγατε ότι η πορεία του ελληνικού τουρισμού είναι:

- Ικανοποιητική;
Μη ικανοποιητική;
Μέτρια;
Φθίνουσα;
Ανωδική;

3. Πως θα χαρακτηρίζατε τις τουριστικές υποδομές της χώρας:

- Κακές
Μέτριες
Καλές
Πολύ Καλές

4. Που νομίζετε ότι πρέπει να επενδύσει η Ελλάδα για την μελλοντική τουριστική της ανάπτυξη;

.....
.....
.....
.....

5. Πιστεύετε ότι ο ελληνικός τουρισμός προωθείται και διαφημίζεται επαρκώς και αποδοτικά;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

6. Πιστεύετε ότι ο τουριστικός τομέας συνδέεται αποδοτικά με τους υπόλοιπους τομείς της ελληνικής οικονομίας;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

7. Πιστεύετε ότι η τουριστική ανάπτυξη στην Ελλάδα μπορεί να συμβαδίσει με την προστασία του περιβάλλοντος;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

8. Πιστεύετε ότι η περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα μπορεί να στηριχθεί στον τουρισμό;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

9. Νομίζετε ότι η Ελλάδα έχει αναπτύξει επαρκώς τον εσωτερικό της τουρισμό;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

10. Ποια στοιχεία της τουριστικής προσφοράς στην Ελλάδα πιστεύετε ότι χρήζουν βελτίωσης;

- Υποδομές
- Προσωπικό – Εκπαίδευση
- Καταλύματα
- Μεταφορές
- Attractions
- Κανένα
- Άλλο (Παρακαλώ προσδιορίστε

11. Ποια είναι η άποψή σας για τους τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα;
(Σημειώστε η σχολιάστε)

- Κακή
- Μέτρια
- Καλή
- Πολύ καλή

.....
.....
.....
.....
.....

12. Θα θέλατε να κάνετε κάποιες προτάσεις για την τουριστική ανάπτυξη και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουριστικού προϊόντος;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΟΜΑΔΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ 2007-13

**ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2007-13
ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2006

1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν αποτελεί ένα συνθετικό προγραμματικό κείμενο προτάσεων για τον σχεδιασμό των παρεμβάσεων της νέας προγραμματικής περιόδου 2007-13, που αφορούν στον τομέα του Τουρισμού. Το κείμενο κυρίως βασίζεται αφενός στην ομιλία παρουσίασης της κυβερνητικής πολιτικής για τον Τουρισμό από την Υπουργό Τουριστικής Ανάπτυξης, κυρία Φάνη Πάλλη-Πετραλιά, στην αρμόδια Επιτροπή της Βουλής στις 23/5/06 και, αφετέρου, στις προτάσεις που κατατέθηκαν από τα μέλη της ειδικά προς τον σκοπό αυτό συγκροτηθείσας Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος (ΟΣΠ) του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης (ΥΤΑΝ) και ειδικότερα από:

- Το Τμήμα Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Δ/σης Τουριστικών Επενδύσεων του ΥΤΑΝ.
- Την Δ/ση Τουριστικής Πολιτικής και Συντονισμού του ΥΤΑΝ.
- Την Δ/ση Τουριστικών Λιμένων του ΥΤΑΝ.
- Την Δ/ση Μελετών και Επενδύσεων του ΕΟΤ.
- Την Δ/ση Τουριστικών Εγκαταστάσεων του ΕΟΤ.
- Τον Οργανισμό Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΤΕΚ).

Το αρχικό κείμενο που έτσι διαμορφώθηκε στα τέλη Μαΐου 2006 τέθηκε στη συνέχεια σε έναν πρώτο κύκλο «εσωτερικής» διαβούλευσης με τους επαγγελματικούς και συνδικαλιστικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα του Τουρισμού, σε ειδική προς τούτο συνάντηση στις 25/7/06 στην Αθήνα. Η παρούσα δεύτερη έκδοση του συνθετικού προγραμματικού κειμένου αντανακλά πολλές από τις προτάσεις βελτίωσης που διατυπώθηκαν εγγράφως προς το ΥΤΑΝ σαν αποτέλεσμα αυτής της συνάντησης. Σημειώνεται ότι ένας δεύτερος, ανοικτός γύρος δημόσιας διαβούλευσης με την ευρεία συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και όλων των άλλων ενδιαφερόμενων φορέων έχει προγραμματισθεί, με την μορφή Συνεδρίου για τον Τουρισμό, στις 13/9/06.

Το κείμενο διαρθρώνεται σε τρεις βασικές ενότητες. Η πρώτη από αυτές είναι η παρούσα Εισαγωγή, που αποτελεί έναν σύντομο οδηγό στο σκεπτικό και το περιεχόμενο του κειμένου και καταγράφει τις πηγές στις οποίες έχει βασισθεί.

Βασική σχεδιαστική παράμετρο των παρεμβάσεων της προγραμματικής περιόδου 2007-13 για τον τομέα του Τουρισμού αποτελεί το γεγονός ότι, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του γενικότερου εθνικού σχεδιασμού, οι παρεμβάσεις αυτές δεν θα αποτελέσουν ένα αυτόνομο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΕΠ), αλλά θα αποτελέσουν, όπως και κατά την τρέχουσα

περίοδο, μέρος ενός συνολικού ΕΠ για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας (καλούμενου στην συνέχεια για συντομία ΕΠΑΝ II). Με δεδομένο λοιπόν ότι η διάρθρωση του ΕΠΑΝ II θα πρέπει να ακολουθεί ενιαία λογική, το παρόν κείμενο έχει συντεθεί εξ αρχής στην προγραμματική βάση που διαμορφώνεται για το συνολικό ΕΠΑΝ II, έτσι ώστε ο σχεδιασμός και για τον τομέα του Τουρισμού είναι εξ αρχής συμβατός με αυτόν για τους άλλους τομείς κάλυψης του ΕΠΑΝ II, με στόχο, αφενός, να αποφευχθούν άσκοπες καθυστερήσεις και, αφετέρου, να επιδιωχθεί εξ αρχής ο μέγιστος δυνατός βαθμός συνέργειας και συμπληρωματικότητας με τις παρεμβάσεις των άλλων τομέων και να αποφευχθεί, στο μέτρο του δυνατού αλλά και του διαχειριστικά επιθυμητού, η δόμηση του ΕΠΑΝ II ως ενός πολυτομεακού «μωσαϊκού» (κάτι που αναμφίβολα χαρακτηρίζει το τρέχον ΕΠΑΝ).

Με βάση αυτό το σκεπτικό, η δεύτερη ενότητα του κειμένου παραθέτει, ως γενικό πλαίσιο αναφοράς, τις αναπτυξιακές προτεραιότητες (Άξονες Προτεραιότητας) του ΕΠΑΝ II που έχουν διαμορφωθεί στο πλαίσιο της λειτουργίας της ΟΣΠ-ΕΠΑΝ II, στις συνεδριάσεις της οποίας συμμετέχει και εκπρόσωπος του ΥΤΑΝ.¹ Τονίζεται ότι, κατά την διαμόρφωση αυτών των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, ελήφθη εξ αρχής υπόψη ότι και ο Τουρισμός θα ενταχθεί στους τομείς κάλυψης του νέου ΕΠΑΝ II και, συνεπώς, εκτιμάται ότι το βασικό πλαίσιο των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων του ΕΠΑΝ II, στην γενική του διατύπωση, καλύπτει κατ' αρχήν και τις προγραμματικές προτεραιότητες που έχουν αναδειχθεί κατά την εξειδίκευση των προτεινόμενων παρεμβάσεων στον τομέα του Τουρισμού.

Η πεποίθηση αυτή αποτελεί και τον βασικό οδηγό για την διαμόρφωση της τρίτης ενότητας, που αποτελεί και την καρδιά του κειμένου, όπου παρουσιάζονται οι γενικοί και ειδικότεροι αναπτυξιακοί στόχοι, καθώς και οι προτεινόμενες παρεμβάσεις της προγραμματικής περιόδου 2007-13 για τον τομέα του Τουρισμού, όπως αυτές έχουν αναδειχθεί από την λειτουργία της ΟΣΠ και την μέχρι σήμερα προαναφερθείσα δημόσια διαβούλευση. Έτσι λοιπόν, η ενότητα διαρθρώνεται με την εξής λογική:

- Γίνεται κατ' αρχήν μια προσπάθεια να ξεχωριστούν οι προτάσεις που αφορούν το νομοθετικό έργο του ΥΤΑΝ, ολοκλήρωση θεσμικού πλαισίου, έκδοση εφαρμοστικών Υπουργικών αποφάσεων κλπ., που μπορούν να περιληφθούν στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), αλλά που, στην μεγάλη τους πλειονότητα, δεν αποτελούν αντικείμενο Κοινοτικής συγχρηματοδότησης και, συνεπώς, αντικείμενο του ΕΠΑΝ II.²
- Καταγράφονται οι προτάσεις εκείνες που αφορούν ενέργεια με άλλα Υπουργεία και μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο Κοινοτικής συγχρηματοδότησης, στο πλαίσιο όμως κυρίως ΕΠ ευθύνης άλλων Υπουργείων / προγραμματικών φορέων και όχι του ΕΠΑΝ II, είτε για λόγους κύριας αρμοδιότητας, είτε για λόγους επάρκειας πόρων.
- Οι παρεμβάσεις που προτείνεται να αποτελέσουν αντικείμενο του ΕΠΑΝ II, ανεξάρτητα από την δομή με την οποία αρχικά προτάθηκαν, έχουν επαναδιαταχθεί, ανάλογα με το περιεχόμενό τους, στους πέντε βασικούς θεματικούς Άξονες Προτεραιότητας που έχουν διαμορφωθεί για το σύνολο του ΕΠΑΝ II.

¹ Ένα Πρώτο Σχέδιο του ΕΠΑΝ II τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση από την Ειδική Γραμματεία Ανταγωνιστικότητας του Υπουργείου Ανάπτυξης στο τέλος Ιουλίου 2006.

² Με την έννοια αυτή, διευκρινίζεται ότι το παρόν συνθετικό κείμενο είναι μεν ένα προγραμματικό κείμενο για την περίοδο 2007-13, και μάλιστα σε επίπεδο ΕΣΠΑ, αλλά όχι Σχέδιο Επιχειρησιακού Προγράμματος, αυτοτελώς ή στο πλαίσιο του ΕΠΑΝ II.

Σε ότι αφορά στις σχεδιαστικές παραμέτρους του παρόντος συνθετικού προγραμματικού κειμένου και την αναμενόμενη δομή και περιεχόμενο του ΕΠΑΝ II, ιδιαίτερη σημασία έχουν πέντε σημεία που απορρέουν είτε από τους νέους Κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων και τις διαπραγματεύσεις σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, είτε από τις γενικές κατευθύνσεις του εθνικού σχεδιασμού, όπως αυτές εκφράζονται κυρίως στην 3^η Εγκύκλιο για τον σχεδιασμό ΕΠ της προγραμματικής περιόδου 2007-13 που εκδόθηκε τον Ιούνιο 2006 από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (ΥΠΟΙΟ). Τα σημεία αυτά είναι:

- Ο μονοταμειακός χαρακτήρας των ΕΠ. Το ΕΠΑΝ II θα χρηματοδοτείται μόνο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).³
- Για πρώτη φορά, δεν υπάγεται στον Στόχο 1 (Σύγκλιση) των Διαρθρωτικών Ταμείων, που έχει την ευρύτερη επιλεξιμότητα παρεμβάσεων, ολόκληρη η Ελληνική επικράτεια, αλλά 5 από τις 13 Διοικητικές Περιφέρειες της χώρας ευρίσκονται πλέον σε καθεστώς μεταβατικής στήριξης, είτε στατιστικής σύγκλισης / σταδιακής εξόδου από τον Στόχο 1 (Αττική, Κ. Μακεδονία, Δ. Μακεδονία), είτε σταδιακής εισόδου στον Στόχο 2 (Στ. Ελλάδα και Ν. Αιγαίο). Για καθεμιά από τις Περιφέρειες αυτές, σαν απόρροια των νέων Κανονισμών των Ταμείων και σε συνέχεια απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τον Δεκέμβριο του 2005, έχει συμφωνηθεί πολύ χαμηλό ανώτατο όριο (συνολικά 6,3 δις € Κοινοτικής συμμετοχής) αλλά και ταχέως αποκλιμακούμενα ποσοστά χρηματοδότησης, που καθιστούν απαραίτητο έναν «εμπροσθοβαρή» σχεδιασμό παρεμβάσεων (σχεδιασμό δηλαδή παρεμβάσεων με υψηλές δυνατότητες απορρόφησης από τα πρώτα χρόνια της νέας προγραμματικής περιόδου).
- Η πρόταση του ΥΠΟΙΟ στην προαναφερθείσα 3η Εγκύκλιο ότι η χρηματοδότηση των 5 Περιφερειών Μεταβατικής Στήριξης θα γίνει αποκλειστικά από τα σχετικά ΠΕΠ. Αυτό σημαίνει ότι, αν αυτή η πρόταση ισχύσει μέχρι τέλους, το ΕΠΑΝ II θα αφορά μόνο στις υπόλοιπες 8 Περιφέρειες της χώρας.⁴
- Η δυνατότητα Κοινοτικής συγχρηματοδότησης μέχρι το 85% της δημόσιας δαπάνης των παρεμβάσεων. Αυτό σημαίνει ότι, λαμβάνοντας υπόψη, σύμφωνα με τις γενικές οδηγίες για τον εθνικό σχεδιασμό, ποσοστό εθνικής συγχρηματοδότησης 15%, οι συνολικά διαθέσιμοι πόροι για το νέο ΕΠΑΝ II σε όρους δημόσιας δαπάνης (Εθνική και Κοινοτική συμμετοχή) αναμένεται να είναι της τάξης των 1,4 δις €.
- Η υποχρέωση διακριτής καταγραφής κατά τον σχεδιασμό και παρακολούθησης κατά την υλοποίηση των δαπανών που συμβάλλουν στην Στρατηγική της Λισσαβόνας και τις Ενιαίες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005-08 (earmarking), οι οποίες θα πρέπει να ανέρχονται συνολικά σε τουλάχιστον 60% των δαπανών για τον Στόχο 1 (Σύγκλιση) των Διαρθρωτικών Ταμείων και 75% για τον Στόχο 2 (Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση).⁵

³ Σύμφωνα όμως με το Άρθρο 34. παρ.2 του Γενικού Κανονισμού των Ταμείων «... το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ μπορούν να χρηματοδοτούν, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10% του κάθε άξονα προτεραιότητας ενός ΕΠ, δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του άλλου Ταμείου, εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση της πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν».

⁴ Σημειώνεται ότι, στην περίπτωση αυτή, ορισμένες από τις παρεμβάσεις που καταγράφονται στην συνέχεια ως προτεινόμενες για ένταξη στο ΕΠΑΝ II θα χρειαστεί, ανάλογα με το περιεχόμενο και την χωρική τους υπόσταση, να επαναδιαταχθούν για ένταξη στα αντίστοιχα ΠΕΠ.

⁵ Άρθρο 9, παρ. 2 του Γενικού Κανονισμού.

Σε ότι αφορά στους στόχους και στο περιεχόμενο των προτεινόμενων παρεμβάσεων, αν και μια επιφανειακή ανάγνωση των προτάσεων που εμπεριέχονται στο κείμενο θα αναδείκνυε ένα βαθμό ομοιότητας με αντίστοιχους στόχους και παρεμβάσεις του σήμερα υλοποιούμενου ΕΠΑΝ, μια βαθύτερη εξέταση αντίθετα αποδεικνύει ότι οι προτάσεις αυτές εμπεριέχουν έναν πολύ σημαντικό βαθμό νέων και καινοτόμων στοιχείων σε ότι αφορά τόσο στους στόχους και στο περιεχόμενο, όσο και στην σχεδιαστική φιλοσοφία και στα μέσα εφαρμογής. Σε ότι αφορά στους στόχους και στο περιεχόμενο, ιδιαίτερα θα πρέπει να σημειωθούν η εμφατική στροφή του σχεδιασμού προς την ενίσχυση του θεματικού και των ειδικών μορφών τουρισμού, η ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ φορέων και επιχειρήσεων του τουριστικού τομέα σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, η έμφαση στα κριτήρια της αειφορίας και στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού με τρόπο που να συνδέεται άμεσα με την αγορά εργασίας και την απασχόληση, καθώς και η προσπάθεια (στον σχετικά περιορισμένο βαθμό που αυτό είναι δυνατό στον συγκεκριμένο τομέα) το περιεχόμενο του προγράμματος να ενσωματώνει όσο περισσότερα γίνεται από τα στοιχεία της αναθεωρημένης Στρατηγικής της Λισσαβόνας. Σε ότι αφορά στην σχεδιαστική φιλοσοφία, άξια μνείας, μεταξύ άλλων, είναι η θέσπιση του κριτηρίου της αναβάθμισης της ποιότητας ως πρωταρχικού κριτηρίου για όλες τις παρεμβάσεις σε όλα τα επίπεδα, η προσπάθεια για μια ολοκληρωμένη αντιμετώπιση και διαχείριση της ανάπτυξης του τομέα, η εμφατική επιδίωξη του μέγιστου δυνατού βαθμού συνέργειας μεταξύ των δράσεων που αφορούν ενισχύσεις με αυτές που αφορούν στο ανθρώπινο δυναμικό με στόχο την ενίσχυση της απασχόλησης, η προώθηση της τεχνολογικής αλλά και της επιχειρηματικής καινοτομίας κλπ. Σε ότι τέλος αφορά στα μέσα εφαρμογής, ιδιαίτερα θα πρέπει να σημειωθούν η ενσωμάτωση σημαντικού βαθμού αξιοποίησης των δυνατοτήτων του Διαδικτύου και των σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και η προτεινόμενη ανάπτυξη πληροφορικών εργαλείων, των οποίων η υλοποίηση θα βελτιώσει δραματικά την ευχρηστία και την αποτελεσματικότητα των ακολουθούμενων μεθόδων ανάπτυξης, προβολής, παρακολούθησης, αξιολόγησης και διαχείρισης του Τουρισμού στην Ελλάδα. Σε κάθε περίπτωση πάντως, σημειώνεται ότι το περιεχόμενο και τα καινοτομικά στοιχεία του προγραμματικού σχεδιασμού θα εμπλουτισθούν περαιτέρω στην συνέχεια στο πλαίσιο της λειτουργίας της ΟΣΠ, αλλά και σαν αποτέλεσμα των περαιτέρω διαδικασιών του ανοικτού δημόσιου διαλόγου που έχουν προγραμματισθεί από το ΥΤΑΝ.

2

ΕΠΑΝ ΙΙ – ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Στο Σχέδιο Προγράμματος που τέθηκε από την Ειδική Γραμματεία Ανταγωνιστικότητας του ΥΠΑΝ προς δημόσια διαβούλευση στο τέλος Ιουλίου 2006, ως αναπτυξιακές προτεραιότητες / στόχοι του ΕΠΑΝ ΙΙ για την προγραμματική περίοδο 2007-13 τίθενται οι εξής:

1. Επιτάχυνση της μετάβασης στην οικονομία της γνώσης

Επιδιώκεται η προώθηση της καινοτομίας και της έρευνας και τεχνολογίας και η ενσωμάτωση τους στον παραγωγικό ιστό της χώρας ως μόνιμων κινητήρων ανάπτυξης, αναβάθμισης και ανταγωνιστικότητας.

2. Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας, αναβάθμιση του παραγωγικού ιστού της χώρας

Επιδιώκεται η επέκταση της εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας, ως μοναδικής διεξόδου για την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας προς αγαθά και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, ποιότητας και περιβαλλοντικής ευαισθησίας.

3. Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού

Επιδιώκεται η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας ως του κυριότερου αναπτυξιακού πόρου και πηγής ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων.

4. Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος – Ενδυνάμωση του ανταγωνισμού – Προστασία του καταναλωτή

Επιδιώκεται η παροχή στην επιχειρηματικότητα όλων των κατάλληλων συνθηκών απελευθέρωσης, τεχνικών υποδομών, δομών στήριξης και εργαλείων ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την εξασφάλιση υγιών συνθηκών ανταγωνισμού και των δικαιωμάτων του καταναλωτή.

5. Ολοκλήρωση του ενεργειακού συστήματος της χώρας και ενίσχυση της αειφορίας

Επιδιώκεται η εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας στο πλαίσιο της επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων της και η ένταξή της στα μεγάλα διεθνή δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρισμού, πετρελαίου και φυσικού αερίου, ως προϋποθέσεων για τη διατηρησιμότητα της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας της.

Για την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος, σημασία έχει όχι μόνο η σωστή επιλογή προτεραιοτήτων αλλά και η χρήση των καταλληλότερων μέσων για την υλοποίηση της στρατηγικής. Προς τον σκοπό αυτό, λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα από την υλοποίηση αντίστοιχων παρεμβάσεων στο πλαίσιο των τριών προηγούμενων ΚΠΣ, ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων της νέας προγραμματικής περιόδου χαρακτηρίζεται από:

- *Στρατηγική επικέντρωση και ελάφρυνση των παρεμβάσεων*, όχι υπό την έννοια της επιλεκτικής ενίσχυσης τομέων ή κλάδων, αλλά της συγκέντρωσης των διαθέσιμων πόρων σε περιορισμένο πλήθος παρεμβάσεων, στόχους, συσσωματώσεις, περιοχές και τύπους επιχειρήσεων που εμφανίζουν θετικές προοπτικές ή έχουν ισχυρές ανάγκες, ενοποίηση παρεμφερών ή συνεργουσών δράσεων κλπ.
- *Ολοκληρωμένη προσέγγιση*, όχι μόνο υπό την έννοια της σύνθεσης των εργαλείων και των χρηματοδοτικών πηγών, αλλά και της υποχρέωσης – καθοδήγησης των δυνητικών ωφελουμένων σε στρατηγικό προγραμματισμό της δραστηριότητάς τους.
- *Ευελξία στη χρήση των εργαλείων*, υπό τη μορφή «καλαθιού» επιλέξιμων δράσεων που είναι διαθέσιμο στους δυνητικούς ωφελούμενους κατά τις προβλεπόμενες ανάγκες τους και με βάση το δικό τους επιχειρηματικό σχέδιο.
- *Εξορθολογισμός των μέσων και των μηχανισμών εφαρμογής*, με την ενοποίηση δομών παροχής επιχειρηματικών και τεχνολογικών υπηρεσιών, με στόχο την αποφυγή σύγχυσης και αλληλεπικαλύψεων, την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και την μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας των διατιθέμενων πόρων.
- *Έμφαση στην επίτευξη των στόχων* και όχι μόνο στην απορρόφηση, με σύνδεση όπου είναι εφικτό της χρηματοδότησης με την επίτευξη σαφών και εκ των προτέρων καθορισμένων στόχων και αποτελεσμάτων, είτε αυτά αφορούν επιχειρηματικά σχέδια είτε δομές παροχής επιχειρηματικών και τεχνολογικών υπηρεσιών.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, ως βασική συνιστώσα του αναπτυξιακού σχεδιασμού έχει ληφθεί η συνειδητοποίηση απ' όλους τους εμπλεκόμενους φορείς του γεγονότος ότι το νέο Πρόγραμμα αποτελεί μικρό μέρος της συνολικής προσπάθειας που πρέπει να καταβληθεί κατά τη νέα προγραμματική περίοδο. Κατά συνέπεια, η αναπτυξιακή στρατηγική στους τομείς του προγράμματος καλείται να ασκήσει ρόλο καταλύτη ως προς τις καίριες προκλήσεις και όχι να καλύψει όλες τις αδυναμίες και να αντιμετωπίσει όλα τα προβλήματα.

3

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 2007-13: ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

A. ΚΑΙΡΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η στρατηγική θεώρηση του ΥΤΑΝ για την δυναμική, βιώσιμη και με χρονική προοπτική ανάπτυξη του Ελληνικού Τουρισμού εντοπίζει ως καιρία τα ακόλουθα ζητήματα:

- Την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας (τουριστικών επενδύσεων) για την επέκταση και την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος.
- Την ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού, με στόχο την διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος, την διάχυση της τουριστικής ανάπτυξης στον γεωγραφικό χώρο και την άμβλυση της εποχικότητας.
- Την ενίσχυση των συνεργειών, της καινοτομίας και της αξιοποίησης της γνώσης στην τουριστική επιχειρηματικότητα (business plans, clusters, εκπαίδευση – κατάρτιση κλπ).
- Την αναβάθμιση, ανάδειξη και προβολή των τουριστικών προορισμών (ανακαινίσεις, αναπλάσεις, βελτίωση πυλών εισόδου, σήμανση κλπ.), με ειδικές δράσεις για αναπτυσσόμενους – αναπτυσσόμενους και ειδικούς (νησιά και ορεινές περιοχές) τουριστικούς προορισμούς.
- Την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας του Ελληνικού Τουρισμού, με την ανάπτυξη των μηχανισμών υποστήριξης και την απόδοσή τους σε λειτουργική χρήση.

B. ΣΤΟΧΟΙ 2007-13

Βασικός στόχος των παρεμβάσεων στον τομέα του Τουρισμού για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2007-13 είναι η αύξηση της ζήτησης και η γενική ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της χώρας και των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα. Ο βασικός αυτός αναπτυξιακός στόχος αναλύεται σε διάφορους επιμέρους στρατηγικούς στόχους, οι οποίοι είναι οι ακόλουθοι:

- ✓ Η αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος της χώρας για την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος.
- ✓ Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος, με την δυναμική ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού, παράλληλα προς την λελογισμένη επέκταση και την συνεχή ποιοτική αναβάθμιση των τουριστικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με το παραδοσιακό μοντέλο «ήλιος-θάλασσα».
- ✓ Η δημιουργία ή αναβάθμιση της ξενοδοχειακής και των άλλων τουριστικών υποδομών της χώρας, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που απαιτούνται για την ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού.
- ✓ Η αναβάθμιση των προσόντων και των δεξιοτήτων, αλλά και της λειτουργικής φιλοσοφίας του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται στον τουρισμό, το οποίο αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα για την ανάπτυξη του τομέα.
- ✓ Η ενίσχυση της διεθνούς προβολής της χώρας ως ασφαλούς και ελκυστικού τουριστικού προορισμού.
- ✓ Η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου σε όλη την Ελληνική επικράτεια και η μείωση της εποχικότητας, μέσω της αυξημένης προσέλευσης ξένων επισκεπτών, αλλά και της παράλληλης ενίσχυσης του εγχώριου τουρισμού.
- ✓ Η ορθολογική διευθέτηση των χωροταξικών προβλημάτων που επί μακρόν αποτελούν τροχοπέδη για την ανάπτυξη του τομέα και η προώθηση των νομοθετικών και θεσμικών ζητημάτων που απαιτείται για την δυναμική ανάπτυξη όλων των μορφών τουρισμού, στο πλαίσιο της ήπιας και αειφόρου ανάπτυξης της χώρας, με σεβασμό στο περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.
- ✓ Η ενθάρρυνση καινοτόμων ενεργειών, με την αξιοποίηση των επιτευγμάτων και των εργαλείων της κοινωνίας της γνώσης, των σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και των σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων.

Γ. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Γ1. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

Οι παρεμβάσεις που ακολουθούν αφορούν το σήμερα προβλεπόμενο νομοθετικό έργο του ΥΤΑΝ κατά την περίοδο 2007-13, για την ολοκλήρωση, συμπλήρωση ή αναβάθμιση θεσμικού πλαισίου, έκδοση εφαρμοστικών Υπουργικών Αποφάσεων ή Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων κλπ. που είναι απαραίτητα γενικά για την ανάπτυξη του τομέα, αλλά και για την επιτυχή υλοποίηση των σχεδιαζόμενων επιμέρους έργων της εν λόγω προγραμματικής περιόδου. Οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν να περιληφθούν στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), αλλά, στην πολύ μεγάλη τους πλειονότητα, δεν αποτελούν αντικείμενο Κοινοτικής συγχρηματοδότησης και, συνεπώς, αντικείμενο του ΕΠΑΝ ΙΙ. Οι σημαντικότερες από τις παρεμβάσεις αυτές, μεταξύ άλλων, αφορούν:

- Εκσυγχρονισμό νομικού και θεσμικού πλαισίου για τις ιδιωτικές επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού (επέκταση και επικαιροποίηση διατάξεων του Αναπτυξιακού Νόμου, άλλα καθεστώτα ενίσχυσης κλπ).
- Αναθεώρηση – επικαιροποίηση των επιλέξιμων εργασιών για τον εκσυγχρονισμό των ξενοδοχείων μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου 3299/04.
- Εκπόνηση Ειδικού Χωροταξικού Σχεδίου Τουρισμού και εναρμόνιση της πολεοδομικής και χωροταξικής πολιτικής με τις προτεραιότητες της τουριστικής πολιτικής και την πολιτική κινήτρων.
- Δημιουργία του απαραίτητου θεσμικού και νομοθετικού πλαισίου για την δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων σε συνδυασμό με κύριες ξενοδοχειακές μονάδες ή/και με εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής.
- Θεσμοθέτηση των προδιαγραφών των Κέντρων Τουρισμού Υγείας, των Κέντρων Προπονητικού και Αθλητικού Τουρισμού και των Θεματικών Πάρκων. Αναθεώρηση – επικαιροποίηση των παλαιών προδιαγραφών των λοιπών εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής.
- Καθορισμό, σε ώριμες τουριστικά περιοχές, ζωνών υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας και εφαρμογή μέτρων αναβάθμισης – εξυγίανσης.
- Συμπλήρωση θεσμικού πλαισίου για τις ειδικές μορφές τουρισμού και εναρμόνισή του με την υπόλοιπη τουριστική νομοθεσία. Συνεργασία, όπου υπάρχουν ζητήματα συναρμοδιότητας με άλλα Υπουργεία, για την δημιουργία ή συμπλήρωση του θεσμικού πλαισίου για την ανάπτυξη μορφών τουρισμού που παρουσιάζουν μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης στην Ελλάδα όπως, ενδεικτικά, ο αγροτουρισμός, ο ιαματικός τουρισμός, ο καταδυτικός και υποθαλάσσιος τουρισμός, ο τουρισμός κρουαζιέρας κλπ.
- Βελτίωση και απλοποίηση, σε συνεργασία με το αρμόδιο Υπουργείο Εξωτερικών, των διαδικασιών χορήγησης βίζας σε ενδιαφερόμενους επισκέπτες από ιδιαίτερα σημαντικές για τον Τουρισμό χώρες (Κίνα, Ρωσία, χώρες των Βαλκανίων κλπ.)
- Ολοκλήρωση και έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος για την δημιουργία και λειτουργία Αυτοκινητοδρόμων.
- Αναβάθμιση του συμβουλευτικού και στρατηγικού ρόλου του Εθνικού Συμβουλίου Τουρισμού.
- Αναδιοργάνωση και στελέχωση των υφιστάμενων Γραφείων Εξωτερικού του ΕΟΤ και ολοκλήρωση του σχεδιασμού για τις περιοχές του κόσμου όπου απαιτείται η δημιουργία νέων Γραφείων.
- Διευθέτηση της λειτουργίας και της δραστηριότητας της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης (ΕΤΑ) και αξιοποίηση των περιουσιακών της στοιχείων.
- Δημιουργία Διεύθυνσης Υποδοχής Επενδυτικών Προτάσεων και Επιχειρηματικών Σχεδίων στο ΥΤΑΝ, με στόχο την συντόμευση και απλοποίηση των διαδικασιών έγκρισης και ωρίμανσης επενδυτικών προτάσεων που ενδιαφέρουν τον Τουρισμό.
- Σταδιακή απλοποίηση και κωδικοποίηση της Νομοθεσίας που διέπει τις δραστηριότητες του τομέα και εφαρμογή της εκτίμησης επιπτώσεων (impact assessment) στην νέα νομοθεσία, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Τονίζεται ότι, πέραν των ανωτέρω θεσμικών και νομοθετικών παρεμβάσεων που εμπíπτουν στον χώρο άμεσης αρμοδιότητάς του, το ΥΤΑΝ θα συνεχίσει την προσπάθεια συνεννόησης και συντονισμού με όλα τα αρμόδια Υπουργεία και φορείς (ΥΠΕΧΩΔΕ, ΥΕΝ, ΥΜΕ, ΥΠΑΝ, ΥΠΠΟ, ΥΑΑΤ κλπ), το νομοθετικό έργο των οποίων επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα την ανάπτυξη του Τουρισμού, με στόχο την ενίσχυση και την βελτίωση της πολιτικής σε τομείς όπως, ενδεικτικά, οι χερσαίες, αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές, η αντιμετώπιση χωροταξικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, η προστασία του καταναλωτή κλπ.

Γ2. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΣΕ ΆΛΛΑ ΕΠ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2007-13

Οι παρεμβάσεις που ακολουθούν προϋποθέτουν συνέργεια και συντονισμό πολιτικής με άλλα Υπουργεία / Περιφέρειες / προγραμματικούς φορείς και μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο Κοινοτικής συγχρηματοδότησης κατά την προγραμματική περίοδο 2007-13, στο πλαίσιο όμως ΕΠ ευθύνης άλλων Υπουργείων / προγραμματικών φορέων και όχι του ΕΠΑΝ ΙΙ, είτε για λόγους κύριας θεματικής αρμοδιότητας, είτε για λόγους επάρκειας πόρων για τον τομέα του Τουρισμού στο ΕΠΑΝ ΙΙ. Τέτοιες παρεμβάσεις, που έχουν καίριο και καταλυτικό ρόλο για την ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας, είναι, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες:

- Η προώθηση των παρεμβάσεων που απαιτούνται για την δημιουργία ενός άρτιου και λειτουργικού συστήματος ολοκληρωμένων μεταφορών στην χώρα.
- Η δημιουργία, συμπλήρωση ή αναβάθμιση των απαραίτητων αεροπορικών υποδομών υποδοχής επισκεπτών, οι οποίες παρουσιάζουν αδυναμίες ακόμα και σε τουριστικά αναπτυγμένες περιοχές της χώρας (π.χ. Αεροδρόμιο Ηρακλείου Κρήτης), η δε έλλειψή τους σε άλλες (π.χ. Ήπειρος, Δυτική Ελλάδα) διαχρονικά αποτελούν καίριο ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη του τουρισμού.
- Η ολοκλήρωση του πρωτεύοντος συστήματος τουριστικών λιμένων της χώρας, που θα αποτελούν συνέχεια του ευρύτερου πολεοδομικού σχεδιασμού των τοπικών περιοχών, καθώς και η σταδιακή ενίσχυση, κυρίως στα νησιωτικά συμπλέγματα της χώρας, του δευτερεύοντος συστήματος τουριστικών λιμένων (αγκυροβόλια τουριστικών σκαφών και καταφύγια), βοηθητικό του πρώτου, το οποίο θα δρα δορυφορικά και υποστηρικτικά στο πρωτεύον σύστημα, στα πλαίσια συμπληρωματικότητας και αλληλεπίδρασης για ένα ολοκληρωμένο δίκτυο τουριστικών λιμένων εθνικού επιπέδου.
- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις ανάπτυξης και αισθητικής των θαλασσίων μετώπων σε ειδικούς τουριστικούς προορισμούς.
- Η ολοκλήρωση των ορεινών οδικών κυκλωμάτων, που αποτελούν καίριο παράγοντα για την υποστήριξη της ανάπτυξης των ειδικών μορφών τουρισμού.
- Η αποτελεσματική αντιμετώπιση των διαχρονικών περιβαλλοντικών προβλημάτων που αντιμάχονται την ανάπτυξη τόσο των παραδοσιακών όσο και των ειδικών μορφών τουρισμού (χωροθέτηση και κατασκευή ΧΥΤΑ, αντιμετώπιση της θαλάσσιας ρύπανσης κλπ), καθώς και η προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων προστασίας, ανάδειξης και διαχείρισης περιοχών NATURA ή άλλων οικολογικά ευαίσθητων και προστατευόμενων περιοχών (σημειώνεται ότι ένας αριθμός παρεμβάσεων τέτοιας μορφής είναι δυνατόν να ενταχθούν συμπληρωματικά και στο ΕΠΑΝ ΙΙ).

- Ανάδειξη και προβολή αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων και ενίσχυση της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας.
- Η ανάπτυξη τμημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε θέματα τουριστικής ανάπτυξης και πολιτικών στα πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας και η ποσοτικά, ποιοτικά και γεωγραφικά στοχευμένη ενίσχυση της παρουσίας θεμάτων που αφορούν ή άπτονται του τουρισμού στα συστήματα αρχικής και συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης.
- Η υλοποίηση σημαντικών παρεμβάσεων για την βελτίωση της διοικητικής υποστήριξης της τουριστικής ανάπτυξης με την χρήση νέων τεχνολογιών. Μέρος των παρεμβάσεων αυτών μπορεί να ενταχθεί στο σχετικό ΕΠ Ψηφιακής Σύγκλισης και το υπόλοιπο, που δεν θα μπορέσει να χρηματοδοτηθεί από αυτό, συμπληρωματικά στο ΕΠΑΝ II. (Για λόγους οικονομίας χώρου, σχετικές ενδεικτικές προτάσεις καταγράφονται στις προτεινόμενες παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΝ II, στην Ενότητα Γ3 που ακολουθεί, και δεν επαναλαμβάνονται εδώ).

Γ3. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΟ ΕΠΑΝ II

Οι παρεμβάσεις που καταγράφονται στην ενότητα αυτή προτείνονται για ένταξη στο ΕΠΑΝ II και έχουν διαταχθεί, ανάλογα με το περιεχόμενό τους, σε τέσσερις από τους πέντε βασικούς Άξονες Προτεραιότητας που έχουν διαμορφωθεί για το σύνολο του Προγράμματος. Όπως έχει ήδη προαναφερθεί, αν τελικά το ΕΠΑΝ II καλύψει μόνο 8 από τις 13 Περιφέρειες της χώρας, ορισμένες από τις παρεμβάσεις που καταγράφονται στην συνέχεια θα χρειαστεί, ανάλογα με το περιεχόμενο και την χωρική τους υπόσταση, να επαναδιαταχθούν για ένταξη στα αντίστοιχα ΠΕΠ των 5 Περιφερειών Μεταβατικής Στήριξης, ενώ κάποιες παρεμβάσεις θα μπορούσαν επίσης να επαναδιαταχθούν για ένταξη στα υπόλοιπα 8 ΠΕΠ σαν αποτέλεσμα των διαδικασιών συντονισμού μεταξύ Υπουργείων και Περιφερειών για την οριστικοποίηση του σχεδιασμού της νέας προγραμματικής περιόδου 2007-13. Τέλος, ορισμένες παρεμβάσεις ενδέχεται να χρειαστεί να αφαιρεθούν ή να τροποποιηθούν, είτε για λόγους οριακής ή μη-επιλεξιμότητας με βάση τις διατάξεις του μη-ολοκληρωθέντος ακόμα Εφαρμοστικού Κανονισμού των Διαρθρωτικών Ταμείων, είτε για λόγους οικονομίας στον αριθμό των Δράσεων και αποφυγής του κατακερματισμού των διαθέσιμων πόρων, είτε για λόγους επάρκειας πόρων για τον τομέα του Τουρισμού στο ΕΠΑΝ II.

Σημειώνεται με έμφαση ότι, σε όλους τους Άξονες Προτεραιότητας και τις γενικές κατηγορίες παρέμβασης / Δράσεις που ακολουθούν, ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί από το ΥΤΑΝ κατά το στάδιο της εξειδίκευσης και της εφαρμογής, στην διαφύλαξη και την ενίσχυση των συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στον τομέα.

Α.Π.1: ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Οι παρεμβάσεις του Άξονα αυτού επιδιώκουν την προώθηση της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογίας και την ενσωμάτωση τους στον παραγωγικό ιστό της χώρας ως μόνιμων μηχανισμών ανάπτυξης και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας. Σχετικές Δράσεις σχεδιάζονται για το σύνολο του ΕΠΑΝ II με πρωτοβουλία κυρίως της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Ανάπτυξης. Στο πλαίσιο των Δράσεων αυτών ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον Τουρισμό έχουν αυτές που στοχεύουν:

- Στην υλοποίηση Ε&Τ έργων που αφορούν στην τουριστική ανάπτυξη από ΜΜΕ ή ομάδες ΜΜΕ με κοινά προβλήματα, ανάγκες ή στόχους ή/και από συνδέσμους αυτών, σε συνεργασία με φορείς παραγωγής γνώσης από την Ελλάδα ή/και το εξωτερικό.
- Στην υλοποίηση Ε&Τ έργων υποστήριξης των Εθνικών ή Κοινοτικών πολιτικών στον τομέα του Τουρισμού από επιχειρήσεις όλων των τύπων και μεγέθους, ΑΕΙ, ΤΕΙ, Ερευνητικά Κέντρα, Ινστιτούτα του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, Υπουργεία, φορείς Υπουργείων και Οργανισμούς αρμόδιους για την χάραξη και υλοποίηση πολιτικής, συνδέσμους, φορείς καταναλωτών κλπ. από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Α.Π.2: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ, ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Οι παρεμβάσεις του Άξονα επιδιώκουν την ανάπτυξη της εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας ως μόνης διεξόδου για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας προς προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, ποιότητας και περιβαλλοντικής ευαισθησίας. Στον Άξονα περιλαμβάνονται έργα ενισχύσεων προς υπάρχουσες ή νέες επιχειρήσεις, καθώς και προς φυσικά πρόσωπα, ως εξής:

- Επιχειρηματικά Σχέδια για υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν σε:
 - ✓ Ορθολογική και λελογισμένη επέκταση της δυναμικότητας του τουριστικού τομέα και ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της χώρας.
 - ✓ Αξιοποίηση των ειδικών μορφών τουρισμού και του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος της χώρας.
 - ✓ Διασύνδεση με διεθνείς επιχειρήσεις ή ολοκληρωμένα συστήματα διακίνησης τουριστών, με έμφαση στην εγκατάσταση μόνιμων συνεργασιών ελληνικών και διεθνών επιχειρήσεων.
 - ✓ Προσέλκυση ξένων δραστηριοτήτων και άμεσων επενδύσεων, εφόσον συμβάλλουν στην επέκταση και την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος.
 - ✓ Ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογικής ή οργανωτικής καινοτομίας.
- Συλλογικά Επιχειρηματικά Σχέδια ενίσχυσης επιχειρηματικών δικτύσεων τουριστικών επιχειρήσεων με άλλες επιχειρήσεις του τουριστικού ή άλλων τομέων που συμβάλλουν σε:
 - ✓ Επέκταση ή/και ποιοτική αναβάθμιση προϊόντων και υπηρεσιών.
 - ✓ Ανάπτυξη συνεργειών του τουριστικού τομέα με τον αγροτικό ή τον δευτερογενή τομέα, τον πολιτισμό, την ναυτιλία κλπ.
 - ✓ Επέκταση των δικτύσεων επιχειρήσεων βιομηχανίας – εμπορίου – τουριστικών υπηρεσιών.
 - ✓ Ανάπτυξη δικτύων και περιοχών αριστείας.
 - ✓ Αξιοποίηση / προστασία της περιβαλλοντικής διάστασης.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο αυτό, στον Άξονα 2 μπορούν, ενδεικτικά, να περιληφθούν οι ακόλουθες Δράσεις:

- Ενίσχυση τουριστικών επενδύσεων μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου, με στόχο την επέκταση, την διεύρυνση και την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος:
 - Ίδρυση, επέκταση και ολοκληρωμένος εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων.
 - Μετατροπή διατηρητέων ή παραδοσιακών κτιρίων σε κύρια τουριστικά καταλύματα.
 - Ίδρυση – επέκταση – εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής (Θεματικών Πάρκων, Συνεδριακών Κέντρων, Γηπέδων Γκολφ, Υδροθεραπευτηρίων, Κέντρων Θαλασσοθεραπείας, Κέντρων Προπονητικού και Αθλητικού Τουρισμού, μαρινών κλπ.) για την ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού.
 - Μετασκευή και διαμόρφωση παλαιών βιομηχανοστασίων σε χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων, εκθέσεων κλπ.
- Ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού, με στόχο την προσέλκυση επισκεπτών υψηλής εισοδηματικής στάθμης, την άμβλυνση της εποχικότητας και την διάχυση των τουριστικών ροών στο σύνολο της Ελληνικής επικράτειας:
 - Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων, τα οποία δεν εντάσσονται στον Αναπτυξιακό Νόμο για την ανάπτυξη του θαλάσσιου, καταδυτικού, χειμερινού, ορεινού, αναρριχητικού, γαστρονομικού, θρησκευτικού, πολιτιστικού, ιστορικού και αθλητικού τουρισμού, του οικολογικού τουρισμού και αγροτουρισμού, του τουρισμού περιπέτειας, τουρισμού πόλης, τουρισμού για άτομα προχωρημένης ηλικίας ή για άτομα με ειδικές ανάγκες κλπ.
 - Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων για την προώθηση του συνεδριακού τουρισμού και του τουρισμού κινήτρων (CIVB) σε επιλεγμένες περιοχές με την κατάλληλη συνεδριακή υποδομή.
 - Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων για την συμπλήρωση / αναβάθμιση των υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών των μαρινών και εν γένει τουριστικών λιμένων, την ανάπτυξη, εντός αυτών, καινοτόμων μέσων μεταφοράς (υδροπλάνων, θαλάσσιων ταξί κλπ.), την δημιουργία εξειδικευμένων ενημερωτικών οδηγιών και την ανάπτυξη αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με την θάλασσα, τα τοπικά χαρακτηριστικά και την λειτουργία των μαρινών.
 - Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων για την διάσωση, αποκατάσταση και τουριστική αξιοποίηση παραδοσιακών ή διατηρητέων παλαιών ξύλινων σκαφών, την επισκευή, ανακαίνιση, συντήρηση και τουριστική αξιοποίηση διατηρητέων, βιομηχανικών και βιοτεχνικών κτιρίων (ανεμόμυλοι, νερόμυλοι, ελαιοτριβεία, βυρσοδεψία, παλαιά ναυπηγεία κλπ), καθώς και την διατήρηση και τουριστική αξιοποίηση επιχειρήσεων εστίασης παραδοσιακής μορφής (παραδοσιακά καφενεία, παντοπωλεία κλπ).
- Ειδικά προγράμματα ενίσχυσης επιχειρήσεων του τουριστικού τομέα:
 - Εκσυγχρονισμός μικρών καταλυμάτων που δεν εντάσσονται στον Αναπτυξιακό Νόμο.
 - Ανάπτυξη δικτύων συνεργασίας μεταξύ τουριστικών επιχειρήσεων και μεταξύ αυτών και λοιπών επιχειρήσεων με στόχο την ανάπτυξη ανταγωνιστικών νέων υπηρεσιών, την δημιουργία οικονομιών κλίμακας και συνεργειών, την προώθηση της τεχνολογικής και οργανωτικής καινοτομίας, την διάχυση καλών πρακτικών, την διαχείριση της τουριστικής ανάπτυξης κλπ.

- Ενίσχυση τουριστικών επιχειρήσεων για την εφαρμογή συστημάτων ολικής ποιότητας και για την απόκτηση – διατήρηση πιστοποιητικών ποιότητας.
- Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων για την ανάπτυξη του ηλεκτρονικού «επιχειρείν», με στόχο την δημιουργία δικτύων συνεργασίας μεταξύ των τουριστικών επιχειρήσεων και άλλων επιχειρήσεων για την διεύρυνση, την αναβάθμιση της ποιότητας και την μείωση του κόστους του τουριστικού προϊόντος.
- Εφαρμογή προτύπων περιβαλλοντικής και ενεργειακής διαχείρισης των τουριστικών εγκαταστάσεων. Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων για την χρήση από τουριστικές επιχειρήσεις εναλλακτικών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.
- Ενίσχυση, εμπλουτισμός και επαναπροσδιορισμός του πλέγματος των παρεχόμενων τουριστικών προϊόντων. Ενθάρρυνση πρωτοβουλιών έρευνας και ανάπτυξης νέων καινοτομικών τουριστικών προϊόντων.

Α.Π.3: ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Οι παρεμβάσεις του Άξονα αυτού επιδιώκουν την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού του τουριστικού τομέα ως του κυριότερου αναπτυξιακού πόρου και πηγής ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και είναι παρόμοιες με εκείνες που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση αυτών των παρεμβάσεων θα στραφεί, στο μέτρο του δυνατού, προς καινοτόμου τύπου δράσεις και θα ενσωματώνει χρήση των σύγχρονων εργαλείων και Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Σημαντικό μέρος της σχεδιαστικής φιλοσοφίας και βασικό οριζόντιο στόχο όλων των παρεμβάσεων του Άξονα αποτελούν α) η άμεση σύνδεση της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας και β) η επιδίωξη του μέγιστου δυνατού συνέργειας μεταξύ των δράσεων του Άξονα με άλλες δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του ΕΠΑΝ II. Όπου δηλαδή αυτό είναι δυνατόν και αρμόζει, ο σχεδιασμός και ο χρονισμός της υλοποίησης των παρεμβάσεων για το ανθρώπινο δυναμικό που αφορούν π.χ. τις επιχειρήσεις, δεν θα γίνεται αποσπασματικά και ξεχωριστά από τις άλλες παρεμβάσεις του ΕΠΑΝ II, αλλά συνδυαστικά και συγκροτημένα, στο πλαίσιο ενός ενιαίου επιχειρησιακού σχεδιασμού. Με αυτό το σκεπτικό, ενδεικτικές παρεμβάσεις που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο αυτού του Άξονα είναι οι ακόλουθες:

- Επαγγελματική κατάρτιση για την αναβάθμιση των προσόντων και των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα του τουρισμού, στην λογική της δια βίου μάθησης και σε άμεση συνάρτηση με την αγορά εργασίας:
 - Ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση προσωπικού, επιχειρηματιών και στελεχών τουριστικών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων και δράσεων για την αντιμετώπιση του προβλήματος έλλειψης τουριστικής παιδείας και αγωγής.
 - Ειδικά προγράμματα κατάρτισης προσωπικού νέων ξενοδοχειακών μονάδων ή άλλων τουριστικών επιχειρήσεων, των οποίων η δημιουργία χρηματοδοτείται από το ΕΠΑΝ II.
 - Μετεκπαίδευση / συνεχιζόμενη κατάρτιση επαγγελματιών – εργαζομένων εμπλεκόμενων άμεσα ή έμμεσα στην τουριστική βιομηχανία (οδηγοί ταξί, εργαζόμενοι στα ημερόπλοια κλπ.). Πιστοποίηση των αποκτηθεισών γνώσεων.

- Κατάρτιση προσωπικού για τις ειδικές μορφές τουρισμού και σύνδεση με την παραγωγική διαδικασία.
- Αναβάθμιση των προγραμμάτων στις Σχολές Ξεναγών, με έμφαση στις πιο σπάνιες ξένες γλώσσες και πιλοτική εφαρμογή τους.
- Σχεδιασμός και την υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων σπουδών στις Ανώτερες Σχολές Τουριστικών Επαγγελματιών και υλοποίηση νέων πιλοτικών προγραμμάτων ΙΕΚ με στοχευμένα θεματολόγια που συνεργούν με τις άλλες παρεμβάσεις του ΕΠΑΝ II στον τομέα (Οργάνωση Συνεδρίων και Εκθέσεων κλπ).
- Συμπληρωματικές δράσεις για την γενική αναβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης, την διασύνδεση με την αγορά εργασίας και την υποστήριξη της διαμόρφωσης τουριστικής πολιτικής:
 - Συμπλήρωση και εκσυγχρονισμός των υποδομών, εγκαταστάσεων, εργαστηρίων και λοιπού εξοπλισμού των εκπαιδευτικών μονάδων του ΟΤΕΚ .
 - Αναβάθμιση προσόντων αποφοίτων σχολών τουριστικής εκπαίδευσης (υποτροφίες, ανταλλαγές κλπ).
 - Ανάπτυξη δικτύου γραφείων διασύνδεσης των αποφοίτων τουριστικής εκπαίδευσης, αλλά και γενικότερα του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα, με την αγορά εργασίας.
 - Καινοτόμα πιλοτικά προγράμματα κατάρτισης για στελέχη του ΥΤΑΝ, του ΕΟΤ, του ΟΤΕΚ και άλλων δημόσιων φορέων των οποίων οι δραστηριότητες εμπλέκονται με ή επηρεάζουν τον τουρισμό, για την επικαιροποίηση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους σε καίρια θέματα που αφορούν στον σχεδιασμό της ανάπτυξης του τομέα (διεθνείς τάσεις και εξελίξεις, νέα τουριστικά προϊόντα, χωροταξία, τουριστική πολιτική κλπ).

Α.Π.4: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ – ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ – ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Οι παρεμβάσεις του Άξονα αυτού επιδιώκουν την παροχή στην επιχειρηματικότητα όλων των κατάλληλων συνθηκών απελευθέρωσης, τεχνικών υποδομών, δομών στήριξης και εργαλείων ανάπτυξης, σε συνδυασμό με την εξασφάλιση των δικαιωμάτων του καταναλωτή που συνιστά τον βασικό κινητήρα των επενδύσεων. Σε ότι αφορά στον τομέα του τουρισμού, ο Άξονας ενδεικτικά περιλαμβάνει (α) παρεμβάσεις για την αναβάθμιση του λειτουργικού και ανταγωνιστικού περιβάλλοντος του τομέα, (β) παρεμβάσεις ενίσχυσης και εξορθολογισμού των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, μεταφοράς τεχνολογίας κλπ, (γ) παρεμβάσεις ανάπτυξης, διεύρυνσης, απλοποίησης και διάδοσης των σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων, (δ) παρεμβάσεις για την αποτελεσματική προβολή του τουριστικού προϊόντος και των τουριστικών δυνατοτήτων της χώρας στην Ελλάδα και το εξωτερικό, (ε) παρεμβάσεις υποδομών που κρίνονται απαραίτητες για την περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα και (στ) παρεμβάσεις για την βελτίωση της διοικητικής υποστήριξης της τουριστικής ανάπτυξης με την χρήση νέων τεχνολογιών. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του Άξονα 4 του ΕΠΑΝ II προτείνεται, μεταξύ άλλων, να υλοποιηθούν οι ακόλουθες ενέργειες:

- Παρεμβάσεις για την αναβάθμιση του λειτουργικού και ανταγωνιστικού περιβάλλοντος του τομέα και των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας, και για την ανάπτυξη, διεύρυνση, απλοποίηση και διάδοση των σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων:⁶
 - Συγκρότηση ενιαίου δικτύου δομών παροχής επιχειρηματικών και τεχνολογικών υπηρεσιών και πιθανή ενοποίηση υφιστάμενων δομών, με στόχο την αποφυγή σύγχυσης και αλληλεπικαλύψεων, την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών και την μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας των διατιθέμενων πόρων.
 - Αξιοποίηση του εργαλείου των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) για την κατασκευή, οργάνωση και λειτουργία σημαντικών έργων τουριστικής υποδομής.
 - Επιχειρηματικά Σχέδια ίδρυσης και εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων (TEMΠME, TANEΟ, Venture και Seed Capital κλπ.) και επέκτασή τους σε όλους τους τομείς κάλυψης του ΕΠΑΝ II.
 - Δημιουργία φορέα – παρατηρητηρίου για την παρακολούθηση της εξέλιξης της τουριστικής ανάπτυξης και των τουριστικών μεγεθών και για την αποτίμηση των αποτελεσμάτων της εφαρμοζόμενης πολιτικής.
 - Δημιουργία εγκαταστάσεων και πληροφορικός εξοπλισμός της νέας Διεύθυνσης Υποδοχής Επενδυτικών Προτάσεων και Επιχειρηματικών Σχεδίων του ΥΤΑΝ, με στόχο την συντόμευση και απλοποίηση των διαδικασιών έγκρισης και ωρίμανσης επενδυτικών προτάσεων που ενδιαφέρουν τον Τουρισμό.
- Παρεμβάσεις ανάδειξης και προβολής του τουριστικού προϊόντος:
 - Προβολή θεματικών μορφών τουρισμού με κάθε μέσο στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, με αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.
 - Τουριστική προβολή με ηλεκτρονικά μέσα και καινοτόμες ενέργειες. Χρήση νέων τεχνολογιών για την δημιουργία κέντρων πληροφόρησης σχετικά με τους φυσικούς, πολιτιστικούς και λοιπούς τουριστικούς πόρους μιας περιοχής και για την οργάνωση μέσων και εγκαταστάσεων για την ανάδειξη και εικονική αναπαράσταση μνημείων, αρχαιολογικών χώρων κλπ. με τη χρήση πολυμέσων.
 - Δράσεις προβολής και δημοσιότητας των υλοποιούμενων παρεμβάσεων του ΕΠΑΝ II στον τομέα του τουρισμού, καθώς και έγκαιρης και αποτελεσματικής δημοσιοποίησης, ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και παρότρυνσης των δυνητικά ενδιαφερομένων σχετικά με τις παρεμβάσεις που έχουν προγραμματισθεί (σημαντικό στοιχείο για την ενίσχυση και την ποιοτική αναβάθμιση των παρεμβάσεων, ιδίως σε ότι αφορά στις δράσεις ενισχύσεων και στις δράσεις τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης).
- Παρεμβάσεις του δημόσιου τομέα για την συμπλήρωση / αναβάθμιση των απαραίτητων υποδομών για την ανάπτυξη των παραδοσιακών αλλά και των ειδικών μορφών τουρισμού και την αξιοποίηση φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος:
 - Ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού, με την κατασκευή τουριστικών αγκυροβολίων, την δημιουργία ζωνών υποδοχής τουριστικών σκαφών σε εμπορικούς λιμένες, την

⁶ Οι παρεμβάσεις αυτές θεωρούνται ως οριζόντιο ζήτημα που αφορά όλους τους τομείς κάλυψης του ΕΠΑΝ II και θα αντιμετωπισθούν με ενιαίο τρόπο στο Πρόγραμμα.

- κατασκευή έργων για την διευκόλυνση της πρόσβασης στον θαλάσσιο χώρο σε άτομα και σκάφη, την δημιουργία καταδυτικών κέντρων, ενυδρείων κλπ.
- Αναβάθμιση, συμπλήρωση και εκσυγχρονισμός υποδομών χειμερινού τουρισμού (χιονοδρομικών κέντρων, ορειβατικών καταφυγίων κλπ).
 - Ανάλυση υποστηρικτικών δημόσιων έργων για την δημιουργία πυρήνων τουριστικής ανάπτυξης και θεματικών, πολιτιστικών ή φυσιολατρικών διαδρομών εθνικής ή διαπεριφερειακής σημασίας σε νησιωτικές, ορεινές και άλλες ενδιαφέρουσες περιοχές από την άποψη φυσικού περιβάλλοντος, αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, αθλητικών δραστηριοτήτων απασχόλησης ελεύθερου χρόνου κλπ. Ανάπτυξη δικτύων ορειβατικών ή ιστορικών μονοπατιών, ανάπτυξη οικοτουριστικών διαδρομών και διαδρομών γευσιγνωσίας τοπικών παραδοσιακών προϊόντων (δρόμοι της ελιάς, κρασιού κλπ).
 - Ανάδειξη και τουριστική αξιοποίηση αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων, κάστρων κλπ. με την δημιουργία δικτύων και συνδυαστικών διαδρομών πολιτιστικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος.
 - Μικρά δημόσια έργα για την ανάπτυξη του προσκυνηματικού τουρισμού (ανάδειξη φυσικών οικοσυστημάτων και παρεμβάσεις συντήρησης και ανάδειξης Ιερών Μονών, Δράσεις προβολής των δρόμων του Ορθόδοξου μοναχισμού, δημιουργία δικτύων θρησκευτικού τουρισμού κλπ).
 - Δημόσια έργα διάσωσης, αποκατάστασης και τουριστικής αξιοποίησης διατηρητέων ή παραδοσιακών παλαιών ξύλινων σκαφών, με στόχο την ανάδειξη τους ως στοιχεία της Ελληνικής ξυλοναυπηγικής παράδοσης και την τουριστική αξιοποίησή τους μέσω εκθεματικών χρήσεων.
 - Πιλοτικές δράσεις για την ανάδειξη, προστασία και διαχείριση οικολογικά ευαίσθητων περιοχών, περιοχών NATURA κλπ. Εκπόνηση ολοκληρωμένων προγραμμάτων διαχείρισης, σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ και περιβαλλοντικές ομάδες, με στόχο την ήπια τουριστική ανάπτυξη των εν λόγω περιοχών.
- Παρεμβάσεις για την βελτίωση της διοικητικής υποστήριξης της τουριστικής ανάπτυξης με την χρήση νέων τεχνολογιών:⁷
 - Ανάπτυξη ολοκληρωμένου ηλεκτρονικού συστήματος διοικητικής υποστήριξης της τουριστικής ανάπτυξης και της τουριστικής επιχειρηματικότητας (παροχή υπηρεσιών, διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, σταθμοί πληροφόρησης, διαχείριση αιτήσεων ιδιωτών), με πολυεπίπεδη απεικόνιση σε Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS) που θα επιτρέπει εύκολη, γρήγορη και επικαιροποιημένη θεώρηση από την υπηρεσία και τον υποψήφιο επενδυτή όλων των απαραίτητων πληροφοριακών στοιχείων που επηρεάζουν την νομιμότητα, την σκοπιμότητα και την εφικτότητα υλοποίησης ενός επενδυτικού σχεδίου (χρήσεις γης, χωροταξικός σχεδιασμός τουριστικής ανάπτυξης, κριτήρια νομιμότητας και σκοπιμότητας της επένδυσης, επενδυτικά κίνητρα του Αναπτυξιακού Νόμου ή άλλα καθεστώτα ενίσχυσης κλπ).

⁷ Όπως προαναφέρθηκε στην σχετική Ενότητα Γ2 ανωτέρω, οι παρεμβάσεις αυτής της κατηγορίας μπορούν να ενταχθούν κατά ένα μέρος τους στο ΕΠ Ψηφιακής Σύγκλισης και κατά ένα μέρος τους στο ΕΠΑΝ II ή τα ΠΕΠ Περιφερειών Μεταβατικής Στήριξης.

- Δημιουργία στο ΥΤΑΝ / ΕΟΤ διαδικτυακής εφαρμογής (portal) και ολοκληρωμένου ηλεκτρονικού συστήματος προβολής και ενημέρωσης επί όλων των τουριστικών Ελληνικών προορισμών, με δυνατότητα επέκτασης και συνδεσιμότητα με όλα τα σχετικά κέντρα ενημέρωσης, με στόχο την ολοκληρωμένη διαχείριση του Ελληνικού τουριστικού τομέα, ώστε να καταστεί εφικτή η δυναμική, επιθετική και συνεχής διασύνδεση των ενδιαφερομένων με όλους τους παράγοντες του τουριστικού τομέα (ξενοδοχεία, ακτοπλοϊκές και αεροπορικές εταιρείες, πάσης φύσεως ιδιωτικές επιχειρήσεις, αρχές, ενώσεις κλπ).
- Καταγραφή και προβολή ξενοδοχείων, τουριστικών καταλυμάτων, κάμπινγκ, εγκαταστάσεων θεματικού τουρισμού και ειδικής τουριστικής υποδομής, δυνατοτήτων ειδικών τουριστικών δραστηριοτήτων κλπ. σε ολοκληρωμένο Σύστημα GIS που θα χτιστεί πάνω και θα αξιοποιεί την πρωτογενή πληροφορία που θα παρέχεται από το ηλεκτρονικό σύστημα προβολής και ενημέρωσης που αναφέρθηκε στην προηγούμενη παράγραφο. Προβολή στη διαδικτυακή πύλη του ΕΟΤ, ώστε η πληροφορία να είναι διαθέσιμη και αξιοποιήσιμη από κάθε δυνητικά ενδιαφερόμενο να επισκεφθεί την χώρα (ηλεκτρονικός τουρισμός), με δυνατότητα σύνδεσης / επέκτασης σε σύστημα τερματικών που θα μπορεί να εγκατασταθεί και να αξιοποιηθεί σε τοπικό επίπεδο (πύλες εισόδου στην χώρα, μαρίνες, αλλά και σε κάθε ενδιαφέροντα τουριστικό προορισμό), τόσο από τις τοπικές αρχές όσο και από τον τουρίστα.
- Ερευνητικά έργα για την τακτική περιοδική τροφοδότηση του ολοκληρωμένου ηλεκτρονικού συστήματος προβολής και ενημέρωσης επί όλων των τουριστικών Ελληνικών προορισμών στο ΥΤΑΝ / ΕΟΤ με τα απαραίτητα πληροφοριακά στοιχεία.
- Πληροφορικό σύστημα υποστήριξης του Ενιαίου Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΜΗΤΕ).
- Ψηφιοποίηση του φωτογραφικού αρχείου και του αρχείου video των υπηρεσιών του ΥΤΑΝ, του ΕΟΤ κλπ.
- Σύστημα υποστήριξης έκδοσης Σημάτων Λειτουργίας και επέκτασή του σε όλο το εύρος των τουριστικών παραγόντων (άδειες ξεναγών, τουριστικών καταλυμάτων, τουριστικών λεωφορείων κλπ.)
- Ηλεκτρονική διαχείριση αλληλογραφίας και εγγράφων και διαχείριση ροών εργασίας μεταξύ όλων των υπηρεσιών του ΥΤΑΝ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ & ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ: ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
& ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΕΠΕΝΔΥΤΩΝ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 210 8707888, 8707851, 8707819
ΦΑΞ : 210 - 6434050
E-MAIL: meletes_ependyseis@gnto.gr
URL: www.gnto.gr

ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ*

**ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004
(ΦΕΚ 261/Α/23-12-2004)**

ΟΠΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟ Ν. 3522/2006
(ΦΕΚ 276/Α/22.12.2006)

**«ΚΙΝΗΤΡΑ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ & ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ»**

ΙΟΥΛΙΟΣ 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 3299/2004 ΟΠΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟ Ν. 3522/06 & ΙΣΧΥΕΙ (ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ)

	3
1. ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	4
2. ΕΙΔΗ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ	4
3. ΜΗ ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ & ΔΑΠΑΝΕΣ	5
4. ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ.....	5
5. ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΕΠΕΝΔΥΤΗ.....	6
6. ΑΝΩΤΑΤΟ ΟΡΙΟ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ.....	6
7. ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ.....	7
8. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ.....	7
9. ΙΔΡΥΣΗ Ή ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ.....	8
10.ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ.....	12
11.ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΜΠΙΝΓΚΣ.....	13
12.ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	14
13.ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ Ή ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΣΕ ΞΕΝΟΔ. ΜΟΝΑΔΕΣ.....	15
14.ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ.....	16
15.ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΥΠΑΓΩΓΗΣ - ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΦΑΚΕΛΩΝ.....	18
16.ΕΝΑΡΞΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ.....	19
17.ΧΡΟΝΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΥΠΑΓΩΓΗΣ & ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ.....	20
18.ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ & ΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΔΑΝΕΙΟ.....	20
19.ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ.....	20
20.ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ-ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ & ΟΡΟΙ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.....	20
21.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ.....	21
22.ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ - ΕΝΑΡΞΗ ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΗΣ.....	22
23.ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	23
24.ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ.....	24
25.ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ.....	25
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....	25
ΓΕΝΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ.....	28
ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	29
ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ - ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	

1. ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.

1.1. Στο καθεστώς των ενισχύσεων του αναπτυξιακού νόμου υπάγονται τα ακόλουθα επενδυτικά σχέδια στον τομέα του τουρισμού:

1.1.1. Ίδρυση ή επέκταση Ξενοδοχειακών μονάδων, κατηγορίας τουλάχιστον 3 *, πρώην Β΄ τάξης.

1.1.2. Εκσυγχρονισμός ολοκληρωμένης μορφής **λειτουργουσών** ξενοδοχειακών μονάδων, κατηγορίας τουλάχιστον 2 * πρώην Γ΄ τάξης ή μονάδων που έχουν διακόψει προσωρινά τη λειτουργία τους για πέντε έτη κατ'ανώτατο όριο, χωρίς στο διάστημα αυτό να έχει γίνει αλλαγή στη χρήση του κτιρίου και υπό τον όρο ότι κατά το χρόνο της προσωρινής διακοπής της λειτουργίας τους ήταν κατηγορίας τουλάχιστον 2 * πρώην Γ΄τάξης.

1.1.3. Εκσυγχρονισμός ολοκληρωμένης μορφής λειτουργουσών τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων (campings), τουλάχιστον Γ΄ τάξης.

1.1.4. Ο εκσυγχρονισμός ολοκληρωμένης μορφής λειτουργουσών ξενοδοχειακών μονάδων κατώτερης κατηγορίας των 2* , πρώην Γ΄ τάξης σε κτίρια που χαρακτηρίζονται διατηρητέα ή παραδοσιακά, εφόσον με τον εκσυγχρονισμό τους αναβαθμίζονται τουλάχιστον σε κατηγορία 2* πρώην Γ΄ τάξη ή μονάδων που έχουν διακόψει προσωρινά τη λειτουργία τους για πέντε έτη κατ'ανώτατο όριο, χωρίς στο διάστημα αυτό να έχει γίνει αλλαγή στη χρήση του κτιρίου και υπό τον όρο ότι με τον εκσυγχρονισμό τους αναβαθμίζονται τουλάχιστον σε κατηγορία 2 * , πρώην Γ΄τάξη.

1.1.5. Εκσυγχρονισμός ξενοδοχειακών μονάδων που αφορά στη δημιουργία συμπληρωματικών εγκαταστάσεων με την προσθήκη νέων κοινόχρηστων χώρων , νέων χρήσεων επί κοινόχρηστων χώρων, πισίνων, αθλητικών εγκαταστάσεων κλπ. σε ξενοδοχειακές μονάδες τουλάχιστον κατηγορίας 2* , πρώην Γ΄ τάξης με σκοπό την παροχή πρόσθετων υπηρεσιών.

1.1.6. Μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες τουλάχιστον 2* πρώην Γ΄ τάξης.

1.1.7. Ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός, έργων ειδικής τουριστικής υποδομής :

α) ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΛΙΜΕΝΩΝ ΣΚΑΦΩΝ ΑΝΑΨΥΧΗΣ (ΜΑΡΙΝΩΝ)

β) ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

γ) ΓΗΠΕΔΩΝ ΓΚΟΛΦ

δ) ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

ε) ΚΕΝΤΡΩΝ ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

στ) ΚΕΝΤΡΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ

ζ) ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

η) ΚΕΝΤΡΩΝ ΠΡΟΠΟΝΗΤΙΚΟΥ - ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

θ) ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΙΩΝ

ι) ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ

1.2. Οι ανωτέρω τουριστικές επενδύσεις προκειμένου για τον ορισμό των παρεχομένων ενισχύσεων **κατατάσσονται σε κατηγορίες ως εξής:**

1.2.1. Ίδρυση-επέκταση ξενοδοχείων τουλάχιστον 3* - Ίδρυση – επέκταση - εκσυγχρονισμός θεματικών πάρκων και αυτοκινητοδρομίων - ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2

1.2.2. - Λοιπές τουριστικές επενδύσεις - ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1

2. ΕΙΔΗ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ.

2.1. Για την πραγματοποίηση των υπαγομένων στις διατάξεις του Ν.3299/2004 επενδυτικών σχεδίων, παρέχονται τα ακόλουθα είδη ενισχύσεων :

(α) Επιχορήγηση, που συνίσταται στη δωρεάν παροχή από το Δημόσιο χρηματικού ποσού για την κάλυψη τμήματος της ενισχυόμενης δαπάνης της επένδυσης ή του επιχειρηματικού σχεδίου.

(β) Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης, που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.

(γ) Φορολογική απαλλαγή ύψους μέχρι ενός ποσοστού ή του συνόλου της αξίας της ενισχυόμενης δαπάνης του επενδυτικού σχεδίου ή και της αξίας της χρηματοδοτικής μίσθωσης καινούργιου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού του οποίου αποκτάται η χρήση. Η ενίσχυση αυτή συνίσταται στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος μη διανεμόμενων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης της πρώτης δεκαετίας από την πραγματοποίηση της επένδυσης, με το σχηματισμό ισόποσου αφορολόγητου αποθεματικού.

(δ) Επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης από το επενδυτικό σχέδιο απασχόλησης που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο για μια διετία, τμήματος του μισθολογικού κόστους των δημιουργούμενων εντός της πρώτης τριετίας από την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου, θέσεων απασχόλησης.

2.2. Τα είδη των ενισχύσεων **παρέχονται εναλλακτικά** ως εξής:

α) Επιχορήγηση ή και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης

ή

β) Φορολογική απαλλαγή

ή

γ) Επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης

2.3. Επίσης προβλέπονται **ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης για επενδύσεις ύψους 50 εκατ/ριων €** με σημαντική επίπτωση στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας και στην απασχόληση με τη δημιουργία τουλάχιστον 125 θέσεων μόνιμης απασχόλησης. Οι υπαγωγές των εν λόγω επενδύσεων πραγματοποιούνται με κοινές αποφάσεις των Υπουργών οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης , στις οποίες αποφάσεις ορίζονται οι αναγκαίες παρεκκλίσεις από τις γενικότερες ρυθμίσεις του νόμου που αφορούν στην ίδια συμμετοχή , στη διαδικασία παροχής των ενισχύσεων κ.λ.π. Η εν λόγω ΚΥΑ θα πρέπει στη συνέχεια να κυρωθεί με νόμο (άρθρο 9, παρ. 3).

3. ΜΗ ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ & ΔΑΠΑΝΕΣ

3.1. Η ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός **αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων, ενοικιαζομένων δωματίων και ενοικιαζομένων επιπλωμένων διαμερισμάτων** ανεξαρτήτως τάξης.

3.2. Η ανέγερση και επέκταση **τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων** (campings).

3.3. Η αγορά **επιβατικών αυτοκινήτων** μέχρι έξι (6) θέσεων.

3.4. Η αγορά επίπλων και σκευών γραφείου.

3.5. Η ανέγερση ή επέκταση κτιριακών εγκαταστάσεων σε οικοπέδο που δεν ανήκει στο φορέα της επένδυσης. Κατ' εξαίρεση μπορούν να ενισχυθούν:

- Η ανέγερση κτιριακών εγκαταστάσεων επί οικοπέδου που δεν ανήκει στον φορέα της επένδυσης , εφόσον έχει παραχωρηθεί προς τούτο η χρήση του για χρονικό διάστημα τουλάχιστον **δεκαπέντε (15) ετών**, από το Δημόσιο, τον **Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού** , την **ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε.** , τις **ΒΙ.ΠΕ. Ε.Τ.Β.Α.**, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που έχουν καθεστώς ελεύθερης ζώνης, λοιπές **Β.Ε.Π.Ε. (ΒΙ.ΠΕ., ΒΙ.ΠΑ. και ΒΙΟ.ΠΑ)**, την Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή, την Ολυμπιακά Ακίνητα Α.Ε., τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού, σωματεία ή ιδρύματα, καθώς και από τεχνολογικά πάρκα προκειμένου για ανέγερση ή επέκταση κτιρίων εντός τεχνολογικών πάρκων.
- Επίσης η ανέγερση κτιριακών εγκαταστάσεων επί οικοπέδου που δεν ανήκει στον φορέα της επένδυσης αλλά έχει εκμισθωθεί από το Δημόσιο, νομικά ή φυσικά πρόσωπα για χρονική διάρκεια 15 ετών, η μίσθωση έχει μεταγραφεί και ο εκμισθωτής έχει παραιτηθεί από το δικαίωμα ιδιόχρησης. Η διάρκεια της παραχώρησης ή μίσθωσης υπολογίζεται από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης υπαγωγής της επένδυσης. Οι μισθώσεις καταρτίζονται και με ιδιωτικό έγγραφο. Το γνήσιο της υπογραφής του εγγράφου βεβαιώνεται από τη δημόσια οικονομική υπηρεσία στην οποία και κατατίθεται. Μετά την κατάθεσή του το έγγραφο μεταγράφεται στο γραφείο μεταγραφών της περιφέρειας του ακινήτου.
- Η πραγματοποίηση επενδύσεων **Χιονοδρομικών Κέντρων, Γηπέδων Γκολφ και** παραγωγής ηλεκτρισμού από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, επί ακινήτου του οποίου η χρήση έχει παραχωρηθεί ή εκμισθωθεί προς τούτο στο φορέα της επένδυσης για χρονικό διάστημα τουλάχιστον **είκοσι (20) ετών**.

3.6. Η εισφορά στο εταιρικό κεφάλαιο της αξίας μηχανημάτων και λοιπών παγίων στοιχείων.

3.7. Ενισχύσεις σε επενδυτικά σχέδια που πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία και για λογαριασμό του Δημοσίου από ιδιώτη, βάσει σχετικής συμβάσεως εκτελέσεως έργου, παραχώρησης ή παροχής υπηρεσιών.

3.8. Ενισχύσεις σε φορείς επενδυτικών σχεδίων για τους οποίους εκκρεμεί εντολή ανάκτησης ενισχύσεων κατόπιν προηγούμενης απόφασης της Επιτροπής με την οποία οι ενισχύσεις κηρύσσονται παράνομες και ασυμβίβαστες με την Κοινή Αγορά.

4. ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΥΨΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ

Το ελάχιστο ύψος των επενδύσεων προκειμένου για την υπαγωγή τους στον εν λόγω νόμο καθορίζεται ως εξής:

- Για μεγάλες επιχειρήσεις 500.000 €
- Για μεσαίες επιχειρήσεις 250.000 €
- Για μικρές επιχειρήσεις 150.000 €
- Για πολύ μικρές επιχειρήσεις 100.000 €

Το μέγεθος των επιχειρήσεων καθορίζεται σύμφωνα με το Παράρτημα Ι «Ορισμός των μικρών & μεσαίων επιχειρήσεων» του Κανονισμού 70/2001, όπως ισχύει.

5. ΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΕΠΕΝΔΥΤΗ

Το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής του επενδυτή στις επενδύσεις που εντάσσονται στο καθεστώς ενίσχυσης της επιχορήγησης ή και επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν μπορεί να είναι κατώτερο του 25% των ενισχυόμενων δαπανών.

6. ΑΝΩΤΑΤΟ ΟΡΙΟ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

-Το ανώτατο όριο των παρεχομένων σωρευτικά ενισχύσεων προς τον ίδιο επενδυτικό φορέα στο διάστημα μιας πενταετίας για την ίδια παραγωγική διαδικασία ανέρχεται στο ποσό των **20.000.000 €**

-Οι παρεχόμενες ενισχύσεις επί του κόστους του επενδυτικού σχεδίου, αναγόμενες σε καθαρό ισοδύναμο επιχορήγησης δεν μπορούν να υπερβούν τα ποσοστά του εγκεκριμένου από την Ε.Ε. Χάρτη Περιφερειακών Ενισχύσεων.

6.1.ΜΕΓΑΛΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Μεγάλο επενδυτικό σχέδιο νοείται επένδυση με ενισχυόμενες δαπάνες άνω των πενήντα εκατομμυρίων (50.000.000) ευρώ , υπολογιζόμενες με τις τιμές και τις συναλλαγματικές ισοτιμίες που ισχύουν κατά το χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης.

Στα επενδυτικά σχέδια αυτά δεν παρέχονται οι προσαυξήσεις των ποσοστών ενίσχυσης που χορηγούνται στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

-Για επενδυτικά σχέδια που υπερβαίνουν τα 50 εκατ/ρια € το ανώτατο χορηγούμενο ποσό ενίσχυσης προσδιορίζεται ως εξής:

- Για το τμήμα μέχρι πενήντα εκατομμύρια (50.000.000) ευρώ παρέχεται το 100 % του κατά περίπτωση ανώτατου ορίου περιφερειακής ενίσχυσης.
- Για το τμήμα μέχρι που υπερβαίνει τα πενήντα εκατομμύρια (50.000.000) ευρώ έως εκατό εκατομμύρια (100.000.000) ευρώ παρέχεται το 50 % του κατά περίπτωση ανώτατου ορίου περιφερειακής ενίσχυσης.
- Για το τμήμα που υπερβαίνει τα εκατό εκατομμύρια (100.000.000) ευρώ παρέχεται το 34 % του κατά περίπτωση ανώτατου ορίου περιφερειακής ενίσχυσης.

7. ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Με την 33018/25.7.07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β') απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών *ορίζονται* οι ενισχυόμενες δαπάνες για την κατηγορία των τουριστικών επενδύσεων. Οι ενισχυόμενες δαπάνες για όλες τις κατηγορίες επενδύσεων αναφέρονται στην παρ. 5 του άρ. 3 του νόμου, καθώς και στην 33018/2007 (ΦΕΚ 1292/Β/25.7.07)Απόφαση του ΥΠΟΙΟ.

7.1. ΑΓΟΡΑ ΓΗΠΕΔΩΝ

α) Τα επενδυτικά σχέδια που εντάσσονται στις διατάξεις του παρόντος ενισχύονται για αγορά γηπέδων, έως 10% της ενισχυόμενης δαπάνης, αποκλειστικά για μικρές ή πολύ μικρές επιχειρήσεις.

β) Η αξία της αγοράς του γηπέδου, που ενισχύεται σε αντιστοιχεία με το ποσοστό κάλυψης της μονάδας, δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% του συνολικού ενισχυόμενου κόστους του επενδυτικού σχεδίου.

γ) Η τιμή αγοράς του γηπέδου, που δεν θα πρέπει να υπερβαίνει την αντικειμενική αξία, προκύπτει από τα συμβολαιογραφικά έγγραφα απόκτησης κυριότητας ή σε περίπτωση έλλειψης αυτών, από στοιχεία που τεκμηριώνουν την αντικειμενική αξία του γηπέδου.

7.2. ΑΓΟΡΑ ΠΑΓΙΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Η ενίσχυση της αγοράς πάγιων στοιχείων ενεργητικού είναι δυνατή υπό την προϋπόθεση ότι:

- συνδέονται άμεσα με μια παραγωγική μονάδα,
- η μονάδα αυτή έχει παύσει τη λειτουργία της,
- αποκτούνται από ανεξάρτητο επενδυτή,
- η σχετική συναλλαγή πραγματοποιείται υπό τους συνήθεις όρους της αγοράς,
- αφαιρούνται ενισχύσεις που έχουν ήδη χορηγηθεί πριν την αγορά.

Επιπρόσθετα για την αγορά του ακινήτου(κτίριο): η τιμή του δεν θα υπερβαίνει την αγοραία αξία και η υπόστασή του να είναι σύμφωνη με την πολεοδομική και λοιπή νομοθεσία. Για την αγορά του μεταχειρισμένου εξοπλισμού, η τιμή του δεν θα υπερβαίνει την αγοραία αξία και πρέπει να είναι χαμηλότερη από το κόστος όμοιου καινούργιου εξοπλισμού, επίσης ο εξοπλισμός θα πρέπει να έχει τα τεχνικά χαρακτηριστικά που απαιτούνται για την καλή λειτουργία της ενισχυόμενης παραγωγικής μονάδας και να είναι σύμφωνος με τις ισχύουσες προδιαγραφές και πρότυπα και τέλος να υπάρχει πιστοποίηση της προέλευσης του υλικού.

7.3. ΔΑΠΑΝΕΣ ΓΙΑ ΑΥΛΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΑΜΟΙΒΕΣ ΜΕΛΕΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

Οι ενισχυόμενες δαπάνες βάσει του αναπτυξιακού νόμου πρέπει να αφορούν πάγια στοιχεία, ενσώματα και άυλα, λειτουργικές δαπάνες δεν ενισχύονται. Τα παρεχόμενα ποσοστά επιχορήγησης για αμοιβές μελετών συμβούλων δεν μπορούν να υπερβούν κατ'άνωτατο όριο το 50% αυτών. Οι ενισχύσεις για αμοιβές μελετών συμβούλων παρέχονται μόνο στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, σε ποσοστό που δεν θα υπερβαίνει το 10 % του κόστους του επενδυτικού σχεδίου και δεν αφορούν συνήθεις λειτουργικές δαπάνες αυτών. Το ποσοστό ενίσχυσης των άυλων πάγιων στοιχείων δεν θα υπερβαίνει για τις μεγάλες επιχειρήσεις το 25% του κόστους του επενδυτικού σχεδίου. Τέλος τα άυλα στοιχεία θα πρέπει να αποτελούν αποσβεστέα στοιχεία του ενεργητικού, που θα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο στην ενισχυόμενη επένδυση και θα αποκτώνται από τρίτους με τους όρους που ισχύουν στην αγορά.

7.4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ

Τα ενισχυόμενα επενδυτικά σχέδια του αναπτυξιακού νόμου, πλην αυτών που διέπονται από άλλον του υπ' αριθμ. 1628/2006 ειδικό κανονισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα πρέπει να αφορούν :

- τη δημιουργία νέας μονάδας,
- την επέκταση υπάρχουσας μονάδας
- τη διαφοροποίηση της παραγωγής μιας μονάδας
- τη θεμελιώδη αλλαγή στη συνολική παραγωγική διαδικασία υπάρχουσας μονάδας

Επενδυτικά σχέδια δεν ενισχύονται εφόσον δεν ικανοποιούν μία τουλάχιστον από τις ως άνω προϋποθέσεις.

8. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.3299/04, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 37 του ν.3522/2006 (ΦΕΚ 276 τ.Α'), η Επικράτεια κατανέμεται σε τρεις (3) Περιοχές εφαρμογής των ενισχύσεων, ως εξής:

8.1. ΠΕΡΙΟΧΗ Α'

Περιλαμβάνει τους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, πλην των Βιομηχανικών Επιχειρηματικών Περιοχών (ΒΕ.ΠΕ.) και των νησιών των Νομών αυτών που εντάσσονται στην Περιοχή Β'..

8.2. ΠΕΡΙΟΧΗ Β'

Περιλαμβάνει τους Νομούς της Περιφέρειας Θεσσαλίας (Καρδίτσας, Λάρισας, Μαγνησίας, Τρικάλων), τους Νομούς της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου (Κυκλάδων, Δωδεκανήσου), του Νομούς της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων (Κέρκυρας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου), τους Νομούς της Περιφέρειας Κρήτης (Ηρακλείου, Λασιθίου, Ρεθύμνου, Χανίων), τους Νομούς της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (Χαλκιδικής, Σερρών, Κιλκίς, Πέλλας, Ημαθίας, Πιερίας), τους Νομούς της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (Γρεβενών, Κοζάνης, Φλώρινας, Καστοριάς), καθώς και τους Νομούς της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (Φθιώτιδας, Φωκίδας, Εύβοιας, Βοιωτίας, Ευρυτανίας).

8.3. ΠΕΡΙΟΧΗ Γ'

Περιλαμβάνει τους Νομούς της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Καβάλας, Δράμας, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου), τους Νομούς της Περιφέρειας Ηπείρου (Άρτας, Πρέβεζας, Ιωαννίνων, Θεσπρωτίας), τους Νομούς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (Λέσβου, Χίου, Σάμου), τους Νομούς της Περιφέρειας Πελοποννήσου (Λακωνίας, Μεσσηνίας, Κορινθίας, Αργολίδας, Αρκαδίας), καθώς και τους Νομούς της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (Αχαΐας, Αιτωλοακαρνανίας, Ηλείας).

9. ΙΔΡΥΣΗ ή ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ 3*, ΠΡΩΗΝ Β΄ ΤΑΞΗΣ)

9.1. Προϋποθέσεις, περιορισμοί και όροι για τη χορήγηση των ενισχύσεων.

Στις επενδύσεις για ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων παρέχονται οι ενισχύσεις της επιχορήγησης και της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης ή της επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης μόνον εφόσον πραγματοποιούνται :

α) Στις Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.) , όπως αυτές ορίζονται με το ν. 2545/1997(254/Α)

β) Στις περιοχές της επικράτειας που δεν περιλαμβάνονται στην Κ.Υ.Α. της παρ.16β του άρθρου 5 του ν.3299/04, Αριθ. 17829/2006 (ΦΕΚ 474/Β/8.5.2006), όπως συμπληρώθηκε με την Κ.Υ.Α. 33016/25.7.07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β΄) και οι οποίες κωδικοποιημένες έχουν ως εξής:

Κ.Υ.Α. των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών-Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων Τουριστικής Ανάπτυξης

Αριθμός 17829/2006 (ΦΕΚ 474/Β/8.5.2006)

«Καθορισμός τμημάτων της Επικράτειας στα οποία δεν έχουν εφαρμογή οι ενισχύσεις της επιχορήγησης, της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης και της επιδότησης του μισθολογικού κόστους του ν.3299/2004, για τα επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων», και

Αριθμός 33016/2007 (ΦΕΚ 1292/Β/25.7.07)

Συμπλήρωση της υπ' αριθ.17829/26.4.2006 ΚΥΑ (επισυνάπτεται σχετικό παράρτημα):

Άρθρο 1

Οι ενισχύσεις της επιχορήγησης, της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης και της επιδότησης του μισθολογικού κόστους του ν.3299/2004, δεν έχουν εφαρμογή για τα επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων του άρθρου 3 παρ.1 περ.γι του ίδιου νόμου, που πραγματοποιούνται στα παρακάτω τμήματα της Επικράτειας:

1. Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Στη Νήσο **Θάσο** καθώς και στα **Δημοτικά Διαμερίσματα των Δήμων του Νομού Καβάλας που έχουν μέτωπο στον αιγιαλό**, όπως αυτά καθορίζονται από τα διοικητικά όρια των ΟΤΑ.

Η εξαίρεση δεν αφορά επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τεσσάρων αστερών (4*) καθώς και επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τριών αστερών (3*), εφόσον συνδυάζεται με επενδυτικά σχέδια εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής των μονάδων αυτών.

2. Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

-Στο νομό Θεσσαλονίκης

-Στο νομό Χαλκιδικής

-Στα **Δημοτικά Διαμερίσματα των Δήμων του νομού Πιερίας που έχουν μέτωπο στον αιγιαλό**, όπως αυτά καθορίζονται από τα διοικητικά όρια των ΟΤΑ, εκτός αν αφορά επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τεσσάρων αστερών (4*) καθώς και επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τριών αστερών (3*), εφόσον συνδυάζεται με επενδυτικά σχέδια

<p>εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής των μονάδων αυτών.</p>
<p>3. <u>Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας</u></p> <p>Στο Δήμο Καστοριάς του νομού Καστοριάς. Η εξαίρεση δεν αφορά επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τεσσάρων αστερών (4*) καθώς και επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τριών αστερών (3*), εφόσον συνδυάζεται με επενδυτικά σχέδια εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής των μονάδων αυτών.</p>
<p>4. <u>Περιφέρεια Ηπείρου</u></p> <p>Στο Δημοτικό Διαμέρισμα Πάργας (έδρα) του Δήμου Πάργας του νομού Πρεβέζης καθώς και στο Δημοτικό Διαμέρισμα Συβότων του Δήμου Συβότων του νομού Θεσπρωτίας. Η εξαίρεση δεν αφορά επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τεσσάρων αστερών (4*) καθώς και επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τριών αστερών (3*), εφόσον συνδυάζεται με επενδυτικά σχέδια εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής των μονάδων αυτών.</p>
<p>5. <u>Περιφέρεια Θεσσαλίας</u></p> <p>-Στις νήσους Σκιάθου και Σκοπέλου του νομού Μαγνησίας</p> <p>-Στο Δημοτικό Διαμέρισμα Καλαμπάκας (έδρα) του Δήμου Καλαμπάκας του νομού Τρικάλων.</p>
<p>6. <u>Περιφέρεια Ιονίων Νήσων</u></p> <p>-Στο νομό Κέρκυρας</p> <p>-Στο νομό Ζακύνθου</p> <p>-Στο νομό Λευκάδας καθώς και στο νομό Κεφαλληνίας, πλην της νήσου Ιθάκης, εκτός αν αφορά επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τεσσάρων αστερών (4*) καθώς και επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τριών αστερών (3*), εφόσον συνδυάζεται με επενδυτικά σχέδια εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής των μονάδων αυτών.</p>
<p>7. <u>Περιφέρεια Αττικής</u></p> <p>Όλη η Περιφέρεια Αττικής, πλην των Νήσων Κυθήρων και Αντικυθήρων καθώς και των τμημάτων της Νομαρχίας Πειραιώς που οριοθετούνται στο ηπειρωτικό τμήμα της γεωγραφικής περιφέρειας της Πελοποννήσου.</p>
<p>8. <u>Περιφέρεια Πελοποννήσου</u></p> <p>Στο Δήμο Λουτρακίου Περαιχώρας του νομού Κορινθίας.</p>
<p>9. <u>Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου</u></p> <p>Στη νήσο Σάμο του νομού Σάμου. Η εξαίρεση δεν αφορά επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τεσσάρων αστερών (4*) καθώς και επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τριών αστερών (3*), εφόσον συνδυάζεται με επενδυτικά σχέδια εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής των μονάδων αυτών.</p>
<p>10. <u>Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου</u></p> <p>-Στις Νήσους Κω και Ρόδου του νομού Δωδεκανήσου</p>

-**Στις Νήσους Πάτμου και Καρπάθου** του νομού Δωδεκανήσου, εκτός αν αφορά επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τεσσάρων αστερών (4*) καθώς και επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων τριών αστερών (3*), εφόσον συνδυάζεται με επενδυτικά σχέδια εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής των μονάδων αυτών.

-**Στις Νήσους Άνδρο, Αντίπαρο, Πάρο, Ίο, Μύκονο, Νάξο, Θήρα, Θηρασιά, Σίφνο και Σύρο** του νομού Κυκλάδων.

11. Περιφέρεια Κρήτης

Όλη η Περιφέρεια Κρήτης

Άρθρο 2

Τα διοικητικά όρια των Πρωτοβάθμιων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), ορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν.2539/1997 βάσει του οποίου έγινε η συγκρότηση όλων των Πρωτοβάθμιων ΟΤΑ (Δήμοι και Κοινότητες).

Άρθρο 3

1. Οι διατάξεις της παρούσας απόφασης δεν έχουν εφαρμογή για τις λοιπές κατηγορίες επενδυτικών σχεδίων στον τομέα του τουρισμού του άρθρου 3 παρ.1 περ.γ του ν.3299/04. Επίσης δεν έχουν εφαρμογή για τα επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων που πραγματοποιούνται στις Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ).
2. Οι διατάξεις της παρούσας απόφασης δεν έχουν εφαρμογή για τα επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων πέντε (5*) αστερών.
3. Οι διατάξεις της παρούσας απόφασης δεν έχουν εφαρμογή για τα επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών μονάδων που πραγματοποιούνται επί ακινήτων υψομέτρου άνω των 800 μέτρων.
4. Η δημιουργία νέων κλινών που υλοποιούνται στο πλαίσιο των επενδυτικών σχεδίων που αφορούν ειδικές μορφές τουρισμού, υπόκειται στους περιορισμούς της παρούσας απόφασης.
5. Οι παραπάνω παράγραφοι (2) και (3) του άρθρου αυτού, δεν έχουν εφαρμογή για τους νομούς Θεσσαλονίκης και Αττικής πλην της Επαρχίας Λαγκαδά και του τμήματος Δυτικά του ποταμού Αξιού του Νομού Θεσσαλονίκης, της Ζώνης της Λαυρεωτικής του Νομού Αττικής (όπως αυτή καθορίστηκε με την υπ' αριθ.37349/5.11.1991 (ΦΕΚ 950/Β/1991) κοινή απόφαση των Υπουργών ΠΕΧΩΔΕ, Εθν.Οικονομίας και Εσωτερικών) και της επαρχίας Τροιζηνίας του Νομού Αττικής.

Άρθρο 4

Από τις διατάξεις της παρούσας απόφασης εκτιμάται ότι η δαπάνη που θα προκύψει σε βάρος του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων εξαρτάται από το συνολικό κόστος των συγκεκριμένων επενδυτικών σχεδίων που θα υπαχθούν στις διατάξεις του αναπτυξιακού νόμου 3299/2004(ΦΕΚ 261/Α/23.12.2004) και προβλέπεται από την ετήσια απόφαση καθορισμού κονδυλίων για την κάλυψη των δαπανών αυτών.

Άρθρο 5

Οι διατάξεις της παρούσας απόφασης δεν μπορούν να τροποποιηθούν πριν από την παρέλευση διετίας από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (δηλαδή πριν την 8.5.2008).

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Γενικά οι επενδύσεις ίδρυσης/επέκτασης ξενοδοχείων 3* αστέρων και άνω, που πραγματοποιούνται σε όλη τη χώρα είναι δυνατό να ενισχυθούν με το κίνητρο της φορολογικής απαλλαγής. Στην περίπτωση αυτή και σύμφωνα με την παρ.(στ) που προστέθηκε στην παρ.26 του άρθρου 5 του ν.3299/04 με το άρθρο 37 του ν.3522/06, μετά από αίτηση του επενδυτή προς τη Δ/ση Μελετών και Επενδύσεων/Τμήμα Τουριστικών Επενδύσεων του ΕΟΤ, χορηγείται έγγραφο για τη δυνατότητα ένταξης της επένδυσης στα φορολογικά κίνητρα του αναπτυξιακού νόμου.

Για να είναι δυνατή η ενίσχυση με τα κίνητρα της επιχορήγησης, της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης και της επιδότησης του μισθολογικού κόστους του ν.3299/2004 για ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων πρέπει :

- Η επένδυση να πραγματοποιείται σε ΖΩΝΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ-ΑΝΑΨΥΧΗΣ, χαρακτηριζόμενη έτσι σύμφωνα με τα κριτήρια της χωροταξικής ή πολεοδομικής πολιτικής και
- Να εξασφαλίζεται η απαιτούμενη κατάλληλη υποδομή για την εύρυθμη και αποδοτική λειτουργία της ξενοδοχειακής μονάδας.

Η συνδρομή των ανωτέρω προϋποθέσεων διαπιστώνεται κατά περίπτωση με ειδική γνωμάτευση του Ε.Ο.Τ., η οποία εκδίδεται από τον εν λόγω Οργανισμό (Δ/ση Μελετών & Επενδύσεων ΕΟΤ, Τμήμα Τουριστικών Επενδύσεων & Ενημέρωσης Επενδυτών) και προσκομίζεται στην αρμόδια Υπηρεσία Ιδιωτικών Επενδύσεων κατά την υποβολή της αίτησης υπαγωγής.

9.2. Καθορισμός παρεχομένων ενισχύσεων

Τα ποσοστά των παρεχομένων ενισχύσεων για ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων, ανά περιοχή κινήτρων και ανά είδος ενίσχυσης έχουν ως εξής:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2	ΠΕΡΙΟΧΗ Α		ΠΕΡΙΟΧΗ Β		ΠΕΡΙΟΧΗ Γ	
	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή
Ίδρυση-Επέκταση ξενοδοχείων 3* και άνω	15%	50%	25%	100%	35%	100%

Βάσει της ΚΥΑ Υπουργών Οικονομίας-Οικονομικών & Ανάπτυξης με αριθμό πρωτ. 33019/25/7/07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β'), προβλέπεται επιπλέον ποσοστό επιχορήγησης για μεσαίες, πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, σε Περιφέρειες, Νομούς ή τμήματα αυτών, ανά είδος επενδυτικού σχεδίου, και βάσει κριτηρίων. Επισυνάπτεται σχετικό Παράρτημα με το περιεχόμενο της εν λόγω ΚΥΑ.

9.3. Διαδικασίες

Συνοπτικά αναφέρουμε τις απαιτούμενες από την Ελληνική Νομοθεσία διαδικασίες για την ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων ανεξάρτητα από τον τρόπο χρηματοδότησης (ίδια κεφάλαια ή αναπτυξιακός νόμος).

9.3.1. Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση (ΠΠΕΑ) από αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ

9.3.2. Έγκριση καταλληλότητας οικοπέδου (ΦΕΚ 43/Α/02), από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού (ΠΥΤ) του Ε.Ο.Τ

9.3.3. Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων (ΕΠΟ) από αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ

9.3.4. Έγκριση αρχιτεκτονικής μελέτης (ΦΕΚ 43/Α/02), από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού (ΠΥΤ) του Ε.Ο.Τ

9.3.5. Χορήγηση Ειδικής γνωμάτευσης από τη Δ/ση μελετών και Επενδύσεων του ΕΟΤ- Τμήμα Τουριστικών Επενδύσεων & Ενημέρωσης Επενδυτών.

9.3.6. Οικοδομική άδεια για την ανέγερση της εγκατάστασης από τα κατά τόπους Γραφεία Πολεοδομίας.

9.3.7. Ειδικό σήμα λειτουργίας που χορηγείται από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού (ΠΥΤ) του Ε.Ο.Τ.

Επισημαίνουμε ότι, προκειμένου να υποβληθεί αίτηση υπαγωγής της επένδυσης στο καθεστώς κινήτρων του εν λόγω νόμου, πρέπει να έχουν προηγηθεί, οι εγκρίσεις των παραγράφων 9.3.1. έως και 9.3.5.

10. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ.

10.1. Υπαγόμενες επιχειρήσεις.

10.1.1. Λειτουργούσες ξενοδοχειακές μονάδες, κατηγορίας τουλάχιστον 2 * πρώην Γ' τάξης.

10.1.2. Ξενοδοχεία που έχουν διακόψει προσωρινά τη λειτουργία τους για πέντε έτη κατ' ανώτατο όριο, χωρίς στο διάστημα αυτό να έχει γίνει αλλαγή στη χρήση του κτιρίου και υπό τον όρο ότι κατά το χρόνο της προσωρινής διακοπής της λειτουργίας τους ήταν κατηγορίας τουλάχιστον 2 * πρώην Γ' τάξης.

10.1.3. Λειτουργούσες ξενοδοχειακές μονάδες κατώτερης κατηγορίας των 2* , πρώην Γ' τάξης σε κτίρια που χαρακτηρίζονται διατηρητέα ή παραδοσιακά, εφόσον με τον εκσυγχρονισμό τους αναβαθμίζονται τουλάχιστον σε κατηγορία 2* πρώην Γ' τάξη.

10.1.4. Ξενοδοχειακές μονάδες κατώτερης κατηγορίας των 2* , πρώην Γ' τάξης σε κτίρια που χαρακτηρίζονται διατηρητέα ή παραδοσιακά , που έχουν διακόψει προσωρινά τη λειτουργία τους για πέντε έτη κατ' ανώτατο όριο, χωρίς στο διάστημα αυτό να έχει γίνει αλλαγή στη χρήση του κτιρίου και υπό τον όρο ότι με τον εκσυγχρονισμό τους αναβαθμίζονται τουλάχιστον σε κατηγορία 2 * , πρώην Γ' τάξη .

10.2. Προϋποθέσεις, περιορισμοί και όροι για την εφαρμογή των ενισχύσεων του Ν.3299/2004.

Για να ενισχυθεί επένδυση εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής ξενοδοχειακών μονάδων τουλάχιστον κατηγορίας 2 * , πρώην Γ' τάξης, θα πρέπει να έχει παρέλθει πενταετία από την έναρξη λειτουργίας της μονάδας ή από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης ολοκλήρωσης της επένδυσης εκσυγχρονισμού της μονάδας που έχει υπαχθεί στις διατάξεις του εν λόγω Νόμου ή των Νόμων 2601/98, 1892/90 και 1262/82. Στην πενταετία από την έναρξη λειτουργίας της μονάδας περιλαμβάνεται και το διάστημα κατά το οποίο η μονάδα λειτουργούσε ως επιχείρηση εκμετάλλευσης ενοικιαζομένων δωματίων ή διαμερισμάτων, προκειμένου για ξενοδοχεία που προέκυψαν από υποχρεωτική μετατροπή μονάδας ενοικιαζομένων δωματίων ή διαμερισμάτων. Κατ' εξαίρεση ο ανωτέρω εκσυγχρονισμός ενισχύεται για τμήματα του ξενοδοχείου που δεν περιλαμβάνονταν στην προηγούμενη ενίσχυση.

10.3. Καθορισμός παρεχόμενων ενισχύσεων

Τα ποσοστά των παρεχομένων ενισχύσεων για επενδύσεις εκσυγχρονισμού ξενοδοχειακών μονάδων ανά περιοχή κινήτρων και ανά είδος ενίσχυσης έχουν ως εξής:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1	ΠΕΡΙΟΧΗ Α		ΠΕΡΙΟΧΗ Β		ΠΕΡΙΟΧΗ Γ	
	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή
Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων	20%	60%	30%	100%	40%	100%

Βάσει της ΚΥΑ Υπουργών Οικονομίας-Οικονομικών & Ανάπτυξης με αριθμό πρωτ. 33019/25/7/07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β'), προβλέπεται επιπλέον ποσοστό επιχορήγησης για μεσαίες, πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, σε Περιφέρειες, Νομούς ή τμήματα αυτών, ανά είδος επενδυτικού σχεδίου, και βάσει κριτηρίων. Επισυνάπτεται σχετικό Παράρτημα με το περιεχόμενο της εν λόγω ΚΥΑ.

10.4 . Διαδικασίες

Για να είναι δυνατή η υπαγωγή στις διατάξεις του αναπτυξιακού νόμου επένδυσης εκσυγχρονισμού ξενοδοχειακών μονάδων, πρέπει να αφορά σε ολοκληρωμένης μορφής εκσυγχρονισμό της μονάδας, που οδηγεί στην αναβάθμιση του εξοπλισμού, των κτιριακών και λοιπών εγκαταστάσεων της και της σύνθεσης των εξυπηρετήσεων, καθώς και του λειτουργικού επιπέδου της, ώστε να εξασφαλίζεται συνολικά βελτιωμένη ποιότητα και ποικιλία προσφερομένων υπηρεσιών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ΚΥΑ 43965/94 ΕΘ.Ο. και Τουρισμού (ΦΕΚ 922/Β/14.12.1994). Η εν λόγω ΚΥΑ εξακολουθεί να διατηρεί την ισχύ της, βάσει της παρ.2ζ του άρθρου 12 του Ν.3299/04, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ.10 του άρθρου 37 του Ν. 3522/06. Σε περίπτωση, που με τα έργα, που προτείνονται από τον επενδυτή, βάσει της ανωτέρω ΚΥΑ, τροποποιείται η εγκεκριμένη αρχιτεκτονική μελέτη της ξενοδοχειακής μονάδας, (π.χ. τροποποίηση όψεων, διαμορφώσεις για ΑΜΚ κλπ), προκειμένου να υποβληθεί αίτηση υπαγωγής της επένδυσης στο καθεστώς κινήτρων του νόμου 3299/2004 πρέπει να έχει προηγηθεί έγκριση των τροποποιήσεων από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού (ΠΥΤ) του Ε.Ο.Τ.

11. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΜΟΡΦΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΩΝ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΩΝ (ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ Γ' ΤΑΞΗΣ).

11.1. Προϋποθέσεις, περιορισμοί και όροι για την εφαρμογή των ενισχύσεων του Ν.3299/2004

Για να ενισχυθεί επένδυση εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής τουριστικής οργανωμένης κατασκήνωσης τουλάχιστον Γ' τάξης, θα πρέπει να έχει **παρέλθει πενταετία** από την έναρξη λειτουργίας της μονάδας ή **από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης ολοκλήρωσης της επένδυσης εκσυγχρονισμού** της μονάδας που έχει υπαχθεί στις διατάξεις του εν λόγω Νόμου ή των νόμων 2601/98, 1892/1990 και 1262/82. Κατ' εξαίρεση για τα κάμπινγκ για τα οποία έχει υπαχθεί επένδυση εκσυγχρονισμού τους στις διατάξεις των νόμων 1262/1982, 1892/1990 και 2601/98 και για τα οποία υποβάλλεται αίτηση υπαγωγής στις διατάξεις του παρόντος για ολοκληρωμένης μορφής εκσυγχρονισμό τους πριν παρέλθει πενταετία από την ολοκλήρωση του ήδη εγκριθέντος εκσυγχρονισμού, ο αιτούμενος εκσυγχρονισμός μπορεί να ενισχυθεί εφόσον αφορά σε διαφορετικά του προηγούμενου τμήματα του κάμπινγκ ή και στα εκσυγχρονισθέντα, εφόσον η σκοπιμότητα πραγματοποίησης περαιτέρω έργων εκσυγχρονισμού τους κρίνεται πλήρως αιτιολογημένη, μετά από γνώμη της αρμόδιας Γνωμοδοτικής Επιτροπής.

11.2. Καθορισμός παρεχόμενων ενισχύσεων

Τα ποσοστά των παρεχόμενων ενισχύσεων για επενδύσεις εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής οργανωμένων τουριστικών κατασκηνώσεων, ανά περιοχή κινήτρων και ανά είδος ενίσχυσης έχουν ως εξής:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1	ΠΕΡΙΟΧΗ Α		ΠΕΡΙΟΧΗ Β		ΠΕΡΙΟΧΗ Γ	
	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή
Εκσυγχρονισμός οργανωμένων τουριστικών κατασκηνώσεων (κάμπινγκ)	20%	60%	30%	100%	40%	100%

Βάσει της ΚΥΑ Υπουργών Οικονομίας-Οικονομικών & Ανάπτυξης με αριθμό πρωτ. 33019/25/7/07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β'), προβλέπεται επιπλέον ποσοστό επιχορήγησης για μεσαίες, πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, σε Περιφέρειες, Νομούς ή τμήματα αυτών, ανά είδος επενδυτικού σχεδίου, και βάσει κριτηρίων. Επισυνάπτεται σχετικό Παράρτημα με το περιεχόμενο της εν λόγω ΚΥΑ.

11.3. Διαδικασίες

Για να είναι δυνατή η υπαγωγή στις διατάξεις του αναπτυξιακού νόμου επένδυσης εκσυγχρονισμού οργανωμένης τουριστικής κατασκήνωσης, πρέπει να αφορά σε ολοκληρωμένη μορφής εκσυγχρονισμό της μονάδας, που οδηγεί στην αναβάθμιση του εξοπλισμού, των κτιριακών και λοιπών εγκαταστάσεων της και της σύνθεσης των εξυπηρετήσεων, καθώς και του λειτουργικού επιπέδου της, ώστε να εξασφαλίζεται συνολικά βελτιωμένη ποιότητα και ποικιλία προσφερομένων υπηρεσιών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ΚΥΑ 58692/5.8.98 ΕΘ.Ο. και Ανάπτυξης (ΦΕΚ 870/Δ/98). Η εν λόγω ΚΥΑ εξακολουθεί να διατηρεί την ισχύ της, βάσει της παρ.2ζ του άρθρου 12 του Ν.3299/04, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ.10 του άρθρου 37 του Ν. 3522/06

Σε περίπτωση, που με τα έργα, που προτείνονται από τον επενδυτή, βάσει της ανωτέρω ΚΥΑ, τροποποιείται η εγκεκριμένη αρχιτεκτονική μελέτη της τουριστικής οργανωμένης κατασκήνωσης(π.χ. τροποποίηση κατόψεων, όψεων, διαμορφώσεις για ΑΜΚ κλπ), προκειμένου να υποβληθεί αίτηση υπαγωγής της επένδυσης στο καθεστώς κινήτρων του Ν. 3299/2004 πρέπει να έχει προηγηθεί έγκριση των τροποποιήσεων από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού (ΠΥΤ) του Ε.Ο.Τ.

12. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ 2 ΑΣΤΕΡΩΝ (ΠΡΩΗΝ Γ΄ ΤΑΞΗΣ) ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.

12.1. Ενισχύεται ο εκσυγχρονισμός ξενοδοχειακών μονάδων που αφορά στη δημιουργία συμπληρωματικών εγκαταστάσεων με την προσθήκη νέων κοινόχρηστων χώρων, νέων χρήσεων επί κοινόχρηστων χώρων, πισίνων και αθλητικών εγκαταστάσεων σε ξενοδοχειακές μονάδες τουλάχιστον κατηγορίας 2 αστερών , πρώην Γ΄τάξης , με σκοπό την παροχή πρόσθετων υπηρεσιών.

12.2. Τα ποσοστά των παρεχομένων ενισχύσεων για εκσυγχρονισμό ξενοδοχειακών μονάδων που αφορά στη δημιουργία συμπληρωματικών εγκαταστάσεων ανά περιοχή κινήτρων και ανά είδος ενίσχυσης έχουν ως εξής:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1	ΠΕΡΙΟΧΗ Α		ΠΕΡΙΟΧΗ Β		ΠΕΡΙΟΧΗ Γ	
	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήξιγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήξιγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήξιγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή
Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων με δημιουργία συμπληρωματικών εγκαταστάσεων	20%	60%	30%	100%	40%	100%

Βάσει της ΚΥΑ Υπουργών Οικονομίας-Οικονομικών & Ανάπτυξης με αριθμό πρωτ. 33019/25/7/07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β'), προβλέπεται επιπλέον ποσοστό επιχορήγησης για μεσαιές, πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, σε Περιφέρειες, Νομούς ή τμήματα αυτών, ανά είδος επενδυτικού σχεδίου, και βάσει κριτηρίων. Επισυνάπτεται σχετικό Παράρτημα με το περιεχόμενο της εν λόγω ΚΥΑ.

13. ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ Ή ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ (ΤΟΥΛΑΧΙΣΤΟΝ Γ' ΤΑΞΗΣ).

13.1. Προϋποθέσεις, περιορισμοί και όροι για την εφαρμογή των ενισχύσεων του Ν.3299/2004

Για να είναι δυνατή η εφαρμογή των ενισχύσεων σε επενδύσεις επισκευής, αποκατάστασης και μετατροπής παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες, πρέπει τα κτίρια αυτά είτε βρίσκονται σε χαρακτηρισμένο παραδοσιακό οικισμό είτε όχι, να έχουν χαρακτηριστεί ως διατηρητέα ή ως παραδοσιακά, κατά περίπτωση ως εξής:

1. Διατηρητέα κτίρια.

1α. Χαρακτηρισμός ενός κτιρίου ως διατηρητέου.

Ο χαρακτηρισμός γίνεται με Υπουργική Απόφαση που εκδίδεται από το ΥΠΕΧΩΔΕ ή τα Υπουργεία στα οποία έχει εκχωρηθεί η αντίστοιχη αρμοδιότητα ως κατωτέρω:

- **ΥΠΕΧΩΔΕ:** Δ/ση Πολεοδομικού Σχεδιασμού / Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών / Ταχ. Δ/ση Αμαλιάδος 17, Αθήνα.
- **Υπουργείο Μακεδονίας – Θράκης:** Δ/ση Πολιτισμού/ Τμήμα πολιτιστικής Κληρονομιάς / Ταχ. Δ/ση Διοικητήριο Θεσ/νίκη, για τις Περιφέρειες Μακεδονίας – Θράκης
- **Υπουργείο Αιγαίου :** Δ/ση Περιφ. Ανάπτυξης/Τμήμα Πολιτιστικής Ανάπτυξης /Ταχ. Δ/ση Μικράς Ασίας 2 Μυτιλήνη, για τις Περιφέρειες νήσων Αιγαίου (Β. Αιγαίου – Ν. Αιγαίου – Κυκλάδων)

1β. Χαρακτηρισμός ενός κτιρίου ως ιστορικού διατηρητέου μνημείου ή ως έργου τέχνης που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία

Ο χαρακτηρισμός γίνεται από το ΥΠΠΟ. Πληροφορίες δίδονται από το ΥΠΠΟ και από τις αρμόδιες κατά τόπους Εφορείες Νεωτέρων Μνημείων.

2. Παραδοσιακά κτίρια.

Πιστοποίηση από την αρμόδια ΕΠΑΕ (Επιτροπή Αρχιτεκτονικού Ελέγχου) της οικείας Νομαρχίας ότι το κτίσμα έχει αξιόλογα στοιχεία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

13.2. Καθορισμός παρεχομένων ενισχύσεων

Τα ποσοστά των παρεχομένων ενισχύσεων για επενδύσεις μετατροπής παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχείο ανά περιοχή κινήτρων και ανά είδος ενίσχυσης έχουν ως εξής:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1	ΠΕΡΙΟΧΗ Α		ΠΕΡΙΟΧΗ Β		ΠΕΡΙΟΧΗ Γ	
	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήξιγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήξιγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήξιγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή
Μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχεία	20%	60%	30%	100%	40%	100%

Βάσει της ΚΥΑ Υπουργών Οικονομίας-Οικονομικών & Ανάπτυξης με αριθμό πρωτ. 33019/25/7/07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β'), προβλέπεται επιπλέον ποσοστό επιχορήγησης για μεσαίες, πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, σε Περιφέρειες, Νομούς ή τμήματα αυτών, ανά είδος επενδυτικού σχεδίου, και βάσει κριτηρίων. Επισυνάπτεται σχετικό Παράρτημα με το περιεχόμενο της εν λόγω ΚΥΑ.

13.3. Διαδικασίες

Συνοπτικά αναφέρουμε τις απαιτούμενες διαδικασίες για τη μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε τουριστικά καταλύματα ανεξάρτητα από τον τρόπο χρηματοδότησης (ίδια κεφάλαια ή αναπτυξιακός νόμος).

13.3.1. Χαρακτηρισμός του κτιρίου ως παραδοσιακού ή διατηρητέου από τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ ή του ΥΠΠΟ ή του ΕΟΤ (βλέπε παρ. 13.1)

13.3.2. Έγκριση αρχιτεκτονικής μελέτης μετατροπής παραδοσιακού ή διατηρητέου κτιρίου σε ξενοδοχειακή μονάδα από τις Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού (ΠΥΤ) του Ε.Ο.Τ σύμφωνα με το Π.Δ. 33/1979 «Περί τουριστικών καταλυμάτων εντός παραδοσιακών κτισμάτων» .

13.3.3. Οικοδομική άδεια για την μετασκευή του κτιρίου από τα κατά τόπους Γραφεία Πολεοδομίας.

13.3.4. Ειδικό σήμα λειτουργίας που χορηγούν οι Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού (ΠΥΤ) του Ε.Ο.Τ.

Επισημαίνουμε ότι, προκειμένου να υποβάλλετε αίτηση υπαγωγής της επένδυσης στο καθεστώς κινήτρων του Ν.3299/2004, πρέπει να έχουν προηγηθεί, οι εγκρίσεις των παραγράφων 13.3.1. & 13.3.2.

14. ΙΔΡΥΣΗ- ΕΠΕΚΤΑΣΗ- ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΕΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

14.1. Παρεχόμενες ενισχύσεις

Τα ποσοστά των παρεχομένων ενισχύσεων για ίδρυση – επέκταση – εκσυγχρονισμό εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής ανά μορφή επένδυσης, ανά περιοχή κινήτρων και ανά είδος ενίσχυσης έχουν ως εξής:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1	ΠΕΡΙΟΧΗ Α		ΠΕΡΙΟΧΗ Β		ΠΕΡΙΟΧΗ Γ	
	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή
Ίδρυση-Επέκταση-Εκσυγχρονισμός: *Συνεδριακών Κέντρων *Κέντρων Θαλ/θεραπείας *ΧιονοδρομικώνΚέντρων *Τουρ.Λιμένων *Υδροθεραπευτηρίων *Κέντρων Τουρ.Υγείας *Κέντρων Προπονητικού Αθλητικού Τουρισμού	20%	60%	30%	100%	40%	100%

Βάσει της ΚΥΑ Υπουργών Οικονομίας-Οικονομικών &Ανάπτυξης με αριθμό πρωτ. 33019/25/7/07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β'), προβλέπεται επιπλέον ποσοστό επιχορήγησης για μεσαίες, πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, σε Περιφέρειες, Νομούς ή τμήματα αυτών, ανά είδος επενδυτικού σχεδίου, και βάσει κριτηρίων. Επισυνάπτεται σχετικό Παράρτημα με το περιεχόμενο της εν λόγω ΚΥΑ.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2	ΠΕΡΙΟΧΗ Α		ΠΕΡΙΟΧΗ Β		ΠΕΡΙΟΧΗ Γ	
	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή	1)επιχορήγηση ή και επιδότηση λήζινγκ ή 2)επιδότηση της απασχόλησης	ή εναλλακτικά φορολογική απαλλαγή
Ίδρυση-Επέκταση-Εκσυγχρονισμός: *Αυτοκινητροδρομίων *Θεματικών Πάρκων	15%	50%	25%	100%	35%	100%

Βάσει της ΚΥΑ Υπουργών Οικονομίας-Οικονομικών &Ανάπτυξης με αριθμό πρωτ. 33019/25/7/07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β'), προβλέπεται επιπλέον ποσοστό επιχορήγησης για μεσαίες, πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, σε Περιφέρειες, Νομούς ή τμήματα αυτών, ανά είδος επενδυτικού σχεδίου, και βάσει κριτηρίων. Επισυνάπτεται σχετικό Παράρτημα με το περιεχόμενο της εν λόγω ΚΥΑ

14.2. Διαδικασίες

Εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, που μπορούν να υπαχθούν στα κίνητρα του Ν.3299/2004 και τα ΦΕΚ όπου δημοσιεύονται οι τεχνικές προδιαγραφές για τη δημιουργία τους είναι:

1.ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΛΙΜΕΝΕΣ ΣΚΑΦΩΝ ΑΝΑΨΥΧΗΣ (ΜΑΡΙΝΕΣ)

ΦΕΚ118/Α/19.7.1993, Ν.2160/93, Κεφάλαιο Γ',
Δημιουργία και λειτουργία τουριστικών λιμένων

2.ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

ΦΕΚ 208/Β/1991 & ΦΕΚ 298/Β/1991

3.ΓΗΠΕΔΑ ΓΚΟΛΦ	ΦΕΚ 42/Β/26.1.1994 & ΦΕΚ 137/Β/1994
4.ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ	ΦΕΚ 1067/Β/3.12.1997
5.ΚΕΝΤΡΑ ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ	ΦΕΚ 986/Β/30.11.1995
6.ΚΕΝΤΡΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΥΓΕΙΑΣ	υπό έκδοση
7.ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ	ΦΕΚ 959/Β/11.7.2003
8.ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΠΟΝΗΤΙΚΟΥ - ΑΘΛΗΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΦΕΚ 1393/Β/3.8.2007
9.ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΙΑ	ΦΕΚ 10/Α/22.01.2007
10.ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΑΡΚΑ	υπό έκδοση

Συνοπτικά αναφέρουμε τις απαιτούμενες διαδικασίες για τη δημιουργία εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής (λεπτομέρειες στις κατά περίπτωση τεχνικές προδιαγραφές)

14.2.1. Έγκριση Σκοπιμότητας (όπου απαιτείται). Χορηγείται από τον Ε.Ο.Τ. Δ/ση Μελετών και Επενδύσεων, Τμήμα Τουριστικών Επενδύσεων και Ενημέρωσης Επενδυτών

14.2.2. Προκαταρκτική Περιβαλλοντική Εκτίμηση και Αξιολόγηση και Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων από τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

14.2.3. Έγκριση καταλληλότητας οικοπέδου και αρχιτεκτονικής μελέτης από τον Ε.Ο.Τ. Δ/ση Τουριστικών εγκαταστάσεων, Τμήμα Σχεδιασμού.

14.2.4. Οικοδομική άδεια για την ανέγερση της εγκατάστασης από τα κατά τόπους Γραφεία Πολεοδομίας.

14.2.5. Ειδικό σήμα λειτουργίας . Χορηγείται από τον Ε.Ο.Τ. Δ/ση Τουριστικών εγκαταστάσεων .

Επισημαίνουμε ότι, προκειμένου να υποβάλλετε αίτηση υπαγωγής της επένδυσης στο καθεστώς κινήτρων του Ν.3299/, πρέπει να έχουν προηγηθεί, οι εγκρίσεις των παραγράφων 14.2.1. , 14.2.2. και 14.2.3. Επίσης οι αιτήσεις των φορέων για ένταξη στις ενισχύσεις του παρόντος νόμου των επενδύσεων λιμένων σκαφών αναψυχής και γκολφ συνοδεύονται υποχρεωτικά από έγκριση της Γενικής Διεύθυνσης Στήριξης Λιμένων Αναψυχής του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης.

15. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ή ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΤΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ - ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΦΑΚΕΛΩΝ.

Στη Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών υποβάλλονται οι αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων ύψους **άνω των 4.000.000 €** που πραγματοποιούνται στα όρια της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, καθώς και οι επενδύσεις ύψους **άνω των 2.000.000 €** που πραγματοποιούνται στην υπόλοιπη Επικράτεια.

Επίσης στη Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών υποβάλλονται, ανεξαρτήτως ύψους, αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων Συνεδριακών Κέντρων, Κέντρων Θαλασσοθεραπείας, Κέντρων Τουρισμού - Υγείας, Χιονοδρομικών Κέντρων, Κέντρων Προπονητικού -

Αθλητικού Τουρισμού, Λιμένων Σκαφών Αναψυχής, Γηπέδων Γκολφ, επιχειρήσεων Αξιοποίησης Ιαματικών Πηγών, Θεματικών Πάρκων και Αυτοκινητοδρομιών , καθώς επίσης και οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται μέσα στα όρια περισσότερων της μιας περιφερειών της Επικράτειας.

Στο **Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων Α.Ε. (ΕΛ.Κ.Ε.)** υποβάλλονται οι αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων ή και προγραμμάτων χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού, ύψους **άνω των 15.000.000 ευρώ** , καθώς και οι επενδύσεις ή επιχειρηματικά σχέδια **3.000.000 ευρώ** και **άνω, εφόσον το 50% τουλάχιστον της ίδιας συμμετοχής προέρχεται από κεφάλαια εξωτερικού.**

Στις **Διευθύνσεις Σχεδιασμού & Ανάπτυξης των Περιφερειών** υποβάλλονται αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων ύψους **μέχρι 2.000.000 ευρώ** για επενδύσεις που πραγματοποιούνται μέσα στα όρια κάθε Περιφέρειας, ή προκειμένου για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ύψους **μέχρι 4.000.000 € Ειδικά** οι αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων ύψους **μέχρι 2.000.000 ευρώ** που πραγματοποιούνται στο **Νομό Δωδεκανήσου**, υποβάλλονται στο Γραφείο Περιφερειακής Ανάπτυξης Δωδεκανήσου της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.

Την **αίτηση υπαγωγής** συνοδεύουν υποχρεωτικά τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

α) Οικονομοτεχνική μελέτη . Στην περίπτωση που το συνολικό κόστος της προτεινόμενης επένδυσης υπερβαίνει το ποσό των 250.000 € , τότε η οικονομοτεχνική μελέτη υπογράφεται από οικονομολόγο, μέλος του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας ή αντίστοιχου Οργανισμού κράτους-μέλους της Ε.Ε. και από μηχανικό εξειδικευμένο στο κύριο αντικείμενο της επένδυσης , μέλος του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας και κατά περίπτωση, όπου απαιτείται από το αντικείμενο της επένδυσης, από γεωτεχνικό , μέλος του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος.

β) Αποδεικτικό καταβολής χρηματικού ποσού , το οποίο καταβάλλεται στη Δ.Ο.Υ.

Ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζει με απόφασή του επιπλέον δικαιολογητικά και προσδιορίζει τα τεχνοοικονομικά στοιχεία που συνοδεύουν την αίτηση υπαγωγής.

Αιτήσεις που δεν συνοδεύονται από όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και στοιχεία δεν συνιστούν αίτηση υπαγωγής στις διατάξεις του εν λόγω Νόμου, δεν εξετάζονται και τίθενται στο αρχείο της αρμόδιας υπηρεσίας, μη επιστρεφόμενου, του προβλεπόμενου, καταβληθέντος γι' αυτές χρηματικού ποσού.

Το ίδιο ισχύει και σε περιπτώσεις αιτήσεων υπαγωγής που περιλαμβάνουν τα κατά τα ανωτέρω απαιτούμενα δικαιολογητικά και στοιχεία, **πλην όμως κατά τον έλεγχο και την εξέταση του φακέλου διαπιστώνεται, μετά από γνώμη της αρμόδιας γνωμοδοτικής επιτροπής, ότι η οικονομοτεχνική μελέτη εμφανίζει σοβαρές ελλείψεις**, οι οποίες καθιστούν αδύνατη την αξιολόγηση της υποβληθείσας επένδυσης .

Μετά την υποβολή της αίτησης υπαγωγής οι αρμόδιες για την εξέτασή της υπηρεσίες ή φορείς δύνανται, εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο, να αποστέλλουν με απόδειξη στο φορέα της επένδυσης, ή τον αντίκλητό του, έγγραφο με το οποίο ζητείται η προσκόμιση τυχόν πρόσθετων στοιχείων και πληροφοριών, καθώς και η παροχή περαιτέρω διευκρινίσεων, προς υποβοήθηση του έργου της αξιολόγησης της αίτησης υπαγωγής. Με τα έγγραφα αυτά μπορούν να τάσσουν προθεσμίες μέχρι δεκαπέντε (15) ημέρες, από τη με απόδειξη επίδοση αυτών, εντός των οποίων ο φορέας υποχρεούται να απαντήσει.

Δεν είναι δυνατή η υποβολή, από τον ίδιο φορέα, αίτησης υπαγωγής σε περισσότερες της μιας υπηρεσίες ή φορείς για επενδύσεις κατά βάση ίδιες, που εμφανίζουν όμως διαφοροποιήσεις, είτε στο κόστος, είτε στα επί μέρους προτεινόμενα επενδυτικά έργα ή για επενδύσεις, προγράμματα ή επιχειρηματικά σχέδια που αφορούν στην ίδια παραγωγική μονάδα.

Σε περίπτωση πολλαπλής υποβολής αίτησης υπαγωγής, σύμφωνα με τα παραπάνω, καθώς και σε περίπτωση υποβολής αίτησης για υπαγωγή επένδυσης είτε στο σύνολό της, είτε κατά ένα τμήμα της που έχει ήδη υπαχθεί στις ενισχύσεις του εν λόγω Νόμου ή του Ν.2601/98, όλες οι αιτήσεις δεν εξετάζονται, μη επιστρεφόμενου του προβλεπόμενου καταβληθέντος γι' αυτές χρηματικού ποσού.

Εταιρεία της οποίας επένδυση έχει υπαχθεί στις διατάξεις του παρόντος νόμου ή του ν. 2601/98 ή του ν. 1892/1990 δεν μπορεί κατά τη χρονική διάρκεια υλοποίησής του να υποβάλει σε οποιαδήποτε υπηρεσία ή φορέα αίτηση υπαγωγής της επένδυσης η οποία να αφορά στα προϊόντα στα οποία αφορά το υλοποιούμενο επιχειρηματικό σχέδιο. Σε περίπτωση υποβολής τέτοιας αίτησης αυτή δεν εξετάζεται μη επιστρεφόμενου του καταβληθέντος γι' αυτήν χρηματικού ποσού .

Αιτήσεις για υπαγωγή επενδύσεων στις ενισχύσεις του παρόντος καθώς επίσης και αιτήματα για τροποποίηση όρων αποφάσεων υπαγωγής , που έχουν απορριφθεί, δεν επανεξετάζονται.

16. ΕΝΑΡΞΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ.

Η έναρξη της υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων γίνεται μετά τη δημοσίευση της απόφασης υπαγωγής στις διατάξεις του παρόντος νόμου. Ως έναρξη νοείται είτε η έναρξη των κατασκευαστικών εργασιών, είτε η πρώτη βέβαιη ανάληψη δέσμευσης για παραγγελία εξοπλισμού, εκτός των προκαταρκτικών μελετών σκοπιμότητας.

Έναρξη πραγματοποίησης του επενδυτικού σχεδίου πριν τη δημοσίευση της απόφασης υπαγωγής δύναται να γίνει, με αποκλειστική ευθύνη του επενδυτή, μόνο εφόσον του χορηγηθεί επιβεβαίωση επιλεξιμότητας.

Η εφαρμογή του επενδυτικού σχεδίου χωρίς την πλήρωση των προϋποθέσεων των δύο παραπάνω περιπτώσεων επιφέρει απόρριψη του συνόλου του επενδυτικού σχεδίου.

17. ΧΡΟΝΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΥΠΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΥΠΑΓΩΓΗΣ.

- Η διαδικασία εξέτασης κάθε αίτησης για υπαγωγή επένδυσης ολοκληρώνεται από την αρμόδια υπηρεσία και γνωμοδοτική επιτροπή το αργότερο εντός δύο (2) μηνών από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης, η δε απόφαση υπαγωγής εκδίδεται το αργότερο εντός μηνός από τη γνωμοδότηση της επιτροπής, εντός του οποίου δημοσιεύεται και η περίληψή της στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.
- Για την εισαγωγή των αιτήσεων υπαγωγής στην αρμόδια γνωμοδοτική επιτροπή τηρείται η απόλυτη σειρά προτεραιότητας με την οποία έχουν υποβληθεί οι αιτήσεις αυτές.
- Οι αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων υποβάλλονται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

18. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΔΑΝΕΙΟ

Στις περιπτώσεις που στο προτεινόμενο για ενίσχυση επενδυτικό σχέδιο προβλέπεται και η χρησιμοποίηση δανείου, αυτό πρέπει:

- να είναι τετραετούς τουλάχιστον διάρκειας
- να έχει τη μορφή τραπεζικού δανείου ή ομολογιακού δανείου εκδιδόμενου σε δημόσια ή μη εγγραφή ή δανείου από άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, αποκλειόμενης της μορφής αλληλόχρεου λογαριασμού.
- να λαμβάνεται για την πραγματοποίηση του επενδυτικού σχεδίου, όπως αυτό θα προκύπτει ρητά από τη σχετική δανειακή σύμβαση και
- να έχει εγκριθεί από τη χρηματοδοτούσα τράπεζα ή το χρηματοδοτικό οργανισμό, κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης υπαγωγής στις ενισχύσεις του παρόντος νόμου.

Το επενδυτικό δάνειο μπορεί να λαμβάνεται και σε συνάλλαγμα.

19. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ

- Η επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης για πρόγραμμα απόκτησης της χρήσης καινούριου σύγχρονου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού παρέχεται υπό την προϋπόθεση ότι μετά την λήξη της μίσθωσης ο εξοπλισμός θα περιέρχεται στην κυριότητα της επιχείρησης. Ο όρος αυτός πρέπει να περιλαμβάνεται στη σχετική σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης.
- Η διάρκεια της χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν μπορεί να υπερβαίνει τα πέντε έτη.

20. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ , ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΒΑΣΕΙ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.

α) Η επιδότηση αφορά στις συνδεδεμένες με την πραγματοποίηση της επένδυσης θέσεις απασχόλησης. Τέτοιες θεωρούνται οι νέες θέσεις απασχόλησης που δημιουργούνται μέσα στην 1^η τριετία από την ολοκλήρωση και έναρξη παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης για την εξυπηρέτησή της , καθώς και οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται κατά το ίδιο χρονικό διάστημα λόγω της αύξησης του συντελεστή αξιοποίησης του δυναμικού παραγωγής που οφείλεται στην εν λόγω επένδυση. Η δημιουργούμενη απασχόληση αντιπροσωπεύει καθαρή αύξηση των θέσεων πλήρους ή μερικής απασχόλησης επιπλέον των υφισταμένων κατά το χρόνο ολοκλήρωσης.

β) Η ενίσχυση καταβάλλεται επί του μισθολογικού κόστους για το σύνολο των συνδεδεμένων με την επένδυση θέσεων απασχόλησης και παρέχεται για τα 2 πρώτα έτη από τη δημιουργία της κάθε θέσης απασχόλησης. Το μισθολογικό κόστος περιλαμβάνει το μισθό πριν από την αφαίρεση φόρων, καθώς και τις υποχρεωτικές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης.

γ) Επιχειρήσεις των οποίων έχει ενισχυθεί η δημιουργούμενη απασχόληση οφείλουν να διατηρούν τον αριθμό των νέων θέσεων για τις οποίες επιχορηγούνται για τουλάχιστον 5 έτη μετά από την δημιουργία τους.

δ) Εάν διαπιστωθεί μείωση του αριθμού των δημιουργούμενων θέσεων απασχόλησης που προσδιόρισαν την επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης επιστρέφεται το μέρος της ενίσχυσης που αναλογεί στη θέση της εργασίας που καταργήθηκε.

21. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ.

- Η ενίσχυση της φορολογικής απαλλαγής για επένδυση, εφαρμόζεται χωρίς να απαιτείται η προηγούμενη υποβολή αίτησης .(άρ. 7, παρ. 1, περ. α του ν. 3299/2004).
- Οι φορείς επενδύσεων που επιλέγουν την ενίσχυση της φορολογικής απαλλαγής υποχρεούνται, όπου απαιτείται να εφοδιαστούν, με ίδια πρωτοβουλία, με τις αναγκαίες γνωμοδοτήσεις, χαρακτηρισμούς ή εγκρίσεις των επενδυτικών σχεδίων τους, από τις Ειδικές Επιτροπές ή άλλες αρμόδιες υπηρεσίες του Δημοσίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Επίσης υποχρεούνται στην υποβολή Δήλωσης Φορολογικής Απαλλαγής (Δ.Φ.Α.) (εδάφιο στ παρ.26 του άρθρου 5 του Ν.3299/04, όπως προστέθηκε με το άρθρο 37 του ν.3522/06 . Σχετική πληροφόρηση από την ιστοσελίδα του ΥΠΟΙΟ (www.mnec.gr)
- Το αφορολόγητο αποθεματικό της απαλλαγής υπολογίζεται με βάση τα καθαρά κέρδη , που δηλώνονται με βάση την εμπρόθεσμη δήλωση φορολογίας εισοδήματος, προκύπτουν από τα τηρούμενα βιβλία και εμφανίζονται στον ισολογισμό και προέρχονται από το σύνολο των δραστηριοτήτων του φορέα είτε αυτές περιλαμβάνονται στις υπαγόμενες στο ν. 3299/2004 δραστηριότητες είτε όχι και ανεξάρτητα από την περιοχή στην οποία αυτές ασκούνται , μετά την αφαίρεση των κερδών που απαλλάσσονται της φορολογίας εισοδήματος , των κρατήσεων για το σχηματισμό τακτικού αποθεματικού και των κερδών της χρήσης που διανέμονται πραγματικά ή αναλαμβάνονται από τους εταίρους ή τον επιχειρηματία . Προκειμένου για Α.Ε. και Ε.Π.Ε. για τον υπολογισμό του κατά τα παραπάνω τακτικού αποθεματικού και των διανεμομένων ποσών γίνεται αναγωγή των ποσών αυτών με την προσθήκη του αναλογούντος φόρου. Για τις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ. , η φορολογική απαλλαγή πραγματοποιείται από τα καθαρά κέρδη που δηλώνονται με την αρχική δήλωση , αφού αφαιρεθούν οι απολήψεις.
- Το αφορολόγητο αποθεματικό της απαλλαγής σχηματίζεται από τα κέρδη της διαχειριστικής περιόδου μέσα στην οποία έγινε η επένδυση. Αν δεν πραγματοποιηθούν κέρδη κατά τη διαχειριστική αυτή περίοδο ή αν αυτά που πραγματοποιήθηκαν δεν επαρκούν, το αφορολόγητο αποθεματικό σχηματίζεται από τα κέρδη των αμέσως επόμενων διαχειριστικών περιόδων μέχρι να καλυφθεί το ποσοστό της αξίας της

ενισχυόμενης επένδυσης ή της αξίας κτήσης του εξοπλισμού που αποκτάται με χρηματοδοτική μίσθωση και οι οποίες δεν μπορούν να υπερβούν τις 10 διαχειριστικές περιόδους.

- Προκειμένου για επενδύσεις, που η υλοποίησή τους διαρκεί πέραν της μιας διαχειριστικής περιόδου, παρέχεται η δυνατότητα σχηματισμού αφορολόγητου αποθεματικού από τα κέρδη της κάθε διαχειριστικής περιόδου, για τις δαπάνες των επενδύσεων που γίνονται μέσα σε αυτή και υπό την προϋπόθεση ότι η επένδυση ολοκληρώνεται εντός 5ετίας από το χρόνο έναρξής της. Όταν ο εξοπλισμός αποκτάται με χρηματοδοτική μίσθωση, το αφορολόγητο αποθεματικό υπολογίζεται επί του τμήματος της αξίας κτήσης του εξοπλισμού, το οποίο εμπεριέχεται στα μισθώματα που καταβλήθηκαν στην οικεία διαχειριστική περίοδο και με την προϋπόθεση ότι η επένδυση ή το πρόγραμμα ολοκληρώνεται εντός 5ετίας από το χρόνο έναρξής της και μετά τη λήξη της σύμβασης ο εξοπλισμός θα περιέρχεται στην κυριότητα της επιχείρησης.
- Το αφορολόγητο αποθεματικό της απαλλαγής εμφανίζεται σε ξεχωριστούς λογαριασμούς στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης.
- Οι φορείς που εφαρμόζουν την ενίσχυση της φορολογικής απαλλαγής υποχρεούνται στην τήρηση πρόσθετων βιβλίων, τα οποία ορίζονται από το ΠΔ 186/1982 (ΦΕΚ 84 Α).
- Οι φορείς επενδύσεων που επιλέγουν την ενίσχυση της φοροαπαλλαγής υποχρεούνται, όπου απαιτείται, να εφοδιαστούν, με ιδία πρωτοβουλία, με τις αναγκαίες γνωμοδοτήσεις, χαρακτηρισμούς ή εγκρίσεις των επενδυτικών σχεδίων τους, από τις Ειδικές Επιτροπές ή άλλες αρμόδιες υπηρεσίες του Δημοσίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του αναπτυξιακού νόμου. Επίσης υποχρεούνται στην υποβολή Δήλωσης Φορολογικής Απαλλαγής (Δ.Φ.Α.).
- Το αφορολόγητο αποθεματικό προστίθεται στα κέρδη της επιχείρησης και φορολογείται:

A) Στη διαχειριστική χρήση κατά την οποία :

-Πωλήθηκαν ή έπαψαν να χρησιμοποιούνται τα πάγια περιουσιακά στοιχεία πριν περάσουν 5 χρόνια από τότε που αγοράστηκαν ή έπαψαν να χρησιμοποιούνται τα μηχανήματα των οποίων η χρήση είχε αποκτηθεί με χρηματοδοτική μίσθωση και ακυρώθηκε η σύμβαση για το ποσό που το αφορολόγητο αποθεματικό αντιστοιχεί στην αξία των πάγιων αυτών στοιχείων. Η ρύθμιση αυτή δεν εφαρμόζεται εάν η επιχείρηση αντικαταστήσει τα πάγια αυτά στοιχεία, μέσα σε έξι μήνες από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου που έγινε η πώληση ή η διακοπή της χρηματοδοτικής μίσθωσής τους με νέα πάγια στοιχεία ίσης τουλάχιστον αξίας τα οποία συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις της ενισχυόμενης δαπάνης της επένδυσης ή της χρηματοδοτικής μίσθωσης.

-Θα γίνει διανομή ή ανάληψη του αντίστοιχου ποσού του αφορολόγητου αποθεματικού και για το ποσό που θα διανεμηθεί ή θα αναληφθεί.

-Διαλύεται η ατομική επιχείρηση ή εταιρεία λόγω θανάτου του επιχειρηματία ή μέλους της εταιρείας.

B) Επίσης το αφορολόγητο αποθεματικό που σχηματίστηκε φορολογείται:

-Σε περίπτωση αποχώρησης εταίρου, στο όνομά του, στο χρόνο αποχώρησής του και για το ποσό που αναλογεί σε αυτόν, με βάση το ποσοστό συμμετοχής του στην εταιρεία.

-Σε περίπτωση μεταβίβασης εταιρικής μερίδας, στο όνομα του μεταβιβάζοντος, στο χρόνο της μεταβίβασης και για το ποσό που αναλογεί σε αυτόν, με βάση το ποσοστό που αναλογεί σε αυτόν, με βάση το ποσοστό του στην εταιρεία.

-Σε περίπτωση ανάληψης του αποθεματικού από εταίρο ή τους κληρονόμους του, στο όνομα του αναλαμβάνοντος στο χρόνο ανάληψης και για το ποσό που αναλαμβάνεται από αυτόν.

-Σε περίπτωση θανάτου ενός εταίρου και εφόσον η εταιρεία συνεχίζεται νόμιμα μόνον μεταξύ των λοιπών εταίρων στο όνομα του κληρονόμου και για το ποσό που αναλογεί σε αυτόν, με βάση το ποσοστό συμμετοχής του θανόντος στην εταιρεία.

-Σε περίπτωση που η επιχείρηση μετά τη λήξη της χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν αποκτά της κυριότητα του εξοπλισμού.

Γ) Σε περίπτωση μη ολοκλήρωσης της επένδυσης ή και μη απόκτησης της χρήσης του εξοπλισμού με χρηματοδοτική μίσθωση εντός της 5ετίας που ορίζεται από το άρ. 5 , παρ. 8 του ν. 3299/2004 , η επιχείρηση υποχρεούται στην υποβολή συμπληρωματικών δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος για κάθε οικονομικό έτος και για το μέρος των κερδών που απηλλάγησαν της φορολογίας λόγω σχηματισμού του αφορολόγητου αποθεματικού .

22. ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ - ΕΝΑΡΞΗ ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΗΣ

α) Η καταβολή του ποσού της επιχορήγησης πραγματοποιείται σε δόσεις ως εξής:

- Το 50% του ποσού της επιχορήγησης καταβάλλεται μετά την υλοποίηση του 50% της επένδυσης και μετά από πιστοποίηση του αρμοδίου οργάνου ελέγχου ότι υλοποιήθηκε το τμήμα αυτό του έργου σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της απόφασης υπαγωγής.
- Το υπόλοιπο 50% του ποσού της επιχορήγησης καταβάλλεται μετά από την πιστοποίηση της ολοκλήρωσης και της έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης από το αρμόδιο όργανο ελέγχου.

Παρέχεται η δυνατότητα προκαταβολής που συνολικά δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% της προβλεπόμενης στη σχετική απόφαση υπαγωγής της επένδυσης επιχορήγησης, με την προσκόμιση ισόποσης εγγυητικής επιστολής προσαυξημένης κατά 10 % από τράπεζα που είναι εγκατεστημένη και λειτουργεί νόμιμα στην Ελλάδα. Η ανωτέρω προκαταβολή αποτελεί μέρος της συνολικά καταβαλλόμενης επιχορήγησης . Σε περίπτωση χορήγησης του συνόλου της προκαταβολής δεν εφαρμόζεται η καταβολή του 50% του ποσού της επιχορήγησης μετά την υλοποίηση του 50% της επένδυσης κατά τα ανωτέρω.

β) Η επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης καταβάλλεται εφόσον το σύνολο του μισθωμένου εξοπλισμού , βάσει της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης έχει εγκατασταθεί στη μονάδα μετά από πιστοποίηση από το αρμόδιο όργανο ελέγχου, ως εξής:

- Ποσό μέχρι 50% της ενισχυόμενης δαπάνης της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης καταβάλλεται μέχρι τη λήξη του χρόνου ολοκλήρωσης που προβλέπεται στην απόφαση υπαγωγής.
- Μετά την παρέλευση της λήξης του χρόνου ολοκλήρωσης καταβάλλεται το υπόλοιπο ποσό εφόσον έχει πιστοποιηθεί η ολοκλήρωση της επένδυσης και η έναρξη της παραγωγικής της λειτουργίας.

Η επιδότηση καταβάλλεται μετά την εκάστοτε πληρωμή των δόσεων του μισθώματος από την επιχείρηση σε δόσεις καθεμιά εκ των οποίων υπολογίζεται επί του τμήματος της αξίας κτήσης του εξοπλισμού, το οποίο εμπεριέχεται στην εκάστοτε καταβαλλόμενη δόση του μισθώματος. Σε περίπτωση που η σύμβαση της χρηματοδοτικής μίσθωσης προβλέπει καταβολή των δόσεων του μισθώματος σε διαστήματα μικρότερα του τριμήνου , η καταβολή γίνεται ανά τρίμηνο.

γ) Η επιχορήγηση του κόστους απασχόλησης καταβάλλεται ανά εξάμηνο μετά από αίτηση του επενδυτή. Η αίτηση καταβολής των ενισχύσεων κατατίθεται μαζί με τα απαιτούμενα παραστατικά στην αρμόδια υπηρεσία το αργότερο εντός 1 έτους από τη λήξη της προθεσμίας ολοκλήρωσης της επένδυσης και έναρξης της παραγωγικής της λειτουργίας , όπως αυτή ορίζεται στην εγκριτική απόφαση.

Για την καταβολή του πρώτου μέρους της ενίσχυσης απαιτείται πιστοποίηση και έλεγχος της ολοκλήρωσης επένδυσης και έναρξης της παραγωγικής της λειτουργίας .

Η επιχορήγηση καταβάλλεται μόνον για τις συνδεδεμένες με την επένδυση θέσεις εργασίας.

δ) Η επιχορήγηση καταβάλλεται απευθείας στον επενδυτή και δεν επιτρέπεται η εκχώρησή της σε τρίτους. Κατ' εξαίρεση είναι δυνατή η εκχώρηση της επιχορήγησης σε τράπεζες για την παροχή βραχυπρόθεσμου δανεισμού ισόποσου της εκχωρούμενης επιχορήγησης, που χρησιμοποιείται για την υλοποίηση της επένδυσης. Στις περιπτώσεις αυτές η καταβολή της επιχορήγησης γίνεται απευθείας στην τράπεζα με την οποία έχει υπογραφεί η σύμβαση εκχώρησης εφόσον κάθε φορά έχει αναληφθεί ισόποσο τουλάχιστον της καταβαλλόμενης επιχορήγησης τμήμα του βραχυπρόθεσμου αυτού δανείου.

23. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΝΙΣΧΥΟΜΕΝΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.

A. Οι επιχειρήσεις των οποίων επενδυτικά σχέδια ύψους άνω των 200.000 € υπάγονται στο καθεστώς ενίσχυσης του ν. 3299/2004, υποχρεούνται , το αργότερο μέχρι την εκταμίευση της πρώτης δόσης της ενίσχυσης να λειτουργούν με τη μορφή εμπορικής εταιρείας ή συνεταιρισμού. Ιερές μονές και η Ιερά Κοινότητα του Αγίου Όρους , για την πραγματοποίηση των επενδύσεων δεν υποχρεούνται στη σύσταση εταιρείας.

B. Επιχειρήσεις των οποίων επενδυτικά σχέδια έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του ν. 3299/2004 , μετά από την υπαγωγή τους **και μέχρι την παρέλευση 5ετίας από τη δημοσίευση της απόφασης ολοκλήρωσης και έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης** οφείλουν:

-Να τηρούν τους όρους υπαγωγής

-Να αποκτούν την κυριότητα του μισθωμένου εξοπλισμού με τη λήξη της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης.

-Να μη διακόπτουν την παραγωγική δραστηριότητα της επένδυσης εκτός αν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας που προκαλούνται από φυσικά φαινόμενα .

-Να μην παύσουν τη λειτουργία της επιχείρησης εκτός αν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας που προκαλούνται από φυσικά φαινόμενα .

-Να μη μεταβιβάζουν για οποιονδήποτε λόγο πάγια περιουσιακά στοιχεία που έχουν ενισχυθεί , εκτός εάν αυτά αντικατασταθούν εντός εξαμήνου από άλλα κυριότητας του φορέα και ανάλογης αξίας που ανταποκρίνονται στην εξυπηρέτηση της παραγωγικής λειτουργίας της επιχείρησης με υποχρέωση γνωστοποίησης της αντικατάστασης εντός 3 μηνών στην αρμόδια υπηρεσία. Αιτήματα αντικατάστασης παγίων για κάθε ενισχυόμενη επένδυση δεν μπορούν να εγκριθούν πάνω από 2 φορές.

Γ. Επίσης οι επιχειρήσεις των οποίων επενδυτικά σχέδια έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του ν. 3299/2004 , μετά από την υπαγωγή τους **και μέχρι την παρέλευση 5ετίας από τη δημοσίευση της απόφασης ολοκλήρωσης και έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης** δεν επιτρέπεται χωρίς την έγκριση του αρμοδίου για την έκδοση της απόφασης υπαγωγής οργάνου:

-Να εκμισθώσουν μέρος ή το σύνολο της ενισχυθείσας επένδυσης. Η έγκριση δίδεται με τον όρο της συνέχισης της λειτουργίας της επιχείρησης στο ίδιο παραγωγικό αντικείμενο και η ευθύνη για την τήρηση των όρων υπαγωγής παραμένει στον εκμισθωτή.

Δ. Επιχειρήσεις των οποίων έχει ενισχυθεί η δημιουργούμενη απασχόληση , οφείλουν να διατηρούν τον αριθμό των νέων θέσεων για τις οποίες επιχορηγούνται για τουλάχιστον 5 έτη μετά τη δημιουργία τους.

-Εάν διαπιστωθεί μείωση του αριθμού των δημιουργούμενων θέσεων απασχόλησης, που προσδιόρισαν την επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης, επιστρέφεται το μέρος της ενίσχυσης, που αναλογεί στη θέση εργασίας που καταργήθηκε.

-Κάθε αλλαγή της εταιρικής σύνθεσης του φορέα της επένδυσης οφείλει να γνωστοποιείται στην αρμόδια υπηρεσία. Εάν διαπιστωθεί κατά την ολοκλήρωση της επένδυσης ότι λόγω αλλαγής της εταιρικής σύνθεσης ο φορέας του επενδυτικού έργου έπαυσε να είναι μεσαία ή μικρή επιχείρηση, αφαιρείται από την ενίσχυση το αντίστοιχο ποσοστό που όριζε η απόφαση υπαγωγής λόγω αυτής της ιδιότητας.

24. ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

- Με Προεδρικά Διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση των Υπουργών Οικονομίας & Οικονομικών και Ανάπτυξης, καθώς και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού και στα πλαίσια ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης, είναι δυνατόν να θεσπίζονται **ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης** περιφερειών της

επικράτειας, ιδιαίτερα των νησιωτικών και ορεινών περιοχών, ή τμημάτων τους ή ορισμένων κατηγοριών επιχειρήσεων ή επενδύσεων του άρθρου 3, ιδιάζουσας σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Για την έκδοση κάθε Προεδρικού Διατάγματος πρέπει να έχει προηγηθεί η εκπόνηση ειδικής μελέτης σκοπιμότητας μέσω της οποίας να τεκμηριώνονται τα ανωτέρω.

- Για τις επενδύσεις με σημαντική επίπτωση στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας και στην απασχόληση ύψους 50 εκατομμυρίων ευρώ και με δημιουργία 125 τουλάχιστον θέσεων μόνιμης απασχόλησης, τα παρεχόμενα ποσοστά επιχορήγησης, φορολογικών απαλλαγών και επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης, καθορίζονται για κάθε επένδυση με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης καθώς και των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών. **Επίσης με την ίδια απόφαση μπορεί:** Να καθορίζεται η κατασκευή με δημόσια δαπάνη ειδικών έργων υποδομής προς διευκόλυνση της γενικότερης λειτουργίας της μονάδας. Οι ως άνω κοινές υπουργικές αποφάσεις τελούν υπό την προϋπόθεση της προηγούμενης κύρωσής τους με νόμο.

24.1) ΙΔΡΥΣΗ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης, κατόπιν προηγούμενης έγκρισης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενισχύεται η δημιουργία πολύ μικρών ή μικρών επιχειρήσεων, καθώς και η υλοποίηση δαπανών των επιχειρήσεων αυτών που έχουν ιδρυθεί κατά τη τελευταία πενταετία.

Οι παρεχόμενες ενισχύσεις της περίπτωσης αυτής δεν θα υπερβαίνουν το ποσό των δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ για κάθε πολύ μικρή ή μικρή επιχείρηση που είναι εγκατεστημένη στις περιφέρειες (περιοχές) στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση (περιοχές άρθρου 87 παράγρ. 3 περίπτωση α της Συνθήκης της ΕΕ) και του ενός εκατομμυρίου (1.000.000) ευρώ στις περιφέρειες στις οποίες προωθείται η ανάπτυξη ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον με την παρεχόμενη ενίσχυση δεν αλλοιώνονται οι όροι των συναλλαγών κατά τρόπο αντίθετο προς το κοινό συμφέρον (περίπτωση άρθρ. 87 παράγρ. 3 περίπτωση γ' της Συνθήκης της Ε.Ε.). Με την ίδια Απόφαση δύναται να καθορίζονται περιοχές της Επικράτειας στις οποίες θα παρέχονται οι προβλεπόμενες ενισχύσεις, οι τομείς στους οποίους θα δραστηριοποιούνται οι ενισχυόμενες επιχειρήσεις κλπ.

25. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Επενδύσεις ή προγράμματα ή επιχειρηματικά σχέδια που μέχρι τις 23/12/2004 (ημερομηνία δημοσίευσης του ν. 3299/2004) έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του ν. 2601/98 ή έχουν ολοκληρωθεί για αυτά οι διαδικασίες εξέτασης και υπαγωγής από τις αρμόδιες υπηρεσίες και γνωμοδοτικές επιτροπές αλλά δεν έχει δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης η περίληψη της απόφασης υπαγωγής τους διέπονται από τις διατάξεις που ίσχυαν πριν από την έναρξη της ισχύος του νόμου 3299/2004.

Για τις επενδύσεις του ν. 2601/98 που έχει αρχίσει η υλοποίησή τους και δεν έχει ολοκληρωθεί κατά την έναρξη ισχύος του νόμου 3299/2004 και θα διαρκέσει πέραν της μιας διαχειριστικής χρήσης, συνεχίζουν να έχουν ισχύ οι διατάξεις του ν. 2601/98 για τις αφορολόγητες εκπτώσεις, επίσης οι διατάξεις του άρ. 6, παρ. 27, του άρ. 8 παρ. 24 του ν. 2601/98, καθώς και του άρ. 21, παρ. 5 του ν. 3259/2004 για την εφαρμογή των αφορολόγητων εκπτώσεων μέχρι την ολοκλήρωση των επενδύσεων εντός της προβλεπόμενης πενταετίας

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΧΕΤΙΚΗ ΜΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

- **ΦΕΚ 118/Α/19.7.1993:**, Νόμος 2160/93, «Ρυθμίσεις για τον Τουρισμό και άλλες διατάξεις».
- **ΦΕΚ 797/Β/86:** 2647/ΥΠ.Ε.Θ.Ο./ΕΙΔ. 135 ΕΟΤ/19.11.1986 Απόφαση Υφυπουργού Εθν. Οικονομίας " «Μέτρα για την ελεγχόμενη τουριστική ανάπτυξη και την αναβάθμιση της τουριστικής προσφοράς περιοχών της χώρας. Καθορισμός περιοχών Ελέγχου Τουριστικής Ανάπτυξης».

- **ΦΕΚ 1039/Β/7.8.2001:** Υπ. Απόφαση υπ' αριθ. 3545/30.7.2001 «Τροποποίηση της 2647/ΥΠ.Ε.Θ.Ο./ΕΙΔ. 135 ΕΟΤ/19.11.1986 απόφασης Υφυπουργού Εθν. Οικονομίας "μέτρα για την ελεγχόμενη τουριστική ανάπτυξη και την αναβάθμιση της τουριστικής προσφοράς περιοχών της Χώρας - Καθορισμός περιοχών ελέγχου τουριστικής ανάπτυξης». (Άρση του κορεσμού του Δήμου Θεσσαλονίκης για ξενοδοχεία Γ΄τάξης και άνω).
- **ΦΕΚ 223/Β/25.2.2002:** Τροποποίηση της Τ/7959/11.12.2001 Απόφασης του Υφυπουργού Ανάπτυξης (άρση του κορεσμού στο ηπειρωτικό τμήμα της Αττικής και στο νησί της Αίγινας για ξενοδοχεία Γ΄τάξης και άνω).
- **ΦΕΚ 61/Δ/88:** Από 20.1.88 Π.Δ. «Όροι δόμησης τουριστικών εγκαταστάσεων σε εκτός σχεδίου γήπεδα».
- **ΦΕΚ 474/Δ/91:** «Καθορισμός όρων και περιορισμών δόμησης για την ανέγερση τουριστικών εγκαταστάσεων σε γήπεδα εντός σχεδίων πόλεως και εκτός ορίων οικισμών κάτω των 2000 κατοίκων καθορισθέντων βάσει του 24.4.1985 Π.Δ/τος (Δ'181) ως ισχύει, των νήσων Κρήτης, Ρόδου και Κερκύρας καθώς και του νομού Χαλκιδικής».
- **ΦΕΚ 678/Β/90:** υπ' αριθ. 69269/5387/90 ΚΥΑ «Κατάταξη έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες, περιεχόμενο της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ), καθορισμός περιεχομένου ειδικών περιβαλλοντικών μελετών και λοιπές συναφείς διατάξεις, σύμφωνα με το Ν 1650/86»
- **ΦΕΚ 786/Α/20.10.1994:**, υπ' αριθ. 1661/20.10.94 ΚΥΑ «Τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων της υπ'αριθ. 69269/5387 Κοινής Απόφασης Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων και Τουρισμού»
- **ΦΕΚ 691/Β/90:** "Καθορισμός τρόπου ενημέρωσης των πολιτών και φορέων εκπροσώπησής τους για το περιεχόμενο της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων των έργων και δραστηριοτήτων σύμφωνα με την παρ.2 του άρθρου 5 του Ν.1650/86".
- **ΦΕΚ 755/Β/318.1995:** υπ'αριθ. 24635/23.8.1995 Απόφαση των Υπουργών Τουρισμού και Περιβάλλοντος Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων που αφορά στην «Ανάθεση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων για ορισμένες δραστηριότητες της πρώτης (α΄) κατηγορίας του άρθρου 3 του ν. 1650/1986 στους Γενικούς Γραμματείς των Περιφερειών της Χώρας, εξαιρουμένης της Περιφέρειας Αττικής».
- **ΦΕΚ 91/Α/02 :** Ν. 3010/2002 περί εναρμόνισης του ν. 1650/1986 με τις οδηγίες 97/11 Ε.Ε. και 96/61 Ε.Ε. διαδικασία οριοθέτησης και ρυθμίσεις θεμάτων για τα υδατορέματα και άλλες διατάξεις.
- **ΦΕΚ 1022/Β/2002:** ΚΥΑ 15393/2332/2002 <<Περί κατάταξης δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 1650/86 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3010/2002.
- **ΦΕΚ 1002/Β/18.7.05:** ΚΥΑ 145799/2005 η οποία τροποποίησε την προαναφερόμενη ΚΥΑ.
- **ΦΕΚ 332/Β/20-3-03 :** ΚΥΑ 11014/703/φ.104/14-3-03 Περί διαδικασίας προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης (ΠΠΕΑ) και έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (ΕΠΟ) , σύμφωνα με το άρθρο 4 , του ν. 1650/86 , όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002.
- **ΦΕΚ 977/Β/16-7-2003:** Απόφαση Υφυπουργού Ανάπτυξης υπ' αριθμ. Τ/6563/26-6-03 περί <<Περιβαλλοντικής αδειοδότησης τουριστικών καταλυμάτων>>.
- **ΦΕΚ 557/Β/87:** Με αριθ. 530992/87 Απόφαση Γεν. Γραμματέα ΕΟΤ "Τεχνικές προδιαγραφές Τουριστικών Εγκαταστάσεων ".
- **ΦΕΚ 43/Α/7.3.2002 :** Π.Δ.43/202 "Κατάταξη των κύριων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε κατηγορίες με σύστημα αστέρων και τεχνικές προδιαγραφές αυτών" όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το άρθρο 16 του ν. 3190/03 (ΦΕΚ 249/Α/2003).

- **ΦΕΚ 208/Β/91 & ΦΕΚ 298/Β/91:** Με αριθ. 23908/91 ΚΥΑ "Τεχνικές προδιαγραφές για τη δημιουργία Συνεδριακών Κέντρων", όπως τροποποιήθηκε με την 11280/2006 (ΦΕΚ 1444 τ.Β') ΚΥΑ των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών – Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων - Τουριστικής Ανάπτυξης.
- **Υπ. Απόφαση Τ/4486/3.12.1999 (ΦΕΚ 2202 τ.Β')** "Προϋποθέσεις χορήγησης ειδικού σήματος λειτουργίας σε επιχειρήσεις Συνεδριακών Κέντρων".
- **ΦΕΚ 42/Β/26.1.1994, ΦΕΚ 137/Β/2.3.1994:** Υπουργική Απόφαση 520010/6/12.1.1994 "Καθορισμός προδιαγραφών Γηπέδων Γκολφ", όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με την υπ' αριθμ. Τ/15802/2003 Υπουργική Απόφαση **ΦΕΚ 1927/24-12-03**.
- **Υπ. Απόφαση 533190/29.7.1996 (ΦΕΚ 900 τ. Β')** "Προϋποθέσεις έκδοσης-χορήγησης ειδικού σήματος λειτουργίας σε επιχειρήσεις γηπέδων γκολφ".
- **Υπ. Απόφαση Τ/11754/2003 (ΦΕΚ 1536/Β/2003)** "Προϋποθέσεις έκδοσης-χορήγησης ειδικού σήματος λειτουργίας σε επιχειρήσεις χιονοδρομικών κέντρων", όπως τροποποιήθηκε με την 610/16.1.2006 (ΦΕΚ 95 τ.Β') Απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης.
- **ΦΕΚ 986/Β/30.11.1995:** υπ'αριθ. 2356/24.11.1995 Κοινή Απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημ. Έργων και Τουρισμού, "Προδιαγραφές Κέντρων Θαλασσοθεραπείας για την παραγωγή τους στο καθεστώς των κινήτρων του Ν.1892/90, όπως ισχύει.
- **Υπ. Απόφαση Τ/2364/26.6.1997 (ΦΕΚ 551 τ.Β')** "Προϋποθέσεις έκδοσης- χορήγησης ειδικού σήματος λειτουργίας σε επιχειρήσεις κέντρων θαλασσοθεραπείας".
- **ΦΕΚ 1067/Β/3.12.1997** ΚΥΑ υπ'αριθ. Τ.4400/24.11.1997 «Προδιαγραφές Εγκαταστάσεων Αξιοποίησης Ιαματικών Πηγών για την παραγωγή τους στο καθεστώς κινήτρων του Ν.1892/90, όπως ισχύει».
- **ΦΕΚ 230/Α/24.10.2006** ν. 3498/2006 «Ανάπτυξη ιαματικού τουρισμού και άλλες διατάξεις».
- **ΦΕΚ 959/Β/11-7-2003** ΥΑ υπ' αριθμ. Τ/6888/4-7-2003 «Καθορισμός προδιαγραφών για την ίδρυση Χιονοδρομικών Κέντρων»
- **ΠΡΑΚΤΙΚΟ (ΕΝΙΑΙΟ ΚΑΙ ΑΔΙΑΙΡΕΤΟ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ) ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2003-2004** (ΑΠ ΥΠΙΑΝ Τ/1027/4-7-03).
- **ΦΕΚ 10/Α/1979:** Π.Δ. 33/1979 "Περί τουριστικών καταλυμάτων εντός παραδοσιακών κτισμάτων"
- **Πληροφοριακό έντυπο** για τις διαδικασίες ελέγχου και απαιτούμενων δικαιολογητικών, όσον αφορά στη θεώρηση σχεδίων αναστήλωσης ή μετασκευής παραδοσιακών κτισμάτων σε Τουριστικά καταλύματα, με βάση το Π.Δ. 33/79 (Διατίθεται από τη Δ/νση Τουρ/κών Εγκ/σεων-Τμήμα Σχεδιασμού του ΕΟΤ)
- **ΦΕΚ 148/Β/12.2.2002:** ΚΥΑ με αριθ. 51436/5.2.2002 «Καθορισμός ύψους καταβολής χρηματικού ποσού (παραβόλου) για την υποβολή αιτήσεων παραγωγής επενδύσεων ή / και προγραμμάτων χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού ή επιχειρηματικών σχεδίων, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 8 του Ν. 2601/98, καθώς επίσης και για την υποβολή αιτήσεων ένταξης επενδύσεων στο καθεστώς επιδότησης τόκων παράλληλα με την φορολογική απαλλαγή σύμφωνα με την παρ. 24 του άρθρου 8 του Ν.2601/98».
- **ΦΕΚ 254/Α/15.12.1997:** Ν.2545/10.12.1997 «Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές και άλλες διατάξεις».(άρθρο 29, ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Π.Ο.Τ.Α.).
- **ΦΕΚ 149/Β/20.2.1998:** ΚΥΑ υπ'αριθ.Τ/751/Β/10.2.1998 «Απαιτούμενα δικαιολογητικά, διαδικασίες και ρύθμιση λοιπών λεπτομερειών για την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 29 του Ν. 2545/97 «Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές και άλλες διατάξεις» (Π.Ο.Τ.Α.).

- **ΦΕΚ 822/Β/6.8.98:** ΚΥΑ με αριθ. Τ/3522/9.7.98 «Γενικές κατευθύνσεις τουριστικής πολιτικής για τη δημιουργία ΠΟΤΑ κατά τις διατάξεις της παρ.3, του άρθρου 29 του Ν. 2545/97 «Βιομηχανικές και Επιχειρηματικές Περιοχές και άλλες διατάξεις»
- **ΦΕΚ 922/Β/14.12.1994:** ΚΥΑ 43965/94 «Καθορισμός του είδους και της έκτασης των επενδυτικών έργων που περιλαμβάνονται στις επενδύσεις εκσυγχρονισμού ολοκληρωμένης μορφής των εγκαταστάσεων και εξοπλισμού των ξενοδοχειακών μονάδων, για την υπαγωγή τους στις διατάξεις του Ν.1892/90».
- **ΦΕΚ 870/Β/19.8.1998:** ΚΥΑ 58692/98 «Είδος και έκταση των έργων, που πρέπει να περιλαμβάνονται στα επενδυτικά προγράμματα ή / και προγράμματα χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού για τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων και εξοπλισμού των τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων (campings) τάξης Γ΄ και ανώτερης για να θεωρείται ο εκσυγχρονισμός αυτός ως ολοκληρωμένης μορφής και να είναι δυνατή η εφαρμογή των ενισχύσεων του Ν.2601/98»
- **ΦΕΚ 211/25-9-01 :** Π.Δ. 313/2001 περί μεταφοράς αρμοδιοτήτων από τον ΕΟΤ στο Υπουργείο Ανάπτυξης και στις Περιφέρειες.....
- **ΦΕΚ 231/11-10-01 :** ΠΔ 343/2001 περί Οργανισμού Διάρθρωσης των Υπηρεσιών του Ελληνικού οργανισμού Τουρισμού.
- **ΦΕΚ 29/Α/10-2-03 :** Ν. 3105/2003 περί Τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης , ρυθμίσεις για τον τουρισμό και άλλες διατάξεις.
- **ΦΕΚ 187/Α/11-10-2004 :** ν. 3270/2004 «Αρμοδιότητες του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης και θέματα τουρισμού».
- **ΦΕΚ 261/Α/23-12-2004 :** ν. 3299/2004 «Κίνητρα ιδιωτικών επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξης και την Περιφερειακή Σύγκλιση».
- **ΦΕΚ 276/Α/22-12-2006 :** με το άρθρο 37 του ν. 3522/2006 «Μεταβολές στη φορολογία εισοδήματος απλουστεύσεις στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και άλλες διατάξεις», τροποποιήθηκε ο ν. 3299/2004.
- **ΦΕΚ 312/Α/27.12.05:** ν. 3427/2005 «Φόρος προστιθέμενης αξίας κλπ.»
- **ΦΕΚ 574/Β/8.5.2006 Κ.Υ.Α.** Αριθμός 17829/2006 «Καθορισμός τμημάτων της Επικράτειας στα οποία δεν έχουν εφαρμογή οι ενισχύσεις της επιχορήγησης, της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης και της επιδότησης του μισθολογικού κόστους του ν.3299/2004, για τα επενδυτικά σχέδια ίδρυσης ή επέκτασης ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων».
- **ΦΕΚ 10/Α/22.01.2007 :** Π.Δ.14/2007 «Καθορισμός προδιαγραφών για τη δημιουργία αυτοκινητοδρομιών».
- **ΦΕΚ 1292/Β/25.7.2007:** ΚΥΑ 33016/2007 ``Συμπλήρωση της υπ'αριθ.17829/26.4.2006 κοινής υπουργικής απόφασης (ΦΕΚ 524/Β/8.5.2006)``
- **ΦΕΚ 1292/Β/25.7.2007:** ΚΥΑ 33019/2007 ``Καθορισμός επιπλέον ποσοστού επιχορήγησης ή και επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης στις πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις για τα επενδυτικά σχέδια που υπάγονται στις διατάξεις του Ν.3299/04``
- **ΦΕΚ 1292/Β/25.7.2007:** ΚΥΑ 33017/2007 ``Καθορισμός των δικαιολογητικών και των τεχνοοικονομικών στοιχείων με τα κίνητρα της επιχορήγησης, της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης και της επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.3299/2004``
- **ΦΕΚ 1292/Β/25.7.2007:** ΚΥΑ 33018/2007 ``Καθορισμός ενισχυόμενων δαπανών για τα επενδυτικά σχέδια που υπάγονται στις διατάξεις του ν.3299/2004``

- **ΦΕΚ 1292/Β/25.7.2007: ΚΥΑ 33021/2007** "Τροποποίηση της υπ'αριθ.8356/3.3.2005 απόφασης "Στοιχεία αξιολόγησης, λειτουργία, βαθμολόγηση, αριθμός και τρόπος εφαρμογής των κριτηρίων υπαγωγής των επενδυτικών σχεδίων στις διατάξεις του ν.3299/2004"
- **ΦΕΚ 1326/Β/30.7.2007 & ΦΕΚ 1301/Β/26.7.07: ΚΥΑ 15267/ΔΒΕ 1536/07, ΚΥΑ 15268/ΔΒΕ 1537/07, ΚΥΑ 15269/ΔΒΕ 1538/07 & ΚΥΑ 14929/ΔΒΕ/1495/07 σχετικά με ειδικά επενδυτικά σχέδια της περίπτ. (ε) της παρ.1 του άρθρου 3 κλπ. του ν.3299/04**
- **ΦΕΚ 1393/Β/3.8.2007: ΚΥΑ 12061/2007** "Προδιαγραφές Κέντρων Προπονητικού Αθλητικού Τουρισμού (ΚΕΠΑΤ) για την υπαγωγή τους στο καθεστώς κινήτρων του ν.3299/04".

ΓΕΝΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

1. ΔΙΑΘΕΣΗ ΦΕΚ

Τα έντυπα (ΦΕΚ) μπορείτε να προμηθευτείτε είτε απευθείας από το Εθνικό Τυπογραφείο, Καποδιστρίου 34, 104 32 Αθήνα, είτε ταχυδρομικά, κατόπιν συνεννόησης τηλ. 210 - 4071010, fax 210 – 4071010, internet : <http://www.et.gr>.

2. ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΓΩΓΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΟ Ν. 3299/2004.

- **ΕΟΤ-ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ- ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ**
Τσόχα 7 , ΑΘΗΝΑ,τηλ.:210 8707888, 8707851, 8707819
- **ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΠΟΙΟ** Νίκης 5-7 Σύνταγμα Δ/ΝΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
τηλ.κέντρο 210 3332000
- **ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (ΕΛΚΕ)** Μητροπόλεως 3, 105 57, τ/φ 210 3355700

3. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία , η συλλογή και επεξεργασία των στατιστικών στοιχείων για τον τομέα του τουρισμού ανήκει στην αρμοδιότητα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.

Για οποιαδήποτε σχετική πληροφορία μπορείτε να απευθύνεστε στην δ/ση : www.statistics.gr

(Στο site της ΕΣΥΕ, επιλέξτε "Στατιστικά Στοιχεία" από το μενού και στην συνέχεια από την λίστα που θα εμφανιστεί επιλέξτε "Εμπόριο και Υπηρεσίες" \ "Τουρισμός").

Ορισμός των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων

{απόσπασμα από τη σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής της 6^{ης} Μαΐου 2003, σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΕΕ L 124 της 20.5.2003, σ.36)}

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΩΝ, ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΝΕΚΡΙΝΕ Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

«Άρθρο 1

Επιχείρηση

Επιχείρηση θεωρείται κάθε μονάδα, ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή, που ασκεί οικονομική δραστηριότητα. Ως τέτοιες νοούνται ιδίως οι μονάδες που ασκούν βιοτεχνική ή άλλη

δραστηριότητα, ατομικά ή οικογενειακά, προσωπικές εταιρείες ή ενώσεις προσώπων που ασκούν τακτικά μια οικονομική δραστηριότητα.

Άρθρο 2

Αριθμός απασχολούμενων και οικονομικά όρια προσδιορίζοντα τις κατηγορίες επιχειρήσεων

1. Η κατηγορία των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) αποτελείται από επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 250 εργαζόμενους και των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατομμύρια ευρώ.
2. Στην κατηγορία των ΜΜΕ, ως μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζόμενους και της οποίας ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατομμύρια ευρώ.
3. Στην κατηγορία των ΜΜΕ, ως πολύ μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζόμενους και της οποίας ο ετήσιος κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατομμύρια ευρώ.

Άρθρο 3

Τύποι επιχειρήσεων που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του αριθμού απασχολούμενων και των χρηματοοικονομικών ποσών

1.- "Ανεξάρτητη επιχείρηση" είναι κάθε επιχείρηση που δεν χαρακτηρίζεται ως συνεργαζόμενη επιχείρηση κατά την έννοια της παραγράφου 2 ή ως συνδεδεμένη επιχείρηση κατά την έννοια της παραγράφου 3.

2.- "Συνεργαζόμενες επιχειρήσεις" είναι όλες οι επιχειρήσεις που δεν χαρακτηρίζονται ως συνδεδεμένες κατά την έννοια της παραγράφου 3 και μεταξύ των οποίων υπάρχει η ακόλουθη σχέση: μια επιχείρηση (ανάντη επιχείρηση) κατέχει, η ίδια ή από κοινού με μία ή περισσότερες συνδεδεμένες επιχειρήσεις κατά την έννοια της παραγράφου 3, το 25% ή περισσότερο του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου μιας άλλης επιχείρησης (κατάντη επιχείρηση).

Ωστόσο, μια επιχείρηση μπορεί να χαρακτηριστεί ως ανεξάρτητη, μη έχουσα δηλαδή συνεργαζόμενες επιχειρήσεις, ακόμη και εάν το όριο του 25% καλύπτεται ή υπερκαλύπτεται, εφόσον το ποσοστό αυτό ελέγχεται από τις ακόλουθες κατηγορίες επενδυτών, και υπό την προϋπόθεση ότι αυτοί δεν είναι, μεμονωμένα ή από κοινού, συνδεδεμένοι κατά την έννοια της παραγράφου 3 με την οικεία επιχείρηση:

α) δημόσιες εταιρείες συμμετοχών, εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου, φυσικά πρόσωπα ή ομάδες φυσικών προσώπων που ασκούν συστηματικά δραστηριότητες σε επενδύσεις επιχειρηματικού κινδύνου ("business angels") και επενδύουν ίδια κεφάλαια σε μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις, εφόσον το σύνολο της επένδυσης σε μια ίδια επιχείρηση δεν υπερβαίνει τα 1.250.000 ευρώ.

β) πανεπιστήμια ή ερευνητικά κέντρα μη κερδοσκοπικού σκοπού.

γ) θεσμικοί επενδυτές, συμπεριλαμβανομένων των ταμείων περιφερειακής ανάπτυξης.

δ) αυτόνομες τοπικές αρχές με ετήσιο προϋπολογισμό μικρότερο από 10 εκατομμύρια ευρώ και λιγότερο από 5.000 κατοίκους.

3.- "Συνδεδεμένες επιχειρήσεις" είναι οι επιχειρήσεις που διατηρούν μεταξύ τους μία από τις ακόλουθες σχέσεις:

α) μια επιχείρηση κατέχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή των εταίρων άλλης επιχείρησης.

β) μια επιχείρηση έχει το δικαίωμα να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών του διοικητικού, διαχειριστικού ή εποπτικού οργάνου άλλης επιχείρησης.

γ) μια επιχείρηση έχει το δικαίωμα να ασκήσει κυριαρχική επιρροή σε άλλη επιχείρηση βάσει σύμβασης που έχει συνάψει με αυτήν ή δυνάμει ρήτρας του καταστατικού αυτής της τελευταίας.

δ) μια επιχείρηση που είναι μέτοχος ή εταίρος άλλης επιχείρησης ελέγχει μόνη της, βάσει συμφωνίας που έχει συνάψει με άλλους μετόχους ή εταίρους της εν λόγω επιχείρησης, την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων ή των εταίρων αυτής της επιχείρησης.

Τεκμαίρεται ότι δεν υπάρχει κυρίαρχη επιρροή, εφόσον οι επενδυτές που αναφέρονται στην παράγραφο 2 δεύτερο εδάφιο δεν υπαισέρχονται άμεσα ή έμμεσα στη διαχείριση της εξεταζόμενης επιχείρησης, με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων που κατέχουν με την ιδιότητά τους ως μετόχων ή εταίρων.

Συνδεδεμένες θεωρούνται επίσης οι επιχειρήσεις που διατηρούν μία από τις σχέσεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο μέσω μίας ή περισσότερων άλλων επιχειρήσεων ή με τους επενδυτές που αναφέρονται στην παράγραφο 2.

Οι επιχειρήσεις που διατηρούν μία από τις εν λόγω σχέσεις μέσω ενός φυσικού προσώπου ή ομάδας φυσικών προσώπων που ενεργούν από κοινού θεωρούνται επίσης συνδεδεμένες επιχειρήσεις καθόσον ασκούν το σύνολο ή τμήμα των δραστηριοτήτων τους στην ίδια αγορά ή σε όμορες αγορές.

Ως όμορη αγορά θεωρείται η αγορά ενός προϊόντος ή υπηρεσίας που βρίσκεται αμέσως ανάντη ή κατόντη της σχετικής αγοράς.

4.- Εκτός από τις περιπτώσεις που ορίζονται στην παράγραφο 2 δεύτερο εδάφιο, μια επιχείρηση δεν μπορεί να θεωρηθεί ΜΜΕ, εάν το 25% ή περισσότερο του κεφαλαίου της ή των δικαιωμάτων ψήφου της ελέγχεται, άμεσα ή έμμεσα, από έναν ή περισσότερους δημόσιους οργανισμούς ή δημόσιους φορείς, μεμονωμένα ή από κοινού.

5.- Μια επιχείρηση δύναται να υποβάλει δηλώσεις σχετικά με την ιδιότητά της ως ανεξάρτητης, συνεργαζόμενης ή συνδεδεμένης επιχείρησης, καθώς και σχετικά με τα στοιχεία που αφορούν τα αριθμητικά όρια που αναφέρονται στο άρθρο 2. Η δήλωση αυτή μπορεί να υποβληθεί ακόμη και εάν η διασπορά κεφαλαίου δεν επιτρέπει να καθοριστεί ποιος το κατέχει εφόσον η επιχείρηση δηλώνει υπεύθυνα ότι μπορεί εύλογα να υποθέσει ότι δεν ανήκει, κατά ποσοστό

25% ή περισσότερο, σε μία επιχείρηση ή, από κοινού, σε περισσότερες επιχειρήσεις που είναι συνδεδεμένες μεταξύ τους ή μέσω φυσικών προσώπων ή ομάδας φυσικών προσώπων. Οι δηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται με την επιφύλαξη των ελέγχων και εξακριβώσεων που προβλέπονται από τις εθνικές ή κοινοτικές κανονιστικές ρυθμίσεις.

Άρθρο 4

Στοιχεία για τον υπολογισμό του αριθμού απασχολούμενων και των χρηματοοικονομικών ποσών, και περίοδος αναφοράς

1.- Τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του αριθμού απασχολούμενων και των χρηματοοικονομικών ποσών είναι εκείνα που αφορούν την τελευταία κλεισμένη διαχειριστική χρήση και υπολογίζονται σε ετήσια βάση. Λαμβάνονται υπόψη κατά την ημερομηνία κλεισίματος των λογαριασμών. Το ύψος του κύκλου εργασιών υπολογίζεται χωρίς το φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) και χωρίς άλλους έμμεσους δασμούς.

2.- Όταν, κατά την ημερομηνία κλεισίματος των λογαριασμών και σε ετήσια βάση, μια επιχείρηση βρίσκεται πάνω ή κάτω από τα όρια τα σχετικά με τον αριθμό απασχολούμενων ή τα χρηματοοικονομικά όρια που αναφέρονται στο άρθρο 2, η κατάσταση αυτή έχει ως αποτέλεσμα την απόκτηση ή την απώλεια της ιδιότητας της μεσαίας, μικρής ή πολύ μικρής επιχείρησης μόνο εάν το φαινόμενο επαναληφθεί επί δύο διαδοχικά οικονομικά έτη.

3.- Στην περίπτωση νεοσύστατων επιχειρήσεων, οι λογαριασμοί των οποίων δεν έχουν κλείσει ακόμη, τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη πρέπει να προκύπτουν από αξιόπιστες εκτιμήσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους.

Άρθρο 5

Ο αριθμός απασχολούμενων

Ο αριθμός απασχολούμενων ατόμων αντιστοιχεί στον αριθμό ετήσιων μονάδων εργασίας (EME), δηλαδή στον αριθμό εργαζομένων πλήρους απασχόλησης που εργάστηκαν στην εξεταζόμενη επιχείρηση ή για λογαριασμό αυτής επί ολόκληρο το υπόψη έτος. Τα άτομα που δεν εργάστηκαν ολόκληρο το έτος, οι εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης, ανεξάρτητα από τη διάρκεια, και οι εργαζόμενοι σε εποχική βάση αντιστοιχούν σε κλάσματα των EME. Στον αριθμό απασχολούμενων περιλαμβάνονται:

α) οι μισθωτοί

β) τα άτομα που εργάζονται για την επιχείρηση, έχουν σχέση εξάρτησης προς αυτήν και εξομοιούνται με μισθωτούς με βάση το εθνικό δίκαιο.

γ) οι ιδιοκτήτες επιχειρηματίες.

δ) οι εταίροι που ασκούν τακτική δραστηριότητα εντός της επιχείρησης και προσπορίζονται οικονομικά πλεονεκτήματα από την επιχείρηση.

Οι μαθητευόμενοι ή οι σπουδαστές που βρίσκονται σε επαγγελματική εκπαίδευση στο πλαίσιο σύμβασης μαθητείας ή επαγγελματικής κατάρτισης, δεν συνυπολογίζονται στον αριθμό απασχολούμενων. Η διάρκεια των αδειών μητρότητας ή των γονικών αδειών δεν συνυπολογίζεται.

Άρθρο 6

Καθορισμός των στοιχείων της επιχείρησης

1.- Στην περίπτωση ανεξάρτητης επιχείρησης, ο καθορισμός των στοιχείων, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού απασχολούμενων, πραγματοποιείται αποκλειστικά με βάση τους λογαριασμούς αυτής της επιχείρησης.

2.- Στην περίπτωση επιχείρησης που συνεργάζεται ή συνδέεται με άλλες επιχειρήσεις, ο καθορισμός των στοιχείων, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού απασχολούμενων, γίνεται με βάση τους λογαριασμούς και τα λοιπά στοιχεία της επιχείρησης, ή –εφόσον υπάρχουν- τους ενοποιημένους λογαριασμούς της επιχείρησης, ή τους ενοποιημένους λογαριασμούς στους οποίους περιλαμβάνεται και η εξεταζόμενη επιχείρηση βάσει ενοποίησης.

Στα στοιχεία που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο προστίθενται τα στοιχεία των επιχειρήσεων που ενδεχομένως συνεργάζονται με την εξεταζόμενη επιχείρηση, οι οποίες βρίσκονται ακριβώς ανάντη ή κατόντη της εν λόγω επιχείρησης. Τα στοιχεία συγκεντρώνονται κατ'αναλογία προς το ποσοστό συμμετοχής στο κεφάλαιο ή στα δικαιώματα ψήφου (το υψηλότερο από τα δύο αυτά ποσοστά). Σε περίπτωση διασταυρωμένης συμμετοχής, λαμβάνεται υπόψη το υψηλότερο των ποσοστών αυτών.

Στα στοιχεία που αναφέρονται στο πρώτο και το δεύτερο εδάφιο προστίθεται το 100% των στοιχείων των επιχειρήσεων που ενδεχομένως συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την εξεταζόμενη επιχείρηση και τα οποία δεν περιλαμβάνονται ήδη στους λογαριασμούς βάσει ενοποίησης.

3.- Για την εφαρμογή της παραγράφου 2, τα στοιχεία των επιχειρήσεων που συνεργάζονται με την εξεταζόμενη επιχείρηση, προκύπτουν από τους λογαριασμούς και τα λοιπά στοιχεία, ενοποιημένα εφόσον υπάρχουν, στα οποία προστίθεται το 100% των στοιχείων των επιχειρήσεων που συνδέονται με τις συνεργαζόμενες αυτές επιχειρήσεις, εκτός εάν τα στοιχεία τους περιλαμβάνονται ήδη βάσει ενοποίησης.

Για την εφαρμογή της παραγράφου 2, τα στοιχεία των επιχειρήσεων που συνδέονται με την εξεταζόμενη επιχείρηση, προκύπτουν από τους λογαριασμούς και τα λοιπά στοιχεία τους, ενοποιημένα εφόσον υπάρχουν. Στα στοιχεία αυτά προστίθενται κατ'αναλογία τα στοιχεία των επιχειρήσεων που ενδεχομένως συνεργάζονται με τις συνδεδεμένες αυτές επιχειρήσεις, οι οποίες βρίσκονται ακριβώς ανάντη ή κατόντη αυτών, εάν δεν περιλαμβάνονται ήδη στους ενοποιημένους λογαριασμούς σε αναλογία τουλάχιστον ισοδύναμη με το ποσοστό που ορίζεται στην παράγραφο 2 δεύτερο εδάφιο.

4.- Όταν ο αριθμός απασχολούμενων δεδομένης επιχείρησης δεν προκύπτει από τους ενοποιημένους λογαριασμούς, υπολογίζεται συγκεντρώνοντας κατ'αναλογία τα στοιχεία τα σχετικά με τις επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την εν λόγω επιχείρηση, και προσθέτοντας τα στοιχεία τα σχετικά με τις επιχειρήσεις που συνδέονται μαζί της.»

ΣΗΜ: Στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών <http://www.mnec.gr> υπάρχει σε διαφάνειες ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ , για διευκόλυνση των ενδιαφερομένων.-

Α. Ενίσχυση της επιχορήγησης και της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης

ΕΙΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	Κατηγορία επένδυσης	ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ		
		A	B	Γ
1. Ίδρυση - επέκταση ξενοδοχείων τουλάχιστον 3* (Β΄ τάξης)	2	15%	25%	35%
2. Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων τουλάχιστον 2* (Γ΄ τάξης)	1	20%	30%	40%
3. Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων 1* (Δ΄ & Ε΄ τάξη) που στεγάζονται σε κτίρια διατηρητέα ή παραδοσιακά εφόσον με τον εκσυγχρονισμό αναβαθμίζονται τουλάχιστον στα 2*	1	20%	30%	40%
4. Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων τουλάχιστον 2* για τη δημιουργία συμπληρωματικών εγκαταστάσεων	1	20%	30%	40%
5. Μετατροπή διατηρητέων ή παραδοσιακών κτιρίων σε ξενοδοχεία τουλάχιστον 2*	1	20%	30%	40%
6. Εκσυγχρονισμός κάμπινγκ τουλάχιστον Γ΄ τάξης	1	20%	30%	40%
7. Ίδρυση - επέκταση - εκσυγχρονισμός : α) Συνεδριακών κέντρων β) Χιονοδρομικών κέντρων γ) Εγκαταστάσεων αξιοποίησης ιαματικών πηγών δ) Λιμένων σκαφών αναψυχής ε) Γηπέδων γκολφ στ) Κέντρων θαλασσοθεραπείας ζ) Κέντρων τουρισμού υγείας η) Κέντρων προπονητικού - αθλητικού τουρισμού	1	20%	30%	40%
8. Ίδρυση - επέκταση - εκσυγχρονισμός : α) Θεματικών πάρκων β) Αυτοκινητοδρομίων	2	15%	25%	35%

Βάσει της ΚΥΑ Υπουργών Οικονομίας-Οικονομικών & Ανάπτυξης με αριθμό πρωτ. 33019/25/7/07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β΄), προβλέπεται επιπλέον ποσοστό επιχορήγησης για μεσαίες, πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, σε Περιφέρειες, Νομούς ή τμήματα αυτών, ανά είδος επενδυτικού σχεδίου, και βάσει κριτηρίων. Επισυνάπτεται σχετικό Παράρτημα με το περιεχόμενο της εν λόγω ΚΥΑ

N. 3299 / 2004 - ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ
B. Ενίσχυση της επιδότησης του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης

ΕΙΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	Κατηγορία επένδυσης	ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ		
		A	B	Γ
1. Ίδρυση - επέκταση ξενοδοχείων τουλάχιστον 3* (B' τάξης)	2	15%	25%	35%
2. Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων τουλάχιστον 2* (Γ' τάξης)	1	20%	30%	40%
3. Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων 1* (Δ' & Ε' τάξη) που στεγάζονται σε κτίρια διατηρητέα ή παραδοσιακά εφόσον με τον εκσυγχρονισμό αναβαθμίζονται τουλάχιστον στα 2*	1	20%	30%	40%
4. Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων τουλάχιστον 2* για τη δημιουργία συμπληρωματικών εγκαταστάσεων	1	20%	30%	40%
5. Μετατροπή διατηρητέων ή παραδοσιακών κτιρίων σε ξενοδοχεία τουλάχιστον 2*	1	20%	30%	40%
6. Εκσυγχρονισμός κάμπινγκ τουλάχιστον Γ' τάξης	1	20%	30%	40%
7. Ίδρυση - επέκταση - εκσυγχρονισμός : α) Συνεδριακών κέντρων β) Χιονοδρομικών κέντρων γ) Εγκαταστάσεων αξιοποίησης ιαματικών πηγών δ) Λιμένων σκαφών αναψυχής ε) Γηπέδων γκολφ στ) Κέντρων θαλασσοθεραπείας ζ) Κέντρων τουρισμού υγείας η) Κέντρων προπονητικού - αθλητικού τουρισμού	1	20%	30%	40%
8. Ίδρυση - επέκταση - εκσυγχρονισμός : α) Θεματικών πάρκων β) Αυτοκινητοδρόμων	2	15%	25%	35%

Βάσει της ΚΥΑ Υπουργών Οικονομίας-Οικονομικών & Ανάπτυξης με αριθμό πρωτ. 33019/25/7/07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β'), προβλέπεται επιπλέον ποσοστό επιχορήγησης για μεσαίες, πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, σε Περιφέρειες, Νομούς ή τμήματα αυτών, ανά είδος επενδυτικού σχεδίου, και βάσει κριτηρίων. Επισυνάπτεται σχετικό Παράρτημα με το περιεχόμενο της εν λόγω ΚΥΑ

Ν. 3299 / 2004 - ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΝΑ ΕΙΔΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ
Γ. Ενίσχυση της φορολογικής απαλλαγής

ΕΙΔΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	Κατηγορία επένδυσης	ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΙΝΗΤΡΩΝ		
		A	B	Γ
1. Ίδρυση - επέκταση ξενοδοχείων τουλάχιστον 3* (Β' τάξης)	2	50%	100%	100%
2. Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων τουλάχιστον 2* (Γ' τάξης)	1	60%	100%	100%
3. Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων 1* (Δ' & Ε' τάξη) που στεγάζονται σε κτίρια διατηρητέα ή παραδοσιακά εφόσον με τον εκσυγχρονισμό αναβαθμίζονται τουλάχιστον στα 2*	1	60%	100%	100%
4. Εκσυγχρονισμός ξενοδοχείων τουλάχιστον 2* για τη δημιουργία συμπληρωματικών εγκαταστάσεων	1	60%	100%	100%
5. Μετατροπή διατηρητέων ή παραδοσιακών κτιρίων σε ξενοδοχεία τουλάχιστον Γ' 2*	1	60%	100%	100%
6. Εκσυγχρονισμός κάμπινγκ τουλάχιστον Γ' τάξης	1	60%	100%	100%
7. Ίδρυση - επέκταση - εκσυγχρονισμός : α) Συνεδριακών κέντρων β) Χιονοδρομικών κέντρων γ) Εγκαταστάσεων αξιοποίησης ιαματικών πηγών δ) Λιμένων σκαφών αναψυχής ε) Γηπέδων γκολφ στ) Κέντρων θαλασσοθεραπείας ζ) Κέντρων τουρισμού υγείας η) Κέντρων προπονητικού - αθλητικού τουρισμού	1	60%	100%	100%
8. Ίδρυση - επέκταση - εκσυγχρονισμός : α) Θεματικών πάρκων β) Αυτοκινητοδρόμων	2	50%	100%	100%

ΚΥΑ 33016/25.7.07 (ΦΕΚ 1292 τ. Β') ``Συμπλήρωση της υπ' αριθ.17829/26.4.2006 ΚΥΑ (ΦΕΚ 524/Β/8.5.2006)``

Νομός Αττικής: Εφαρμογή χρηματοδοτικών κινήτρων του ν.3299/04 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 37 του ν.3522/06 για ίδρυση επέκταση ξενοδοχείων

Επαρχία Τροιζηνίας		Ζώνη Λαυρεωτικής	Νησιά ν.Αττικής		Υπόλοιπο νομού Αττικής
Ηπειρωτικό Τμήμα που οριοθετείται στην Περιφ.Πελοποννήσου	Νησιωτικό Τμήμα της Επαρχίας		Κύθηρα, Αντικήθυρα	Υπόλοιπα νησιά	
Εφαρμογή κινήτρων για ίδρυση/επέκταση ξενοδοχείων 3* και άνω βάσει παρ.7 του άρθρου 1 της ΚΥΑ 17829/06 που παραμένει σε ισχύ (Α'ζώνης)	Εφαρμογή κινήτρων για ίδρυση/επέκταση ξενοδοχείων 5* και σε περιοχές με υψόμετρο >800μ., 3* και άνω, βάσει της ΚΥΑ 33016/07 (Β'ζώνης)	Εφαρμογή κινήτρων για ίδρυση/επέκταση ξενοδοχείων 5*και σε περιοχές με υψόμετρο >800μ. 3* και άνω, βάσει της ΚΥΑ 33016/07 (Α'ζώνης)	Εφαρμογή κινήτρων για ίδρυση/επέκταση ξενοδοχείων 3* και άνω βάσει παρ.7 του άρθρου 1 της ΚΥΑ 17829/06, που παραμένει σε ισχύ(Β'ζώνης)	Μη εφαρμογή χρηματοδοτικών κινήτρων για ίδρυση/επέκταση ξενοδοχείων βάσει της ΚΥΑ 33016/07	Μη εφαρμογή χρηματοδοτικών κινήτρων για ίδρυση/επέκταση ξενοδοχείων βάσει της ΚΥΑ 33016/07

Νομός Θεσσαλονίκης: Εφαρμογή χρηματοδοτικών κινήτρων του ν.3299/04 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 37 του ν.3522/06 για ίδρυση επέκταση ξενοδοχείων

Επαρχία Λαγκαδά & Τμήμα Δυτικά του Αξιού	Υπόλοιπος νομός Θεσσαλονίκης
Εφαρμογή κινήτρων για ίδρυση/επέκταση ξενοδοχείων 5* και σε περιοχές με υψόμετρο >800μ., 3* και άνω, βάσει της ΚΥΑ 33016/07 (Α'ζώνης)	Μη εφαρμογή χρηματοδοτικών κινήτρων για ίδρυση/επέκταση ξενοδοχείων βάσει της ΚΥΑ 33016/07

ΝΟΜΟΣ 3299/2004 (ΦΕΚ 261/Α/23.12.2004) ΌΠΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 37 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 3522/2006 (ΦΕΚ276/Α/22.12.2006)

ΚΟΙΝΗ ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠ.ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ κατ'εφαρμογή των παρ.1 και 2 του άρθρου 4 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 37 του Ν.3522/2006

“Καθορισμός επιπλέον ποσοστού επιχορήγησης ή και επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης ή επιδότησης της δημιουργούμενης απασχόλησης στις πολύ μικρές, μικρές & μεσαίες επιχειρήσεις για τα επενδυτικά σχέδια που υπάγονται στις διατάξεις του Ν.3299/04” Αριθ.πρωτ.33019/25.7.07 (ΦΕΚ 1292 τ.Β’)

ΠΕΡΙΦ.ΚΕΝΤΡ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (Β' ΖΩΝΗ /25-30)			
ΝΟΜΟΙ	ΤΜΗΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ	ΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ	ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ
ΣΕΡΡΩΝ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	20%
ΚΙΛΚΙΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	8%	15%
ΧΑΛΚ/ΚΗΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	7%	14%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	5%	9%
ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ Α' ΖΩΝΗ	ΕΠ.ΛΑΓΚΑΔΑ	3%	6%
	ΥΨ.>800Μ.	4%	8%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	2%	3%
ΗΜΑΘΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	9%	19%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	7%	14%
ΠΕΛΛΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	20%
ΠΙΕΡΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	20%

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Β' ΖΩΝΗ /25-30)			
ΒΟΙΩΤΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	6%	13%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	4%	8%
ΕΥΒΟΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	8%	17%
ΕΥΡΥΤΑΝΙ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	9%	19%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	7%	14%
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	8%	17%
ΦΩΚΙΔΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	8%	17%

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Γ' ΖΩΝΗ / 35-40)			
ΗΛΕΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	9%	17%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	6%	12%
ΑΧΑΪΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	7%	14%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	5%	9%
ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	8%	16%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	5%	11%

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ (Β' ΖΩΝΗ / 25-30)			
ΚΥΚΛΑΔΩ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	7%	14%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	5%	9%

ΠΕΡΙΦ. ΔΥΤΙΚ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (Β' ΖΩΝΗ /25-30)			
ΝΟΜΟΙ	ΤΜΗΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ	ΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ	ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ
ΚΟΖΑΝΗΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	9%	19%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	7%	14%
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	20%
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	20%
ΦΛΩΡΙΝΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	20%

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ (Β' ΖΩΝΗ 25-30)			
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	19%
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	9%	17%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	6%	12%
ΚΕΦΑΛΛΗΝ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	9%	19%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	7%	14%
ΛΕΥΚΑΔΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	7%	15%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	5%	10%

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ (Β' ΖΩΝΗ / 25-30)			
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	7%	14%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	5%	9%
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	6%	12%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	3%	7%
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	7%	14%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	5%	9%
ΧΑΝΙΩΝ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	7%	14%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	5%	9%

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ (Γ' ΖΩΝΗ / 35-40)			
ΑΡΚΑΔΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	4%	7%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	1%	2%
ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	6%	11%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	3%	6%
ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	4%	7%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	1%	2%
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	7%	14%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	4%	9%
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	7%	14%

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ (Γ' ΖΩΝΗ / 35-40)			
ΝΟΜΟΙ	ΤΜΗΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ	ΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ	ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ
ΘΕΣΠΡΩΤ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	19%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	8%	14%
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	9%	18%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	7%	13%
ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	19%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	8%	14%
ΑΡΤΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	8%	16%

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡ ΑΙΓΑΙΟΥ (Γ' ΖΩΝΗ / 35-40)			
ΛΕΣΒΟΥ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	6%	12%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	4%	7%
ΧΙΟΥ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	9%	16%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	6%	11%
ΣΑΜΟΥ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	9%	16%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	6%	11%

ΠΕΡ.ΑΤΤΙΚΗΣ (Β' ΖΩΝΗ/25-30 - Α' ΖΩΝΗ / 15-20)			
ΑΤΤΙΚΗΣ Β' ΖΩΝΗ	Νησιά <5000κατ	7%	13%
	Νησιά >5000κατ	4%	8%
ΑΤΤΙΚΗΣ Α' ΖΩΝΗ	ΕΠ.ΤΡΟΙΖΗΝΙΑΣ	3%	5%
	ΥΨ.>800Μ.	4%	7%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	1%	2%

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝ.ΜΑΚΕΔ.-ΘΡΑΚΗΣ(Γ' ΖΩΝΗ/35-40)			
ΔΡΑΜΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	20%
ΕΒΡΟΥ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	20%
ΚΑΒΑΛΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	20%
ΞΑΝΘΗΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	20%
ΡΟΔΟΠΗΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	10%	20%

Οι προσαυξήσεις των ποσοστών ενίσχυσης δεν παρέχονται στα μεγάλα επενδ.σχέδια άνω των 50 εκ.ευρώ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ (Β' ΖΩΝΗ/ 25-30)			
ΝΟΜΟΙ	ΤΜΗΜΑΤΑ ΝΟΜΟΥ	ΜΕΣΑΙΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ	ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧ/ΣΕΙΣ
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	8%	15%
ΛΑΡΙΣΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	7%	14%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	5%	9%
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	7%	13%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	4%	8%
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	10%	20%
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	8%	15%

Ορισμός των ΜΜΕ ΕΕ L 124 της 20.5.2003

ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΕΣ
Εργαζόμενοι: λιγότεροι από 10
Ετήσιος Κύκλος Εργασιών: όχι άνω των 2 εκ.ευρώ

ΜΙΚΡΕΣ
Εργαζόμενοι: λιγότεροι από 50
Ετήσιος Κύκλος Εργασιών: όχι άνω των 10 εκ.ευρώ

ΜΕΣΑΙΕΣ
Εργαζόμενοι: λιγότεροι από 250
Ετήσιος Κύκλος Εργασιών: όχι άνω των 50 εκ.ευρώ
ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού όχι άνω των 43 εκ.ευρώ.

ΔΩΔΕΚΑΝ	ΔΙΑΚΡΙΤΑ ΤΜΗΜ	9%	18%	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	4%	9%	Οι προσαυξήσεις για πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις αντιμετωπίζονται ενιαία.
	ΠΟΛΗ ΡΟΔΟΥ	4%	8%				
	ΥΠ.ΝΟΜΟΣ	7%	13%				

Διακριτά Τμήματα: (1) Ορεινές ζώνες άνω των 800 μέτρων (2)Μικρά νησιά κάτω των 5.000κατοίκων